

О.В. МАРЦЕНЮК, О.Л. ПОЛЬОВА, О.Л. РУДА

**СТРАХУВАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ**

Навчальний посібник

**ВНАУ
2020**

УДК 368.5
М15

*Рекомендовано Вченою радою
Вінницького національного аграрного університету
як навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти
(протокол № 3 від 25.09. 2020 р.)*

Рецензенти :

Зянько В.В. – доктор економічних наук професор, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту Вінницького національного технічного університету

Руденко В.В. – к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету

Гарбар Ж.В. – доктор економічних наук, доцент кафедри аграрного менеджменту Вінницького національного аграрного університету

М15

Марценюк О.В., Польова О.Л., Руда О.Л. Страхування сільськогосподарських ризиків. Навчальний посібник. ВНАУ – Вінниця : Видавець ФОП Кушнір Ю.В., 2020. – 380 с.

ISBN 978-617-7721-33-7

Навчальний посібник підготовлено відповідно до програми дисципліни «Страхування сільськогосподарських ризиків», наведені матеріали розкривають зміст і основні положення дисципліни, контрольні питання, тести для перевірки знань, практичні завдання для закріплення матеріалу, глосарій.

Мета навчального посібника – формування у студентів знань щодо сутності, функцій та механізмів організації, управління, розвитку страхової компанії, регулювання страхової діяльності, планування та прийняття управлінських рішень при здійсненні страхових операцій, перестраховання, інвестиційної діяльності страхових компаній, тобто сформуванню у студентів теоретичну базу та для набуття відповідних навичок оволодіння практикою використання можливостей страхового захисту з метою успішного її застосування в галузі страхування.

Матеріал посібника базується на зарубіжному досвіді й вітчизняній практиці та включає вивчення механізму страхування сільськогосподарських ризиків на основі чинного законодавства та опанування основних прийомів та методів страхування, а також набуття практичних навичок, потрібних для якісної підготовки висококваліфікованих здобувачів вищої освіти.

Навчальний посібник може використовуватись у закладах вищої освіти III-IV рівня акредитації, аспірантами, викладачами, науковцями та практиками.

ISBN 978-617-7721-33-7

© О.В. Марценюк., 2020

© О.Л. Польова., 2020

© О.Л. Руда., 2020

© ВНАУ., 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ І РОЛЬ СТРАХУВАННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	8
1.1. Історичні витоки, сутність і необхідність страхування в сільському господарстві	8
1.2. Функції страхування в сільському господарстві	16
1.3. Принципи страхування в сільському господарстві	19
1.4. Форми та види сільськогосподарського страхування	21
1.5. Економічні завдання страхування в сільському господарстві	26
КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ	37
ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	38
РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СТРАХУВАННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	47
2.1. Загальна характеристика та принципи організації страхового ринку	47
2.2. Фінансовий механізм регулювання страхування в сільському господарстві	52
2.3. Фінансові та організаційні засади страхування в сільському господарстві	58
2.4. Напрямки вдосконалення державної політики в галузі страхування в сільському господарстві	60
КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ	66
ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	67
РОЗДІЛ 3. СТРАХУВАННЯ ВРОЖАЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР І БАГАТОРІЧНИХ НАСАДЖЕНЬ	73

3.1. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності	73
3.2. Характеристика страхових випадків	77
3.3. Визначення вартості врожаю, обчислення й порядок сплати страхових премій	84
3.4. Організація роботи страхової компанії щодо визначення збитків і страхового відшкодування. Страхове відшкодування	96
3.5. Визначення факту й причин загибелі (пошкодження) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень	99
3.6. Оцінка збитків при загибелі (пошкодженні) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень	101
КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ	104
ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	105
РОЗДІЛ 4. СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН	115
4.1. Страхові ризики. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності	115
4.2. Характеристика страхових випадків	122
4.3. Страхова премія (тарифи), франшиза та інші умови страхування	129
КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ	132
ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	133
РОЗДІЛ 5. СТРАХУВАННЯ БУДІВЕЛЬ ТА ІНШОГО МАЙНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	142
5.1. Суть майнового страхування сільськогосподарських підприємств	142
5.2. Розвиток і сучасний стан страхування майна виробників сільськогосподарської продукції	145
5.3. Форми й види страхування майна сільськогосподарських підприємств	150

5.4. Структура та особливості укладення договору страхування майна сільськогосподарських підприємств	152
КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ	160
ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	160
РОЗДІЛ 6. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТОВАРОВИРОБНИКІВ ЗА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ	169
6.1. Поняття про продукцію та дефект. Визначення відповідальності товаровиробників за якість продукції	169
6.2. Умови страхування товаровиробників за якість продукції	180
6.3. Позовна давність : сутність, види та особливості застосування	191
КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ	198
ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	198
РОЗДІЛ 7. ПОРЯДОК УКЛАДАННЯ ТА ВЕДЕННЯ СТРАХОВОЇ УГОДИ	206
7.1. Сутність та порядок укладання договору страхування	206
7.2. Права й обов'язки суб'єктів страхових відносин	216
7.3. Відмова у страхових виплатах. Припинення дії договору страхування	219
КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ	222
ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	223
ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ	234
ГЛОСАРІЙ	259
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	316
ДОДАТКИ	324

ПЕРЕДМОВА

Суспільне виробництво протягом усього історичного шляху розвитку стикається із суперечностями між природою і людиною, між окремими об'єктами виробничих відносин. Ці суперечності зумовлюють появу несприятливих подій – ризиків. Характерною рисою ефективного відтворювального процесу на підприємстві є його ритмічність та безпека, що здійснюється не завжди. У результаті виникнення природних катаклізмів чи настання інших негативних надзвичайних подій (технологічних катастроф, аварій, пожеж, епідемій тощо) нормальний виробничий процес може бути порушений або зупинений. Це викликає матеріальні збитки, які можуть бути зменшені внаслідок застосування різних превентивних заходів. Повністю чи частково запобігти шкоді від настання різних негативних подій для виробництва неможливо, виникає потреба у відшкодуванні спричиненого матеріального збитку, відновленні нормальних умов праці.

Страховання сільськогосподарських ризиків спрямоване на створення умов для відшкодування, насамперед, надзвичайних витрат, які виникли в результаті настання руйнівних страхових випадків. Посилюється ризиковий характер виробництва внаслідок зростання техногенного навантаження на навколишнє середовище, загострюються суперечності між діяльністю людини й екологічним потенціалом, який все більше втрачає можливості природного відновлення.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Страховання сільськогосподарських ризиків» є вивчення питань теорії та практики сільськогосподарського страхування, ознайомлення з історичними витоками, сутністю й необхідністю страхування в сільському господарстві; формами й видами сільськогосподарського страхування; основними визначеннями та принципами страхування в сільському господарстві; функціями страхування в

сільському господарстві; економічними завданнями страхування в сільському господарстві тощо.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є вивчення механізму страхування сільськогосподарських ризиків на основі чинного законодавства та опанування основних прийомів та методів страхування, а також набуття практичних навичок, потрібних для якісної підготовки висококваліфікованих спеціалістів, які володіють професійними знаннями, які необхідні в сучасних ринкових умовах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти **повинні знати:**

- основні визначення, функції та принципи страхування в сільському господарстві; страхування в сільському господарстві;
- форми та види сільськогосподарського страхування;
- об'єкти страхування, обсяг страхової відповідальності;
- поняття страхова премія (тарифи), франшиза та інші умови страхування;
- визначення відповідальності, поняття про продукцію та дефект;
- способи захисту виробника;
- організацію роботи страхової компанії щодо визначення збитків та страхового відшкодування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти **повинні вміти:**

- описувати економічні процеси та їхній вплив на страховий ринок;
- оформляти договори страхування в сільському господарстві;
- визначати об'єкти страхування та обсяг страхової відповідальності;
- охарактеризувати страхові випадки;
- розраховувати страхову премію, франшизу та інші умови страхування
- формувати управлінські рішення на всіх рівнях господарської ієрархії управління.

Навчальний посібник може використовуватись у закладах вищої освіти III-IV рівня акредитації аспірантами, викладачами, науковцями та практиками.

**СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ І РОЛЬ СТРАХУВАННЯ
СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ**

- 1. Історичні витоки, сутність і необхідність страхування в сільському господарстві*
- 2. Функції страхування в сільському господарстві*
- 3. Основні визначення та принципи страхування в сільському господарстві*
- 4. Форми й види сільськогосподарського страхування.*
- 5. Економічні завдання страхування в сільському господарстві.*

1. Історичні витоки, сутність і необхідність страхування в сільському господарстві

Зростання ризику в усіх сферах людського життя та господарської діяльності обумовлює необхідність захисту громадян від можливих втрат шляхом проведення страхування.

Страхування дозволяє оптимізувати ресурси, які спрямовуються на організацію економічної безпеки фізичних та юридичних осіб. Завдяки страхуванню можна досягти раціональної структури коштів, що спрямовуються на запобігання наслідкам стихії чи інших чинників, які перешкоджають діяльності. Особливо тим, хто вирощує сільськогосподарські культури, часто перешкоджають об'єктивні природні чинники, які надають змогу отримати прибуток тільки в певному обсязі. Лише застрахувавши врожай, фермери можуть виконати свій план, замінивши неотриману частку прибутку страховим відшкодуванням.

Страхування відіграє важливу роль у ринковій економіці, надає впевненість у розвитку бізнесу.

Вітчизняні підприємці часто взагалі не розуміють змісту страхування і не вбачають у ньому потреби. Окрім того, страхування врожаю – досить

дороге задоволення, і підприємці просто не можуть собі дозволити виділити певну суму для добровільної підстраховки власного добробуту.

Тема страхування сільськогосподарського майна давно вже викликає жвавий інтерес у представників обласних центрів гідрометеорології, які взаємодіють зі страховими компаніями й сільськогосподарськими підприємствами в момент врегулювання страхових випадків зі страхування сільськогосподарського майна.

Вчені й метеорологи стурбовані проблемами адаптації різних сортів зернових культур до умов сучасного клімату, який змінюється і спричиняє підвищення чутливості рослин до патогенних і погодних факторів і, в результаті, впливає на врожайність. У цьому зв'язку також зростає актуальність страхування сільськогосподарських культур від несприятливих погодних факторів, тому що зростає ймовірність весняних заморозків, ураганів, коливання середньодобових температур.

Сьогодні залишається відкритою дискусія про необхідність розробки і впровадження в Україні ефективної системи страхування, успіх якої багато в чому залежить від часткового державного субсидіювання страхових витрат виробників. У цьому плані вітчизняні учасники аграрного страхового ринку покладають надії на прийнятий Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України», який набув чинності з початку 2005 року і передбачає обов'язкове страхування агроризиків. Частково витрати господарств на страхування повинні компенсуватися з Фонду аграрних страхових субсидій. Селяни зможуть повернути до 50% страхових внесків (при тарифі до 5%). При настанні страхового випадку фонд також повинен буде відшкодувати страхувальнику 50% від суми франшизи (за умови, що вона складе не більше 30%).

Формування ресурсів фонду повинне забезпечуватися, з одного боку, за рахунок обов'язкових відрахувань страхових компаній, що будуть перелічувати 2% від премій, отриманих по агрострахуванню. З іншого боку –

частково підтримати фонд узялася держава: протягом місяця з дня набуття чинності закону з бюджету у фонд повинно бути перераховано 20 млн грн. Крім того, у разі необхідності, фонд зможе одержувати позики з держбюджету.

До проєкту бюджету закладені кошти на компенсації страхових платежів агрогосподарствам. Це може стати серйозним поштовхом для розвитку страхування сільгоспризиків. Якщо закон запрацює у повному обсязі, – прогнозують страховики, – ринок може розраховувати в наступному році приблизно на 300 млн грн. страхових платежів з цього виду.

Історичні аспекти виникнення та розвитку аграрного страхування:

- первинний зміст терміну страхування означає підтримку, гарантію успіху, відшкодування збитків особі, яка потерпіла. Існує безліч історичних фактів, що підтверджують існування страхування у сферах, пов'язаних із виробництвом та розподілом продуктів землеробства.

- в Європі перше страхове товариство виникло в Ісландії в XII ст. Заможні селяни об'єднувалися у спільноту для взаємного захисту від втрат на випадок вогню, граду чи загибелі худоби. При страхуванні частина збитків відшкодовувалася грішми, а частина натурою, матеріалами або працею.

Для того, щоб досягти успіхів у бізнесі, потрібно його постійно розширювати і вдосконалювати. Проте тим, хто вирощує сільськогосподарські культури, часто перешкоджають об'єктивні природні чинники, які надають змогу отримати прибуток тільки в певному обсязі. Лише застрахувавши врожай, фермери можуть виконати свій план, замінивши неотриману частку прибутку страховим відшкодуванням.

Повноцінний розвиток фінансово-кредитних відносин неможливий без розбудови ринку страхових послуг у сільському господарстві.

Страхування – це механізм, який дозволяє сільгоспвиробнику скористатися можливістю розділити свої ризики із страховою компанією та покращити доступ до кредитних ресурсів.

Ринок страхування ризиків у сільському господарстві в Україні нині розвинутий слабо і працює не зовсім ефективно. Страхові послуги, пропоновані сільгоспвиробникам, для них неприйнятні, оскільки вони або надто дорогі, або за ними нереально одержати страхові виплати у разі настання страхового випадку. Страхові компанії поки що в цьому питанні назустріч своїм потенційним клієнтам ідуть дуже повільно.

Страховий інтерес – матеріальна зацікавленість у страхуванні об'єктів, до яких страхувальник має стосунок як власник, орендатор, перевізник і т. ін. Включає майно і все те, що може бути предметом нанесення матеріального збитку (шкоди) страхувальникові або у зв'язку з чим може виникнути відповідальність страховика перед третіми особами.

Страховий захист – це економічні, перерозподільні відносини, які складаються у процесі запобігання, подолання й відшкодування збитків, завданих конкретним об'єктам, матеріальним цінностям юридичних і фізичних осіб, життю і здоров'ю громадян тощо.

Надання страхового захисту передбачає укладення договору страхування, у якому обов'язково зазначаються:

- ~ страховий внесок (премія, платіж) – сума, яку сплачує страхувальник страховикові за зобов'язання відшкодувати збитки, завдані застрахованому майну, або сплатити страхову суму при настанні зумовлених подій у житті страхувальника (застрахованого). Страховий внесок може сплачуватись одноразово (до вступу договору в дію) і в кілька строків, обумовлених договором страхування;

- ~ страхова сума – межа грошових зобов'язань страховика щодо компенсації завданих страховою подією збитків страхувальникові (застрахованому). страхова сума за майновим страхуванням не повинна перевищувати вартості об'єкта. При добровільному страхуванні життя страхова сума не обмежується;

- ~ страхове поле – максимальна кількість об'єктів, котрі можна

застрахувати на добровільних засадах. Щодо страхування майна юридичних осіб це може бути кількість підприємств, які знаходяться в певному регіоні, а щодо особистого страхування – це кількість населення, яке має самостійні доходи.

Страховий випадок – стихійне лихо, нещасний випадок або настання іншої події, при якій виникає зобов'язання страховика сплатити страхувальникові (застрахованому, вигодонабувачеві) страхове відшкодування або страхову суму.

Перелік страхових випадків передбачається правилами страхування, страховим договором або чинним законодавством. Факт настання страхового випадку має бути обов'язково зафіксований страховим актом.

Страховий акт – це документ, який складається за наслідками огляду застрахованого об'єкта, який постраждав від страхового випадку.

Страховий збиток – шкода, нанесена страхувальникові внаслідок страхового випадку.

Страхове відшкодування – це сума компенсації, яку виплачує страховик страхувальникові за збиток, спричинений застрахованому майну страховим випадком.

Вимоги банкірів з цього приводу теж неоднозначні. Так 67% респондентів проведеного опитування вважають, що сільгоспвиробники мають страхуватися від усіх ризиків за схемою обов'язкового страхування. Недоцільно страхуватися від таких ризиків як повінь, зсув і сель, а також підприємницького та податкового ризиків. Сільгоспвиробники повинні страхуватися від таких ризиків як пожежа, вимерзання, посухи, хвороби, знищення шкідниками, від протиправних дій третіх осіб та від ризику недоотримання прибутку.

Обов'язкове страхування має певні переваги з точки зору функціонування страхової системи. Всеохоплюючий характер обов'язкової системи дозволив би нівелювати ризики, оскільки сільськогосподарські

культури вирощують у різних кліматичних умовах. Однак ця перевага є водночас і недоліком з точки зору забезпечення прав суб'єктів господарювання в ринковій економіці. Оскільки існують регіони, де виробництво не зазнає серйозних коливань і втрат через несприятливі кліматичні умови, то вимога до всіх господарств здійснювати страхування своєї виробничої діяльності означає примусовий перерозподіл коштів від одних господарств іншим, тобто є прихованим субсидіюванням одних підприємств іншими.

Розповсюдження страхування в Україні матиме свої переваги, але досягати цього потрібно не шляхом запровадження обов'язковості в страхуванні, а через створення привабливих умов страхування для сільськогосподарських виробників та розвитку конкуренції між страховими компаніями.

Взагалі, обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур як спосіб організації державної підтримки не є ефективним, оскільки державні кошти використовуються не там, де в цьому є реальна потреба та зацікавленість обох сторін страхового процесу, а за принципом масового охоплення виробників страхуванням. Як наслідок, коштів буде витрачено більше, а ефект від такого заходу буде меншим.

Стимулювання сільськогосподарських виробників до страхування ризиків їхнього виробництва, то примусовий характер страхування матиме скоріше зворотній ефект: замість формування розуміння необхідності страхування він сприятиме наростанню невдоволення виробників, які сприйматимуть його як додатковий податок і обмеження їхнього права вибору. Страхування має бути добровільним. Повинна бути державна підтримка у страхуванні ризиків сільськогосподарського виробництва.

Міжнародний досвід свідчить, що державна підтримка страхування сільськогосподарського виробництва, яку переважно надають у формі компенсації частини страхових платежів, є більш ефективною формою

стабілізації доходів сільгоспвиробників, ніж державна фінансова допомога у вигляді субсидій, заліків, списань, відстрочок платежів та прямих грошових компенсацій.

Розвиток страхування має позитивні соціальні наслідки на селі. Коли сільгоспвиробник знатиме, що в разі часткової чи повної втрати врожаю він може розраховувати на достойну компенсацію, то із впевненістю продовжуватиме займатися сільськогосподарським бізнесом. Це сприятиме збереженню робочих місць, зниженню міграції сільського населення до міст та покращенню соціальної структури суспільства.

Таблиця 1.1. Ринок агрострахування України за 2012-2017 рр [83]

Показник	2012р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Кількість договорів	1 936	1 722	1 392	1 062	793	957
Застрахована площа, тис. га	727	869	732	689	700	657
Сума премії млн грн	130,4	135,4	72,8	77,7	157,0	204,4
Страхова сума млн. грн	н/д	н/д	3 055	3 969	6 240	5 913
Субсидія, млн грн	0,086	0	0	0	0	0
Рівень виплат, %	41,0	9,7	7,6	12,9	44,2	3,7
Середня ставка премії, %	3,8	3,1	2,4	2,0	2,5	3,5

Страхова діяльність у сфері аграрного виробництва покликана обмежити збитки, пов'язані з певними ризиками та характеризується в кількох аспектах.

На кризу у сільськогосподарському страхуванні впливають основні чинники:

- відсутність економічної стабільності;
- сталого зростання виробництва;
- неплатоспроможність більшості сільськогосподарських підприємств;
- дефіцит фінансових ресурсів.

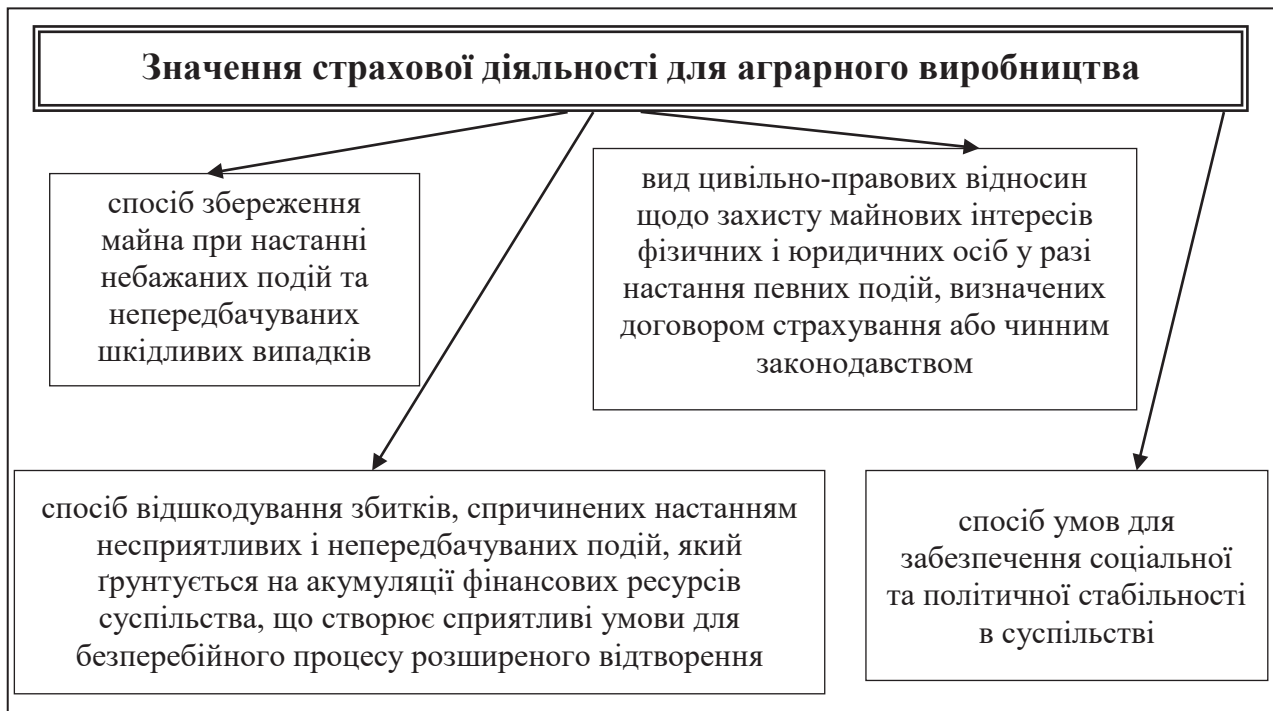

Рис. 1.1. Значення страхової діяльності для аграрного виробництва

*Таблиця 1.2. Зведені дані страхування
в розрізі страхових компаній, 2017 р. [83]*

Компанія	Кількість договорів	Площа, га	Страхова сума, грн	Сума премій, грн	Середня ставка премії, %	Виплати, грн
АХА	82	49 705	269 939 806	6 518 798	2,4	278 056
Аска	108	127 559	551 139 192	17 497 926	3,2	1 512 775
Аско ДС	1	72	289 224	13 015	4,5	37 760
Брокбізнес	30	19 281	383 315 791	5 705 248	1,5	3 071 547
Гардіан	25	10 199	88 587 217	4 093 767	4,6	0
Здорово	5	3 707	25 725 027	824 562	3,2	584 111
Інго Україна	137	147 893	602 567 349	17 554 086	2,9	1 857 209
Країна	84	39 613	337 395 892	14 353 506	4,3	171 500
Оранта-січ	1	203	2 740 850	19 186	0,7	0
ПЗУ	306	118 745	879 962 338	15 974 039	1,8	0
ТАС	5	2 107	8 976 735	369 556	4,1	0
УАСК	21	6 502	200 279 764	12 006 526	6,0	0
Універсальна	152	131 557	2 562 446 940	109 516 655	4,3	0
Загалом	957	657144	5913366125	204446870	3,5	7628542

Страхування сільськогосподарських ризиків в Україні необхідне, проте ринок агрострахування поступово розвивається, в силу своїх особливостей, досить повільно.

2. Функції страхування в сільському господарстві

Сучасне страхування аграрного виробництва – це система заходів щодо організованого спеціальними страховими державними і недержавними органами захисту майнових інтересів громадян, організацій та установ, зв'язаних із виробництвом сільськогосподарської продукції, у разі випадку певних подій за рахунок спеціально створених грошових коштів.

Одним з факторів, що стримує розвиток страхування в сільському господарстві, є суперечливий характер страхових відносин між страхувальником і страховиком. Ця суперечність полягає в тому, що і страхувальник, і страховик мають свої економічні інтереси в здійсненні страхування. Так страхувальник намагається забезпечити собі максимальний розмір страхового покриття (передати максимальний обсяг страхової відповідальності) при оптимальному розмірі страхових платежів (страхової премії). У найбільш загальному вигляді можна зазначити наступні функції страхування, що зображені на рис.1.2.

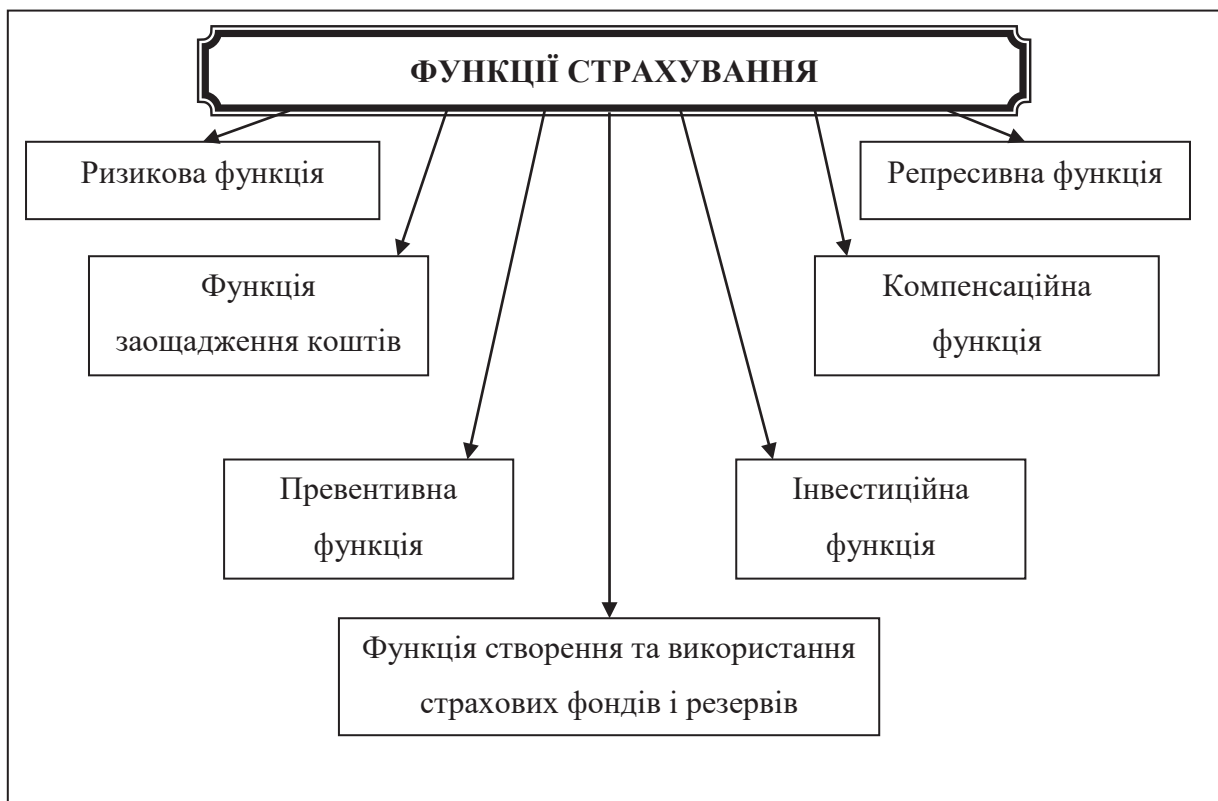

Рис.1.2 Функції страхування

Ризикова функція полягає в переданні страховику відповідальності за наслідки ризику за певну плату. У майновому страхуванні ризикова функція розкриває вірогідний характер нанесення збитку майну в результаті стихійного лиха та непередбачуваних подій. В особистому страхуванні ця функція розкриває вірогідний характер нанесення збитку або загрози нанесення збитку житлу та здоров'ю фізичної особи.

Функція заощадження коштів дозволяє накопичити страхувальнику за рахунок страхових внесків, які обумовлені договором страхування, певну страхову суму за умови відсутності страхового випадку за час дії такого договору. Як правило, ця функція властива особистому страхуванню, але можлива й у деяких майнових видах страхування за певних умов.

Компенсаційна функція відображає одну з найбільш капіталомістких форм антиризикової діяльності й передбачає відшкодування (компенсацію) збитків страхувальнику при настанні страхового випадку.

Функція створення та використання страхових фондів і резервів вирішує завдання накопичення страховиком певних економічних ресурсів (матеріальних та фінансових), які є достатніми для забезпечення покриття збитків страхувальника у разі настання страхового випадку, а також для формування капіталу з метою забезпечення прибутковості, платоспроможності й стійкості самого страховика. Крім того, концентрація ресурсів у страхових резервах забезпечує замкнуту розкладку страхового збитку між усіма учасниками певної спільноти страхувальників.

Репресивна функція як трансформована форма антиризикової діяльності дозволяє долати наслідки настання страхових подій, які відбулися за час дії договору страхування. Також передбачає використання значних матеріальних та фінансових ресурсів.

Превентивна функція страхування забезпечує фінансування заходів для попередження настання страхової події, сприяє запобіганню великих втрат як страхувальника, так і страховика. Ця функція відображає превентивну

форму антиризикової діяльності, яка є менш капіталомісткою та більш економічною.

Інвестиційна функція передбачає вкладання тимчасово вільних коштів страховика в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку на умовах диверсифікації, безпечності, зворотності, прибутковості, ліквідності. Ця функція реалізується в межах чинного законодавства, підлягає регламентації та контролю з боку держави. Ця функція сприяє підвищенню фінансової стійкості страхової компанії, а в рамках держави – розвитку економіки країни в цілому за рахунок залучення значних додаткових фінансових ресурсів.

До функцій страхування в сільському господарстві належать :

— Ризиково – розподільна функція виявляється у заміщенні матеріального збитку чи інших наслідків ризику. Але, оскільки страхова подія є випадкова і вибіркова, то при страхуванні здійснюється перерозподіл грошових коштів на користь тих, хто потерпів.

— Попереджувальна функція полягає у прогнозуванні заходів, які можуть зменшити страховий ризик. Страхова організація може провести інформаційну кампанію, виявити й ліквідувати потенційну загрозу на початкових етапах.

— Заощаджувальна функція полягає в тому, що за допомогою страхування можуть накопичуватися значні грошові кошти. На ринку капіталів розвинутих країн світу такі спеціалізовані небанківські фінансові інститути як страхові компанії на ринку фінансових послуг з акумуляції заощаджень населення займають провідні позиції після комерційних банків за величиною активів і як постачальника позичкового капіталу.

— Контрольна функція виражається у строгому контролі за домінуванням і використанням коштів страхового фонду.

3. Принципи страхування в сільському господарстві

Специфіку процесу страхування доцільно розглядати з позиції характеристики його основних принципів.(рис.1.3)

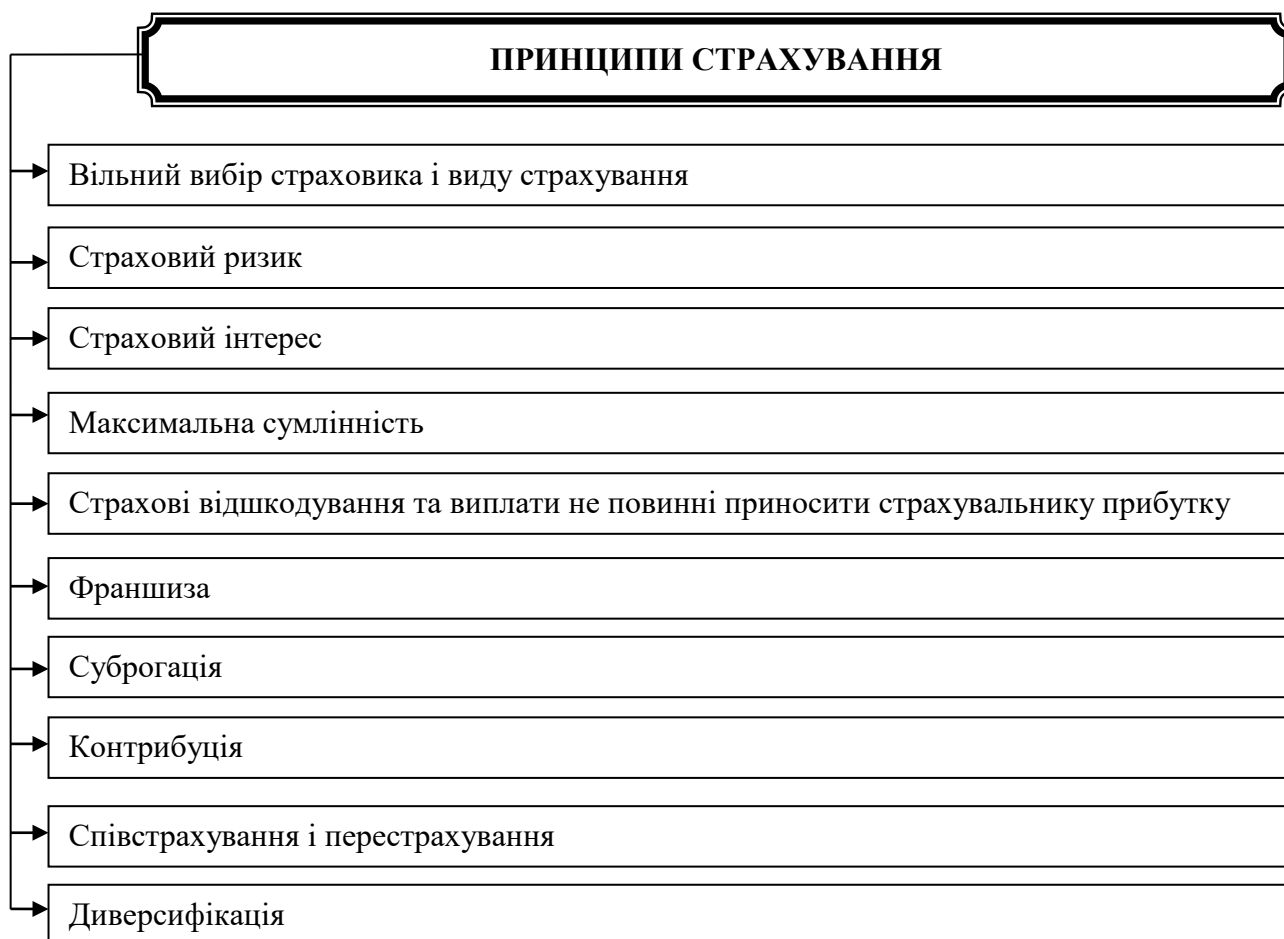

Рис. 1.3. Принципи страхування

Вільний вибір страховика і виду страхування. Цей принцип певною мірою стосується лише добровільних видів страхування, де вільність вибору обох сторін (страхувальника і страховика) очевидна.

Страховий ризик – це ймовірна подія або сукупність подій, на випадок яких здійснюється страхування.

Страховий інтерес впливає з права власності або володіння тим чи іншим об'єктом.

Максимальна сумлінність – висока довіра між сторонами.

Страхові відшкодування та виплати не повинні приносити

страхувальнику прибутку – матеріальний і фінансовий стан страхувальника після відшкодування збитків має бути таким самим, як і до страхового випадку. Відхилення, як: правило, бувають у бік зниження рівня відшкодування на суму франшизи.

Страхові відшкодування здійснюються в одній із чотирьох форм:

- перерахуванням належних коштів на рахунок страхувальника (застрахованого) або вигодонабувача;
- оплатою витрат на ремонт пошкодженого страхового об'єкта;
- відновленням об'єкта;
- заміною знищеного, пошкодженого або викраденого предмета (об'єкта) на новий відповідник.

Згідно з законодавством України виплачені страховиком суми відшкодування чи страхові суми, а також відповідники знищених, пошкоджених чи викрадених переданих об'єктів, у володіння страхувальникові фізичними та юридичними особами, не декларуються ж доходи і не додаються до сукупного доходу у звітному періоді обліку і не підлягають оподаткуванню.

Франшиза – визначена договором страхування частина збитків, яка в разі страхового випадку не підлягає відшкодуванню страховиком. Визначається в сумі або у відсотках до страхової суми. Завдяки застосуванню франшизи досягається поєднання самострахування зі страхуванням.

Розрізняють умовну та безумовну франшизу:

- умовна франшиза – обумовлена частина збитків, яка не підлягає відшкодуванню в разі збитків, які нижчі або дорівнюють значенню цієї частини. У випадку перевищення суми збитків значення обумовленої частини збитків, виплати проводяться в повному обсязі.

- безумовна франшиза – обумовлена частина збитків, яка у всякому разі не підлягає поверненню страхувальникові при виплатах по страховій події.

Як правило, призначення суми умовної франшизи проводиться на порядок більший, ніж призначення суми безумовної франшизи.

Суброгація – передання страхувальником страховикові права на стягнення заподіяної шкоди з третіх (винних) осіб у межах виплаченої суми,

Контрибуція – право страховика на звернення до інших страховиків, які за переданими полісами несуть відповідальність перед одним і тим самим конкретним страхувальником з пропозицією розділити витрати на відшкодування збитків.

Співстрахування і перестрахування – дії страховиків, коли прийнятий ризик значною мірою перевищує їхню фінансову спроможність і надійність у виконанні своїх зобов'язань перед страхувальниками по перерозподілу відповідальності за взятий на страхування ризик.

Співстрахування – це страхування об'єкта за одним спільним договором кількома страховиками.

Перестрахування – це страхування страховиком ризиків виконання всіх або частини своїх обов'язків; перед страхувальником у іншого страховика.

Співстрахуванню й перестрахуванню належить велика роль у збалансуванні страхового портфеля, забезпеченні фінансової стабільності й рентабельності страхових операцій, цивілізованості бізнесу.

Через перестрахування здійснюється вихід на міжнародні ринки.

Диверсифікація – поширення активності страховиків за рамки основного бізнесу.

4. Форми та види сільськогосподарського страхування.

Існують дві основні форми страхування: обов'язкове й добровільне.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 року №1000, страхування врожаю багаторічних насаджень і сільськогосподарських культур державних сільськогосподарських підприємств проводиться обов'язково. Для страхувальників – сільськогосподарських підприємств всіх форм власності та організаційно-правових форм господарювання, що передбачені чинним законодавством, страхування є добровільним.

На страхування приймають врожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державних сільськогосподарських підприємств, а врожай зернових культур і цукрових буряків – підприємств всіх форм власності.

Частково страхові платежі по обов'язковому страхуванню врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень компенсуються за рахунок Державного бюджету України у розмірі не менше 50 відсотків витрат, понесених сільськогосподарськими підприємствами. Обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, врожаю зернових культур і цукрових буряків сільськогосподарських підприємств всіх форм власності проводиться з метою гарантування економічної та продовольчої безпеки держави, створення сприятливих умов для розвитку аграрного сектору економіки, захисту інтересів сільськогосподарських підприємств.

Суб'єктами обов'язкового страхування є:

- страхувальники – державні сільськогосподарські підприємства щодо врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень та сільськогосподарські підприємства всіх форм власності щодо врожаю зернових культур і цукрових буряків;

- страховики – юридичні особи – резиденти України, які отримали в установленому порядку ліцензію на проведення цього виду обов'язкового страхування.

Об'єкт страхування – конкретний майновий інтерес страхувальника або застрахованої особи (майно, відповідальність перед третьою особою, життя і здоров'я тощо), якому може бути завдано шкоди стихійним лихом, нещасним випадком або іншою страховою подією.

Об'єктом обов'язкового страхування є майнові інтереси, які не суперечать законодавству й пов'язані з неотриманням або недоотриманням врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державними

сільськогосподарськими підприємствами, зернових культур і цукрових буряків – сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності.

До страхових ризиків, на випадок яких проводиться обов'язкове страхування, належать град, пожежа, вимерзання, ураган, буря, злива, зсув, повінь, сель, посуха, повне раптове знищення посівів карантинними шкідниками.

Страховим випадком вважається заподіяння страхувальнику прямих збитків у результаті часткової або повної загибелі врожаю сільськогосподарських культур, багаторічних насаджень, врожаю зернових культур і цукрових буряків унаслідок прямої дії страхових ризиків.

Об'єкти (види) страхування в сільському господарстві:

— врожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень плодоносного віку;

— дерева й плодово-ягідні кущі, які зростають у садах, та виноградники. Не приймаються на страхування багаторічні насадження, знос або зрідження яких становить понад 70 %, а також ті, які підлягають списанню з балансу;

— сільськогосподарські тварини, птиця, кролі, хутрові звірі, сім'ї бджіл у вуликах;

— будівлі, споруди, сільськогосподарська техніка, об'єкти незавершеного будівництва, передавальні пристрої, силові, робочі та інші машини, транспортні засоби, сировина, матеріали, продукція.

Не підлягає обов'язковому страхуванню врожай:

— природних сінокосів і пасовищ;

— сільськогосподарських культур, які посіяні на зелене добриво;

— сільськогосподарських культур, які висівалися понад три роки й жодного разу сільськогосподарські підприємства не одержали врожаю;

— підпокровних та безпокровних багаторічних трав;

— посівів та багаторічних насаджень плодоносного віку, які не розміщені в зоні офіційного землевпорядкування.

Види страхування майна сільськогосподарських підприємств: страхування врожаю сільськогосподарських культур, багаторічних насаджень, страхування тварин, будівель та іншого майна.

Страхування сільськогосподарських тварин – це страхування великої рогатої худоби, коней віком від одного місяця до одного року, свиней віком до шести місяців, овець, кіз, віслуків віком від одного року, бджолосімей, хутрових звірів (кролі, нутрії) з 45-денного віку, птиць у господарствах, які спеціалізуються на виробництві бройлерів у віці один місяць.

На страхування беруться всі наявні в господарстві здорові тварини певного виду, які досягли страхового віку. Не приймаються хворі, виснажені тварини, які перебувають у стані дородового чи післяродового залежування, а також інфіковані тварини. При цьому всі тварини одного виду і вікової групи повинні бути застраховані на однакову страхову суму. Племінні тварини беруться на страхування лише за наявності племінного свідоцтва.

Страховими випадками є: загибель, знищення, або вимушений забій внаслідок пожежі, стихійного лиха (удар блискавки, буря, ураган, буран, град, злива, повінь, землетрус, сель), або нещасного випадку (попадання під рухомий транспорт або під дію електричного струму) та вимушеного забою (знищення) за розпорядженнями ветеринарних служб у зв'язку із заходами боротьби з інфекційними хворобами.

Будівлі, споруди, сільськогосподарська техніка, об'єкти незавершеного будівництва, передавальні пристрої, силові, робочі та інші машини, транспортні засоби, сировина, матеріали, продукція страхуються на випадок знищення або пошкодження внаслідок пожежі, вибуху, повені, паводку, землетрусу, бурі, урагану, смерчу, зливи, граду, зсуву, обвалу, селю, затоплення, у тому числі через аварії комунікаційних мереж.

Крім того, тварини, обладнання, машини та інше майно можуть бути застраховані за окрему плату на випадок крадіжки та неправомірних дій третіх осіб.

У багатьох країнах світу велика увага приділяється страхуванню машин і механізмів від ламання. Неважко уявити, до яких наслідків може призвести вихід із ладу, наприклад, комп'ютерної установки, яка регулює режим температури, вологості та освітлення у теплиці або охолодження молока в резервуарах.

Страхова сума встановлюється за кожним окремим видом майна згідно із договірною сумою, яка не повинна перевищувати дійсної вартості майна з передбаченням франшизи.

У НАСК «Оранта» діють два варіанти добровільного сільськогосподарського страхування. Перший із них охоплює страхування врожаю сільськогосподарських культур, тварин, будівель, споруд, сільськогосподарської техніки, інших матеріальних цінностей. Другий варіант (застосовується з 1999 року) має особливості лише щодо страхування сільськогосподарських культур. На відміну від першого варіанту, де об'єктом страхування є вартість втраченого врожаю певної культури, яка визначається порівнянням урожайності цієї культури з гектара за поточний рік і середньої її урожайності за попередні 5 років, у другому варіанті страховий захист розрахований на відшкодування витрат на посів (садіння) та вирощування сільськогосподарських культур у разі їхньої загибелі або пошкодження.

Страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень здійснюється на випадок їхнього пошкодження або загибелі з таких причин: вимерзання, град, злива, буря, ураган, повінь, пожежа. А також вимокання, випрівання, спричинені стихійним лихом. На прохання страхувальника перелік страхових випадків можна доповнювати або скорочувати.

Страхові платежі дозволено відносити на витрати виробництва.

Страхування багаторічних насаджень здійснюється на випадок повної загибелі внаслідок вимерзання, сильних снігопадів, повені, бурі, зливи, граду, землетрусу, пожежі. Сільськогосподарські підприємства мають право обирати

варіанти страхування сільськогосподарських культур. Це особливо важливо з огляду на те, що останніми роками (крім 2001 р.) істотно зменшувалися показники врожайності сільськогосподарських культур. Відшкодування вартості втраченого врожаю, визначеної порівнянням урожаю з гектара в поточному році із середнім показником за останні 5 років, досить суб'єктивне. Показники врожайності можуть бути низькими не лише через стихійні події, а й унаслідок безгосподарності, нестачі потрібних сортів насіння, органічних та мінеральних добрив, пестицидів, машин і механізмів, а також пального для своєчасного й повного виконання агротехнічного комплексу робіт. Водночас за умов реструктуризації сільського господарства здебільшого неможливо дістати дані про врожайність окремих культур за попередні роки в межах нових господарських формувань.

1. Економічні завдання страхування в сільському господарстві.

Майже в усіх країнах системи страхування й фінансування побудовані виключно на державній підтримці сільськогосподарських виробників.

Наприклад, розглянемо систему страхування у Канаді. Програма страхування врожаю від усіх ризиків була започаткована в провінції Альберта та досі залишається найбільш універсальною. Передбачається страхування від ризиків, пов'язаних із несприятливими погодними умовами. Договір містить безліч культур та перелік ризиків, від яких ці культури застраховано.

Страхові внески розраховуються за формулою:

$$P = C \times A \times F \quad (1.1),$$

де C – грошова оцінка застрахованого врожаю;

A – індивідуальний коефіцієнт коригування, який показує відношення страхових виплат до страхових внесків певної ферми в попередні періоди;

F – страховий тариф.

Грошову оцінку застрахованого врожаю отримують множенням фізичного обсягу застрахованого врожаю на ціну продукції.

Ціни на продукцію встановлює Канадська зернова комісія.

Фермер отримує державну субсидію на сплату страхового внеску залежно від обраного ним рівня страхового покриття. Якщо покриття обрано на рівні 50%, то уряд сплачує 80% страхового внеску. При рівні покриття більшому за 50% страховий внесок сплачується рівними частинами урядом і фермером.

Відшкодування відбувається в тому випадку, якщо отриманий урожай є меншим, ніж застрахований.

Розроблено безліч програм і страхування від прямого граду (у місцевостях, де град – дуже велика загроза. Страхові відшкодування здійснюються наступного дня після настання страхового випадку, страхувати можна як все поле, так і окрему його частину), і програма відшкодування за незасіяну площу з приводу пересіву культур, а також за площу, вкриту снігом, і програма відшкодування шкоди заподіяної дикими тваринами.

У більшості країн Західної Європи застосовується виключно добровільна форма страхування ризиків у рослинництві й тваринництві. При цьому страхові поліси купують майже всі фермери. У Великій Британії, Нідерландах, Франції та багатьох інших країнах фермери створили товариства взаємного страхування (ТВС), котрі тісно взаємодіють із національними фермерськими спілками, банками та іншими суб'єктами бізнесу.

Азербайджан визначив статтю витрат на страхування ризиків у сільському господарстві. У проєкті закону «Про державний бюджет Азербайджану на 2005 рік» уперше передбачена стаття витрат на суму 132000 дол. США на страхування ризиків у сільському господарстві країни. Для виділення коштів Державна страхова компанія повинна буде представляти в Міністерство фінансів Азербайджану спеціальну форму, на підставі якої кошти будуть перераховуватись з Казначейства на її рахунок для передачі фермеру, який застрахував свої ризики. Зазначена стаття витрат включена в Державний бюджет відповідно до правилами страхування

сільськогосподарських ризиків за рахунок бюджетних коштів. Згідно з цими правилами, за рахунок бюджетних асигнувань планується часткове страхування ризиків сільськогосподарських виробників, які займаються вирощуванням пшениці. Кошти на страхування з держбюджету можуть виділятися тільки в період посіву пшениці. За рахунок коштів Держбюджету будуть покриватися 25% страхового поліса, а інші 75% – виплачуються самими фермерами.

Згідно з цими правилами, страхова сума виплачується фермерам при пожежах, повенях, селях, граді та заморозках. При цьому фермер повинен мати посіви пшениці на площі не менше 10 гектарів, а також документи, які підтверджують право на користування землею.

Міністерство сільського господарства, рибальства і продовольства Іспанії щороку збільшує грошову суму, яка спрямована на субсидії по страхуванню сільськогосподарських ризиків. На це в цілому іспанські селяни одержать у 224 млн. євро (€). Грошова сума затверджується під час переговорів між Державною страховою аграрною компанією, аграрними профспілками, представниками місцевої влади та приватними страховими компаніями. Відповідно до затверженого плану страхування сільськогосподарських ризиків іспанські селяни одержать доступ до більш розширеного списку страхових полісів, ніж це було раніше.

З поліпшенням фінансового становища сільськогосподарських підприємств можуть створювати товариства взаємного страхування. Проте нині цілком обґрунтовано вирішується питання про відновлення обов'язкового страхування врожаю, зернових культур і цукрових буряків для всіх товаровиробників за відсутності фінансової підтримки їх з боку держави. Не менше як 50 % платежів за страхування таких культур здійснюватиметься за рахунок бюджету.

З метою забезпечення майнового захисту сільськогосподарських товаровиробників від негативного впливу стихійних явищ страхові компанії

України, які займаються обов'язковими видами страхування в сільському господарстві, створюють сільськогосподарський страховий резерв. Він формується за рахунок відрахувань у розмірі 5 відсотків від загальної суми страхових внесків, які надійшли за договорами обов'язкових видів страхування.

Сільськогосподарський страховий резерв акумулюється в Аграрному фонді й використовується для:

а) надання фінансової допомоги на зворотній основі для формування страхових резервів товариствами взаємного страхування в сільській місцевості;

б) надання фінансової допомоги на зворотній основі сільськогосподарським підприємствам, які постраждали від негативного впливу стихійних явищ;

в) проведення протиепізоотичних та карантинних заходів;

г) проведення інформаційно-консультативних заходів щодо забезпечення страхового захисту сільськогосподарських товаровиробників.

Порядок використання коштів сільськогосподарського страхового резерву встановлюється Кабінетом Міністрів України.

З метою страхового захисту майнових інтересів сільськогосподарські товаровиробники можуть створювати товариства взаємного страхування та використовувати для формування страхових резервів таких товариств страхові платежі за обов'язковими видами страхування господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників.

Державна підтримка товариств взаємного страхування в сільській місцевості здійснюється шляхом надання фінансової допомоги на зворотній основі для формування або поповнення страхових резервів.

Мінагрополітики спільно з Лігою страхових організацій України з метою виконання постанови Кабінету Міністрів України від 6 травня 2005 р. № 325 розробило Рекомендації щодо розширення страхування врожаю

сільськогосподарських культур та порядку використання коштів Державного бюджету.

Рекомендації Міністерства розвитку економіки, торгівлі й сільського господарства та Ліги страхових організацій щодо розширення страхування врожаю сільськогосподарських культур та порядку використання коштів Державного бюджету України, які спрямовуються на здешевлення вартості страхових премій (внесків), фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку:

1. Створити постійно діючу спільну робочу групу з розробки пропозицій щодо удосконалення нормативно-правової бази стосовно страхування сільськогосподарських ризиків, виявлення проблем при мінімізації ризиків в аграрному секторі економіки та при використанні коштів Державного бюджету України, які спрямовуються на здешевлення вартості страхових премій (внесків), фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку. До робочої групи доцільно включити фахівців Управління, представників Всеукраїнського союзу сільськогосподарських підприємств, Асоціації фермерів та землевласників України, Ліги страхових організацій України, громадських організацій, науковців тощо.

2. Висвітлювати тему страхування сільськогосподарських ризиків у засобах масової інформації.

3. Довести зміст та вимоги постанови Кабінету Міністрів України до сільськогосподарських товаровиробників через місцеву пресу, а також використовувати можливості страхових компаній.

4. Довести до відома та проводити широку роз'яснювальну роботу щодо вимог, передбачених у підпункті 10.1.1. статті 10 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 року №1877-IV. Неухильно виконувати вимоги зазначеної норми щодо зобов'язання осіб попередньо застрахувати ризики загибелі (втрати) сільськогосподарської продукції за правилами комплексного або індексного страхування, якщо така особа:

а) продає на організованому аграрному ринку будь-який вид товарного

деривативу, базовим активом якого є сільськогосподарська продукція;

б) отримує бюджетну дотацію або субсидію, пов'язану з виробництвом сільськогосподарської продукції або здешевленням її ціни;

в) отримує банківський кредит (позику) на цілі виробництва сільськогосподарської продукції або придбання капітальних активів, якщо проценти за таким кредитом (позикою) частково або повністю здешевлюються (відшкодовуються) за рахунок бюджету;

г) отримує бюджетний кредит (позику) або банківський кредит (позику) під гарантію держави чи органу місцевого самоврядування на цілі виробництва сільськогосподарської продукції або придбання капітальних активів.

5. Відсутність договорів страхування за правилами комплексного або індексного страхування чи невідповідність таких договорів типовим умовам такого страхування є підставою для відмови видачі фінансової підтримки за державними бюджетними програмами, які зазначені у підпунктах «а» – «г» пункту 4 цих рекомендацій.

6. Якщо страхується не вся сільськогосподарська продукція, а лише її частина, то у цьому випадку розмір посівних площ, які підлягають страхуванню складає:

а) у випадку, якщо посіви сільськогосподарських культур є об'єктом застави по залученим кредитам, то страхуванню підлягають посіви цих культур у повному обсязі;

б) у випадку, якщо посіви сільськогосподарських культур не є об'єктом застави по залученим кредитам, то страхуванню підлягають посіви цих культур у обсязі не менше ніж 25% від загальної площі цієї культури в господарстві.

7. Компенсація надається після фактичної оплати внесків при комплексному та індексному страхуванні сільськогосподарської продукції.

Комплексним вважається страхування усіх з нижче перерахованих

ризиків загибелі (втрати) сільськогосподарської продукції або її частини внаслідок: заморозку, ожеледі, вимерзання; граду (або удару блискавки); землетрусу; лавини; земельного зсуву; земельного або земельно-водного селю; пожежі, крім лісових пожеж; бурі; урагану, бурану; зливи, повіді, паводку; посухи чи зневоднення на землях, які підлягають примусовому орошенню або заводненню; епітофітотійного розвитку хвороб, розмноження шкідників рослин, притаманних Україні, а також хвороб, які стали наслідком настання будь-якого з вище зазначених ризиків; протиправних дій осіб, які виявляються у крадіжках, хуліганських діях стосовно рослинних насаджень, зруйнуванні покриттів (несучих конструкцій) теплиць, парників, оранжерей.

Об'єктом комплексного страхування є будь-який з таких об'єктів (їхня комбінація):

а) сума витрат, понесених у зв'язку з виробництвом окремого виду сільськогосподарської продукції;

б) очікувана вартість сільськогосподарської продукції, яка виробляється.

Індексним вважається страхування ризику втрати врожаю окремої сільськогосподарської культури у відношенні до усереднених натуральних показників її врожайності на визначеній території за попередні п'ять маркетингових періодів.

Для цілей розрахунку розміру страхової виплати за індексним страхуванням використовується спотова ціна метричної одиниці застрахованої сільськогосподарської продукції, яка діє на організованому аграрному ринку на момент виникнення страхового випадку.

Мінімальна закупівельна ціна окремого об'єкта державного цінового регулювання встановлюється залежно від середньостатистичних показників цін продажу такого об'єкта протягом попередніх п'яти маркетингових періодів (у співставних цінах) з урахуванням прогнозного індексу споживчих цін, на який припадає період державного цінового регулювання, за методикою, визначеною Кабінетом Міністрів України.

8. Надавати допомогу сільгоспвиробникам при укладанні договорів страхування (до їхнього підпису).

9. Здійснювати перевірку укладених договорів страхування врожаю на предмет запобігання фіктивному страхуванню та шахрайству. Основними критеріями перевірки мають бути:

- відповідність ключових умов договору рекомендованим Типовим умовам комплексного та індексного страхування сільськогосподарських культур, зразки яких додаються);

- дотримання вимог підпункту 11.4.2 пункту 11.4 статті 11 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України». За умови, якщо будь-яка з цих вимог договором страхування порушена, то за такими договорами страхові субсидії не надаються;

- після набуття чинності договору за умовами комплексного та індексного страхування внесення будь-яких змін та доповнень до нього (додаткова угода) за згодою лише страховика та страхувальника не дозволяється. У разі установлення внесених змін та доповнень у договори, то за наявності таких обставин надання страхової субсидії не проводиться, а раніше отримана сума субсидії повертається сільгосптоварами виробником на рахунок фінансової структури, яка надавала такі субсидії;

- після отримання субсидій розірвання Договору страхування не припускається;

- укладання договорів страхування повинно проводитися по роботах: навесні до 1.06, по роботах восени – до 1.12.

- розумне співвідношення кількості страхових ризиків та вартості страхування; всі договори за правилами комплексного страхування, які містять тариф нижче 3,5 %, а за правилами індексного страхування – 2,5 %, та франшизу більше 50% брати під особливий контроль;

- особливу увагу варто звертати на методику розрахунку суми відшкодування та розділ щодо відмови у виплаті страхового відшкодування;

- перевіряти дійсну наявність у господарстві страхувальника посівів, які були застраховані (за відповідними статистичними формами).

10. Договори, які містять тариф вище 5%, страхувальник може подавати на розгляд щодо отримання субсидій з метою здешевлення вартості фактично сплачених страхових премій, проте відшкодування здійснюється лише в межах тарифу 5% (наприклад, якщо тариф за укладеним договором страхування складає 7%, то відшкодування складатиме 2,5 % від вартості застрахованого ризику).

Заборонено приймати документи страхувальників на відшкодування понад бюджетні призначення, доведені Міністерством розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства та встановлені відповідно до Державного бюджету.

11. Не ставити заперечень страхувальнику щодо вибору страховика. Але звертати увагу на страховика, що виступає стороною договору страхування, за такими критеріями:

-чи оперувала раніше така страхова компанія у відповідному регіоні (області);

-чи мала ця компанія попередній досвід у страхуванні сільськогосподарських ризиків, зокрема чи має компанія досвідчених фахівців зі страхування сільгоспризиків, які здібні самостійно визначити фактичну вартість об'єкта страхування, розмір нанесеної шкоди та прямого збитку;

-за якими координатами страховика має звертатись сільськогосподарське підприємство у разі настання страхового випадку (чи зможе страховик забезпечити оперативний огляд та оцінку збитку на полі);

-чи проведена відповідна робота страховиком щодо організації перестрахування сільськогосподарських ризиків, особливо за умови, коли страхова сума по одному страхувальнику перевищує 500 тис. гривень.

12. Налагодити співробітництво зі службою захисту рослин, карантинною службою, Міністерством енергетики та захисту навколишнього

середовища України, дослідними станціями як потенційними експертами у підтвердженні настання та оцінці розміру збитку за страховими випадками.

13. За підсумками звітного періоду зібрати статистичні дані щодо укладання договорів страхування сільськогосподарських ризиків, настання страхових випадків та виплати страхового відшкодування.

Проаналізувавши стан захисту майна сільського господарства від наслідків страхових випадків на ринку України, можна зробити такі висновки:

Страхування – це механізм, який дозволяє сільгоспвиробнику скористатися можливістю розділити свої ризики із страховою компанією та покращити доступ до кредитних ресурсів. Однак ринок страхування у сільському господарстві в Україні нині розвинутий слабо і працює не зовсім ефективно.

Страхування майна сільськогосподарських виробників спрямоване на створення умов для відшкодування, насамперед, надзвичайних витрат, що виникли в результаті настання руйнівних страхових випадків. Лише застрахувавши врожай, фермери можуть виконати свій план, замінивши неотриману частку прибутку страховим відшкодуванням.

Сільськогосподарські підприємства мають змогу вибирати обов'язкову чи добровільну форму страхування сільськогосподарського майна. Страхування має бути добровільним. Повинна бути й підтримка у страхуванні ризиків сільськогосподарського виробництва з боку держави.

Обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур як спосіб організації державної підтримки не є ефективним, оскільки державні кошти використовуються не там, де в цьому є реальна потреба та зацікавленість обох сторін страхового процесу, а за принципом масового охоплення виробників страхуванням. Як наслідок, коштів буде витрачено більше, а ефект від такого заходу буде меншим. Стимулювання сільськогосподарських виробників до страхування ризиків їхнього виробництва має примусовий характер страхування, що має зворотній ефект:

замість формування розуміння необхідності страхування, він сприятиме наростанню невдоволення виробників, які сприйматимуть його як додатковий податок і обмеження їхнього права вибору.

Згідно з Законом України « Про підтримку виробництва та розвитку ринку сільськогосподарської продукції» Державна підтримка страхування ризиків у сільському господарстві здійснюється шляхом:

а) часткової компенсації страхових платежів за обов'язковими видами страхування господарської діяльності сільськогосподарських підприємств з коштів Державного бюджету;

б) створення сільськогосподарського страхового резерву;

в) підтримки захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників через товариства взаємного страхування.

Розвиток страхування має позитивні соціальні наслідки на селі, адже коли сільгоспвиробник знатиме, що в разі часткової чи повної втрати врожаю він може розраховувати на достойну компенсацію, то із впевненістю продовжуватиме займатися сільськогосподарським бізнесом. А це сприятиме збереженню робочих місць, зниженню міграції сільського населення до міст та покращенню соціальної структури суспільства.

При зверненні до страхових компаній фермери мають змогу:

1) Уникнути значних фінансових збитків, пов'язаних із загибеллю або пошкодженням урожаю.

2) Підвищити платоспроможність та покращити фінансовий стан підприємства.

3) Мінімізувати ризики невиконання своїх обов'язків перед контрагентами внаслідок форс-мажорних обставин.

4) Виконати вимоги законодавства, що потребує обов'язкового страхування врожаю державними сільськогосподарськими підприємствами, а також врожаю зернових культур і цукрових буряків сільгосппідприємствами усіх форм власності.

Світовий досвід із страхування аграріїв свідчить, що існує великий досвід страхування та фінансування фермерів. Однак за для ефективного та повноцінного розвитку страхового ринку України у аграрному секторі, потрібно активізувати роботу щодо розповсюдження досвіду страхування в аграрному секторі провідних страхових компаній України шляхом організації конференцій, семінарів, дискусійних засідань – обговорень серед виробників сільськогосподарської продукції.

Для розвитку страхового ринку України необхідно передбачити:

- розробку ефективних страхових продуктів, в тому числі й таких, що дозволяють використовувати майбутній урожай як заставу при кредитуванні банками аграріїв;
- впровадження страхування цінових ризиків та доходів сільгоспвиробників;
- використання кредитних коштів Світового Банку в рамках проекту розвитку села на підтримку та розвиток системи страхування ризиків у сільському господарстві;
- гармонійне поєднання класичного та індексного страхування.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ:

1. У чому полягає необхідність страхування в сільському господарстві?
2. Виділіть основні історичні аспекти виникнення та розвитку аграрного страхування.
3. Які основні форми й види сільськогосподарського страхування виділяють сучасні теоретики та практики?
4. Назвіть об'єкти сільськогосподарського страхування.
5. Які об'єкти не підлягають страхуванню в сільському господарстві?
6. Перерахуйте основні принципи страхування в сільському господарстві.
7. У чому полягає різниця між умовною та безумовною франшизою?
8. Розкрийте сутність функції страхування в сільському господарстві.

9. Що відображає динаміка загальних показників діяльності ринку агрострахування в Україні?

10. Які основні економічні завдання страхування в сільському господарстві можна виділити в сучасних розвитку світової економіки?

ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Страхування аграрного виробництва – це

а) одна з форм охорони майнових і особистих інтересів застрахованих, які сплачують внески (премії) до страхових організацій і дістають відшкодування втрат, що виникають у наслідок стихійного лиха і нещасних випадків;

б) вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів;

в) система заходів щодо організованого спеціальними страховиками, державними і недержавними органами захисту майнових інтересів громадян, установ та організацій, що пов'язані із виробництвом сільськогосподарської продукції в разі настання певних подій із спеціально створених грошових фондів;

г) форма соціального захисту інтересів населення в охороні здоров'я, яка виражається в гарантії оплати медичної допомоги при виникненні страхового випадку за рахунок накопичених страховиком коштів.

2. Суть ризиково-розподільчої функції страхування в сільському господарстві полягає у:

а) за допомогою страхування здійснюється накопичення грошових коштів;

- б) виявляється в заміщенні матеріальних збитків чи інших наслідків ризику, оскільки страхова подія є випадковою, то при страхуванні здійснюється перерозподіл грошових коштів на користь тих, хто постраждав;
- в) прогнозуванні заходів, що можуть зменшити страховий ризик;
- г) виражається в суворому контролі за дотриманням умов страхування, а також використання коштів страхового фонду.

3. До видів страхування в сільському господарстві не належать:

- а) тимчасові та ветхі будівлі і споруди, що непридатні до використання;
- б) урожай сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень плодоносного віку;
- в) дерева і кущі плодово-ягідних насаджень, що зростають у садах, і виноградники;
- г) домашня птиця, кролі, хутрові звірі та сім'ї бджіл у вуликах.

4. Грошова сума, яку сплачує особа, котра укладає угоду страхування і яка є своєрідною платою за ризик, який бере на себе страхова компанія це –

- а) франшиза;
- б) страхова вартість;
- в) фактична вартість страхування;
- г) страхова премія.

5. Роль держави в страхуванні сільського господарства повинна зводитися до забезпечення таких заходів:

- а) субсидування сільського страхування в обсязі не менше 50%;
- б) всі відповіді правильні;
- в) надання довгострокових кредитів малим та середнім підприємствам;
- г) тісна співпраця держави із міжнародними фінансовими організаціями.

6. Покриття це –

а) грошова сума, яку сплачує особа, котра укладає угоду страхування і яка є своєрідною платою за ризик, який бере на себе страхова компанія;

б) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування;

в) грошова сума, у межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний здійснити виплату в разі настання страхового випадку;

г) частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування.

7. За яким договором здійснюється страхування в сільському господарстві?

а) контракт;

б) угода;

в) конклюдентний договір;

г) комплексний (розширений) договір.

8. Не підлягають страхуванню в сільському господарстві:

а) правильна відповідь б, г;

б) тварини у яких встановлено карантин або обмеження на інфекційне захворювання, а також коли при обстеженні їх на бруцельоз, лейкоз чи туберкульоз встановлено позитивну реакцію;

в) домашня птиця, кролі, хутрові звірі та сім'ї бджіл у вуликах;

г) сільськогосподарські культури, які господарство висівало три роки підряд, але жодного разу не отримало урожаю.

9. Які існують форми страхування в сільському господарстві?

а) обов'язкове та добровільне;

- б) товарне і грошове;
- в) зовнішнє та внутрішнє;
- г) просте та комплексне.

10. Суть обов'язкового страхування в сільському господарстві полягає у:

а) воно здійснюється на основі договору між страховиком і страхувальником, основні умови якого встановлюються правилами страхування, що розробляє страхова компанія та затверджується органами виконавчої влади;

б) виявляється в заміщенні матеріальних збитків чи інших наслідків ризику, оскільки страхова подія є випадкова, то при страхуванні здійснюється перерозподіл грошових коштів на користь тих, хто постраждав;

в) виражається в суворому контролі за дотриманням умов страхування, а також використанням коштів страхового фонду;

г) здійснюється на підставі відповідних законодавчих актів, якими передбачено види страхування, порядок та правила його здійснення, перелік об'єктів, форми типового договору.

11. Страхування аграрного виробництва – це:

а) система заходів щодо організованого спеціальними страховими, державними і не державними органами захисту майнових інтересів громадян, установ і організацій, що пов'язані із виробництвом сільськогосподарської продукції в разі настання певних подій зі спеціально створених грошових фондів;

б) захист майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників;

в) сукупність відносин щодо захисту всіх форм майнових інтересів фізичних і юридичних осіб;

г) немає правильної відповіді.

12. Функціями страхування в с/г є:

- а) фіскальна і стимулююча;
- б) контрольна і регулююча;
- в) ризиково-розподільна, превентивна, заощаджувальна, контрольна;
- г) перерозподільна і стимулююча.

13. Яка функція полягає в прогнозуванні заходів, що можуть зменшити страховий ризик, при цьому страхова компанія може провести інформування щодо виявлення і ліквідації потенційної загрози на початкових етапах?

- а) ризиково-розподільна;
- б) попереджувальна (превентивна);
- в) заощаджувальна;
- г) контрольна.

14. Скільки існує форм страхування?

- а) 3;
- б) 8;
- в) 2;
- г) 6.

15. Частина збитків, яка не відшкодовується страховиком після настання страхового випадку – це:

- а) франшиза;
- б) контрибуція;
- в) суброгація;
- г) диверсифікація.

16. Страхування, яке здійснюється на основі договору між страховиком і страхувальником, основні умови якого встановлюються правилами

страхування:

- а) обов'язкове;
- б) примусове;
- в) добровільне;
- г) індивідуальне.

17. Що належить до першої групи серед видів страхування в сільському господарстві?

- а) урожай с.-г. культур і багаторічних насаджень плодоносного віку;
- б) дерева і кущі плодово-ягідних насаджень, що зростають в садах і виноградниках;
- в) сільськогосподарські тварини, домашня птиця, кролі та інші звірі;
- г) будівлі, споруди, с.-г. техніка.

18. Скільки типів договорів розрізняють при страхуванні майна підприємства?

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

19. Розділ який не має містити страховий поліс?

- а) назва і юридична адреса страховика;
- б) назва і реквізити страхувальника;
- в) перелік страхових ризиків;
- г) заробітна плата працівників.

20. Не підлягають страхуванню...

- а) с.-г. культури, які господарство висівало 3 роки поспіль, але жодного разу не отримало урожай;

б) тимчасові та ветхі будівлі й споруди, які не придатні до використання;
в) тварини, у яких встановлено карантин, або обмеження на інфекційне захворювання;

г) всі відповіді правильні.

21. Страховий платіж сплачується:

а) страхувальником страховику;

б) страховиком страхувальнику;

в) застрахованим страховику;

г) набувачем страховику.

22. Обов'язкове страхування в сільському господарстві проводиться з метою:

а) гарантування економічної та продовольчої безпеки держави;

б) створення сприятливих умов для розвитку аграрного сектору економіки;

в) захисту інтересів сільськогосподарських підприємств;

г) все правильно.

23. Страхування сільського господарства – це:

а) наукова система розподілу страхування на різні сфери діяльності, галузі, підгалузі, види, підвиди, форми

б) одна з форм охорони майнових і особистих інтересів застрахованих, які сплачують внески (премії) до страхових організацій і дістають відшкодування втрат, що виникають унаслідок стихійного лиха і нещасних випадків

в) вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій, визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів.

г) система заходів щодо захисту майнових інтересів громадян, установ та організацій, які пов'язані з виробництвом с.г. продукції, у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів

24. Страховий ринок – це :

а) сфера економічних відносин, у процесі яких формуються попит і пропозиція на страхові послуги та здійснюється акт їх купівлі-продажу

б) наукова система розподілу страхування на різні сфери діяльності, галузі, підгалузі, види, підвиди, форми

в) створення сприятливих умов для розвитку аграрного сектору економіки;

г) вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій

25. До основних функцій страхового ринку належать:

а) організація страхового захисту за допомогою продажу страхових полісів;

б) акумулювання значних фінансових ресурсів з їх подальшим інвестуванням за певними напрямками;

в) забезпечення «зустрічі» страхувальника та страховика;

г) всі відповіді правильні.

26. До видів страхування належать:

а) обов'язкове;

б) добровільне;

в) медичне;

г) правильні відповіді а) і б).

27. До об'єктів обов'язкового страхування належать:

а) дерева й плодово-ягідні кущі, що зростають у садах, та виноградники;

б) сільськогосподарські тварини, птиця, кролі, хутрові звірі, сім'ї бджіл у вуликах;

в) урожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень плодоносного віку або витрати на посів та вирощування с.- г. культур у разі їхньої загибелі або пошкодження;

г) всі відповіді правильні.

28. Не приймаються на умовах добровільного страхування:

а) гроші готівкою;

б) акції, облігації та інші цінні папери;

в) рукописи, креслення та інші документи, бухгалтерські звіти;

г) всі відповіді правильні.

29. До принципів страхування належать:

а) страховий ризик;

б) страховий інтерес;

в) франшиза;

г) всі відповіді правильні.

30. Створення і використання страхових резервів це:

а) функція страхування;

б) принцип страхування;

в) метод страхування;

г) форма страхування.

РОЗДІЛ 2

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СТРАХУВАННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

- 1. Загальна характеристика та принципи організації страхового ринку*
- 2. Фінансовий механізм регулювання страхування в сільському господарстві*
- 3. Фінансові та організаційні засади страхування в сільському господарстві*
- 4. Напрямки вдосконалення державної політики в галузі страхування в сільському господарстві*

1. Загальна характеристика та принципи організації страхового ринку

У часи складної економічної ситуації в Україні, значної девальвації національної валюти, стагнації всіх без винятків галузей економіки та падіння ВВП, єдиною сферою виробництва, яка демонструє розвиток, є сільське господарство.

Після підписання та ратифікації у 2014 р. угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною, а також надання Україні торговельних преференцій значно розширили можливості для виходу вітчизняних виробників на європейські ринки. Через нездорову політичну ситуацію вітчизняні виробники сільськогосподарської продукції намагаються адаптуватися до нових умов та більш активно просувати на ринок власну продукцію. Адже у зв'язку зі скороченням основних ринків збуту в колишньому СНД ведеться пошук нових торгових партнерів, як в Україні, так і у країнах ЄС для виробників плодоовочевої та іншої продукції. У будь-якому випадку можна вести мову про те, що Україна поступово повертає собі статус

світової житниці.

Як виробництво сільськогосподарської продукції, так і весь аграрний сектор загалом, є одним із найбільш ризикових видів підприємницької діяльності, оскільки їхній розвиток залежить не тільки від фінансово-економічної ситуації та відповідної законодавчої бази, а й від погодно-кліматичних умов, які з кожним роком стають все більш непередбачуваними. З урахуванням того, що на цьому етапі розвитку людство ще не навчилось впливати на несприятливі погодні умови, найбільш ефективним механізмом часткового нівелювання їхніх наслідків є використання механізму аграрного страхування.

Міжнародний досвід свідчить, що у світі є декілька типових, схожих між собою систем аграрного страхування, які умовно поділяють на «американську», «європейську» та «змішану».

Класичним прикладом застосування «американської» моделі аграрного страхування є система, яка використовується у США та Канаді. Вона передбачає значну фінансову підтримку держави у страхуванні сільськогосподарських ризиків шляхом компенсації вартості страхових полісів, можливості звернення до державних страхових компаній та обов'язковості страхування. Ця система є вигідною для виробників сільськогосподарської продукції, однак вона передбачає високі адміністративні витрати для держави.

Для «європейської» моделі характерна мінімальна участь держави в аграрному страхуванні. Вона використовується у таких країнах як Польща, Німеччина та Франція. Так, страхування здійснюється на добровільних засадах, сільськогосподарські виробники купують страховий поліс за його повною ціною, а держава виконує функції нагляду та контролю щодо діяльності приватних страхових компаній у цьому секторі ринку. Використання цього механізму потребує наявності високого рівня доходів у виробників сільськогосподарської продукції.

Щодо «змішаної» моделі, то вона використовує позитивні риси обох зазначених систем. Найкращим застосування цієї моделі є досвід Іспанії, система сільськогосподарського страхування якої вважається однією з найкращих у світі. У цій країні страхування врожаїв здійснюється приватними страховими компаніями, і воно є добровільним. Водночас у країні передбачена значна державна підтримка шляхом заснування сільськогосподарських товариств взаємодопомоги та надання технічної допомоги страховим компаніям. Окрім того, усі види страхування виконуються на базі планів, які завчасно готуються уповноваженими урядом установами. У результаті розвитку та вдосконалення законодавчої бази сьогодні аграрне страхування в Іспанії регулюється близько 15 нормативно-правовими актами – законами та Королівськими декретами.

Розвиток системи аграрного страхування в Україні був дуже складним. За часів СРСР було передбачено обов'язкове страхування врожаю у радгоспах та інших державних сільськогосподарських підприємствах, і воно було повністю монополізованим. Вважається, що ця система була досить ефективною, адже за допомогою Укрдержстраху забезпечувався надійний страховий захист врожаю за достатньо низькими ставками страхування.

Сучасна система страхування аграрних ризиків в Україні була впроваджена шляхом прийняття Декрету Кабінету Міністрів України «Про страхування», який надалі був замінений базовим Законом України «Про страхування» [12]. Цей Закон визначив основу систему правового регулювання страхової діяльності, визначив принципи державної демонополізації та державного нагляду за страховою діяльністю.

Спочатку Україна намагалась запровадити «американську» систему. Так, із 01.01.2005 Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України» передбачено створення Фонду аграрних страхових субсидій (ФАСС). ФАСС є державною спеціалізованою установою, яка створюється для надання страхових субсидій виробникам

сільськогосподарської продукції. ФАСС підпорядковується, є підзвітним та підконтрольним центральному органу виконавчої влади з питань формування та забезпечення державної аграрної політики. Через 10 років після набуття чинності цим Законом можна стверджувати, що без значної державної підтримки механізм ФАСС не запрацював.

Україна запровадила «європейську» систему. З метою полегшення доступу до страхування сільськогосподарської продукції сільськогосподарських товаровиробників, передусім середніх та дрібних, було ухвалено Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», який мав захистити майнові інтереси сільськогосподарських товаровиробників та стабілізувати їхні доходи.

З метою забезпечення виконання зобов'язань страхових компаній перед страхувальниками під час страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою в Україні було створено Об'єднання страховиків «Аграрний страховий пул», члени якого діють на умовах співстрахування, що підвищує гарантії виконання зобов'язань страховими компаніями перед сільгоспвиробниками у разі отримання останніми збитків. Однак через відсутність значної підтримки, фактично, на сьогодні ми маємо пул, який не працює. Спеціалісти МЮК «Александров та партнери» здійснювали юридичний супровід проєктного фінансування аграрного сектору України на суму 50 млн дол. США [83].

У межах реалізації цього проєкту юристи нашої компанії консультували позичальника – українську аграрну компанію – щодо всіх податкових аспектів угоди, надали юридичні консультації щодо структури угоди з урахуванням участі нерезидента, рекомендації щодо вибору надійного банку, розробили проєкт кредитного договору, супроводили процедуру реєстрації кредитного договору Національним банком України, а також усіх подальших змін до нього.

Фінансування в обсязі 50 млн дол. США надається іноземним

інвестором траншами протягом 2009-2015 рр. Отримані кошти використовуються для реалізації низки масштабних проєктів в аграрній сфері України [83].

У межах реалізації цього проєкту, МЮК «Александров та партнери» мала справу з тим, що аграрне страхування в Україні здійснюється головним чином у формі страхування застави з метою отримання кредиту. Використання класичного страхового захисту урожаю як способу мінімізації сільськогосподарських ризиків за умови відсутності коштів у аграріїв та підтримки з держави є занадто слабким та переважно формальним.

Відсутність державної підтримки сільськогосподарського страхування суперечить заявам про пріоритетність підтримки малих та середніх господарств.

Незважаючи на те, що аграрне страхування в Україні майже не працює, за останні кілька років, які передували економічній кризі, виробники сільськогосподарської продукції все частіше користувалися послугами страхових компаній. Підштовхнули їх до цього погодні умови, які з кожним роком стають дедалі більш непередбачуваними.

Одним із елементів гарантування стабілізації фінансового стану аграрних підприємств у ринкових умовах є страхування, що забезпечує безперервність розвитку сільськогосподарського виробництва, функціонування аграрного ринку й може слугувати джерелом інвестицій у сільське господарство.

Відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою регулюються Конституцією України, Цивільним кодексом України, Законом України «Про страхування», Законом України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік, цим та іншими законами України і нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них.

Основними принципами страхування сільськогосподарської продукції з

державною підтримкою є:

1. Підтримка стабільності фінансового становища й кредитоспроможності сільськогосподарських товаровиробників у разі загибелі (знищення, втрати), пошкодження застрахованого майна внаслідок несприятливих природно-кліматичних умов чи інших несприятливих подій, визначених у стандартних договорах страхування;

2. Обов'язковість укладення договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою як умови при наданні сільськогосподарським товаровиробникам окремих видів державної підтримки та дотацій, визначених Кабінетом Міністрів України;

3. Рівна доступність до державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників незалежно від їхньої організаційно-правової форми;

4. Забезпечення відшкодування збитку, завданого страхувальникам унаслідок настання страхових подій у розмірі, порядку і на умовах, встановлених цим Законом;

5. Виконання зобов'язань України у сфері міжнародної торгівлі.

Суб'єктами відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є страхувальники та страховики.

2. Фінансовий механізм регулювання страхування в сільському господарстві

Державне регулювання у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою здійснюють Кабінет Міністрів України, національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Предметом договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є майнові інтереси страхувальника, пов'язані з його страховими ризиками щодо вирощеної, відгодованої, виловленої, зібраної, виготовленої первинної (без вторинної обробки та переробки)

сільськогосподарської продукції (товарів), а саме щодо:

урожаю сільськогосподарських культур;

урожаю багаторічних насаджень;

сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції.

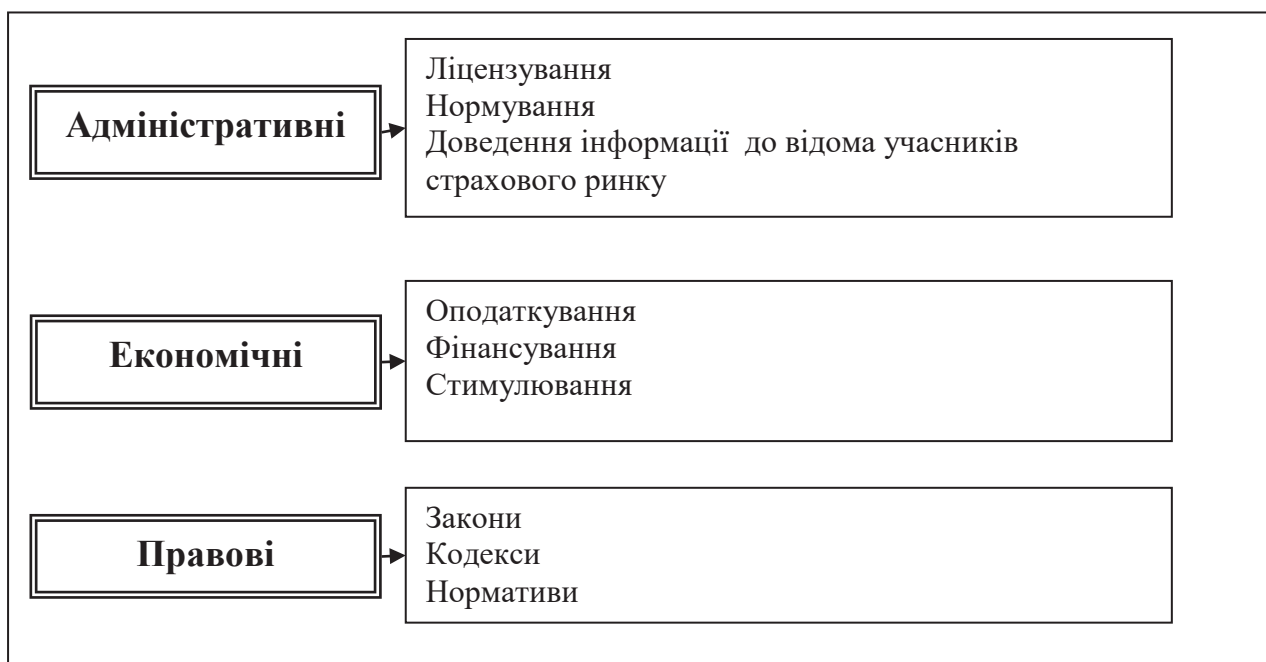

Рис.2.1. Методи регулювання страхової діяльності.

Перелік сільськогосподарської продукції, страхових ризиків, щодо яких здійснюється страхування з державною підтримкою на відповідний фінансовий рік, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Право страхувати сільськогосподарську продукцію мають сільськогосподарські товаровиробники, які здійснюють свою діяльність на території України та відповідають визначеним Кабінетом Міністрів України критеріям (крім нерезидентів).

У разі передачі сільськогосподарських земель в оренду право страхувати сільськогосподарську продукцію, у тому числі посіви та урожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, належить орендареві, крім нерезидентів. Страхові внески, що вносяться орендарем, не

можуть включатися у залік орендної плати.

Не підлягають страхуванню з державною підтримкою:

— урожай сільськогосподарських культур, які впродовж трьох або більше років не давали урожаю при їхньому культивуванні;

— урожай багаторічних насаджень плодоносного віку, які не давали урожаю протягом останніх п'яти років;

— хворі сільськогосподарські тварини, птиця, кролі, хутрові звірі, бджолосім'ї, риба та інші водні живі ресурси і тваринницька продукція, а також ті, що перебувають у зоні карантину або в зоні виникнення надзвичайних епізоотичних обставин.

Страховим випадком є настання певної події, передбаченої договором страхування відповідно до положень цього Закону, внаслідок якої відбулася загибель (втрата, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибель (недобір, недоотримання) застрахованого урожаю, продукції бджільництва, загибель (втрата, вимушений забій, травматичне пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції та з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхового відшкодування страхувальнику.

Не вважається страховим випадком втрата сільськогосподарської продукції внаслідок:

- подій, не передбачених договором страхування;
- навмисних дій страхувальника;
- грубих порушень страхувальником агротехнічних, санітарних, ветеринарних або інших вимог, що виявляється в невиконанні страхувальником умов договору страхування щодо строків (термінів) проведення належних заходів згідно з узгодженою при страхуванні технологічною картою, якою обумовлено дотримання визначених агротехнічних правил та вимог агротехніки стосовно застрахованої культури,

санітарних, ветеринарних або інших вимог щодо здійснення сільськогосподарських робіт, передбачених договором страхування, визначених у стандартних страхових продуктах.

Спори про відмову у визнанні страхового випадку розглядаються у судовому порядку.

Рис. 2.2. Механізм державного регулювання страхування в сільському господарстві

Ліцензії на здійснення страхування сільськогосподарської продукції видає національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг відповідно до закону.

Право страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою мають страховики, що відповідають вимогам Закону України «Про страхування», отримали ліцензію на здійснення відповідного виду страхування та є членами Пулу.

Страховики, що здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, створюють фонд покриття катастрофічних ризиків за рахунок відрахування до нього не більш як 5 відсотків страхових платежів (страхових премій).

Порядок та умови перестраховування сільськогосподарської продукції страховиками, що здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, встановлюються стандартним договором перестраховування.

Аграрний страховий пул є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють страхування відповідно до цього Закону. Участь страховиків у Пулі є умовою для здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Пул є юридичною особою, неприбутковою організацією і здійснює свою діяльність відповідно до цього Закону, законодавства України та свого Статуту. Статут Пулу затверджується зборами засновників (членів) Пулу та реєструється відповідно до вимог законодавства.

Пул не може виступати засновником чи співзасновником юридичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність та/або мають на меті одержання прибутку.

Відносини між членами Пулу у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою регулюються нормативно-правовими актами Пулу, що не можуть суперечити нормам законодавства України та є обов'язковими для виконання всіма членами Пулу.

Діяльність Пулу фінансується за рахунок його членів.

Членом Пулу може бути страховик, що відповідає вимогам Закону України «Про страхування», отримав відповідну ліцензію і відповідає вимогам, визначеним національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує

державну аграрну політику щодо участі страхових компаній у страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Систематичне порушення терміну виплати страхового відшкодування є підставою для виключення страховика з Пулу.

Функції та завдання Аграрного страхового Пулу.

Пул забезпечує координацію діяльності страховиків із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та виконує при цьому такі функції:

- забезпечує взаємодію учасників системи страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику;

- організовує програми перестраховання сільськогосподарських ризиків з метою забезпечення гарантій виконання страховиком зобов'язань перед страхувальниками;

- бере участь у розробленні стандартних страхових продуктів, методичних рекомендацій із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, з врегулювання збитків та проведення експертиз за договорами страхування сільськогосподарської продукції;

- створює централізовану базу даних із страхування сільськогосподарської продукції, веде облік укладених договорів страхування за інформацією, наданою страховиками;

- проводить дослідження у сфері аналізу ринку страхування сільськогосподарської продукції, у тому числі необхідні для актуарного розрахунку страхових тарифів;

- здійснює контроль за дотриманням умов договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та стандартних методик андеррайтингу, врегулювання збитків;

- забезпечує покриття катастрофічних ризиків у разі виникнення

надзвичайних ситуацій;

– здійснює управління фондом покриття катастрофічних ризиків, інвестує накопичені фінансові ресурси.

Органами управління та контролю Пулу є:

- збори членів Пулу;
- Координаційна рада Пулу;
- інші визначені Статутом Пулу органи.

Структура, функції, компетенція, порядок формування та роботи органів управління та контролю Пулу визначаються Статутом Пулу з урахуванням положень цього Закону.

3. Фінансові та організаційні засади страхування в сільському господарстві

Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції полягає у наданні з державного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам грошових коштів у вигляді субсидій на відшкодування частини страхового платежу (страхової премії), фактично сплаченого ними за договорами страхування сільськогосподарської продукції, в порядку, встановленому цим Законом.

Перелік сільськогосподарських страхових ризиків, а також об'єктів страхування, частина страхових платежів (страхових премій), яка субсидується з державного бюджету, визначається Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

Порядок надання фінансової підтримки

1. Порядок та умови надання державної підтримки шляхом здешевлення страхових платежів (премій) затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і

реалізує державну аграрну політику, має право:

- вносити пропозиції Кабінету Міністрів України щодо переліку ризиків, об'єктів страхування та частини страхових платежів (страхових премій), яка субсидується з державного бюджету;

- визначати за погодженням з національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, порядок та умови ведення страховиками персоніфікованого (індивідуального) обліку договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою;

- встановлювати форми інформування страховиками про кожен укладений, продовжений або достроково припинений договір страхування, а також про кожен випадок виплати страхового відшкодування;

- вивчати та впроваджувати світовий досвід з питань страхування;

- здійснювати:

- нарахування та виплату страхових субсидій;

- ведення інформаційних баз даних щодо страхування сільськогосподарської продукції;

- розроблення спільно з Пулом нових страхових продуктів, стандартних правил страхування, процедур андеррайтингу та врегулювання збитків, проєктів стандартних заяв та договорів страхування;

- підготовку спільно з Пулом прогнозів і розрахунків щодо державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції (сума необхідної підтримки, перелік культур тощо), у тому числі в розрізі регіонів;

- збирання і реєстрацію інформації за договорами страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, визначення суми бюджетного фінансування;

- збирання, узагальнення і аналіз даних про страхові випадки та страхові виплати;

- розрахунок ціни одиниці сільськогосподарської продукції.

4. Напрямки вдосконалення державної політики в галузі страхування в сільському господарстві

Сучасний етап функціонування та подальший розвиток вітчизняного страхового ринку потребує вирішення, насамперед, таких завдань:

1) вступ до міжнародних організацій, діяльність яких пов'язана із страхуванням;

2) удосконалення вимог до порядку створення та діяльності страхових організацій відповідно до чинного законодавства;

3) врегулювання механізмів здійснення страхування (особливо обов'язкової форми) та прийняття відповідних законодавчих й нормативних актів;

4) упорядкування сукупності видів страхування згідно з попитом на ринку;

6) удосконалення порядку здійснення оподаткування страхової діяльності;

2) розвиток та адаптація інфраструктури страхування до міжнародних стандартів;

Міжнародна практика доводить, що успішними бувають лише ті системи субсидованого аграрного страхування, у яких його учасники – держава та страховики – постійно координують свої дії шляхом створення спеціалізованої структури, яка постійно займається відповідним видом страхування. Україна обрала варіант Пулу. Однак без залучення значної державної допомоги застосування цього механізму є неефективним. З урахуванням цього необхідним є створення в Україні системи страхування сільськогосподарських ризиків за державною підтримкою та формування ефективної системи сільськогосподарського страхування у добровільній формі.

Передусім залучення державних коштів дає змогу приватним страховим компаніям взяти активну участь у розвитку системи аграрного страхування та

стати рівноправним партнером органів державної влади, що забезпечить стабільність розвитку сільського господарства через механізми відшкодування можливих завданих збитків.

Україна повинна використати успішний міжнародний досвід та створити такі умови страхування майбутнього урожаю, які були б привабливими для всіх учасників ринку аграрного страхування.

Необхідність реальної державної підтримки аграрного сектора ні у кого не викликає сумнівів. Лібералізація цін в українській економіці з її високим рівнем монополізації поставила сільське господарство у вкрай нерівноправне становище, а ринкові відносини перетворилися зі стимулу розвитку АПК в чинник його руйнування. Сільське господарство перетворилося на донора для виробників засобів виробництва, переробників і продавців сільськогосподарської продукції, фінансових і банківських структур. Через державний бюджет компенсується лише частина втрат.

Підвищення стійкості сільськогосподарського виробництва пов'язане з розробкою й реалізацією організаційних, економічних, соціальних й інших заходів, спрямованих на максимальне зменшення негативних наслідків несприятливих погодних умов. Ці заходи, перш за все, повинні забезпечити економічну стійкість господарств, тоді як стійкість виробничих показників не є самоціллю. За стійкість продовольчого ринку повинні відповідати не господарства, а державні й місцеві органи влади. У цьому значною мірою й є мета державного регулювання агропромислового комплексу.

Для успішного подолання кризи в агропромисловому комплексі країни уряд розробляє низку заходів із вдосконалення податкової й митної політики. Правильно збудовані податкова й митна політики забезпечать зростання доходів вітчизняних товаровиробників і створять умови для добросовісної конкуренції з імпортним продовольством.

Державне регулювання забезпечує поетапне формування ринкового середовища шляхом зусиль одночасно на чотирьох стратегічних напрямках:

- інституційних реформ;
- стабілізації економіки;
- структурної перебудови сільського господарства;
- соціального захисту населення.

При розробці комплексу заходів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників доцільним є надання необхідної консультативної допомоги й інформаційної підтримки. Така допомога може бути як безкоштовною (що надається в період кризи та застою), так і платною (в період економічного зростання й розвитку). У результаті такої підтримки держава стане для сільськогосподарських товаровиробників вигідним партнером.

Діяльність держави має бути спрямована, перш за все, на створення умов для розвитку ринкової економіки, а саме:

- поєднання механізмів ліберального ринку і державного регулювання агропромислового виробництва;
- створення інфраструктури ринку і її правових атрибутів;
- надання дотації нерентабельним сільським товаровиробникам, які своєчасно виконують зобов'язання перед державою;
- організація соціального захисту сільського населення.

Агропромисловий комплекс не зможе динамічно розвиватися без оновлення й модернізації виробництва, що ще раз підкреслює важливість залучення інвестицій. Для досягнення цієї мети необхідно в процесі здійснення політики державного регулювання агропромислового виробництва забезпечити стабільні та передбачені умови для діяльності інвесторів у сфері АПК, зокрема зарубіжних.

Враховуючи обмеженість бюджетних коштів, доцільно прямі бюджетні субсидії направляти в першу чергу на розвиток елітного насінництва, племінної справи та частково на придбання засобів хімічного захисту рослин. При цьому необхідно відмовитися від неефективних дотацій і цільових

програм. Реформування сільського господарства, яке виражене у відмові від державного регулювання сільськогосподарського виробництва з метою прискорення переходу до ринку, зруйнувало відпрацьовану систему захисту сільськогосподарських товаровиробників від впливу несприятливих умов виробництва в окремі роки. В Україні, як ніколи, посилилася залежність доходів сільськогосподарських товаровиробників від дії різних чинників, у тому числі й природних, оскільки старий налагоджений механізм соціального захисту демонтований, а новий не створений. Невпевненість у майбутньому характерна для більшості населення країни, а для сільського населення – особливо.

Найчастіше до несприятливих погодних умов завжди була схильна така галузь сільського господарства як рослинництво, що проявлялося в різкому зниженні урожаю сільськогосподарських культур. Саме тому особливої важливості набуває страхування урожаїв сільськогосподарських культур. У законі України «Про страхування» [12] передбачена система заходів щодо державного регулювання страхування в сільському господарстві, оскільки ця галузь найбільш схильна до дії стихійних сил природи й тому особливо потребує страхового захисту.

Без підтримки держави страхові компанії зі страхування сільськогосподарських ризиків не зможуть вирішувати питання розвитку страхування в аграрному секторі країни. Саме підтримки з боку держави потребує сьогодні страховий сектор економіки України. Державна підтримка страхування аграрного ринку повинна створюватися як комплексна інтегрована система організаційно-правових та економічних заходів на вищому рівні законодавчої й виконавчої влади, бути чітко спрямованою на вирішення питань страхування ризиків в сільському господарстві, основна мета якої – підвищення фінансової стійкості підприємств АПК.

Згідно з Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України», Указу Президента «Про деякі заходи щодо розвитку

ринку зерна» визначені основні напрями організації державного регулювання в галузі страхування сільськогосподарських товаровиробників, а саме:

- розроблення та прийняття національної програми розвитку страхування сільськогосподарських ризиків;
- функціонування державного агентства з управління сільськогосподарськими ризиками для забезпечення розроблення та удосконалення механізму страхування відповідних ризиків;
- страхування сільськогосподарських ризиків як обов'язкової умови при наданні відповідних видів державної фінансової підтримки сільськогосподарським виробникам;
- створення за участю держави фонду страхування сільськогосподарських ризиків;
- визначення страхування сільськогосподарських ризиків одним із видів добровільного страхування [65].

В Україні необхідність державної підтримки сільськогосподарського страхування в цей час добре усвідомлена, але поки що немає єдиної думки щодо її форм і методів впровадження. На наш погляд, найбільш правильним є визначення аграрного страхування як особливого виду страхування, регулювання якого має здійснювати Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг та Міністерство розвитку економіки, торгівлі і сільськогосподарства, що принципово важливо враховувати в процесі його організації при визначенні можливої ролі держави в сільськогосподарському страхуванні.

Основні причини глибокої кризи у сфері сільськогосподарського страхування є:

- у край несприятливе фінансове становище більшості сільськогосподарських товаровиробників, пов'язане з важким податковим тягарем, високими кредитними ставками, постійне підвищення цін на енергоносії тощо;
- інфляція (отримання страхового відшкодування при інфляції не

покриває всіх втрат страхувальника);

— відсутність необхідних гарантій своєчасної виплати страхового відшкодування.

Найбільш складною проблемою організації ефективного сільськогосподарського страхування є відсутність гарантій своєчасної виплати страхового відшкодування. Це стосується, в першу чергу, страхування врожаю, оскільки саме воно пов'язане з необхідністю періодичної виплати страхового відшкодування в розмірах, які значно перевищують одержані страхові внески.

Відчувається гостра потреба в нетрадиційному підході до висвітлення питань страхування з позицій ринкової економіки. Ця потреба пов'язана з очікуванням нашого суспільства радикальних економічних реформ і оновлення підходів до сільськогосподарського страхування.

Однією з основних проблем сільськогосподарського страхування в регіонах є вибір страховика, оскільки практично жодна з наявних регіональних страхових компаній не в змозі прийняти на власне утримання в повному обсязі страхові ризики в масштабі цілого регіону. Перестраховання або співстрахування ризиків спільно з великими українськими чи зарубіжними страховиками може призвести до витоку фінансових ресурсів за межі регіону й країни, але є одним з важливих варіантів вирішення цієї проблеми. Проблема може бути вирішена шляхом створення регіональних аграрних страхових пулів.

В економічно розвинених європейських країнах страхується близько 90-95% ризиків сільських товаровиробників, а в Україні лише 5-7%, хоча рівень ризику в нас набагато вищий. Потенціал навіть найбільших українських страхових і перестрахових компаній, які спеціалізуються на сільськогосподарському страхуванні, не достатній для захисту страхувальників від великих ризиків. Необхідно посилити економічний вплив держави на регулювання агропромислового виробництва. При розробці

положень і актів зі страхування сільськогосподарських товаровиробників з державною підтримкою має бути використаний багаторічний досвід страхування сільськогосподарських культур, страховими організаціями в період перебудови і страхування сільського господарства в розвинених зарубіжних країнах.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ:

1. Назвіть типові моделі аграрного страхування.
2. Охарактеризуйте складові механізму державного регулювання страхування в сільському господарстві.
3. Виділіть основні принципи страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.
4. Які методи регулювання страхової діяльності використовуються в Україні?
5. Які об'єкти сільськогосподарського страхування не підлягають страхуванню з державною підтримкою?
6. Які події не вважаються страховим випадком ?
7. У якому році було створено Аграрний страховий пул?
8. Перерахуйте функції Аграрного страхового пулу.
9. Які фактори зумовлюють необхідність державного регулювання?
10. Обґрунтуйте основні напрямки вдосконалення державної політики в галузі страхування в сільському господарстві.

ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. До факторів, які зумовлюють необхідність державного регулювання належать:
  - а) конкуренція у певній галузі неефективна в зв'язку із тим, що малим страховим компаніям не під силу страхування великих ризиків, які потребують значних виплат відшкодувань у разі настання страхового випадку;

б) певні сегменти страхового ринку належать до неповних ризиків, яким властива кумуляція ризиків, що робить їх не вигідним для страховика;

в) функціонування страхового ринку в межах законодавчого поля вимагає прозорості дій страховика та доступу до повної й достовірної інформації щодо його діяльності;

г) всі відповіді правильні.

2. До методів регулювання страхової діяльності не належать:

а) адміністративні;

б) екологічні;

в) економічні;

г) правові.

3. До економічних методів регулювання страхової діяльності належать:

а) ліцензування, нормування;

б) оподаткування, фінансування, стимулювання;

в) нормативи, кодекси, закони;

г) всі відповіді правильні.

4. Центральним органом виконавчої влади, що здійснює регулювання страхової діяльності є:

а) Президент України ;

б) Верховна Рада України;

в) Кабінет Міністрів України;

г) Прем'єр-міністр України.

5. До завдань комісії із регулювання ринків фінансових послуг України належить:

а) проведення єдиної та ефективної політики в сфері надання фінансових послуг;

- б) розробка і реалізація стратегії розвитку ринку фінансових послуг;
- в) запровадження визнаних міжнародних правил розвитку ринку фінансових послуг;
- г) всі відповіді правильні.

6. Департамент страхового нагляду – це самостійний структурний підрозділ Держфінпослуг, у складі якого є:

- а) відділ аналізу звітності, відділ ліцензування страховиків;
- б) управління виїзного страхового нагляду, інспекційний відділ;
- в) відділ роботи з територіальними управліннями;
- г) всі відповіді правильні.

7. До функцій Департаменту страхового нагляду не відносять:

- а) організація проведення камеральних перевірок юридичних осіб;
- б) ухвалення рішень про реєстрацію страховиків та внесення їх до Єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків);
- в) проведення виїзних та безвиїзних перевірок діяльності страховиків та страхових посередників;
- г) усунення керівництва від управління страховими компаніями у разі порушення вимог законодавства.

8. Ліга страхових організацій України є:

- а) юридична особа, яка залучає кошти клієнтів під певні зобов'язання і сплачує цим клієнтам визначену суму коштів у разі настання страхового випадку;
- б) неприбутковим об'єднанням учасників ринку страхових послуг України, яке створене з метою захисту інтересів своїх членів та інших учасників ринку страхових послуг;
- в) спеціалізованою кредитною установою, яка надає

короткотермінові позики під заставу особистого майна позичальника;

г) правильна відповідь відсутня.

9. Основними завданнями Ліги Страхових організацій є:

а) сприяння розвитку страхового ринку; розробка рекомендацій з питань методології страхової справи,

б) захист прав та інтересів учасників ринку страхових послуг, що є членами Ліги, ознайомлення громадськості з діяльністю учасників ринку страхових послуг та їх роллю в економічному житті України;

в) сприяння формуванню та вдосконаленню правової бази страхової діяльності;

г) всі відповіді правильні.

10. Ліга страхових організацій України здійснює свою діяльність на засадах, крім:

а) самостійності, незалежності;

б) гласності, законності;

в) рівноправності, взаємодопомоги;

г) довіри, комплексності.

11. Система заходів, щодо організованого спеціальним страховими державними і недержавними органами захисту майнових інтересів громадян установ і організацій, що пов'язані з виробництвом сільськогосподарської продукції, це:

а) страхування суб'єктів банківської діяльності;

б) страхування аграрного виробництва;

в) страхування закладів освіти;

г) немає правильної відповіді.

12. Форми страхування:

- а) обов'язкове та добровільне;
- б) індивідуальне і загальне;
- в) первинне і вторинне;
- г) одноразове та змішане.

13. До методів регулювання страхової діяльності відносять:

- а) адміністративні, економічні і правові;
- б) первинні і вторинні;
- в) загальні і змішані;
- г) однорівневі, дворівневі та багаторівневі.

14. До економічних методів належать:

- а) оподаткування;
- б) фінансування;
- в) стимулювання;
- г) всі відповіді правильні.

15. До правових методів належать:

- а) закони та кодекси;
- б) нормативи
- в) методичні рекомендації
- г) всі відповіді правильні

16. До адміністративних методів належать:

- а) ліцензування;
- б) нормування;
- в) доведення до відома учасників ринку змін, що відбуваються в законодавстві;

г) всі відповіді правильні.

17. Центральним органом, що здійснює регулювання страхової діяльності є:

- а) ВРУ;
- б) КМУ;
- в) МФУ;
- г) немає правильної відповіді.

18. Неприбуткове об'єднання страхового ринку, створене 1992 року, це:

- а) система банків;
- б) Палата Страхових компаній;
- в) Ліга Страхових Організацій;
- г) Головний орган управління зі страхування.

19. До основних завдань Ліги Страхових Організацій відносять:

- а) сприяння розвитку страхового ринку;
- б) захист прав та інтересів учасників страхового ринку;
- в) ознайомлення громадськості з учасниками страхового ринку;
- г) всі відповіді правильні.

20.3 метою виконання поставлених завдань Ліга Страхових Організацій України тісно співпрацює з:

- а) суб'єктами банківської діяльності;
- б) суб'єктами підприємницької діяльності;
- в) органами державної влади;
- г) немає правильної відповіді.

**СТРАХУВАННЯ ВРОЖАЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
КУЛЬТУР І БАГАТОРІЧНИХ НАСАДЖЕНЬ**

- 1. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності.*
- 2. Характеристика страхових випадків.*
- 3. Визначення вартості врожаю, обчислення й порядок сплати страхових премій.*
- 4. Організація роботи страхової компанії щодо визначення збитків і страхового відшкодування. Страхове відшкодування.*
- 5. Визначення факту й причин загибелі (пошкодження) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.*
- 6. Оцінка збитків при загибелі (пошкодженні) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.*

1. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності.

З набуттям Україною незалежності розпочалася складна трансформація командно-адміністративної економіки в ринкову, що потребувало докорінної зміни всіх господарських процесів. Відсутність системності та науково-обґрунтованого підходу до економічних перетворень зумовили значні кризові явища в усіх галузях економіки, в тому числі й у сільському господарстві.

Починаючи з 1990 р. страховий захист майна аграрних товаровиробників значно послабився, зменшилося бюджетне фінансування. Передумови аграрної реформи не збільшили попит на страхові послуги у сфері сільського господарства. Від 1996 р. з ухваленням Закону України «Про страхування» було запроваджено обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень сільськогосподарськими підприємствами державної форми власності. Але підприємства інших форм власності теж вимагали адекватного страхового захисту в умовах невизначеності, пов'язаної з погодними умовами та іншими чинниками. З

ухваленням нової редакції Закону України «Про страхування» обов'язковому страхуванню став підлягати не тільки врожай сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень сільгоспідприємств державної форми власності, а й урожай зернових культур та цукрових буряків сільськогосподарських підприємств усіх форм власності. Незважаючи на незначну кількість страхових продуктів з агрострахування, які пропонуються вітчизняним сільгоспвиробникам, вони є досить складними, істотно відрізняються між собою умовами страхування, у тому числі залежно від страхової компанії, яка їх пропонує. Кожен страховий продукт має свої переваги та недоліки, всебічне врахування яких допоможе виробникам сільськогосподарської продукції отримати необхідний страховий захист за прийнятною ціною.

Загальна інформація за типами страхових продуктів, які страхові компанії використовували у 2017-му році, наведена у табл. 3.1.

Таблиця 3. Використання страхових продуктів в Україні, 2017 р [84]

Програма	Частка договорів %	Частка застрахованої площі %	Частка страхової суми %	Частка зібраних премій %
Мультиризик (страхування майбутнього врожаю)	37,8	33,1	68,2	77,4
Повна загибель + весняні заморозки	32,2	43,2	10,1	9,6
Поіменовані ризики	14,8	13,3	16,2	5,8
Повна загибель	10,4	6,5	2,7	3,6
Часткова та повна загибель + весняні заморозки (для озимих культур)	2,0	1,1	0,1	1,7
Продукт МФК «Тотал»	1,9	1,3	0,7	1,0
Мультиризик (страхування посівів до збирання)	0,9	1,5	1,8	0,9
Багаторічні насадження (яблуні)	0,1	0,0	0,1	0,01
Разом:	100%	100%	100%	100%

Беззаперечне лідерство укладання договорів страхування від повної загибелі на період перезимівлі. У загальнорічному розподілі договорів за типом страхового продукту на перше місце вийшли договори страхування майбутнього врожаю від багатьох ризиків (37,8 %). Щодо страхування від повної загибелі на період перезимівлі, то воно, як і раніше, посідає важливе

місце. Договори страхування від повної загибелі та договори страхування від повної загибелі плюс весняні заморозки в сумі дають 42,6 % від усіх договорів.

Об'єктом страхування при мультиризиковому страхуванні є майновий інтерес страхувальника, що не суперечить законодавству України, пов'язаний з володінням, користуванням та розпорядженням майбутнім врожаєм сільськогосподарських культур, що належать страхувальнику або знаходиться в його розпорядженні на правах оренди (користування). Страховими ризиками за програмами мультиризикового страхування будь-якої української страхової компанії будуть: заморозок; ожеледь; вимерзання; град або удар блискавки; землетрус; лавина; земельний зсув; земельний або земельно-водний сіль; пожежа, крім лісових пожеж; буря; ураган; буран; злива; паводок; посуха або зневоднення на землях, які підлягають примусовому зрошенню або заводненню; епіфітотійний розвиток хвороб рослин; епіфітотійне розмноження шкідників рослин; протиправні дії третіх осіб, що виражаються у крадіжках, хуліганських діях стосовно рослинних насаджень, зруйнуванні покриттів (несучих конструкцій) теплиць, парників, оранжерей.

Порядок та умови здійснення такого виду страхування визначені Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку та правил проведення обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими підприємствами, врожаю зернових культур та цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності» [4].

Обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими підприємствами, врожаю зернових культур і цукрових буряків проводиться з метою гарантування економічної та продовольчої безпеки держави, створення сприятливих умов для розвитку аграрного сектора економіки, захисту інтересів сільськогосподарських підприємств.

Рис. 3.1. Правові засади функціонування механізму обов'язкового сільськогосподарського страхування

Суб'єктами обов'язкового страхування є:

- страхувальники - державні сільськогосподарські підприємства щодо врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень та сільськогосподарські підприємства усіх форм власності щодо врожаю зернових культур та цукрових буряків;

- страховики – юридичні особи – резиденти України, які отримали в установленому порядку ліцензію на проведення цього виду обов'язкового страхування.

Об'єктом обов'язкового страхування є майнові інтереси, що не суперечать законодавству і пов'язані з неотриманням або недоотриманням врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими підприємствами, зернових культур і цукрових буряків – сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності.

2. Характеристика страхових випадків.

До страхових ризиків, на випадок яких проводиться страхування, належать:

«Вогонь» – пошкодження, загибель (знищення) застрахованого майна внаслідок нижченаведених подій:

«Пожежа» – подія, що сталася внаслідок вогню, що виник поза місцем, спеціально призначеним для його розведення і підтримки, або поширився за його межі і здатний поширюватися самостійно, у т.ч. задимлення, що супроводжує пожежу (включаючи виділення сажі і корозійного газу).

«Удар блискавки» – безпосередній перехід розряду блискавки на застраховане майно.

Удар блискавки – миттєва передача грозового (атмосферного) розряду застрахованому майну таким чином, що місце удару блискавки є добре помітним на поверхні застрахованого майна зі слідами теплового та/або механічного впливу.

«Вибух» – швидкоплинний фізичний чи хімічний процес, унаслідок якого за короткий проміжок часу вивільняється велика кількість енергії й унаслідок чого виникає ударна хвиля (імпульс тиску), здатна розповсюджуватись та спричиняти руйнування.

«Падіння літальних апаратів» – падіння на застраховане майно пілотованих та не пілотованих літальних апаратів, їх частин чи вантажу, що на них перевозився.

За цією подією Страховик відшкодовує збитки, що безпосередньо нанесені застрахованому майну внаслідок пожежі, вибуху, тиску повітря при падінні чи зіткненні літального апарату його частин чи вантажу, що ним перевозився.

За ризиком «Вогонь» відшкодуванню підлягають збитки, завдані застрахованому майну внаслідок необхідних та доцільних заходів з гасіння пожежі. Договором страхування може бути передбачено страхування як за ризиком «Вогонь» у цілому, так і за окремими чи за окремою групою ризиків, що входять до ризику «Вогонь».

«Стихійні явища» – пошкодження, загибель (знищення) застрахованого майна внаслідок нижченаведених подій:

«Заморозок» (приморозок) – короткочасне зниження температури повітря або поверхні ґрунту нижче 0°C вночі чи вранці за переважно плюсових значень температури протягом доби у вегетаційний період.

«Сильний мороз» – зниження температури повітря нижче мінус 30°C у південній частині України, нижче мінус 35°C на решті території України.

«Сильна хуртовина» (снігова буря, буревій, завірюха) – перенесення снігу над поверхнею землі сильним вітром із швидкістю більше 15 м/сек тривалістю більше 12 годин.

«Сильний снігопад» – інтенсивне випадання снігу у кількості більше 20 мм за період менше 12 годин.

«Землетрус» – пружні коливання в земній корі чи верхній частині мантії,

що викликають коливання земної поверхні, деформацію в земній корі та деформацію чи руйнування інженерних споруд.

«Гірські обвали і схід лавин» – швидкий рух вниз зі схилу каменів, землі чи снігу в результаті дії сил земного тяжіння, що викликає пошкодження чи загибель (знищення) застрахованого майна у прояві механічного пошкодження надземної частини рослин, що робить неможливим подальше виконання технологічних операцій щодо вирощування сільськогосподарських культур та угідь.

«Буря» – сильний вітер із швидкістю не менш як 15,3 м/с, що може супроводжуватися випаданням опадів, який можуть призвести до повної загибелі, часткового пошкодження застрахованого майна.

«Смерч» – сильний вихор, який опускається з основи купчасто- дощової хмари у вигляді темної вирви чи хобота і має майже вертикальну вісь, невеликий поперечний перетин і дуже низький тиск у центральній його частині.

«Шквал» – різке короточасне збільшення швидкості вітру до 20-30 м/сек, що супроводжується зміною його напрямку.

«Ураган» – вітер руйнівної сили і значної тривалості, швидкість якого перевищує 30 м/сек.

«Шторм» – викликаний погодними умовами рух повітряних мас із силою вітру 8 балів за шкалою Бофорта, що супроводжується випаданням опадів і приливною хвилею або без них.

«Цунамі» – це довгі хвилі, що були створені потужним впливом на всю товщу води в океані або іншій водоймі.

«Злива» – інтенсивний короточасний дощ, під час якого випало опадів більше 30 мм за період часу 1 години, що спричиняє механічні пошкодження рослин – ламання стебел, вибивання квітів чи насіння із суцвіття, плоду, замулювання, оголення кореневої системи.

«Довготривалий дощ» – дощ кількістю опадів понад 100 мм, який іде

безперервно або майже безперервно протягом декількох діб і може викликати паводки, затоплення, підтоплення.

«Сильний дощ» – дощ з кількістю опадів більше 50 мм на рівнинній території та 30 мм в гірських районах тривалістю менше 12 годин.

«Сильна злива» – випадання інтенсивного короткочасного дощу кількістю більше 30 мм за період часу менше 1 години.

«Град» – опади, що випадають у теплий період року у вигляді часточок льоду, які спричиняють механічні пошкодження рослин.

«Крупний град» – частинки щільного льоду діаметром від 20 мм і вище, що випадають із купчасто-дощових хмар у теплий період року.

«Затоплення» – утворення вільної поверхні води на території в результаті підвищення рівня водотоку, водойми або підземних вод.

«Повінь» – фаза водного режиму річки, яка щорічно повторюється в певних кліматичних умовах в один і той же сезон, що характеризується найбільшою водністю і тривалим стоянням високих рівнів води.

«Паводок» – фаза водного режиму річки, що може багаторазово повторюватися в різні сезони року, характеризується збільшенням витрат і рівнів води в наслідок дощів чи сніготанення під час відлиг.

«Катастрофічний паводок» – винятковий за величиною та рідкісний за повторюваністю паводок, що може спричинити жертви і руйнування.

«Сильна спека» – підвищення температури повітря до плюс 40⁰С у південних та східних регіонах України та до плюс 35⁰С на решті території.

«Посуха» (засуха) – тривалий період відсутності ефективних опадів у сукупності з високою температурою та низькою вологістю повітря, що призводить до виснаження запасів вологи у ґрунті, пригнічення та загибель рослин. Посуха обумовлюється тривалим, більше 30 днів, дефіцитом опадів при середньодобовій температурі + 25⁰С.

«Суховій» – зниження продуктивності посівів внаслідок зневоднювання рослин і порушення фізіологічних процесів, що спричиняє комплекс факторів

(вітер із швидкістю більше 5 м/с і вище, дефіциту вологості повітря 15 мілібарів і більше).

«Пилові бурі» – сильні вітри, що переносять велику кількість пилу, руйнують поверхневий шар ґрунту, не закріплений рослинністю. Сильна пилова (піщана) буря зі швидкістю вітру 15 м/с і більше протягом 12 годин і більше. Пилові бурі наносять пошкодження посівам – оголюють кореневу систему рослин. Заносять посіви шаром ґрунту або піску, виносять з полів продуктивний шар ґрунту.

«Виверження вулкану» – будь-яка форма прояву вулканічної діяльності, а саме – напливу лави, вулканічного землетрусу, викиду хмари розпеченого попелу, осаду у вигляді попелу, пемзи, залив хвилею.

«Ожеледь» – шар щільного льоду, який утворюється на земній поверхні та на предметах під час намерзання переохолоджених крапель дощу або туману діаметром 35 мм і більше на ожеледному станку на висоті 2 м над поверхнею землі.

«Вимерзання» – загибель зимуючих культур внаслідок зниження температури повітря або ґрунту нижче критичної для рослин межі протягом 1 доби і більше. Вимерзання спричиняє пошкодження вузлів кущення, кореневої системи озимих зернових, кореневої шийки багаторічних трав, технічних культур, засихання та загибель плодових бруньок та гілок дерев і кущів.

«Тиск снігового шару» – вплив ваги снігу, накопиченого на застрахованому майні, з природних причин (суто внаслідок випадання снігу у вигляді опадів).

«Випрівання» – загибель рослин озимих культур та багаторічних трав внаслідок тривалого перебування рослин під високим сніговим покривом (більше 30 см), коли температура ґрунту на глибині залягання вузла кушіння близька 0⁰C протягом 80-100 днів (не обов'язково поспіль) та при слабкому промерзанні або при талому ґрунті. Відбувається аномальний ріст конусу наростання взимку, враження рослин грибковими захворюваннями і внаслідок

цього – загибель ранньою весною.

«Вимокання» – весняна загибель рослин внаслідок недостатчі кисню для дихання, що зумовлюється тривалим перебуванням їх в умовах застою талої води (протягом 10-15 днів і більше).

«Льодова кірка» (притерта) – шар льоду, що утворюється внаслідок чергування відлиг та морозів і щільно прилягає до поверхні ґрунту. Загибель зимуючих культур відбувається у випадку тривалого перебування під притертою льодовою кіркою (протягом 30-40 днів і більше) внаслідок порушення газообміну – підвищення концентрації вуглекислого газу, недостатчі кисню (що призводить до задухи рослин). Пошкодження рослин від льодової кірки відбуваються і внаслідок прямої механічної дії – розриву коренів, вузлів кушення.

«Зимова посуха» – загибель рослин при замерзлому ґрунті, з якого подача води в надземну частину рослини стає практично неможливою. При відсутності на полях снігового покриву і підвищенні температури повітря вдень до 0⁰C і вище або при інтенсивній сонячній радіації відбувається посилене випаровування вологи листками і висихання їх. Внаслідок обезводнювання листків висихають надземні органи, потім вузли кушення, і рослини гинуть.

«Зневоднення» на землях, які підлягають примусовому зрошенню або заводненню, – зниження рівня води в системах зрошення внаслідок впливу на ці системи стихійних явищ (землетрусу, зсуву тощо), що унеможлиблює проведення зрошення і призводить до зниження урожаю або повної загибелі рослин (посівів) внаслідок нестачі вологи.

«Ґрунтова кірка» – сильно ущільнений, зцементований поверхневий шар ґрунту. В одних випадках кірка відстає у вигляді пилинок, в інших – виглядає, як монолітний міцний шар, який поступово переходить у нижні рихлі шари. Кірка на поверхні ґрунту виникає після злив, частіше липневих з наступним підвищенням денних температур повітря до 15-25⁰C.

«Видування (здування)» – сильним (більше 10-15 м/сек.) і тривалим вітром верхніх шарів ґрунту разом з посіяним насінням, а іноді і зі сходами.

«Зсув» – зміщення мас гірських порід вниз по схилу під дією сили земного тяжіння без втрати контакту з нерухомою основою на більш низький гіпсометричний рівень.

«Земельний зсув» – зміщення великих мас ґрунту, що викликає механічне пошкодження надземної частини рослин, що робить неможливим подальше виконання технологічних операцій щодо вирощування сільгоспкультури.

«Земельний або земельно-водний сель» – потік ґрунту або муловий (земельно-водний) потік, що відбувається під час рясних опадів у горах чи передгір'ях, викликає загибель (знищення) рослин внаслідок механічного впливу на надземні органи рослин шляхом їх виривання, вимивання та замулювання.

«Обвал» – відрив снігових (льодяних) брил або мас гірських порід від схилу чи відкосу і їх вільне падіння під дією сил тяжіння.

«Провалля» – форма рельєфу що виникла в наслідок обвалення ґрунтів над карстовими або суфозійними порожнечами.

«Карстове поглиблення» – поглиблення на поверхні землі, яке виникло внаслідок розчинення гірських порід поверхневими чи підземними водами.

«Випирання» – загибель рослин внаслідок розриву кореневої системи, оголення вузлів кушення озимих культур чи кореневої шийки багаторічних трав, технічних культур, в результаті неодноразового відтавання і замерзання верхнього перезволоженого шару ґрунту.

Інші стихійні явища – стихійні явища, зазначені у договорі страхування, які відповідають предмету страхування за цими Додатковими умовами.

Договором страхування може бути передбачено страхування як за окремим стихійним явищем, так і за групою стихійних явищ. Урожай культур, що вирощуються в захищеному ґрунті, крім того, може бути застрахований від

аварій і пожежі, які призводять до руйнування захисних споруд або припинення подачі електроенергії і, як наслідок, до загибелі врожаю.

На страхування не приймаються, якщо інше не передбачено договором страхування:

— посіви сільськогосподарських культур, що висіваються на зелене добриво; природні та культурні пасовища;

— майбутній (очікуваний) урожай природних сінокосів і пасовищ, сіяних підпокровних та безпокровних багаторічних трав;

— посіви сільськогосподарських культур, які висівались Страхувальником три останні роки поспіль, але жодного року від них не отримано врожаю через повну загибель (знищення);

— багаторічні насадження плодоносного віку, якщо господарство не одержувало врожаю із цих насаджень протягом трьох років, що передували укладанню договору страхування;

— багаторічні насадження, що зростають у садах, знос або зрідження яких становить 70 (сімдесят) і більше відсотків від їх первинної вартості або нормативу посадки; такі, що підлягають списанню з балансу у зв'язку з плановою реконструкцією, викорчовуванням, природним відмиранням, враженням хворобами та шкідниками;

— посіви/посадки сільськогосподарських культур / багаторічних насаджень, що знаходяться в зоні, якій загрожують обвали, зсуви, повені та інші стихійні явища,

— з моменту оголошення у встановленому порядку про таку загрозу відповідними органами нагляду, у віданні яких знаходяться такі дії.

3. Визначення вартості врожаю, обчислення й порядок сплати страхових премій.

Страхова оцінка обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур визначається в розмірі вартості врожаю, яка

обчислюється шляхом множення середньої врожайності з 1 га за останні п'ять років, за даними обліку страхувальника, на ціну 1 ц продукції, що склалася за минулий рік (або за згодою сторін на заставну ціну цього виду продукції, визначену в установленому порядку), та на фактичну площу, з якої збиратиметься врожай.

Страхова оцінка обов'язкового страхування врожаю багаторічних насаджень визначається аналогічно з урахуванням площі, зайнятої під насадження в тому самому році, що й збирання врожаю. За умови чіткої періодичності плодоношення багаторічних насаджень середня врожайність визначається за показниками п'яти років, у яких плодоношення насаджень відповідає рокові страхування. У разі, коли страхувальник протягом п'яти років вирощує культуру менше ніж три роки, у розрахунок вартості врожаю береться планова врожайність на поточний рік, але не вище ніж середня врожайність у районі за останній рік.

Вартість страхування сільськогосподарських культур залежить від наявності багатьох факторів, що впливають на ступінь ризику:

- зони вирощування;
- стану посівів;
- виду сільськогосподарської культури;
- обраної франшизи;
- розміру страхової суми;
- результатів аналізу наданих карт-схем полів, технологічних карт вирощування, середньої врожайності за останні 3-5 років, сертифікатів якості посівного матеріалу.

Страхова сума не може перевищувати 70% розрахованої страхової оцінки врожаю.

Розмір страхового платежу, який підлягає внесенню за договором обов'язкового страхування, визначається шляхом множення страхової суми на страховий тариф та відсоток страхового покриття.

Таблиця 3. 2. Базові страхові тарифи з добровільного страхування врожаю сільськогосподарських культур (% від страхової суми) [83]

Область	озимі зернові;	ярі зернові, зернобобові, соя, соняшник, інші культури	кормові культури	овочі відкритого ґрунту, баштани, продвольчі, насінники	цукрові буряки	картопля	сади, ягідники, виноградники та інші насадження	тютюн, махорка	льон, коноплі	коріандр, рицина, м'ята	розсадники;	культури захищеного ґрунту
Вінницька	11,5	15	12	25	15	15	25		22	19	15	10
Волинська	10	10	9,5	23	12,5	15	25		21		6,5	13
Дніпропетровська	10	11	13	20	8,5	13	25				7,5	7,0
Житомирська	10	14	16	25	5	16	20,5				13	7
Закарпатська	10,5	15	18	20		15	25	16	10,5		6,5	10
Запорізька	9,5	14	13	25		17	22		12	19	6,5	7
Ів.-Франківська	9	15	15	25	7	16	25		11,5			9
Київська	10	9,5	15	25	9	17	20,5			25	10	7
Кіровоградська	10,5	12,5	15	25	9	15,5	25		25	25	10	7
Львівська	9	9,5	13	20	9	16,5	20				11,5	7
Миколаївська	11,5	10,5	14	25	9	16,5	20			10	7	7
Одеська	11,5	13,5	20	20	15	16	20			25	10,5	10
Полтавська	11,5	9,5	13	25	9,5	20	25		22,5	25	6,5	8,5
Рівненська	10,5	13	13	21	10	20	20		16	10	10,5	7,5
Сумська	10,5	12	11	20	10	17,5	21,5			10	6,5	7
Тернопільська	10	15	11	25	10,5	18,5	25	16			7,5	7
Харківська	11,5	10	12,5	25	9	16	25				15,5	8
Херсонська	11,5	14,5	10,5	20		14	20			19	6,5	7
Хмельницька	9,0	12	10	25	9,5	20	25	16	10,5	25	15	7
Черкаська	11,5	11,5	10	20	9	17	25			10	15	7
Чернівецька	10,5	15	14	20	15	20	25		10,5		10	7
Чернігівська	10,5	12	13	20	9,5	17	25			10	15,5	7
м.Київ	9,5	10	10	15	14,5	16	21,5	10		10,5	6,6	7

Максимальні розміри страхових тарифів у % за договорами обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими

підприємствами, врожаю зернових культур і цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності (відсотків страхової суми) наведені у таблиці 3.2.

У разі безперервного страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень та неотримання страхового відшкодування протягом двох років страхувальник має право на зменшення розміру страхового тарифу до 10%.

Страховий платіж перераховується на розрахунковий рахунок страховика (або внесений готівкою в його касу) у повному обсязі чи двома частинами.

Платіж в повному обсязі чи першої частини в розмірі 50% визначеної суми повинен бути внесений протягом погодженого терміну з дати укладення договору обов'язкового страхування, другої – не пізніше ніж за три місяці після набуття чинності договору.

Договір обов'язкового страхування не складається в разі, коли посівам (насадженням) загрожує безпосередня небезпека загибелі або пошкодження від стихійного лиха (повені, заморозків тощо), навіть якщо терміни, встановлені для проведення страхування, не минули.

Договір обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень укладається:

а) із страхування посівів однорічних сільськогосподарських культур, багаторічних культур, що дають урожай у рік посіву (садіння), а також культур у розсадниках – не пізніше терміну закінчення посіву (садіння) цих культур у регіоні;

б) із страхування врожаю багаторічних культур, крім тих, що дають урожай у рік посіву (садіння), а також із страхування розсадників – не пізніше ніж термін початку відповідальності страховика (щодо садів і ягідників – до оформлення бутонів, виноградників – до моменту викидання суцвіття, багаторічних сіяних трав – до входу їх у зиму, інших багаторічних культур і

розсадників – до появи весняних гонів);

в) із страхування сіяних культур, посіяних у парниках і теплицях, – до появи сходів, а посадкових культур – до садіння.

Договір обов'язкового страхування набирає чинності з моменту внесення страхувальником суми страхових платежів у повному обсязі або першої частини страхового платежу та діє пропорційно сплаченим страховим платежам до кінця терміну збирання врожаю сільськогосподарських культур, багаторічних насаджень, встановленого агротехнічними вимогами для регіону.

Договір обов'язкового страхування діє виключно в межах ділянки землекористування, виділеної страхувальнику місцевими органами, яка має бути чітко визначена в договорі як місце страхування.

Вартість майбутнього врожаю встановлюється після погодження зі страхувальником, але не вище середньої ціни реалізації за попередні 5 років, або у розмірі планової собівартості врожаю сільськогосподарської культури.

Страхова сума визначається у розмірі вартості майбутнього врожаю, шляхом множення середньої врожайності сільськогосподарської культури у господарстві (для нещодавно створених підприємств у районі) за попередні 5 років на площу посівів сільськогосподарської культури та страхову вартість одиниці врожаю. Сума страхових платежів обчислюється залежно від тарифної ставки (табл. 3.3.).

Укладання договорів страхування здійснюється на період одного сезону (циклу) вирощування сільськогосподарської культури, строк дії договору страхування не може бути більшим і довшим терміну збирання майбутнього (очікуваного) врожаю, встановленого згідно з агротехнічними вимогами для певного регіону.

Середня врожайність розраховується за даними про фактичний збір вирощеної продукції з одного гектара у центнерах за останні п'ять років, що надаються сільськогосподарським товаровиробником.

Таблиця 3.3. Структура базового страхового тарифу при страхуванні сільськогосподарських культур[83]

Сільськогосподарські культури	Страхова подія			Загальний тариф
	Вимерзання	Град, злива, буря, затоплення	Пожежа	
Озимі культури	4,0	-2,5	0,5	7,0
Ярі культури	-	4,5	0,5	5,0
Зернобобові	-	5,0	0,3	5,3
Кукурудза	-	4,5	0,2	4,7
Цукрові буряки	-	5,0	-	5,0
Соняшник	-	4,5	0,5	5,0
Інші технічні культури	-	5,0	0,3	5,3
Картопля	-	5,0	-	5,0
Овочеві та баштанні	-	5,5	-	5,5
Насінники овочевих та інших культур	-	5,5	0,5	6,0
Однорічні сіяні трави	-	4,0	-	4,0
Багаторічні сіяні трави	3,5	2,5	-	6,0

У разі, якщо сільськогосподарський товаровиробник здійснює свою діяльність менше п'яти років, рівень врожайності для розрахунку страхової вартості визначається відповідно до середніх даних по району, в якому розташовані посіви сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, що підлягають страхуванню.

Ціна одиниці вирощеної продукції розраховується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику. Ціна одиниці вирощеної продукції може бути диференційована за видами продукції, областями або природно-економічними зонами.

Дані про рівень цін на продукцію доводяться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, до відома страховальників і страховиків.

Якщо 2016 рік став першим роком, коли після тривалого періоду скорочення ринок агрострахування проявив деяке пожвавлення, то 2017 рік продовжив цю тенденцію, поширивши її на більшу кількість показників.

**Таблиця 3.4. Показники страхування сільськогосподарських культур у
2011-2017 рр. [84]**

Показники	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Кількість договорів	2710	1936	1722	1392	1062	793	957
Площа, тис. га	786	727	869	732	689	700	657
Страхова сума, млн грн	н/д	н/д	н/д	3055	3969	6240	5913
Сума премії, млн грн	136.3	130.4	135.4	72.8	77.7	157.0	204.4
Субсидія, млн грн	0	0.086	0	0	0	0	0
Рівень виплат	28.0%	41.0%	9.7%	7.6%	12.9%	44.2%	3.7% ²
Середня ставка премії	3.7%	3.8%	3.1%	2.4%	2.0%	2.5%	3.5%
Курс \$/грн ³	7.98	7.99	7.99	12.95	22.91	26.02	26.54
Страхова сума, млн \$	н/д	н/д	н/д	235.9	173.3	239.8	222.8
Сума премії, млн \$	17.1	16.3	16.9	5.6	3.4	6.0	7.7

У 2017 році вперше, починаючи з 2011 року, зросла кількість укладених договорів страхування: зростання склало 21%. Обсяг зібраних страхових премій у гривні зростає вже третій рік поспіль, зокрема, у 2017 році він зріс на 30% та склав 204,4 млн грн. Другий рік поспіль зростає також обсяг страхових премій у доларовому еквіваленті, який у 2017 році склав 7,7 млн дол., що на 28% перевищує показник 2016-го року. Попередньо, у зимовий період 2017-2018 році, страхові компанії уклали 648 договорів страхування озимих сільськогосподарських культур.

Загальна страхова сума за договорами страхування озимих сільськогосподарських культур склала 1,592 млрд гривень. Сума зібраних страхових премій склала 57,6 млн гривень. Озимі сільськогосподарські культури були застраховані на загальній площі 630,9 тис. га.

У табл. 3.5 наведені дані зі страхування сільськогосподарських культур у зимовий період 2017-2018 році за областями України. Найбільшу кількість договорів було укладено у Сумській (52), Вінницькій (45) і Хмельницькій (44) області. За показником застрахованої площі першість належить Хмельницькій області (99,4 тис. га або 15,8%), далі йдуть Харківська (78,8 тис. га або 12,5%), Полтавська (57,6 тис. га, або 9,1%) та Тернопільська (40,3 тис. га, або 6,4%).

Таблиця 3.5. Зведені дані страхування в сільському господарстві в розрізі областей, 2017 р. [84]

Область	Кількість договорів	Площа, га	Страхова сума, грн	Сума премій, грн	Середня ставка премії	Сума премій, грн/га
Вінницька	45	14299,3	40696107,4	1757596,5	4,3%	122,9
Волинська	8	1772,0	5355620,3	273847,1	5,1%	154,5
Дніпропетровська	40	32030,7	100626244,7	4934904,6	4,9%	154,1
Житомирська	35	15160,5	61166386,4	2497172,2	4,1%	164,7
Закарпатська	0	0	0	0	0%	0
Запорізька	14	18229,2	33042981,2	1568277,8	4,7%	86,0
Івано-Франківська	17	7184,3	26437017,6	1218128,7	4,6%	169,6
Київська	15	3329,2	11328783,1	555776,0	4,9%	166,9
Кіровоградська	42	27096,6	34457652,4	1406075,0	4,1%	51,9
Львівська	11	13453,2	77693481,9	2323153,4	3,0%	172,7
Миколаївська	22	32398,8	95500277,8	4213448,5	4,4%	130,0
Одеська	26	19214,5	64317232,2	3609528,7	5,6%	187,9
Полтавська	40	57577,3	96814384,9	3001940,7	3,1%	52,1
Рівненська	4	3038,7	13246885,0	612341,2	4,6%	201,5
Сумська	52	37193,5	104636225,9	4100346,5	3,9%	110,2
Тернопільська	41	40268,3	140605290,5	4514490,9	3,2%	112,1
Харківська	25	78773,0	178853670,8	4257551,8	2,4%	54,0
Разом	462	416904,2	1115348230,4	43731030,8	3,5%	91,4

Як видно з діаграми (рис. 3.2), у 2017 андеррайтинговому році виплати були здійснені у 12-ти областях України у:

Хмельницькій області – 40,3% (3,1 млн грн);

Черкаській – 30,9% (2,4 млн грн);

Тернопільській – 12,2% (928,3 тис. грн);

Запорізькій – 7,7% (584,1 тис. грн);

Житомирській – 2,2 (171,5 тис. грн);

Вінницькій – 2,0% (153,2 тис. грн);

Чернівецькій – 1% (75,4 тис. грн);

Дніпропетровській – 1% (74,3 тис. грн);

Івано-Франківській – 0,8% (62,3 тис. грн);

Львівській – 0,8% (59,5 тис. грн);

Харківській – 0,7% (55,2 тис. грн).

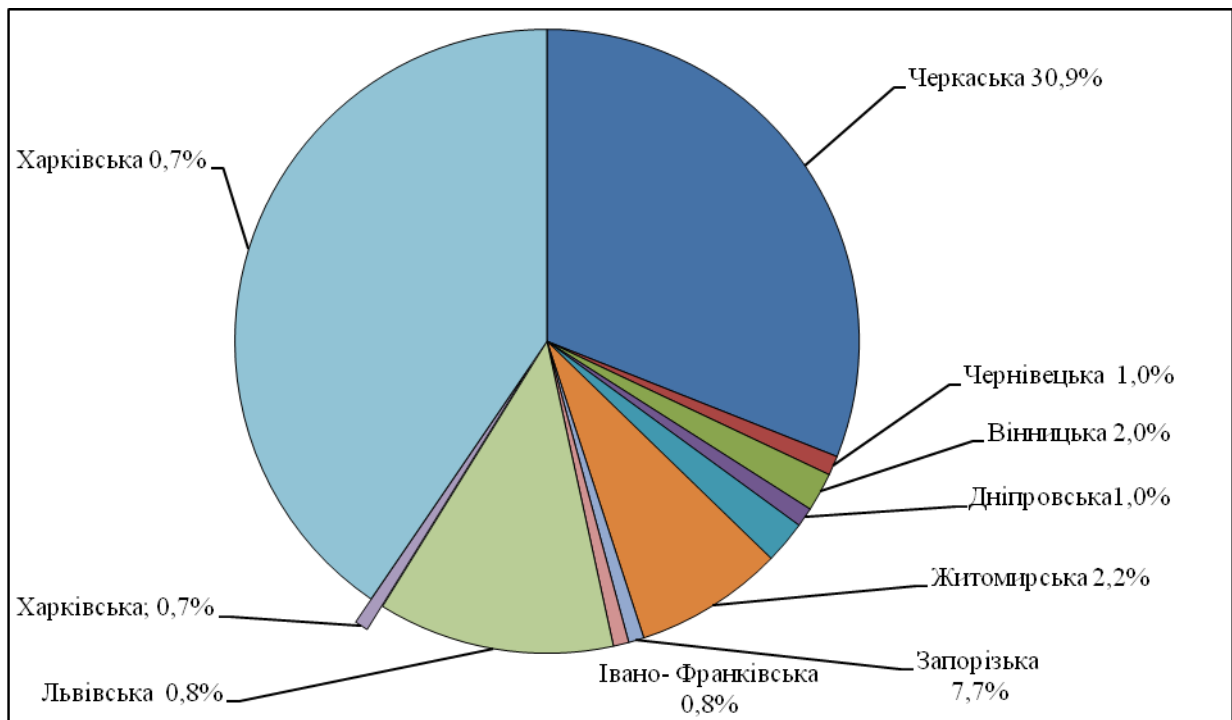

Рис.3.2. Розподіл страхових виплат за областями, 2017 р. [84]

Першість за виплатами утримує Хмельницька область, хоча частка виплат щодо попереднього року дещо скоротилася. Суттєво скоротилася частка виплат у Харківській (з 27,0% до 0,7%) та Тернопільській областях (з 21,0% до 12,2%). Значно зросла частка виплат у Черкаській області (з 2,0% до 30,9%). Щороку кількість страхових компаній, що пропонують свої послуги для агробізнесу, зростає. Довіра до такого типу страхування серед виробників сільськогосподарської продукції не велика. І навіть примхи погоди не змусять українського фермера застрахувати посіви.

У зоні ризикованого землеробства (Південь України) ажіотажу на страхування аграрних ризиків немає, і навряд чи буде. За даними статистики в Україні щороку страхуються тільки 3-5% посівів. Причиною такого низького попиту на страхування в аграрній сфері є відсутність довіри до страхових компаній, прозорості та справедливості угод, розслідуванні страхових випадків. Натомість аналітики ринку стверджують, що за останні роки механізм агрострахування стає дедалі налагодженим, і вітчизняні компанії пропонують різні пакети послуг.

Страховими компаніями України, що мають відповідну ліцензію, у зимовий період 2017-2018 році страхування озимих сільськогосподарських культур здійснювали 9 страхових компаній. Показники страхування за цей період наведено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6. Зведені дані страхування в розрізі провідних страхових компаній у 2018 році [83]

Компанія	Кількість договорів	Площа, га	Страхова сума, грн	Сума премій, грн	Середня ставка премії	Виплати, грн
АХА	110	33737,0	52831477,0	3531490,1	6,7%	357839,5
Аска	77	112841,6	182683624,8	4159869,3	2,3%	
Брокбізнес	43	106503,1	51936152,1	869722,1	1,7%	
Гардіан	14	5342,4	18698365,0	932311,0	5,0%	
Інго Україна	145	171952,5	520732162,5	11154878,7	2,1%	
Країна	19	18445,6	66252614,2	3175552,1	4,8%	
ПЗУ	163	91566,9	279060695,4	13356341,4	4,8%	400000,0
ТАС	3	405,5	1396560,4	64564,8	4,6%	
Універсальна	54	90132,7	418923151,2	20406220,0	4,9%	
Разом	628	630927,4	159251482,5	57650949,6	3,6%	757839,5

Кількість застрахованих культур залишилася сталою щороку, але відбулися незначні зміни в їх структурі: не було договорів страхування гарбузів та льону але, натомість, було застраховано сорго та яре жито.

Загалом кожна компанія пропонує декілька видів послуг:

- страхування продукції рослинництва;
- страхування багаторічних насаджень;
- страхування тварин;
- страхування сільськогосподарської та спеціалізованої техніки;
- комплексне страхування.

Страховання рослинницької галузі здійснюється від таких ризиків:

- град;
- вогонь;
- заморозки;
- крижана кірка, вимерзання;

- земельні чи земельно – водні селеві потоки;
- буря, ураган;
- злива, повінь, паводки;
- надлишкові опади;
- засуха чи зневоднення на землях, що підлягають зрошенню;
- епіфітотійний розвиток хвороб рослин, епіфітотійне розмноження шкідників рослин;
- землетрус, зсув;
- протиправні дії третіх осіб.

У зимовий період 2017–2018 років здійснювалося страхування п'яти видів сільськогосподарських культур (табл. 3.7) .

Таблиця 3.7.Зведені дані страхування в розрізі сільськогосподарських культур, 2017–2018 рр. [84]

Компанія	Кількість договорів	Площа, га	Страхова сума, грн	Сума премій, грн	Середня ставка премії	Сума премій, грн/га
Озима пшениця	353	521007,4	1165902887,0	40858342,5	3,5%	78,4
Озимий ріпак	266	102580,5	307186692,1	15187924,6	4,7%	148,1
Озимий ячмінь	24	5450,3	20926641,4	636242,4	4,9%	116,7
Озиме жито	4	759,0	2656500,0	125029,8	3,0%	164,7
Винорадник	1	1130,2	95842082,0	843410,3	0,9%	746,2
Разом	648	630927,4	1592514802,5	57650949,6	3,6%	91,4

Найбільше договорів було укладено на страхування озимої пшениці (353 договори або 54,5%). На другому місці озимий ріпак (266 договорів або 41,0%). Далі йдуть озимий ячмінь (24 договори або 3,7%), озиме жито (4 договори або 0,6%) та виноград (1 договір, або 0,2%).

У 2017 році, порівняно з 2016-м, значно зросла кількість договорів страхування озимого ріпаку (у 3,6 разів, з 67 до 241 договорів) та дещо кукурудзи (з 54 до 89). Відбулося незначне зменшення договорів страхування

озимої пшениці та соняшника (з 453 до 471 та з 61 до 98 відповідно).

Найбільше площ було застраховано під озимою пшеницею (414,5 тис. га, або 63,1%). Інформація щодо виплат у розрізі сільськогосподарських культур представлена на рис. 3.3 та у табл. 3.8

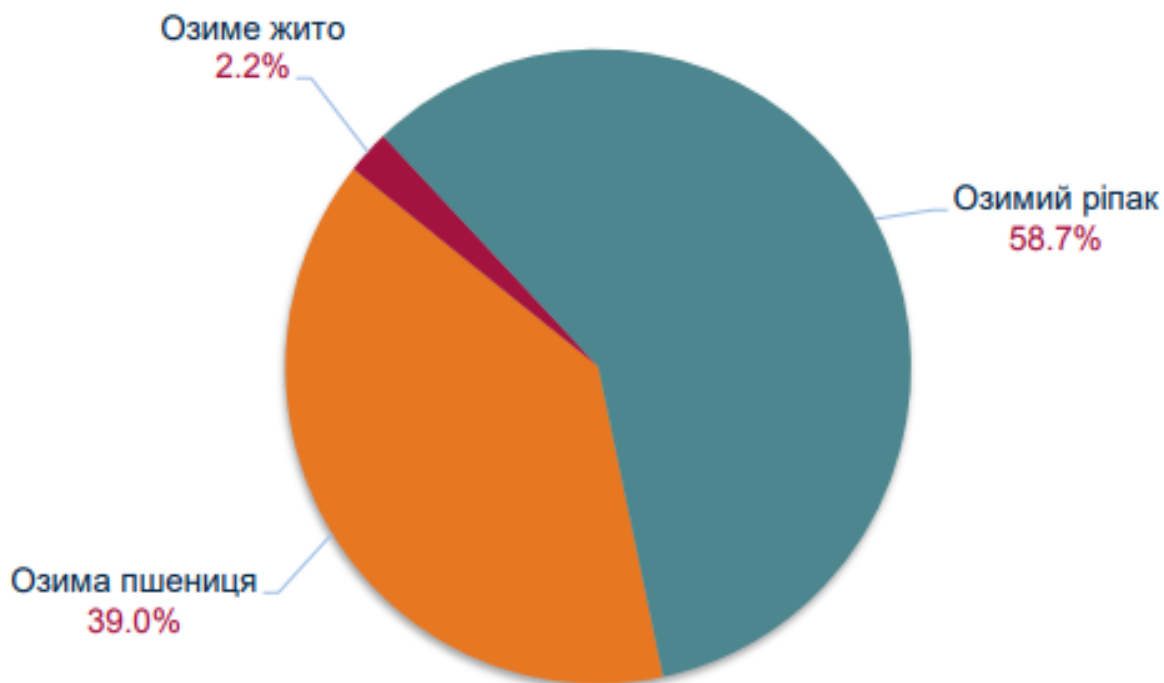

Рис. 3.3 Структура частки у виплатах по ринку, 2017 р. [84]

Обсяг страхової відповідальності за сільськогосподарськими культурами розподілився таким чином: першість посідають договори зі страхування озимої пшениці (3,143 млрд грн або 53,2%), далі йдуть: кукурудза (1,530 млрд грн або 25,9%), озимий ріпак (396,6 млн грн або 6,7%), соняшник (374,0 млн грн або 6,3%), цукровий буряк (119,9 млн грн або 2,0%) та соя (112,5 млн грн або 1,9%).

У 2017 році, порівняно з 2016 роком, зросла страхова сума за договорами страхування озимого жита, кукурудзи, озимого ріпаку та квасолі. Одночасно скоротилася страхова сума за договорами страхування гречки, сої, ярої пшениці, цукрового буряку та соняшнику.

Страхові виплати у 2017 році було здійснено за трьома культурами: озимим ріпаком (4,48 млн грн або 58,7% від усього обсягу виплат), озимою

пшеницею (2,98 млн грн або 39,0%), та озимим житом (171,5 тис грн або 2,2%).

Згідно з даними, доступними для дослідження на 1 жовтня 2017 року, середній рівень виплат страхових компаній у 2017 андеррайтинговому році склав 3,7%, зокрема, 23,9% – за результатами перезимівлі та 0,3% – за весняно-літній період.

Таблиця 3.8. Структура страхових виплат в розрізі сільськогосподарських культур, 2017 р. [84]

Культура	Сума виплат (зима), грн	Сума виплат (весна-літо), грн.	Загальна сума виплат за рік, грн.	Частка у виплатах по ринку	Рівень виплат
Озимий ріпак	4479690	0	4479690	58,7%	37,2%
Озима пшениця	2393241	584111	2977352	39,0%	2,7%
Озиме жито	171500	0	171500	2,2%	15,7%
Загалом	7044431	584111	7628542	100%	3,7%

Можна сказати, що рівень виплат за період перезимівлі 2016–2017 рр. перевищує аналогічний показник за період 2015–2016 рр. більше ніж у 1,5 рази (23,9% порівняно з 15,4%).

4. Організація роботи страхової компанії щодо визначення збитків і страхового відшкодування. Страхове відшкодування.

При страхуванні урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень збитком є втрати страхувальника від недобору (недоотримання) урожаю в результаті повної або часткової загибелі (втрати, пошкодження) посівів (посадок) та/або урожаю внаслідок настання страхового випадку. Недобір (недоотримання) урожаю визначається як різниця між страховою вартістю урожаю, вказаною в договорі страхування, і вартістю фактично отриманого після настання страхового випадку урожаю.

Обсяг отриманого урожаю визначається за документами його зберігання та/або реалізації страхувальником. Обсяг отриманого урожаю може бути

визначений на підставі оцінки, здійсненої на полі страхувальником і страховиком перед збиранням урожаю (біологічна врожайність). Така оцінка здійснюється в обов'язковому порядку на вимогу будь-якої із сторін договору страхування. У разі залучення до оцінки третьої сторони оплата здійснюється стороною, яка вимагала оцінки.

У разі пересівання або підсіву, здійснених з попереднім повідомленням страховика, витрати на ці роботи включаються в розрахунок збитку. Страховик зобов'язаний відповідно до умов договору страхування виплатити страхове відшкодування в обсязі витрат на пересівання або підсів, але не більше страхової суми, до виконання вказаних робіт. Із суми страхового відшкодування, на яку має право страхувальник, вираховуються виплати, здійснені страховиком за пересівання або підсів, і виплачені раніше суми страхового відшкодування.

Розрахунок збитку проводиться страховиком на підставі заяви страхувальника про виплату страхового відшкодування відповідно до умов договору страхування і зазначається страховиком у страховому акті. У разі розбіжностей при визначенні причин і розміру збитку страхувальник і страховик мають право провести незалежну експертизу. Така експертиза проводиться за рахунок сторони, яка вимагала її проведення.

Відповідальність страховика починається з часу:

- а) появи сходів озимих культур (зернових і зернобобових) восени, інших культур (крім багаторічних сіяних трав) – навесні культур, посіяних у парниках або теплицях, – у будь-яку пору року;
- б) посадки однорічних культур і картоплі, а також посадкових культур у парниках і теплицях;
- в) забарвлення бутонів культур у садах і ягідниках;
- г) викидання суцвіття у виноградниках;
- д) входу в зиму багаторічних сіяних трав;
- е) появи весняних гонів інших багаторічних культур, у тому числі у

розсадниках.

Відповідальність страховика припиняється з моменту збирання врожаю, але не пізніше ніж термін збирання врожаю у даній місцевості в поточному році. Страховим випадком вважається заподіяння страхувальнику прямого збитку внаслідок часткової або повної загибелі врожаю сільськогосподарських культур, багаторічних насаджень, зернових культур і цукрових буряків унаслідок прямої дії страхових ризиків.

Загальним збитком є втрата застрахованого врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, що виникла внаслідок настання страхового випадку. Загальний збиток обчислюється множенням різниці між врожайністю з 1 га, визначеною в договорі страхування з урахуванням розміру страхового покриття, та фактичною врожайністю з 1 га в поточному році на площу посіву (насаджень) та ціну, визначену в договорі страхування, але не вищу ніж на момент виплати страхового відшкодування.

При настанні страхового випадку страхувальник зобов'язаний не пізніше 72 годин з дня його настання повідомити про нього у письмовій формі страховика. У повідомленні про страховий випадок зазначаються: реквізити договору страхування, предмет страхування, причина збитків (втрат), дата їх реєстрації, розмір пошкоджених площ, орієнтовні розміри збитку (втрат) та страхового відшкодування.

У разі загибелі або вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, водних біоресурсів і тваринницької продукції страхувальник зобов'язаний протягом 48 годин з моменту виявлення цієї події повідомити про неї у письмовій формі страховика і зареєструвати факт загибелі, вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, водних біоресурсів і тваринницької продукції в центральному органі виконавчої влади, що

забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини (центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства). У повідомленні зазначаються: обсяг втрат, орієнтовні причини втрат, їх приблизна вартість, дата настання страхового випадку. При вимушеному забої тварин повідомлення про страховий випадок підписується і представником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики в галузі ветеринарної медицини.

Страховик зобов'язаний протягом двох робочих днів, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного здійснення страхової виплати та скласти страховий акт, в якому зазначаються: оцінка впливу на урожай застрахованих і незастрахованих ризиків; метод розрахунку й уточнені дані про суму втрат; розмір пошкоджених площ; розмір втрат, понесених внаслідок настання страхового випадку; додаткові витрати страхувальника; розрахунок страхового відшкодування; заперечення сторін щодо розміру встановленого збитку.

Страховий акт складається у двох примірниках і підписується страховиком та страхувальником. Страхувальник може залучити до визначення розміру збитку та складення страхового акта представників центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, та/або центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини. Один примірник страхового акта залишається у страховика, другий – у страхувальника.

5. Визначення факту й причин загибелі (пошкодження) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.

У разі загибелі сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень з наступним їх пересівом (пересадженням) для визначення загального збитку

враховується вартість фактично одержаного врожаю, яка обчислюється за цінами підприємства (реалізація, фактична собівартість за минулий рік, планова на поточний рік, але не вища ніж фактична у районі за минулий рік), визначеними в договорі обов'язкового страхування, і фактична вартість врожаю зазначених культур і насаджень, якими проводився пересів (пересаджування), обчислена за цінами поточного року.

Розмір загального збитку в разі загибелі або пошкодження врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень внаслідок настання страхового випадку визначається після оприбуткування врожаю, виходячи з вартості нестриманого чи недоотриманого врожаю.

Прямий збиток, що відшкодовується страховиком, визначається у відсотках розміру загального збитку, який зафіксований у відповідних актах обстеження після настання кожного страхового випадку.

Страхове відшкодування не може перевищувати розміру прямого збитку, якого зазнав страхувальник.

Страхове покриття – це частка суми збитку, яку відшкодовує страховик.

Страхове покриття за обов'язковим страхуванням становить 70%.

Для **отримання страхового відшкодування** страхувальник подає страховику такі документи:

1) заяву про виплату страхового відшкодування у зв'язку з настанням страхового випадку;

2) договір обов'язкового страхування;

3) акт огляду стану посівів сільськогосподарських культур багаторічних насаджень, складений страховиком за участю страхувальника;

4) документ, що підтверджує настання страхового випадку (довідка гідрометеорологічної служби, органів державного пожежного нагляду, станції захисту рослин, карантинної служби тощо);

5) копії статистичних звітів, первинних бухгалтерських документів стосовно проведення посіву, пересіву культур та їх збирання, дані

бухгалтерського обліку про оприбуткування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень та інші документи.

На підставі отриманих документів страховик складає акт.

У разі сплати страхувальником чергового страхового платежу за договором обов'язкового страхування не в повному обсязі прямий збиток відшкодовується пропорційно сумі сплачених страхових платежів.

Якщо виявиться, що фактична площа посіву сільськогосподарських культур більша, ніж було передбачено у договорі страхування, сума страхового відшкодування обчислюється пропорційно відношенню цих площ.

Рішення про виплату страхового відшкодування або про відмову у його виплаті страховик повинен прийняти протягом 10 днів від дати отримання всіх необхідних документів.

У разі прийняття рішення про відмову у виплаті страхового відшкодування страховик у триденний термін із дати його прийняття повідомляє заявникові в письмовій формі з обґрунтуванням причин відмови.

Виплата страхового відшкодування здійснюється протягом 10 робочих днів з моменту прийняття рішення про його виплату.

6. Оцінка збитків при загибелі (пошкодженні) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.

При страхуванні урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень збитком є втрати страхувальника від недобору (недоотримання) урожаю в результаті повної або часткової загибелі (втрати, пошкодження) посівів (посадок) і (або) урожаю в результаті настання страхового випадку. Недобір (недоотримання) урожаю визначається як різниця між страховою вартістю урожаю, вказаною в договорі страхування, і вартістю фактично отриманого після настання страхового випадку урожаю.

Обсяг отриманого урожаю визначається по документах його зберігання та/або реалізації страхувальником. Обсяг отриманого урожаю може бути

визначений на підставі оцінки, здійсненої на полі страхувальником і страховиком перед збиранням врожаю. Така оцінка здійснюється в обов'язковому порядку на вимогу будь-якої сторони договору страхування, та про її проведення ініціатор повідомляє територіальний орган (підрозділ) Агентства. У разі залучення до оцінки третьої сторони оплата здійснюється стороною, що вимагала оцінки.

У разі пересівання або підсіву, здійснених з попереднім повідомленням страховика, витрати по цих роботах включаються в розрахунок збитку. Страховик зобов'язаний виплатити на вимогу страхувальника страхове відшкодування в обсязі витрат на пересівання або підсів, але не більше страхової суми, до виконання вказаних робіт. Із суми страхового відшкодування, на яку має право страхувальник, вираховуються виплати, здійснені страховиком за пересівання або підсів, і виплачені раніше суми страхового відшкодування.

Розрахунок збитку проводиться страховиком на підставі заяви страхувальника про виплату страхового відшкодування і зазначається страховиком в страховому акті. У разі розбіжностей при визначенні причин і розміру збитку страхувальник і страховик має право провести незалежну експертизу. Ця експертиза проводиться за рахунок сторони, що вимагала її проведення.

Збиток розраховують таким чином:

По сільськогосподарських культурах:

—Збиток сільськогосподарського підприємства визначається, виходячи з вартості кількісних втрат урожаю основної продукції застрахованої культури (групи культур) на всю площу посіву (посадки) в господарстві, вирахованої за різницею між вартістю урожаю на 1 га, прийнятої при укладенні договору страхування, і фактично отриманого урожаю даного року. Розмір збитку визначається окремо кожною культурою або в цілому по групі культур, залежно від того, як вони були прийняті на страхування при укладенні

договору. При цьому вартість фактично отриманого врожаю вираховується за цінами, які були прийняті в розрахунок при укладенні договору страхування.

—Розмір збитку у випадку пересіву або підсіву сільськогосподарських культур визначається по застрахованій культурі з урахуванням середньої вартості затрат на пересів (підсів) і вартості фактично отриманого врожаю наново посіяної або підсіяної культури.

— Середня вартість затрат на пересів та підсів культур у гривнях на 1 га визначається страховиком за встановленими нормами, виходячи з вартості робіт, що проводяться при пересіві (підсіві) та вартості насіння наново посіяних культур.

—Коли посів (посадка) будь-якої пошкодженої культури проведений на площі більшій, ніж було застраховано, то розмір збитку вираховується в розрахунку на всю фактичну площу посіву даної культури. Страхове відшкодування визначається, виходячи з вирахованої суми збитку в такому процентному співвідношенні від встановленого розміру виплати, яке становить площа культури, вказана в договорі страхування до фактично засіяної.

—Якщо платежі за договором страхування були внесені повністю у встановлений термін, а при складанні акта виявиться, що посів (посадка) пошкодженої культури проведений на площі, меншій, ніж було застраховано, то надлишки платежів підлягають поверненню одночасно з виплатою страхового відшкодування.

По багаторічних насадженнях розмір збитку за багаторічні насадження, що загинули, визначається, виходячи з їх балансової вартості (за мінусом зносу) та вартості залишків.

При оформленні страхового акта страхувальник і страховик мають право проводити додаткову експертизу, апелювати до будь-яких доказових документів для встановлення причин і розміру збитку. Вартість експертизи оплачується стороною, яка вимагає її проведення, і не включається до суми

страхового відшкодування.

Страховик протягом 14 днів з дня підписання страхового акта здійснює виплату страхувальникові страхового відшкодування. За кожен день прострочення терміну виплати страхового відшкодування, зазначеного у частині першій цієї статті, страховик виплачує страхувальникові пеню у розмірі, встановленому законом. Якщо страхове відшкодування встановлюється на підставі судового рішення, страховик виплачує відшкодування на підставі судового рішення, що набуло законної сили. Сума страхового відшкодування встановлюється у розмірі збитку, але не може перевищувати страхової суми.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ:

1. Назвіть основні об'єкти страхування в галузі рослинництва.
2. У чому полягає суть мультиризикового страхування сільськогосподарських культур?
3. Що є об'єктами обов'язкового страхування ?
4. Які основні ризики при страхуванні сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень передбачені чинним законодавством?
5. Що є страховим випадком при страхуванні сільськогосподарських культур?
6. Чи існує часове обмеження щодо дії ризиків з групи «стихійні сили природи»?
7. Яким чином відбувається визначення вартості майбутнього урожаю, що має бути прийнятий на страхування?
8. Від яких факторів залежить вартість страхування сільськогосподарських культур?
9. Яким нормативним документом встановлюються базові страхові тарифи з добровільного страхування врожаю сільськогосподарських культур?
10. Охарактеризуйте організацію роботи страхової компанії щодо визначення збитків та процедуру здійснення страхового відшкодування.

ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Державне регулювання в сфері страхування с/г ризиків з державною підтримкою здійснює?

- а) Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг
- б) КМУ
- в) НБУ
- г) ВРУ

2. Не підлягають страхуванню з державною підтримкою с/г ризику?

- а) Урожай багаторічних насаджень плодоносного віку, які не давали урожай протягом останніх 5-ти років
- б) Урожай с.-г. культур, які впродовж 3-х років не давали урожай при їх культивуванні
- в) Урожай багаторічних насаджень плодоносного віку, які не давали урожай протягом останніх 6-ти років
- г) Відповіді А і Б правильні

3. Що встановлюється між в договорі страхуванні між страховиком і страхувальником як добуток страхової суми і страхового тарифу за кожним окремим видом с.-г. майна із врахуванням законодавства?

- а) Страховий платіж (страхова премія)
- б) Страховий платіж
- в) Страхова премія
- г) Правильна відповідь відсутня

4. Де встановлюється страхова сума при страхуванні урожаю с/г культур?

- а) У заяві на страхування
- б) Не встановлюється

- в) У страховому договорі
- г) У страховому акті

5. Про настання страхового випадку страхувальник зобов'язаний повідомити не пізніше як?

- а) За 72 год
- б) За 12 год
- в) За 24 год
- г) За 36 год

6. У разі виникнення розбіжностей при визначенні причини й розміру збитку страховик і страхувальник?

- а) Мають право вести незалежну експертизу, яка оплачується стороною, що її вимагала
- б) Не мають право вести незалежну експертизу, яка оплачується стороною, що її вимагала
- в) Мають право вести незалежну експертизу, яка оплачується страховиком
- г) мають право вести незалежну експертизу, яка оплачується страхувальником

7. Договір страхування с.-г. ризиків обов'язково має містити?

- а) Кадастровий номер і площу земельних ділянок зайнятими застрахованими культурами або координати глобальної системи позиціонування IPS при страхуванні урожаю
- б) Вид, класифікацію та умови використання водних ресурсів (якщо такі страхуються)
- в) Прогнозований обсяг продукції в натурі та ціни, що використовується для розрахунку страхової вартості вирощеної продукції; рівень страхового

покриття

г) Основні агротехнічні і технологічні заходи, які страхувальник зобов'язаний виконати; прогнозований обсяг продукції в натурі та ціни, що використовується для розрахунку страхової вартості вирощеної продукції; рівень страхового покриття; вид, класифікацію та умови використання водних ресурсів (якщо такі страхуються); кадастровий номер і площу земельних ділянок зайнятими застрахованими культурами або координати глобальної системи позиціонування IPS при страхуванні урожаю

8. Коли може починатися термін дії договору?

- а) Із дня наступного за підписанням договору
- б) Із дня наступного за підписанням договору чи сплати страхової премії або із дати зазначеної в договорі
- в) Після сплати страхової премії
- г) Із дати зазначеної в договорі страхування

9. До страхових ризиків на випадок яких проводиться обов'язкове страхування належать?

- а) Град, вимерзання, пожежа
- б) Посуха, сель, повінь
- в) Град, вимерзання, пожежа, посуха, сель, повінь, ураган, буря, злива, зсув, повне раптове знищення посівів шкудниками
- г) Повінь

10. Страхова сума обов'язкового страхування с/г культур визначається?

- а) В розмірі вартості урожаю, яка обчислюється шляхом множення середньої урожайності з гектара за останні 3 роки за даним обліку страхувальника на ціну 1 центнера продукції, що склалася за минулий рік та фактичну площу з якої збиратиметься урожай

б) В розмірі вартості урожаю, яка обчислюється шляхом множення середньої урожайності з гектара за останні 5 років за даним обліку страхувальника на ціну 1 центнера продукції, що склалася за минулий рік та фактичну площу з якої збиратиметься урожай

в) В розмірі вартості урожаю, яка обчислюється шляхом множення середньої урожайності з гектара за останні 7 років за даним обліку страхувальника на ціну 1 центнера продукції, що склалася за минулий рік та фактичну площу з якої збиратиметься урожай

г) В розмірі вартості урожаю, яка обчислюється шляхом множення середньої урожайності з гектара за останні 10 років за даним обліку страхувальника на ціну 1 центнера продукції, що склалася за минулий рік та фактичну площу з якої збиратиметься урожай

11. Вид страхування, за яким предметом договору страхування є майнові інтереси, пов'язані з відшкодуванням фінансових збитків, понесених страхувальником або іншою особою при вирощуванні, збиранні врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень:

- а) страхування сільськогосподарської продукції;
- б) страхування урожаю сільськогосподарських культур;
- в) страхування сільськогосподарських тварин;
- г) страхування відповідальності с/г товаровиробників за якість продукції.

12. Ризики, що приймаються на страхування під час страхування урожаю сільськогосподарських культур:

- а) град; вогонь; землетрус, зсув;
- б) заморозки; крижана кірка, вимерзання;
- в) земельні чи земельно-водні селеві потоки; буря, ураган; злива, повінь, паводки;

г) всі відповіді правильні.

13. Страхування урожаю сільськогосподарських культур є:

- а) добровільним видом страхування;
- б) обов'язковим видом страхування;
- в) обов'язковим або добровільним видом страхування;
- г) особистим страхуванням.

14. Під повною загибеллю сільськогосподарських культур потрібно розуміти знищення чи пошкодження:

- а) більш як 80 % рослин на ділянці, на якій спостерігалася дія страхових ризиків;
- б) більш як 70 % рослин на ділянці, на якій спостерігалася дія страхових ризиків;
- в) 70 % рослин на ділянці, на якій спостерігалася дія страхових ризиків;
- г) більш як 40 % рослин на ділянці, на якій спостерігалася дія страхових ризиків.

15. Страхова сума визначається:

- а) у розмірі вартості майбутнього врожаю, шляхом множення середньої врожайності сільськогосподарської культури у господарстві за попередні 6 років на площу посівів сільськогосподарської культури і страхову вартість одиниці врожаю;
- б) у розмірі вартості майбутнього врожаю, шляхом множення найвищої врожайності сільськогосподарської культури у господарстві за попередні 5 років на площу посівів сільськогосподарської культури і страхову вартість одиниці врожаю;
- в) у розмірі вартості майбутнього врожаю, шляхом множення середньої врожайності сільськогосподарської культури у господарстві за попередні 5

років на площу посівів сільськогосподарської культури і страхову вартість одиниці врожаю;

г) у розмірі вартості майбутнього врожаю, шляхом множення середньої врожайності сільськогосподарської культури у господарстві за попередні 3 роки на площу посівів сільськогосподарської культури і страхову вартість одиниці врожаю.

16. Подія, що мала місце, може бути визнаною страховим випадком, якщо вона настала внаслідок:

- а) захворювань рослин, якщо їхнє поширення не визнане епіфітотією;
- б) заподіяння страхувальнику прямих збитків у результаті часткової або повної загибелі врожаю сільськогосподарських культур;
- в) впливу ядерного вибуху, радіації чи радіоактивного зараження;
- г) техногенних аварій, будь-якого забруднення або зараження навколишнього середовища.

17. Підставою для виплати страхового відшкодування є страховий акт. Він оформлюється страховиком в ... термін:

- а) 15-денний;
- б) 10-денний;
- в) 20-денний;
- г) 14-денний.

18. Для отримання страхового відшкодування страхувальник зобов'язаний надати страховику:

- а) письмову заяву на виплату страхового відшкодування і документи компетентних органів, що підтверджують факт та/або причину настання події;
- б) акт загибелі застрахованих посівів озимих сільськогосподарських культур;

в) документи, що підтверджують проведення страхувальником робіт з підсіву, пересіву, культивації та/або дискування озимих сільськогосподарських культур на пошкоджених ділянках посівів;

г) все вищезазначене.

19. Виплата страхового відшкодування здійснюється, якщо:

а) страхувальник надав свідомо неправильні відомості про об'єкт страхування;

б) страхувальник несвоєчасно повідомив про настання події, що призвела до настання страхового випадку й про настання страхового випадку без поважних на це причин;

в) загибель посівів озимих сільськогосподарських культур, щодо яких укладено договір, відбулася з вини третіх осіб;

г) страхувальник отримав повне відшкодування збитків за договором від третіх осіб.

20. Договір страхування можуть придбати сільськогосподарські підприємства (юридичні і фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності), які вирощують сільськогосподарські культури:

а) державні сільськогосподарські підприємства;

б) сільськогосподарські товариства з обмеженою відповідальністю;

в) відкриті/закриті акціонерні товариства; фермерські господарства;

г) всі відповіді правильні.

21. Які сільськогосподарські підприємства (юридичні і фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності) можуть придбати договір страхування, які вирощують сільськогосподарські культури...?

а) державні сільськогосподарські підприємства;

б) сільськогосподарські товариства з обмеженою відповідальністю;

- в) відкриті/закриті акціонерні товариства;
- г) усі варіанти правильні

22. Чи є твердження правдивим... «Страхуванню підлягає врожай озимих та ярових культур: пшениці, тритикале, жита, ячменю, рапсу, кукурудзи на зерно, гречихи, сої, вівса, гороху, проса, соняшника, цукрового буряка.»...?

- а) так;
- б) ні;
- в) не знаю;
- г) майже.

23. Від чого здійснюється страхування с.г урожаю?

- а) град; вогонь; заморозки; крижана кірка, вимерзання; надлишкові опади; протиправні дії третіх осіб.
- б) земельні чи земельно-водні селеві потоки; буря, ураган; злива, повінь, паводки; землетрус, зсув;
- в) засуха чи зневоднення на землях, що підлягають зрошенню;
- г) епіфітотійний розвиток хвороб рослин, епіфітотійне розмноження шкідників рослин
- д) усі варіанти правильні

24. Від чого залежить розмір страхового платежу?

- а) виду застрахованих сільськогосподарських культур;
- б) регіону розміщення посівів;
- в) розміру франшизи;
- г) усі варіанти правильні

25. Чи є твердження правдивим «Сплата страхового платежу проводиться одноразово, або частинами за згодою сторін»?

- а) так
- б) ні;
- в) можливо;
- г) незнаю.

26. Які строки дії договору страхування?

- а) З моменту появи сходів до моменту закінчення прибирання, але не пізніше за 10-й день з початку прибирання в господарстві страхувальника;
- б) З моменту появи сходів до моменту закінчення прибирання, але не пізніше за 20-й день з початку прибирання в господарстві страхувальника;
- в) З моменту появи сходів до моменту закінчення прибирання, але не пізніше за 30-й день з початку прибирання в господарстві страхувальника;
- г) З моменту появи сходів до моменту закінчення прибирання, але не пізніше за 40-й день з початку прибирання в господарстві страхувальника.

27. Територія дії договору страхування с.-г. урожаю ?

- а) площа, на якій розміщено посіви;
- б) немає значення;
- в) уся територія страхувальника;
- г) уся територія страховика

28. Розмір страхового відшкодування визначається страховиком на підставі акту визначення врожайності культури на пошкодженій ділянці ?

- а) так;
- б) ні;
- в) можливо;
- г) незнаю.

29. Страхове відшкодування розраховується по страхових випадках

внаслідок граду або вогню як різниця між фактичною врожайністю на нестраждалих від дії застрахованих ризиків полях і врожайністю на постраждалих ділянках помножена на їх площу і страхову вартість урожаю ?

- а) ні;
- б) так;
- в) можливо;
- г) незнаю.

30. Страхове відшкодування по страхових випадках внаслідок ризиків, інших чим град і вогонь, розраховується як різниця між середньої врожайності культури в господарстві (для нещодавно створених підприємств – в районі) за попередні 5 років і врожайністю на постраждалих ділянках помножена на їх площу і страхову вартість урожаю ?

- а) так;
- б) ні;
- в) незнаю;
- г) можливо.

СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН

- 1. Страхові ризики. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності.*
- 2. Характеристика страхових випадків.*
- 3. Страхова премія (тарифи), франшиза та інші умови страхування*

1. Страхові ризики. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності.

Страхування тварин (live stock insurranse) – охоплює добровільні види майнового страхування тварин на випадок знищення, загибелі або вимушеного забою:

- 1) у сільськогосподарських підприємствах, фермерських господарствах;
- 2) у домашніх господарствах громадян.

Тобто договори добровольного страхування тварин укладаються як з фізичними, так і з юридичними особами, які є власниками тварин.

Характер страхування спричинює низку обов'язкових вимог до укладання договорів. Насамперед визначається об'єкт страхування.

Це можуть бути здорові тварини (з певними віковими обмеженнями):

- велика рогата худоба, коні - віком від 1 місяця;
- свині - від 6 місяців;
- мули та невелика рогата худоба: вівці, кози, віслюки – від одного року;
- хутрові звірі: нутрії, кролі – із 45-денного віку;
- собаки – від 6 місяців до 10 років;
- бджолосім'ї;
- декоративні та екзотичні птахи і тварини;
- птиця яйценосних порід віком від п'яти місяців;
- птиця бройлерних порід віком від 1 місяця [1].

Страховик не приймає на страхування тварин у місцевості, де встановлено карантин або обмеження на інфекційне захворювання, за винятком тварин тих видів, які неприйнятні до хвороби, щодо якої введено такі обмеження; тварин, внаслідок обстеження яких на бруцельоз, лейкоз або туберкульоз встановлено позитивну реакцію; тварин хворих, виснажених, а також тих, що перебувають у стані дородового чи післяродового залежування.

Власники тварин зобов'язані суворо дотримуватись установлених у цій місцевості рекомендацій щодо догляду за тваринами, їх годівлі й утримання, а також ужити всіх заходів, щоб запобігти їх захворюванню та загибелі. Тому до укладання договору страховик повинен перевірити, чи можна прийняти на страхування тварин у цьому господарстві. Якщо в господарстві не дотримують зазначених умов, то договір страхування не укладається.

Страхова сума встановлюється на кожну тварину окремо, до того ж її максимальний розмір не може перевищувати ринкової вартості тварини (страхова оцінка). Для всіх тварин одного виду та вікової групи страхова оцінка має бути однаковою. У договорі може бути передбачена також франшиза – як умовна, так і безумовна.

Страхова премія за умовами страхування визначається з урахуванням таких факторів:

- 1) вид тварин;
- 2) характеристика місцевості, на якій утримуються тварини, санітарно-епідеміологічний стан регіону в межах якого перебувають тварини;
- 3) вікові та інші індивідуальні властивості тварини;
- 4) види та ступінь страхового ризику, умови утримання тварин, наявність охорони, протипожежної сигналізації;
- 5) термін дії договору;
- 6) наявність та розмір франшизи [15].

Ризики, пов'язані зі страхуванням тварин, можна поділити на чотири групи.

– Страхування на випадок загибелі або падежу тварин від хвороб чи стихійного лиха (повінь, обвал, блискавка, буря, ураган, град, землетрус), дії електричного струму, замерзання, задушення, отруєння травами, укусу змій або отруйних комах, утоплення, попадання під засіб транспорту, попадання в ущелину та інші травматичні пошкодження.

– Страхування на випадок вимушеного забою тварини, якщо вона травмована через нещасний випадок і це унеможлиблює подальше її використання. Або якщо вимушений забій (за розпорядженням спеціаліста ветеринарної служби) пов'язаний із вжиттям заходів, спрямованих на боротьбу з епізоотією або невиліковною хворобою, що також виключає подальшу можливість використання тварини.

– Страхування на випадок лікування тварини від хвороби чи травми, одержаної внаслідок нещасного випадку. У такому разі йдеться про непрямі збитки у вигляді додаткових витрат на утримання тварини.

– Страхування на випадок викрадення або навмисних неправомірних дій третіх осіб [22].

У страховій практиці існують різні варіанти обсягу відповідальності, але вони різняться між собою кількістю ризиків, щодо яких укладається договір.

Договір страхування укладається на підставі усної або письмової заяви страхувальника, як правило строком на 1 рік, з обов'язковим оглядом тварин, за умови страхування всіх наявних у господарстві тварин даного виду. Коли в господарстві є тварини різних видів (наприклад, велика рогата худоба, свині, кролі), за бажанням страхувальника можуть бути застраховані тварини всіх видів або лише один вид (скажімо, велика рогата худоба).

Страховий захист тварин обмежується територією (житлові та допоміжні приміщення, присадибна ділянка страхувальника), обумовленою як місце страхування, тобто за адресою, зазначеною у страховому свідоцтві.

Якщо тварини не перебувають за місцем страхування, страховий захист припиняється.

Страхова сума встановлюється на кожну тварину окремо, причому її максимальний розмір не може перевищувати ринкової вартості тварини (страхова оцінка). Для всіх тварин одного виду та вікової групи страхова сума має бути однаковою.

Страхування тварин є досить небезпечним ризиком, адже кожний вид тварин потребує різного обсягу страхової відповідальності. Ці та інші фактори зумовлюють використання різних тарифних ставок, розмір яких може становити 1–10 % від страхової суми. Водночас страхування великої рогатої худоби здійснюється за граничними розмірами страхових тарифів – від 2 до 5 % від страхової суми; страхування коней – відповідно від 3 до 7 % [27].

Страховий платіж страхувальник може сплатити готівкою представникові страховика одночасно з укладанням договору або безготівково через бухгалтерію підприємства, де він працює, на рахунок страховика в установі банку. Коли страховий платіж становить значну суму, страхувальникові надається право внести страховий платіж у два або три строки.

Особливість страхування тварин, яка відрізняє цей вид страхування від інших, пов'язана зі строками відповідальності страховика. Відповідальність страховика з виплати страхового відшкодування при загибелі тварин від хвороби настає через кілька (наприклад, 10) днів з моменту початку дії договору, тобто після сплати страхового платежу. Таке відстрочення дає змогу уникнути виплат за тварин, які при укладанні договору були хворі і не повинні були прийматися на страхування. Проте це обмеження стосується лише нових та додаткових договорів. Якщо чинний договір поновлено на черговий строк, страховик без будь-якої перерви несе страхову відповідальність. За випадки загибелі або вимушеного забою тварин унаслідок нещасних випадків, стихійного лиха та дії третіх осіб відповідальність страховика починається та припиняється згідно з умовами страхування будівель.

Для постійних страхувальників страхові компанії пропонують

різні **пільги**: знижки сум страхових платежів, додатковий місячний термін для поновлення договору.

При настанні страхового випадку на страхувальника покладаються певні обов'язки (їх невиконання може стати підставою для відмови у виплаті страхового відшкодування), а саме:

— вжити заходів щодо зменшення збитків, завданих унаслідок настання страхового випадку;

— у добовий термін заявити про загибель тварини спеціалісту ветеринарної служби;

— у разі викрадення тварини, знищення або травмування внаслідок навмисних неправомірних дій третьої особи зробити в добовий термін заяву до органів міліції;

— письмово в добовий термін заявити про будь-який страховий випадок страховикові [32].

Страховик після отримання заяви страхувальника про страховий випадок обов'язково складає страховий акт у визначений умовами страхування термін (1–3 дні) у присутності страхувальника або повнолітнього члена його сім'ї та двох свідків. В акті зазначаються вид та вік загиблої тварини, її масть та прикмети, коли загинула (захворіла) тварина, коли й кому про це заявлено, причини та обставини, що призвели до її загибелі (вимушеного забою, викрадення, захворювання), а також визначається сума збитку й страхового відшкодування.

Для установлення факту та причини загибелі тварини страховик користується: висновком спеціалістів ветеринарної служби, довідкою органів гідрометеорологічної служби, пожежного нагляду, міліції, суду тощо.

Сума збитку визначається:

1) у разі загибелі або викрадення тварини – у розмірі ринкової вартості тварини (страхова оцінка), що склалася в даному регіоні;

2) при вимушеному забої:

а) щодо великої рогатої худоби, коней, свиней, овець, кіз – у розмірі різниці між ринковою вартістю тварини та вартістю придатного до вживання в їжу м'яса;

б) пушних звірів – у розмірі різниці між ринковою вартістю та вартістю шкурки і придатного до вживання в їжу м'яса. В обох випадках вартість зазначеного м'яса встановлюється на підставі документа організації, котрій продано м'ясо. Якщо спеціалістом ветеринарної служби м'ясо визнане повністю непридатним до їжі, сума збитку визначається так, як за загиблу тварину;

3) у разі лікування тварини від хвороби або травми – у розмірі вартості лікування, що зазначена в довідці спеціаліста ветеринарної служби.

Страхове забезпечення при страхуванні тварин базується на системі першого ризику. Це означає, що в разі знищення (вимушеного забою, викрадення або лікування) тварини страхове відшкодування виплачується страхувальникові в розмірі суми збитку, але не більшому за страхову суму.

При страхуванні сільськогосподарських тварин, живих водних ресурсів, сімей бджіл у вуликах та їхньої продуктивності збитком є втрати страхувальника від загибелі або вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання тварин, живих водних ресурсів, сімей бджіл у вуликах, а також втрати від недобору (недоотримання) продукції бджільництва в результаті страхового випадку. Збиток при страхуванні тварин, живих водних ресурсів, сімей бджіл у вуликах та їх продуктивності визначається виходячи із їх страхової вартості. При цьому збиток зменшується на вартість придатною до використання або реалізації продукції (м'ясо, шкіра, шерсть, субпродукти тощо).

Якщо страхування тварин здійснювалося без опису й на дату страхової події загальна кількість тварин даного виду й віку в групі опинилася більше, ніж було застраховано, розмір збитку визначається пропорційно відношенню загальної кількості застрахованих тварин в групі і фактичної кількості тварин

даного виду й віку на дату страхової події.

Обсяг втрат у разі загибелі або вимушеного забою тварин, що вирощуються на м'ясо, розраховується як різниця між розміром застрахованої продукції і кількістю допущеного до реалізації м'яса. Розмір збитку розраховується як добуток обсягу втрат м'яса і встановленої в договорі страхування ціни.

У разі загибелі або вимушеного забою тварин, застрахованих окремо, розмір збитку обчислюється незалежно від кількості тварин як різниця між страховою сумою і вартістю продукції, яка може бути використана в результаті вимушеного забою тварин. Вартість продукції визначається відповідно до документів про продаж, а при їх відсутності – відповідно до ринкових цін, що склались у відповідній місцевості.

Залежно від ступеня ризику до розрахункового тарифу можуть бути застосовані підвищувальні чи знижувальні коефіцієнти.

Щодо порядку внесення страхового платежу, то страхувальник може сплатити його готівкою представникові страховика одночасно з укладанням договору або безготівково. Коли страховий платіж становить значну суму, страхувальникові надається право внести страховий платіж у два або три терміни.

Особливість страхування тварин, яка відрізняє цей вид страхування від інших, пов'язана з термінами відповідальності страховика. Відповідальність страховика з виплати страхового відшкодування при загибелі тварини чи вимушеного забою від хвороби або внаслідок патологічних родів настає через кілька (наприклад 10) днів із моменту початку дії договору тобто після сплати страхового платежу. Таке відстрочення дає змогу уникнути виплат за тварин, які під час укладання договору були вже хворі і не повинні були прийматися на страхування.

При настанні страхового випадку на страхувальника покладаються певні обов'язки (невиконання їх може стати підставою для відмови у виплаті

страхового відшкодування), а саме:

- вжити заходів щодо зменшення збитків, завданих унаслідок настання страхового випадку;

- не пізніше ніж через 48 год з моменту настання страхового випадку (не враховуючи вихідних та святкових днів) письмово повідомити страховика про те, що сталося з наданням переліку травмованих або знищених тварин, які застраховані, із зазначенням їх вартості та страхової суми, і зберегти до прибуття представника страхової компанії всіх тварин, які залишились, як травмованих, так і нетравмованих;

- у разі викрадення тварини, знищення або травмування внаслідок неправомірних дій третьої особи негайно зробити заяву до органу міліції [15].

2. Характеристика страхових випадків.

Обов'язкове страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків проводиться з метою забезпечення економічної та продовольчої безпеки держави, а також з метою створення сприятливих умов для розвитку племінної справи в аграрному секторі економіки, захисту економічних інтересів сільськогосподарських товаровиробників.

Обов'язковому страхуванню підлягають:

1) племінні тварини: велика рогата худоба, свині, вівці, кози, коні (чистопорідні або одержані за затвердженою програмою породного вдосконалення тварини, що мають племінну (генетичну) цінність і можуть використовуватися в селекційному процесі), віком від 1 року;

2) зоопаркові тварини віком від 1 року;

3) циркові тварини віком від 1 року.

Суб'єктами обов'язкового страхування є:

- страхувальники;

- власники тварин, що підлягають обов'язковому страхуванню;

– страховики, які отримали в установленому порядку ліцензію на проведення обов'язкового страхування.

Об'єктом обов'язкового страхування є майнові інтереси, що не суперечать законодавству, пов'язані із загибеллю, знищенням, вимушеним забоем тварин, які належать на правах державної, комунальної або приватної власності страхувальнику, внаслідок хвороб, стихійного лиха та нещасних випадків.

Обов'язковому страхуванню не підлягають тварини:

– що перебувають у місцевості, в якій введено карантинні обмеження, за винятком видів тварин, несхильних до хвороби, щодо якої введено зазначені обмеження;

– хворі, виснажені та ті, що перебувають у стані дородового чи післяродового залежування;

– тварини, у яких за результатами останніх досліджень встановлено позитивну реакцію на бруцельоз, лейкоз або туберкульоз [74].

До страхових ризиків, на випадок яких проводиться обов'язкове страхування, належать загибель, знищення, вимушений забій тварин внаслідок інфекційних хвороб, пожежі, вибуху, урагану, блискавки, дії електричного струму, сонячного або теплового удару, землетрусу, повені, обвалу, бурі, бурану, граду, замерзання, задушення, отруєння травами або речовинами, укусу змії або отруйних комах, утоплення, падіння в ущелину, потрапляння під транспортні засоби та інших травматичних ушкоджень.

Страхова сума обов'язкового страхування визначається за балансовою вартістю, але не повинна перевищувати ринкової вартості тварини.

Договором обов'язкового страхування передбачається франшиза, розмір якої становить 10% страхової суми на страховий випадок. Максимальні розміри страхових тарифів за договорами обов'язкового страхування становлять 5% страхової суми.

Страховий платіж перераховується на розрахунковий рахунок

страховика (або вноситься готівкою в його касу) в повному обсязі чи двома частинами. Платіж у повному обсязі чи першої його частини в розмірі 50% визначеної суми, повинен бути внесений протягом визначеного терміну від дати укладання договору, другої – не пізніше як за три місяці після набрання чинності договором.

Договір набирає чинності з моменту внесення страхувальником суми страхових платежів у повному обсязі або першої частини страхового платежу.

Страховим випадком є подія, передбачена договором обов'язкового страхування, з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхового відшкодування страхувальнику.

Для отримання страхового відшкодування страхувальник подає страховику такі документи:

1) заяву про виплату страхового відшкодування у зв'язку з настанням страхового випадку;

2) договір обов'язкового страхування;

3) акт про настання страхового випадку, складений страховиком;

4) довідку (протокол, акт тощо) компетентних органів та матеріалів проведеної страховиком перевірки;

5) довідку про здачу страхувальником тварини на вимушений забій та отриману за це суму компенсації;

6) акт про направлення тварини на вимушений забій;

7) документ, що підтверджує непридатність до вживання (переробки) м'яса (всієї туші або частини), шкіри тощо вимушено забитої тварини;

8) висновок лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи, якщо тварина загинула внаслідок отруєння;

9) квитанцію або прибутково-касовий ордер про внесення плати за лікування хворої тварини, рецепт лікаря ветеринарної медицини, засвідчений печаткою, дорожній лист;

10) документи, що підтверджують витрати на превентивні заходи [15].

Розмір прямих збитків у разі вимушеного забою тварин визначається у страховому акті, який складається страховиком або уповноваженою ним особою за формою, що встановлюється страховиком як різниця між страховою сумою, встановленою цим договором на кожну тварину, і вартістю придатних до вживання (переробки) м'яса, шкіри тощо.

Під час визначення прямого збитку обов'язково враховується норматив виходу м'яса від живої маси тварини, придатної на вимушений забій.

Якщо кількість придатного до вживання (переробки) м'яса менша ніж норматив виходу, розмір збитків обчислюється як різниця між страховою сумою, встановленою договором на кожну тварину, і вартістю придатного до вживання (переробки) м'яса, вихід якого визначається за нормативом виходу м'яса живої маси тварини, придатної на вимушений забій.

Вартість придатних до вживання (переробки) м'яса, шкіри тощо встановлюється на підставі документа спеціалізованого підприємства, до якого тварину здано на вимушений забій або якому продано м'ясо, шкіру тощо. У разі, коли внаслідок страхової події м'ясо, шкіру тощо вимушено забитої тварини спеціалістом ветеринарної медицини визнано непридатними до вживання/переробки і страхувальник здав його до спеціалізованого підприємства, страхове відшкодування виплачується у розмірі, що становить різницю між страховою сумою, встановленою договором на кожну тварину, і сумою, отриманою страхувальником за здане м'ясо, шкіру тощо.

Якщо страхувальником подано документ про вартість зданої на вимушений забій тварини у живій масі, страхове відшкодування виплачується в розмірі, що становить різницю між страховою сумою, визначеною договором на кожну тварину, і сумою, отриманою страхувальником за здану тварину.

Якщо м'ясо, шкіру тощо визнано повністю непридатними до вживання (переробки), розмір збитків визначається в складеному страховому акті.

У розрахунок прямих збитків включаються також витрати на ліки,

введення їх хворій тварині, транспортні витрати за доставку тварини за направленням спеціаліста ветеринарної медицини на м'ясозаготівельний пункт, а в разі загибелі тварини – витрати на розтин туші та доставку до відповідного спеціалізованого підприємства.

Якщо в день настання страхового випадку в страхувальника утримувалося більше тварин страхового віку і одного виду, ніж застраховано страхова сума, визначена в договорі, ділиться на фактичну кількість тварин. Страхове відшкодування в такому разі виплачується в розмірі страхової суми на одну тварину. Решта тварин вважається застрахованою до кінця терміну дії договору страхування.

У разі внесення страхувальником чергового платежу не в повному обсязі прямий збиток відшкодовується пропорційно сумі внесених платежів.

Рішення про виплату страхового відшкодування або про відмову про його виплату страховик повинен прийняти протягом двох днів після отримання усіх відповідних документів.

Якщо прийнято рішення про відмову у виплаті страхового відшкодування, страховик у триденний термін від дати його прийняття повідомляє про це заявника у письмовій формі з обґрунтуванням причин відмови.

Виплата страхового відшкодування здійснюється протягом 10 днів з моменту прийняття рішення про виплату страхового відшкодування.

У разі несвоєчасного здійснення виплати страхового відшкодування страхувальникові сплачується пеня в розмірі 0,1 % від суми страхового відшкодування за кожний день прострочення.

Після виплати страхового відшкодування до страховика переходить у межах фактично виплаченої ним суми право вимоги, яке страхувальник має до особи, винної у завданні збитків.

Страхування тварин охоплює добровільні види майнового страхування тварин на випадок знищення, загибелі або вимушеного забою:

- 1) у сільськогосподарських підприємствах, фермерських господарствах;
- 2) у домашніх господарствах громадян.

Договори добровільного страхування тварин укладаються як з фізичними, так і з юридичними особами, які є власниками тварин.

Характер страхування спричинює ряд обов'язкових вимог до укладання договорів.

Розглянемо основні вимоги, викладені в правилах страхування сільськогосподарських тварин.

Насамперед визначається **об'єкт страхування**.

Це можуть бути здорові тварини (з певними віковими обмеженнями):

- велика рогата худоба, коні віком від 1 місяця;
- свині – від 6 місяців;
- мули та невелика рогата худоба: вівці, кози, віслюки – від 1 року;
- хутрові звірі: нутрії, кролі – з 45-денного віку;
- собаки – від 6 місяців до 10 років;
- бджолосім'ї;
- декоративні та екзотичні птахи і тварини;
- птиця яйценосних порід віком від 5 місяців;
- птиця бройлерних порід віком від 1 місяця [1].

Страховик не бере для страхування :

- тварин у місцевості, де встановлено карантин або обмеження на інфекційне захворювання, за винятком тварин тих видів, які неприйнятні до хвороби, щодо якої введено такі обмеження;

- тварин, внаслідок обстеження яких на бруцельоз, лейкоз або туберкульоз встановлено позитивну реакцію;

- тварин хворих, виснажених;

- також тих, що перебувають у стані дородового чи післяродового залежування.

Власники тварин зобов'язані суворо дотримуватись установлених у цій

місцевості рекомендацій щодо догляду за тваринами, їх годівлі і утримання, а також ужити всіх заходів, щоб запобігти їх захворюванню та загибелі.

Тому до укладання договору страховик повинен перевірити, чи можна брати для страхування тварин у цьому господарстві. Якщо в господарстві не дотримують зазначених умов, договір страхування не укладається.

Ризики, пов'язані зі страхуванням тварин, можна поділити на три групи:

1. Страхування на випадок загибелі або вимушеного забою тварин внаслідок пожежі, вибуху, дії електричного струму, сонячного або теплового удару, замерзання, утоплення, падіння в ущелину, потрапляння під транспортний засіб та інших травматичних ушкоджень, нападу диких звірів та бродячих собак.

2. Страхування на випадок загибелі, вимушеного забою або знищення тварин від хвороби чи внаслідок патологічних родів.

3. Страхування на випадок викрадення або навмисних дій третіх осіб.

Договір страхування укладається терміном від одного місяця до одного року.

Підставою для укладання договору страхування є:

1) заява (опитувальник) встановленої форми, яка підписана страхувальником. У заяві страхувальник повинен зазначити, що ознайомлений з правилами страхування;

2) на вимогу страховика довідка - опис майна, що страхується, із зазначенням балансової (дійсної) вартості і визначеної страхової суми щодо кожного об'єкта страхування або інший документ, що підтверджує ринкову вартість тварини [35].

Якщо в господарстві є тварини різних видів (наприклад, велика рогата худоба, свині, кролі), за бажанням страхувальника можуть бути застраховані тварини всіх видів або лише один вид (скажімо, велика рогата худоба).

Тварини беруться на страхування і перебувають під страховим захистом тільки в місці, визначеному в договорі страхування. При зміні

місцеперебування застрахованих тварин страхувальник повинен заздалегідь повідомити страховика.

При укладанні договору страхування страхувальник повинен надати можливість страховику оглянути тварин та провести експертизу щодо оцінки ризику настання страхової події, а також усі необхідні відомості про тварин та всю інформацію про відомі йому наявні небезпеки щодо місця зберігання, відгодівлі, що можуть призвести до настання страхового випадку.

3. Страхова премія (тарифи), франшиза та інші умови страхування

Страхова сума встановлюється на кожну тварину окремо, причому її максимальний розмір не може перевищувати ринкової вартості тварини (страхова оцінка).

Для всіх тварин одного виду та вікової групи страхова оцінка має бути однаковою. У договорі може бути передбачена також франшиза як умовна, так і безумовна.

Страхова премія за умовами страхування визначається з урахуванням таких факторів:

- вид тварин;
- характеристика місцевості, на якій утримуються тварини, санітарно-епідеміологічний стан регіону, в межах якого перебувають тварини;
- вікові та інші індивідуальні властивості тварини;
- види та ступінь страхового ризику, умови утримання тварин, наявність охорони, протипожежної сигналізації;
- термін дії договору;
- наявність та розмір франшизи [12].

Залежно від ступеня ризику до розрахункового тарифу можуть бути застосовані підвищувальні чи знижувальні коефіцієнти. Щодо порядку внесення страхового платежу, то страхувальник може сплатити його готівкою представникові страховика одночасно з укладанням договору або

безготівково.

Коли страховий платіж складає значну суму, страхувальникові надається право внести страховий платіж у два або три терміни. Особливість страхування тварин, яка відрізняє цей вид страхування від інших, пов'язана з термінами відповідальності страховика. Відповідальність страховика з виплати страхового відшкодування при загибелі тварини чи вимушеного забою, хвороби або внаслідок патологічних родів настає через кілька днів з моменту початку дії договору, тобто після сплати страхового платежу.

Таке відстрочення дає можливість уникнути виплат за тварин, які під час укладання договору були вже хворі й не повинні були братися для страхування. Страховик після отримання заяви страхувальника про страховий випадок обов'язково складає страховий акт. В акті зазначаються вид і вік застрахованої тварини, її масть і прикмети, коли й кому про це заявлено, причини та обставини, що призвели до її загибелі (вимушеного забою, викрадення, захворювання), а також визначається сума збитку й страхового відшкодування.

При настанні страхового випадку на страхувальника накладаються певні обов'язки (невиконання їх може стати підставою для відмови у виплаті страхового відшкодування), а саме:

- вжити заходів щодо зменшення збитків, завданню унаслідок настання страхового випадку;
- не пізніше 48 годин з моменту настання страхового випадку (не враховуючи вихідних та святкових днів) письмо повідомити страховика про те, що сталося з наданням переліку травмованих або знищених тварин, які застраховані, із зазначенням їх вартості та страхової суми і зберегти до прибуття представника страхової компанії всіх тварин, що залишились, як травмованих, так і не травмованих;
- у разі викрадення тварини, знищення або травмуванні в наслідок неправомірних дій третьої особи негайно зробити заяву до органу міліції[15].

При страхуванні на строк менший від одного року страховий платіж становитиме такий відсоток від суми річного платежу.

Базові страхові тарифи з добровільного страхування тварин (% від страхової суми) (табл.4.1)

Правила страхування тварин передбачають організацію страхового забезпечення за системою «першого ризику». Це означає, що збитки страхова компанія відшкодовує повністю, але не більше від страхової суми. Якщо величина збитку перевищує страхову суму, то утворюється недовідшкодована різниця, яка називається "другим ризиком" (франшизою, власним утриманням страхувальника).

Таблиця 4.1. Базові страхові тарифи з добровільного страхування тварин (% від страхової суми) [83]

Області	Велика рогата худоба, коні, віслюки, мули	Птиця, хутрові звірі, декоративні та екзотичні птахи і тварини	Свині, собаки, бджолосім'ї	Вівці, кози
Вінницька	2,0	5,0	4,0	3,0
Волинська	2,0	5,0	4,0	3,0
Дніпропетровська	2,0	5,0	4,0	3,0
Житомирська	2,0	5,0	4,0	3,0
Закарпатська	2,0	5,0	4,0	3,0
Запорізька	2,0	5,0	4,0	3,0
Ів.-Франківська	2,0	5,0	4,0	3,0
Київська	2,0	5,0	4,0	3,0
Кіровоградська	2,0	5,0	4,0	3,0
Львівська	2,0	5,0	4,0	3,0
Миколаївська	2,0	5,0	4,0	3,0
Одеська	2,0	5,0	4,0	3,0
Полтавська	2,0	5,0	4,0	3,0
Рівненська	2,0	5,0	4,0	3,0
Сумська	2,0	5,0	4,0	3,0
Тернопільська	2,0	5,0	4,0	3,0
Харківська	2,0	5,0	4,0	3,0
Херсонська	2,0	5,0	4,0	3,0
Хмельницька	2,0	5,0	4,0	3,0
Черкаська	2,0	5,0	4,0	3,0
Чернівецька	2,0	5,0	4,0	3,0
Чернігівська	2,0	5,0	4,0	3,0

Для встановлення факту та причини загибелі тварини страховик

користується документами компетентних органів, а саме висновком спеціалістів ветеринарної служби, довідкою органів гідрометереологічної служби, пожежного нагляду, міліції, суду.

Збиток розраховують по тваринах:

— Розмір збитку за тварин, що загинули, визначається, виходячи з їхньої вартості на перше число місяця, в якому сталася їхня загибель, а за вимушений забій – з урахуванням вартості реалізованого м'яса (придатного до їжі) та шкурок хутрових звірів та кролів.

— Висновки про причини захворювання та падежу, вимушеного забою або знищення тварин дають спеціалісти ветеринарної служби.

Страхове відшкодування виплачується за актами про загибель тварин без висновку спеціаліста ветеринарної служби, якщо достовірно встановлена загибель тварин від пожежі, стихійних лих та нещасних випадків.

Збитки розраховуються на кожну тварину.

У випадку загибелі чи викрадення вони дорівнюють її дійсній вартості.

У випадку захворювання – вартості лікування.

У випадку вимушеного забою - дійсній вартості за вирахуванням для деяких видів тварин вартості придатних для реалізації м'яса та шкіри (нутрії, свині, кролі тощо). Якщо причиною вимушеного забою є інфекційне захворювання, то збиток дорівнює дійсній вартості.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ:

1. Назвіть основні об'єкти страхування в галузі тваринництва.
2. Які тварини підлягають обов'язковому страхуванню?
3. Які існують обмеження при страхуванні тварин?
4. Чи існують «вікові» обмеження при страхуванні тварин? Які?
5. Від яких факторів залежить розмір страхової премії при страхуванні тварин?
6. Охарактеризуйте чотири групи ризиків при страхуванні тваринництва.

7. Назвіть основні обов'язки страхувальника при настанні страхового випадку.

8. Як визначається сума збитку після настання страхового випадку залежно від ризику, що відбувся?

9. Які документи необхідно подати страхувальнику до страхової компанії для отримання страхового відшкодування?

10. У яких випадках страхувальнику буде відмовлено у виплаті страхового відшкодування?

ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. ВРХ і коні можуть прийматися на страхування з такими віковими обмеженнями:

- а) від 1 тижня;
- б) від 1 місяця;
- в) від 1 року;
- г) від 6 місяців.

2. Свині можуть прийматися на страхування з такими віковими обмеженнями:

- а) від 1 тижня;
- б) від 1 місяця;
- в) від 6 місяців;
- г) від 1 року.

3. Страхування тварин проводиться на випадок завдання збитку внаслідок таких подій:

- а) нещасного випадку; інфекційних хвороб, пожежі чи стихійного лиха;
- б) вимушеного забою (знищення) за розпорядженням спеціалістів ветеринарної медицини у зв'язку із заходами боротьби з інфляційними хворобами;

- в) неможливості використання тварин за призначенням; крадіжок чи протиправних дій третіх осіб;
- г) усі відповіді правильні.

4. Мінімально допустимий рівень страхового покриття може встановлюватись Кабінетом Міністрів, але на рівні не нижче ... страхової вартості тварин:

- а) 25%;
- б) 50%;
- в) 70%;
- г) 90%.

5. Про настання страхового випадку страхувальник повідомляє...

- а) протягом 1 доби;
- б) протягом 1 доби та складає акт про страховий випадок за формою, що встановлюється страховою компанією;
- в) протягом 3 діб та складає акт про страховий випадок за формою, що встановлюється страховою компанією;
- г) протягом 3 днів.

6. Птиця бройлерних порід приймається на страхування з такими віковими обмеженнями:

- а) від 1 дня;
- б) від 1 тижня;
- в) від 2 тижнів;
- г) від 1 місяця.

7. Страховик протягом ... із дня підписання акту про страховий випадок вносить страхувальникові у письмовій формі пропозицію про розмір страхового відшкодування.

- а) 3 днів;
- б) 5 днів;
- в) 7 днів;
- г) 10 днів.

8. Хутрові звірі можуть прийматися на страхування з такими віковими обмеженнями:

- а) від 10 днів;
- б) від 14 днів;
- в) від 30 днів;
- г) від 45 днів.

9. Собаки можуть прийматися на страхування з такими віковими обмеженнями:

- а) від 2 тижнів;
- б) від 1 місяця;
- в) від 6 місяців;
- г) від 6 місяців до 10 років.

10. Розмір середніх значень базових страхових тарифів собак, свиней і бджолосімей становить:

- а) 1%;
- б) 4%;
- в) 10%;
- г) 25%.

11. Страхування сільськогосподарських тварин, живих водних ресурсів, сімей бджіл у вуликах та їх продуктивності проводиться на випадок завдання збитку внаслідок таких подій (страхових ризиків):

- а) інфекційних хвороб, пожежі, стихійного лиха;
- б) нещасного випадку та крадіжок та протиправних дій третіх осіб;
- в) неможливості використання тварин за призначенням (для племінних тварин);
- г) всі відповіді є правильними.

12. Страхова вартість тварин, живих водних ресурсів, сімей бджіл у вуликах (їхньої продуктивності) визначається:

а) за угодою між страхувальником (сільськогосподарським товаровиробником) і страховиком виходячи з їх балансової вартості або реальної ринкової вартості відповідних видів продукції у регіоні знаходження об'єктів страхування на день укладення договору страхування;

б) за угодою між страхувальником (сільськогосподарським товаровиробником) і страховиком виходячи з їх балансової вартості або реальної ринкової вартості відповідних видів продукції у регіоні знаходження об'єктів страхування під час виплати страхової суми ;

в) за договором страхування ;

г) всі відповіді правильні.

13. Тварини можуть прийматися на страхування :

а) по опису;

б) без опису – по загальній кількості голів в групах;

в) як по опису, так і без опису – по загальній кількості голів в групах;

г) немає правильної відповіді.

14. При страхуванні тварин по опису загальна страхова вартість тварин визначається шляхом:

а) складання страхової вартості усіх застрахованих тварин;

б) складання загальної вартості тварин в кожній групі;

- в) складання страхової вартості кожної тварини індивідуально;
- г) всі відповіді є правильними .

15. При страхуванні тварин без опису загальна страхова вартість тварин визначається шляхом:

- а) складання страхової вартості усіх застрахованих тварин;
- б) складання загальної вартості тварин в кожній групі;
- в) складання страхової вартості кожної тварини індивідуально;
- г) всі відповіді є правильними.

16. Розрахунок страхової суми приводиться в

- а) договорі страхування;
- б) додатку до договору страхування, що є невід'ємною частиною договору страхування і підписується обома сторонами ;
- в) додатку до договору страхування, що підписується одною стороною
- г) правильна відповідь а) та б).

17. Мінімально допустимий рівень страхового покриття може встановлюватися Кабінетом Міністрів України, але на рівні.

- а) не нижче 50 % вартості тварин;
- б) не нижче 60 % вартості тварин;
- в) не нижче 70 % вартості тварин;
- г) не більше 70 % вартості тварин .

18. Граничні розміри, структура, порядок застосування страхових тарифів по видах майна, що підлягає страхуванню, та регіонах України встановлюються.

- а) Кабінетом Міністрів України на підставі актуарних розрахунків
- б) Верховною радою України на підставі актуарних розрахунків
- в) страховою компанією

г) страхувальником самостійно .

19. Операційні (управлінські) витрати страховика, що входять до складу страхових платежів (страхових премій), не можуть становити :

- а) більше 25 % їх розміру ;
- б) менше 20 % їх розміру ;
- в) більше 20 % їх розміру;
- г) менше 25 % їх розміру .

20. У разі загибелі або вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання застрахованих тварин, живих водних ресурсів, сімей бджіл у вуликах та недобору (недоотримання) продукції бджільництва страхувальник зобов'язаний протягом

- а) 24 годин з моменту виявлення цієї події повідомити про неї у письмовій формі страховика і зареєструвати факт загибелі;
- б) 72 годин з моменту виявлення цієї події повідомити про неї у письмовій формі страховика і зареєструвати факт загибелі;
- в) 36 годин з моменту виявлення цієї події повідомити про неї у письмовій формі страховика і зареєструвати факт загибелі;
- г) 54 годин з моменту виявлення цієї події повідомити про неї у письмовій формі страховика і зареєструвати факт загибелі .

21. Обов'язкове страхування сільськогосподарських тварин поширюється лише на:

- а) лише на племінні тварини;
- б) лише на циркові тварини;
- в) лише на зоопаркові тварини;
- г) правильними є відповіді а-в.

22. З апроваджене обов'язкове страхування сільськогосподарських тварин було:

- а) в квітні 2005 року;
- б) в червні 2003 року;
- в) в квітні 2003 року;
- г) в серпні 2002 року.

23. Система страхового забезпечення використовується при добровільному страхуванні тварин:

- а) першого ризику;
- б) франшизи;
- в) пропорційної відповідальності;
- г) граничного відшкодування.

24. Максимальний термін можуть бути застраховані тварини, що перебувають у приватній власності громадян:

- а) один рік;
- б) невизначений період;
- в) термін страхування обирає страхувальник, але він не може перевищувати 1 рік;
- г) декілька днів.

25. На випадок яких подій проводиться страхування тварин:

- а) загибелі від хвороб;
- б) загибелі в дорожньо-транспортній пригоді, під час перевезення автомобілем;
- в) забою з господарських міркувань;
- г) всі відповіді правильні.

26. Страховик не несе відповідальність за тварину, яка перебуває:
- а) під час перевезення у транспортному засобі;
  - б) на присадибній ділянці за адресою, зазначеною у страховому свідоцтві;
  - в) на пасовищі, територія якого зазначена у страховому свідоцтві;
  - г) правильна відповідь а) і б).
27. Відповідальність страховика з виплати страхового відшкодування при загибелі тварин від хвороб настає:
- а) з дня початку дії договору страхування;
  - б) з моменту сплати страхового платежу;
  - в) через 10 днів з дня початку дії договору страхування;
  - г) немає правильної відповіді.
28. Страховий захист тварин спрямований на:
- а) відшкодування збитку від падежу, загибелі чи вимушеного забою тварин;
  - б) відшкодування збитку від падежу, загибелі чи вимушеного забою тварин; зменшення та компенсацію втрат продукції тваринництва внаслідок стихійних лих та інших несприятливих умов;
  - в) зменшення та компенсацію втрат продукції тваринництва внаслідок стихійних лих та інших несприятливих умов;
  - г) правильні відповіді а) і в).
29. Акт про загибель тварини має інформацію:
- а) тільки про балансову вартість загиблих тварин та причини загибелі;
  - б) про господарство, в якому загинули тварини;
  - в) про види, вік загиблих тварин, їхню кількість, балансову вартість,

причини загибелі, розмір збитку;

г) правильні відповіді а) і б).

30. При страхуванні сільськогосподарських тварин страхуванню підлягають:

а) всі групи сільськогосподарських тварин;

б) тільки велика рогата худоба, вівці, кози; домашня птиця, свині, коні, кролики;

в) всі групи сільськогосподарських тварин, крім домашньої птиці, хутрових звірів, бджіл;

г) всі відповіді правильні.

ОЗДІЛ 5

СТРАХУВАННЯ БУДІВЕЛЬ ТА ІНШОГО МАЙНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

- 1. Суть майнового страхування сільськогосподарських підприємств*
- 2. Розвиток і сучасний стан страхування майна виробників сільськогосподарської продукції.*
- 3. Форми й види страхування майна сільськогосподарських підприємств.*
- 4. Структура та особливості укладення договору страхування майна сільськогосподарських підприємств.*

1. Суть майнового страхування сільськогосподарських підприємств

На значну частку майна сільськогосподарських підприємств поширюється обов'язкове страхування.

Об'єктом страхування є майнові інтереси, що не суперечать чинному законодавству України і пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням такими видами майна:

1) урожай сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень плодоносного віку, у тому числі врожай тих культур, що вирощується в захищеному ґрунті;

2) багаторічні насадження, тобто плодово-ягідні кущі та дерева, які ростуть у садах та виноградниках;

3) будівлі, споруди, сільськогосподарська техніка, об'єкти незавершеного капітального будівництва, передавальні пристрої, силові, робочі та інші машини, транспортні засоби, рибальські та інші судна, засоби лову, інвентар, продукція, сировина, товари та інше майно.

Не розглядаються як об'єкти страхування:

- 1) сільськогосподарські культури, які господарство висівало три роки підряд, але жодного разу не одержувало врожаю;
- 2) тимчасові та старі будівлі, споруди не придатні для використання;
- 3) ділова деревина та дрова на лісосіках і під час сплаву;
- 4) документи, наявні гроші та цінні папери;
- 5) будівлі, споруди та інше майно, яке міститься в зоні загрози обвалу, зсуву, повені або іншого стихійного лиха з моменту офіційного оголошення про це органами виконавчої влади або за їхнім дорученням іншими відомствами (гідрометеослужбою тощо).

Інше майно сільськогосподарських підприємств страхується на випадок знищення (пошкодження) внаслідок впливу пожежі, вибуху, повені, землетрусу, бурі, урагану, смерчу, зливи, граду, зсуву, обвалу, селю, затоплення, в тому числі через аварію комунікаційних мереж.

З метою страхування кожний вид майна оцінюється.

Загальна страхова сума, в межах якої страхується майно, встановлюється підсумовуванням страхових сум кожного окремого виду майна, які визначаються:

- 1) для сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень у межах мінімальних або максимальних страхових сум, але не менше ніж 50% і не більше 70% середньої вартості врожаю ;
- 2) для основних засобів у договірній сумі, але не більше їх дійсної вартості;
- 3) для товарно-матеріальних цінностей у договірній сумі, але не більше їх дійсної вартості.

При страхуванні основних та оборотних засобів на повну вартість вони вважаються застрахованими в наступному розмірі:

— для обладнання, машин, інвентаря – на вартість, необхідну для придбання цих предметів, які є цілком аналогічними тим, що загинули, за

вирахуванням зносу згідно з даними бухгалтерської звітності;

— для будинків та споруд – на вартість зведення будівлі в даній місцевості, цілком аналогічної тій, що загинула, з урахуванням зносу й експлуатаційно-технічного стану знищеної або пошкодженої будівлі, споруди згідно з даними бухгалтерської звітності;

— для товарно-матеріальних цінностей, як незавершених, так і готових, які виготовлені страхувальником, крім сільськогосподарської продукції, – на вартість виробництва, необхідну для нового виготовлення знищених або пошкоджених предметів, але не вище ціни продажу;

— для сільськогосподарської продукції власного виробництва – на фактичну собівартість, але не вище вартості за державними закупівельними цінами;

— для товарно-матеріальних цінностей, які страхувальник придбав, крім сільськогосподарської продукції – на вартість, необхідну для повторної їх закупівлі, але не вище вартості, за якою вони могли бути продані на дату укладення договору страхування.

— для заготовленої та закупленої сільськогосподарської продукції та сировини – не вище вартості по закупівельних цінах зі встановленими накладними витратами;

— для об'єктів у стадії незавершеного будівництва – у розмірі фактично здійснених матеріальних та трудових затрат до моменту страхового випадку, виходячи із затверджених норм та розцінок на будівельні роботи;

— для продукції (крім сільськогосподарської) у процесі виробництва або переробки – у розмірі вартості затраченої сировини, матеріалів та праці, здійснених на момент страхового випадку, виходячи із затверджених цін, норм та розцінок для даного виду робіт.

Вартість основних та оборотних засобів розраховується з урахуванням цін, які діють на дату укладення договору страхування.

Якщо страхова сума, встановлена в договорі страхування, виявиться

меншою вартості застрахованого об'єкта на момент настання страхового випадку, сума збитку і витрати відшкодовуються пропорційно співвідношенню страхової суми і дійсної вартості застрахованого об'єкта. Відповідність страхової суми дійсній вартості встановлюється окремо для кожного застрахованого об'єкта, або сукупності об'єктів, вказаних у страховому полісі.

Страхування будівель, споруд та іншого майна (крім ловецьких та інших суден та знарядь лову, що знаходяться в експлуатації) проводиться на випадок:

— загибелі або пошкодження внаслідок пожежі, удару блискавки, вибуху, повені, землетрусу, цунамі, просадки ґрунту, бурі, урагану, зливи, граду, зсуву, обвалу, снігопадів і морозів; припинення подачі електроенергії, викликаної пожежею, стихійними лихами й аваріями; селя, дії підґрунтових вод, затоплення; аварій, у тому числі аварій засобів транспорту, опалювальної системи, водопровідних і каналізаційних мереж, а також на той випадок, коли у зв'язку з пожежею або при раптовій загрозі стихійного лиха їх необхідно було розібрати або перенести на нове місце;

— крадіжки зі зломом (пограбування) та викрадення засобів транспорту, а також знищення або пошкодження їх унаслідок зумисних неправомірних дій третіх осіб.

Ловецькі та інші судна та знаряддя лову, що знаходяться в експлуатації, підлягають страхуванню на випадок їх загибелі або пошкодження внаслідок бурі, урагану, шторма, цунамі, туману, повені, пожежі, удару блискавки, вибуху, аварії судна, пошкодження льодом та іншими предметами, а також на випадок пропажі суден безвісті або посадки їх на міліну.

2. Розвиток і сучасний стан страхування майна виробників сільськогосподарської продукції.

Страхування засобів транспорту, пересувних будівельних,

сільськогосподарських або інших машин може бути укладено окремо за згодою сторін і має бути оформлено спеціальними доповненнями до страхового полісу.

Якщо майно або окремих його вид прийняті на страхування у меншій вартості, ніж його дійсна (розрахункова) вартість, то всі об'єкти певного виду майна вважаються застрахованими в тому самому відсотку від їх вартості.

У договорі страхування може бути передбачено, що він укладається в певній частці вартості майна, але при виплаті страхового відшкодування не застосовується принцип пропорційності, тобто при настанні страхового випадку страхувальникові виплачується страхове відшкодування в повному розмірі понесених збитків, але не більше від страхової суми. Якщо в договорі страхування не зазначена, що принцип пропорційності не застосовується, то відшкодування буде становити такий відсоток до понесених збитків, як страхова сума до страхового оцінювання.

Сума страхових платежів визначається множенням ставки страхового тарифу з урахуванням ступеня ризику та обставин укладення договору страхування на встановлену страхову суму за договором. Договір укладається на страхування врожаю всіх сільськогосподарських культур або будь-якої окремо взятої культури чи групи культур, якщо група дає однорідну продукцію (зерно, овочі); всіх основних засобів або окремих будівель, споруд, обладнання тощо.

Страхування окремого виду майна, втрат врожаю сільськогосподарської культури або групи культур зазначається як «вибіркове», що не дає права на одержання страхового відшкодування за збитки, що завдані іншому майну, яке згідно з договором страхування страховим захистом не забезпечене.

Договір страхування врожаю групи сільськогосподарських культур може бути укладений за умови відшкодування прямого збитку за врожай кожної культури чи групи в цілому.

Терміни, за які повинен бути укладений договір страхування, залежать

від строків посіву чи посадки овочевих, зернових та інших культур, а також від моменту припинення вегетації багаторічних насаджень.

Таблиця 5.1. Базові страхові тарифи з добровільного страхування врожаю сільськогосподарських культур (% від страхової суми) [83]

області	озимі зернові;	ярі зернові, зернобобові, соя, соняшник, інші культури	кормові культури	овочі відкритого ґрунту, башгани, продовольчі, насінники	цукрові буряки	картопля	сади, ягідники, виноградники та інші насадження	тютюн, махорка	льон, коноплі	коріандр, рицина, м'ята	розсадники;	культури захищеного ґрунту
Вінницька	11,5	15	12	25	15	15	25		22	19	15	10
Волинська	10	10	9,5	23	12,5	15	25		21		6,5	13
Дніпропетровська	10	11	13	20	8,5	13	25				7,5	7,0
Житомирська	10	14	16	25	5	16	20,5				13	7
Закарпатська	10,5	15	18	20		15	25	16	10,5		6,5	10
Запорізька	9,5	14	13	25		17	22		12	19	6,5	7
Ів.-Франківська	9	15	15	25	7	16	25		11,5			9
Київська	10	9,5	15	25	9	17	20,5			25	10	7
Кіровоградська	10,5	12,5	15	25	9	15,5	25		25	25	10	7
Львівська	9	9,5	13	20	9	16,5	20				11,5	7
Миколаївська	11,5	10,5	14	25	9	16,5	20			10	7	7
Одеська	11,5	13,5	20	20	15	16	20			25	10,5	10
Полтавська	11,5	9,5	13	25	9,5	20	25		22,5	25	6,5	8,5
Рівненська	10,5	13	13	21	10	20	20		16	10	10,5	7,5
Сумська	10,5	12	11	20	10	17,5	21,5			10	6,5	7
Тернопільська	10	15	11	25	10,5	18,5	25	16			7,5	7
Харківська	11,5	10	12,5	25	9	16	25				15,5	8
Херсонська	11,5	14,5	10,5	20		14	20			19	6,5	7
Хмельницька	9,0	12	10	25	9,5	20	25	16	10,5	25	15	7
Черкаська	11,5	11,5	10	20	9	17	25			10	15	7
Чернівецька	10,5	15	14	20	15	20	25		10,5		10	7
Чернігівська	10,5	12	13	20	9,5	17	25			10	15,5	7
м.Київ	9,5	10	10	15	14,5	16	21,5	10		10,5	6,6	7

Договір страхування набуває чинності з наступного дня після надходження суми нарахованих страхових премій на розрахунковий рахунок

страховика При настанні страхової події страхувальник подає страховикові письмове повідомлення з зазначенням виду пошкоджених або знищених культур, часу, виду страхової події і розміру площі, на якій пошкоджено (знищено) застраховані рослини.

Таблиця 5.2. Базові страхові тарифи з добровільного страхування будівель, споруд та інших видів майна (% від страхової суми) [83]

Області	Багаторічні насадження	Будівлі, споруди, сировина, матеріали	Транспортні засоби
Вінницька	3,5	0,5	3,0
Волинська	3,5	0,5	3,0
Дніпропетровська	3,5	0,5	3,0
Житомирська	3,5	0,5	3,0
Закарпатська	3,5	0,5	3,0
Запорізька	3,5	0,5	3,0
Ів.-Франківська	3,5	0,5	3,0
Київська	3,5	0,5	3,0
Кіровоградська	3,5	0,5	3,0
Львівська	3,5	0,5	3,0
Миколаївська	3,5	0,5	3,0
Одеська	3,5	0,5	3,0
Полтавська	3,5	0,5	3,0
Рівненська	3,5	0,5	3,0
Сумська	3,5	0,5	3,0
Тернопільська	3,5	0,5	3,0
Харківська	3,5	0,5	3,0
Херсонська	3,5	0,5	3,0
Хмельницька	3,5	0,5	3,0
Черкаська	3,5	0,5	3,0
Чернівецька	3,5	0,5	3,0
Чернігівська	3,5	0,5	3,0
м. Київ	3,5	0,5	3,0

Факт страхової події повинен бути підтверджений відповідними компетентними органами.

Розмір збитку при загибелі (пошкодженні сільськогосподарських культур) визначається після збирання врожаю, виходячи з вартості кількісних втрат продукції культури чи групи культур внаслідок страхової події і розраховується множенням різниці між вартістю врожаю на 1 га, прийнятого на страхування, і вартістю фактично одержаної продукції з 1 га на всю площу

збирання, а страхове відшкодування виплачується з розрахунку на площу, визначену за договором страхування.

Якщо на звільненій чи частково звільненій площі пересіваються (підсіваються) певні види культур, то сума збитку зменшується на вартість урожаю пересіяних (підсіяних) культур.

Розмір збитку за багаторічними насадженнями, що загинули та розкорчовані, визначається як різниця між балансовою вартістю загиблих насаджень та вартістю залишків.

При знищенні майна, що входить до складу основних засобів, суми збитку, визначають з огляду на дійсну вартість майна з додаванням витрат на рятування, на впорядкування майна та за відкиданням вартості залишків, якщо такі є.

При пошкодженні майна збиток визначається, виходячи з вартості відновлення за цінами, що діяли на момент укладання договору страхування. Збиток при загибелі (пошкодженні) кормів, палива, насіння, готової продукції та інших товарно-матеріальних цінностей визначається на підставі облікових даних про рух цих цінностей.

Якщо в період урегулювання питань щодо завданих збитків було виявлено, що первісна (залишкова) вартість застрахованого майна більша, ніж вартість, обумовлена договором, то страхове відшкодування виплачується в тому відсотку від суми збитків, який становить страхова сума від фактично встановленої вартості застрахованого майна.

Страхувальник має право на одержання авансу в розмірі не більше, ніж 50% від попередньо обчисленої суми страхового відшкодування, якщо своєчасно неможливо зробити повний розрахунок розміру завданого збитку внаслідок його великого обсягу або труднощів, пов'язаних з одержанням необхідних матеріалів від компетентних органів.

Термін виплати страхового відшкодування визначається умовами договору страхування.

Збитки від пошкодження застрахованого майна водою, якщо це не викликано безпосередньо одним зі страхових ризиків, не підлягають відшкодуванню. Це такі збитки, які виникли внаслідок пошкодження майна талою, дощовою, водогінною водою, через протікання даху і т. д.

Не підлягають відшкодуванню збитки, які виникли внаслідок проникнення в застраховані приміщення дощу, снігу, граду або бруду через незачинені вікна, двері або інші отвори в будівлях, якщо ці отвори не виникли внаслідок бурі, вихору, урагану або смерчу.

Якщо однією з причин пошкодження або загибелі застрахованих будівель і споруд, а також майна, яке знаходиться в них, стала їх ветхість, довготермінова експлуатація, страховик має право відмовити у виплаті страхового відшкодування в тій мірі, в якій це вплинуло на розмір збитку.

Якщо страхувальник доведе, що ветхість або довготермінова експлуатація будівель не вплинула на розмір збитку, обов'язок страховика виплачувати страхове відшкодування зберігається.

3. Форми й види страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Класифікація майнового страхування здійснюється за кількома ознаками.

Система ставок страхових тарифів, їх диференціація, застосування знижок, націнок, пільг – найбільш тонкий елемент страхових відносин.

Тарифні ставки в майновому страхуванні диференційовані за галузевою належністю, за видами підприємств та організацій, за категоріями страхувальників, за ступенем ризику окремих видів транспорту, за групами тварин тощо. Знижки застосовуються, якщо страхується цілісний майновий комплекс, якщо страхувальник за даними об'єктами є постійним клієнтом страхової компанії та не отримував страхового відшкодування. Націнки призначені для страхування транспортних засобів та майна при проведенні

випробувань та експериментів.

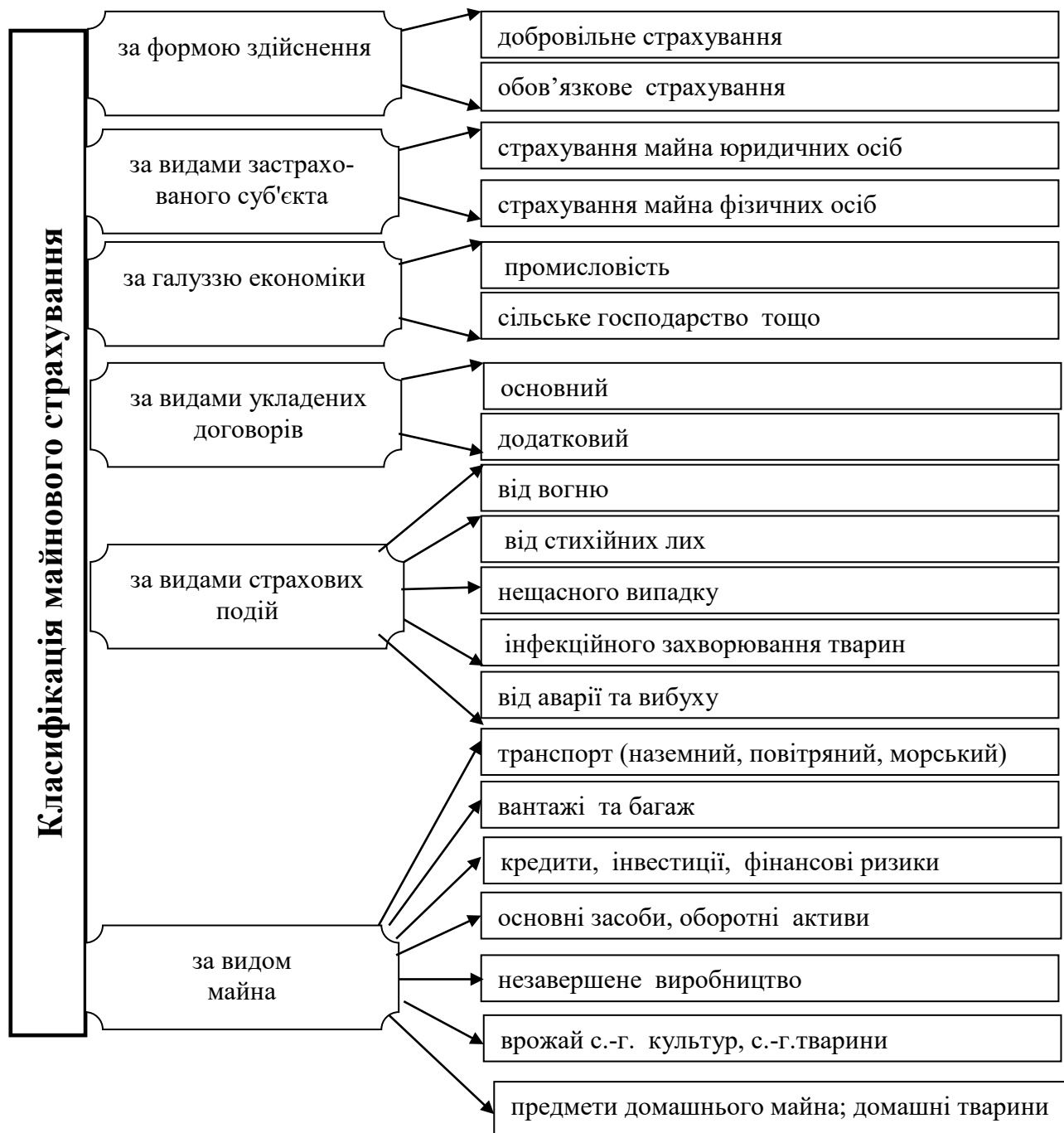

Рис.5.1. Класифікація майнового страхування

Пільгами користуються підприємства сільської місцевості та громадяни певних категорій (інваліди, постійні клієнти). Використання франшизи також впливає на зменшення розміру тарифної ставки. Страхове відшкодування виплачується в залежності від розміру страхового збитку та системи (методу) страхування. Збитком при страхуванні майна вважається:

1) у разі його знищення чи крадіжки – його дійсна вартість з урахуванням зносу на момент настання страхового випадку або дійсна вартість, виходячи із ринкових цін;

2) у разі пошкодження – різниця між заявленою (вказаною, визначеною) дійсною вартістю і вартістю цього майна з урахуванням знецінення в результаті страхового випадку.

4. Структура та особливості укладення договору страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Договір страхування укладають терміном на один рік або інший строк за згодою сторін.

Договір страхування, укладений на 1 рік, набирає чинності наступного дня після сплати не менше 50% нарахованої на рік суми страхових платежів. Договір страхування, укладений на строк менше року, набирає чинності з наступного дня після сплати всієї суми нарахованих страхових платежів. Якщо сплата платежів проводиться шляхом безготівкового розрахунку, то договір набирає чинності наступного дня після надходження страхової премії на рахунок страховика.

За договорами страхування, укладеними на один рік, до встановленого першого строку сплати надійде менше 50% річної суми платежів, а за договором, укладеним на менший термін, буде внесено одноразово менше 100% суми платежів, то такі договори вважаються такими, що не відбулися.

До другого терміну сплати відстрочені платежі внесені не повністю, то страхове відшкодування при загибелі або пошкодженні застрахованого майна, тварин, сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень виплачуються в такому процентному співвідношенні від розміру виплати, який становить сума внесених платежів до загальної їх суми, нарахованої в цілому за договором страхування. У тому випадку, якщо їх загибель або пошкодження сталися до закінчення встановленого строку сплати

відстрочених платежів, виплата страхового відшкодування проводиться на умовах, встановлених у договорі страхування, а з належної страховальнику суми утримуються платежі за другий термін сплати.

Договори страхування укладає страховик на підставі письмової заяви страховальника, складеної в двох екземплярах встановленого зразка. Перший екземпляр залишається у страховика, а другий не пізніше, ніж п'ять днів після отримання заяви на добровільне страхування повертається страховальнику із вказанням суми нарахованих страхових платежів та строків їх сплати.

Договір страхування будівель, транспортних засобів, обладнання, продукції та іншого майна може бути укладений як на все майно, так і на окремі його групи (окремі об'єкти, види майна).

Договір страхування укладається строком на один рік зі щорічним перерахунком вартості майна,

При відновленні договору на страхування додатково приймаються інші види майна, тварин, сільгоспкультур, багаторічних насаджень, то на них окремо оформляється договір як початковий.

Страховальник, який упродовж трьох та більше попередніх років поспіль укладав без перерви договір страхування всього майна або сільськогосподарських культур, тварин та багаторічних насаджень на повну вартість і не отримував за них страхового відшкодування, має право на отримання пільги в розмірі 30% з платежів при укладенні договору страхування за конкретним видом майна на новий термін. У випадку реорганізації (злиття, розділення та ін.) страховальник втрачає право на отримання пільги.

По майну та тваринах:

При страхуванні майна та тварин на термін до дев'яти місяців платежі нараховуються за кожен місяць у розмірі 10% річної суми, а при страхуванні на 10-11 місяців – у розмірі річної суми. Страхові платежі повинні бути сплачені одноразово протягом 10-ти днів після отримання другого екземпляра

заяви про страхування.

Розмір збитку визначає страховик на основі даних огляду і дійсної вартості об'єкта страхування, страхових сум та інших документів, які підтверджують розмір збитку.

По майну:

—У випадку повного знищення майна, що входить до складу основних засобів, розмір збитку визначається шляхом вирахування з його вартості суми зносу, додавання вартості затрат по рятуванню майна і приведенню його до ладу після лиха і вирахування вартості залишків. А при пошкодженні такого майна розмір збитку визначається, виходячи з вартості його відновлення (ремонту), включаючи затрати по рятуванню майна і приведенню його до ладу після лиха і вирахування вартості залишків.

—Страхове відшкодування за сільськогосподарські культури, тварин, багаторічні насадження, будівлі, обладнання та інше майно, що загинуло, вираховується в такому процентному співвідношенні від суми збитку, в якому вказане майно було застраховане, але не більше страхової суми.

—Якщо перевіркою буде встановлено, що при укладенні договорів страхування вартість тварин, будівель та іншого майна в заяві на добровільне страхування була показаною нижче фактичної суми, то процентне співвідношення, в якому воно було застраховане, відповідно зменшується.

Страховик має право призупинити виплату страхового відшкодування у випадку:

— якщо є сумніви в правомірності страхувальника на отримання страхового відшкодування – до подання необхідних доказів;

— якщо відповідними органами внутрішніх справ порушена кримінальна справа проти страхувальника або його уповноважених осіб і ведеться розслідування обставин, які спричинили настання збитку – до закінчення розслідування;

— якщо страховий випадок відбувається більше одного разу за

страховий період.

Страховальник не має права відмовитися від залишків об'єкта страхування після страхового випадку, хоч і пошкодженого. Залишкова вартість такого об'єкта страхування належить вирахуванню з суми страхового відшкодування.

Страховальник отримує відшкодування за збиток від третьої особи, то страховик сплачує лише різницю між сумою, належною до оплати згідно з правилами страхування, і сумою, отриманою від третіх осіб. Страховальник зобов'язаний негайно повідомити страховика про отримання таких сум.

У момент настання страхового випадку у страховальника відносно застрахованого в страховій організації об'єкта страхування діяли також інші договори страхування, відшкодування за збиток розподіляється пропорційно співвідношенню страхових сум, на які об'єкт страхування застрахований кожним страховиком, а страховик виплачує відшкодування лише у частині, яка припадає на його частку.

Страховання майна громадян

Об'єктом страхування є майнові інтереси, пов'язані зі збитками, що виникли внаслідок страхового випадку з майном, що належить громадянам.

За договором страхування домашнього майна може бути застраховане:

- усе домашнє майно, що є у даному господарстві;
- окремі групи речей або всі речі домашнього майна в даному господарстві, які розподіляються на групи відповідно з поданою заявою.

При страхуванні домашнього майна страховий захист не поширюється на документи, цінні папери, грошові знаки, рукописи, слайди та фотознімки, вироби з дорогоцінних металів, коштовних, напівкоштовних та підробних (кольорових) каменів, колекції, картини, унікальні та антикварні речі, елементи оздоблення та обладнання квартири, запасні частини, деталі та приладдя до транспортних засобів, аудіо- та відеосистеми, телевізори, супутникові антени та схожі до них системи.

За бажанням страхувальника майно може бути застраховане на договірну страхову суму. Основою для визначення суми відшкодування є дійсна вартість застрахованого майна на дату настання страхового випадку, яка визначається на основі нової вартості застрахованого майна за вирахуванням зносу відповідно до діючих цін, включаючи вартість ремонту. Якщо договір страхування укладається на окремі речі, то страхова сума встановлюється, виходячи з вартості кожного предмета за оцінкою страхувальника.

Колекції, картини, унікальні й антикварні предмети приймають на страхування за спеціальним договором у розмірі їхньої повної вартості, вказаної у відповідному документі компетентної організації.

Дійсну вартість визначають як вартість майна, цілком аналогічного тому, що загинуло, з урахуванням зносу й експлуатаційно-технічного стану знищеного або пошкодженого майна, відповідно до існуючих розрахунків;

Страхова сума, встановлена в договорі страхування, виявиться меншою дійсної вартості застрахованого майна на момент настання страхового випадку, сума збитку і витрати відшкодовуються пропорційно співвідношенню страхової суми і дійсної вартості застрахованого майна. Відповідність страхової суми дійсній вартості встановлюється окремо для кожного предмета застрахованого майна, або сукупності майна, вказаного в страховому полісі.

Страхова сума значно перевищує дійсну вартість застрахованого майна, як страховик, так і страхувальник може вимагати зниження страхової суми і відповідного перерахунку страхової премії.

У всіх випадках виплата страхового відшкодування за збитками не має в цілому перевищувати страхову суму.

Страховою премією є плата за страхування, яку страхувальник повинен сплатити на користь страховика у відповідності до договору страхування. Страхову премію встановлює страховик у відповідності до тарифів, чинних на

дату укладення договору страхування.

Після виплати страхового відшкодування страхову суму зменшують на величину виплаченого відшкодування. Зменшення страхової суми проводять з дня настання страхового випадку. При відновленні або заміні пошкодженого або знищеного майна страхувальник має право за додаткову премію відновити початкову страхову суму.

Страховим випадком є будь-яка подія, передбачена договором страхування, внаслідок якої виникає зобов'язання страховика здійснити виплату страхового відшкодування.

Страхування майна (на вибір страхувальника) проводять на випадок знищення або пошкодження його внаслідок:

— вогневих ризиків пожежі, удару блискавки, вибуху газу, який використовується для побутових потреб;

— стихійних лих: землетрусу, зсуву, обвалу, бурі, урагану, паводку, граду, зливи, осідання ґрунту, виверження вулкану, дії підземного вогню, каменепадку, смерчу, цунамі, затоплення, незвичайних для даної місцевості довготривалих дощів і сильного снігопаду та інших стихійних лих;

— знищення або пошкодження внаслідок раптової аварії опалювальної, водопровідної та каналізаційної системи;

— крадіжки майна і знищення його або пошкодження, пов'язаного з крадіжкою або спробою крадіжки.

Не приймають на страхування майно:

— документи, цінні папери, грошові знаки, рукописи, слайди та фотознімки, вироби з дорогоцінних металів, коштовних, напівкоштовних та підробних (кольорових) каменів, запасні частини та деталі до транспортних засобів, кімнатні рослини, квітково-декоративні культури, посіви, ягідні та інші насадження, а також майно, страхування якого проводиться на інших умовах;

— якщо воно знаходиться в аварійних будинках, а також майно, що

знаходиться в зоні, якій загрожують повені, зсуви, обвали або інші стихійні лиха, з моменту оголошення у встановленому порядку про таку загрозу або складання місцевими органами відповідного документа, який підтверджує факт загрози. Винятками можуть бути випадки, коли договір укладається на новий термін до закінчення дії попереднього договору. У такому разі страхова сума у новому договорі не може перевищувати розміру страхової суми, встановленої в попередньому договорі.

Однією з причин пошкодження або загибелі застрахованого майна стала його старість, довготермінова експлуатація, страховик має право відмовити у виплаті страхового відшкодування в тій мірі, в якій старість або довготермінова експлуатація застрахованого майна вплинула на розмір збитку. Якщо страхувальник доведе, що старість або довготермінова експлуатація майна не вплинула на розмір збитку, обов'язок страховика виплачувати страхове відшкодування зберігається.

Майно, яке не використовується довгий строк (більше 60-ти днів) особами, які використовували його за прямим призначенням, на страхування не приймається. Страховик має право призупинити дію договору страхування на цей період.

Майно вважають застрахованим на території України за постійним місцем проживання страхувальника у всіх житлових і підсобних приміщеннях за адресою, вказаною в страховому полісі.

Якщо в період дії договору страхування страхувальник змінив постійне місце проживання, то перевезене у зв'язку з цим майно або його частка, вважається застрахованим за новою адресою до закінчення терміну, вказаного в договорі.

Домашнє майно, що знаходиться на дачі, в садовому будинку або в гаражі, включаючи майно, перевезене з постійного місця проживання, приймається на страхування за окремим договором. Договори укладаються терміном на один рік або інший строк за згодою сторін. Договір може бути

укладений як на все майно, що належить страхувальнику, так і на окремі предмети із зазначенням страхової суми на кожний предмет. Договір страхування колекцій, картин, унікальних та антикварних предметів укладають тільки на підставі письмової заяви страхувальника, в котрій необхідно вказати назву кожного предмета, який приймається на страхування, основну характеристику, його вартість, дату і номер документа про оцінку.

Розмір збитку визначається страховиком на основі даних огляду і дійсної вартості пошкодженого майна, страхових сум та інших документів, які підтверджують розмір збитку.

Збитком визнають:

- у випадку часткового знищення домашнього майна – його вартість, визначена страхувальником;
- разі повного знищення всього домашнього майна – страхова сума, обумовлена договором страхування або договором на відповідну групу речей;
- у разі пошкодження майна – сума знижки вартості, тобто знецінення, спричиненого страховим випадком.

Якщо пошкоджений предмет можна відновити шляхом ремонту, то збитком є вартість ремонту даного предмета згідно з квитанцією, виданою ремонтною організацією.

Вартість ремонту визначається у межах суми, що не перевищує заявлену страхувальником вартість предмета.

Не вважають збитком вартість заміни або ремонту телевізорів і холодильників, що перебувають на гарантійному обслуговуванні, якщо завод-виробник або відповідне ремонтне підприємство зобов'язане здійснити заміну або ремонт безкоштовно.

Збитком вважається вартість ремонту квартири страхувальника в будинках державного, громадського фонду та ЖЕКу.

До такого збитку входить:

- пофарбування стін, підлоги, дверей, віконних рам, побілка стелі;

— заміна (робота і матеріали) шпалер, лінолеуму та інших покриттів стін та підлоги, замків і ручок, віконного і дверного скла, електричних дзвінків, електро- і теплопроводки, сантехнічного та газового обладнання, оббивка дверей.

Вартість ремонту визначається за діючими у системі ремонтно-будівельної організації розцінками.

У суму збитку входять витрати на рятування майна і приведення його до ладу, якщо ці витрати визнані необхідними

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ:

1. Назвіть основні об'єкти майнового страхування сільськогосподарських підприємств.
2. Які об'єкти майнового страхування не приймаються на страхування?
3. Назвіть класифікаційні ознаки майнового страхування.
4. Як і ким визначається страхова сума?
5. Які ризики виділяють при страхуванні майна сільськогосподарських підприємств?
6. Від яких ознак буде залежати тарифна ставка в різних групах майна?
7. Які сільськогосподарські підприємства мають право користуватися знижками та пільгами при страхуванні майна?
8. Назвіть основні розділи договору майнового страхування сільськогосподарських підприємств.
9. У яких випадках страхувальнику буде відмовлено у виплаті страхового відшкодування?
10. Які випадки не визнаються страховими?

ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Страхувальники – це...?
  - а) страхові компанії, які мають ліцензію на проведення цього виду

страхування, достатні страхові резерви, розгалужену мережу філій та представництв, а також фахівців, добре ознайомих з особливостями аграрного виробництва;

б) усі юридичні та фізичні особи, що займаються сільським господарством та використовують земельні угіддя;

в) одна з найдавніших, найважливіших і найбільш ризикованих галузей економіки;

г) діяльність, здійснювана переважно під відкритим небом, і на результати господарювання тут істотно впливають коливання кліматичних умов та інші природні чинники, які точно прогнозувати неможливо.

2. Страховики – це ... ?

а) страхові компанії, які мають ліцензію на проведення цього виду страхування, достатні страхові резерви, розгалужену мережу філій та представництв, а також фахівців, добре ознайомих з особливостями аграрного виробництва;

б) усі юридичні та фізичні особи, що займаються сільським господарством та використовують земельні угіддя;

в) діяльність, здійснювана переважно під відкритим небом, і на результати господарювання тут істотно впливають коливання кліматичних умов та інші природні чинники, які точно прогнозувати неможливо;

г) одна з найдавніших, найважливіших і найбільш ризикованих галузей економіки.

3. Що відносять до специфічних об'єктів страхування майна сільськогосподарських підприємств ?

а) будівлі, споруди, сільськогосподарську техніку, об'єкти незавершеного будівництва, передавальні пристрої, силові, робочі та інші машини, транспортні засоби, сировину, матеріали, продукцію;

б) врожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень плононосного віку

в) сільськогосподарських тварин, птицю, кролів, хутрових звірів, сім'ї бджіл у вуликах

г) усі варіанти правильні

4. Виходячи з характеру об'єктів страхування, які специфічних види страхування виокремлюють у сільському господарстві?

а) страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень;

б) страхування сільськогосподарських тварин;

в) страхування працівників підприємства;

г) правильні варіанти а і б.

5. Що є найбільшим ризиком у сільськогосподарському страхуванні?

а) вирощування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень;

б) відгудівля тварин;

в) правильні варіанти а і б;

г) будівництво с.г споруд.

6. На випадок чого здійснюється страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень?

а) посуха, вимерзання, заморозок, град, злива, буря, повінь, сіль, пожежа;

б) вимокання, випрівання, спричинені стихійним лихом;

в) зниження якості продукції окремих сільськогосподарських культур;

г) усі варіанти правильні.

7. Скільки зазвичай становить страхова сума?

- а) не більше 50%;
- б) не менше 60%;
- в) не більше 70%;
- г) 50 %.

8. Чи правильним є твердження, що.... «Вартість врожаю можна визначити множенням планової площі посіву тієї чи іншої культури на середньорічну врожайність (у розрахунку на один гектар) за останні 5 років і на погоджену зі страховиком ціну за одиницю продукції» ?

- а) так;
- б) ні;
- в) майже;
- г) незнаю.

9. Від чого залежить розмір страхового забезпечення?

- а) величини врожайності;
- б) величини збитку;
- в) універсальності страхування;
- г) усі варіанти правильні.

10. На випадок яких подій проводиться страхування багаторічних насаджень?

- а) повна загибель унаслідок морозів;
- б) сильних снігопадів, повені, бурі;
- в) зливи, граду, землетрусу, пожежі, посухи;
- г) усі варіанти правильні.

11. Що впливає на проведення страхування в сільському господарстві

- а) природно-кліматичні чинники;
- б) сезонність виробництва та тривалість виробничого циклу
- в) склад і структура сільськогосподарських виробничих фондів
- г) всі відповіді правильні

12. До специфічних об'єктів страхування майна сільськогосподарських підприємств відносять:

- а) будівлі, споруди, сільськогосподарську техніку, об'єкти незавершеного будівництва, передавальні пристрої, силові, робочі та інші машини, транспортні засоби, сировину, матеріали, продукцію;
- б) врожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень плодоносного віку;
- в) сільськогосподарських тварин, птицю, кролів, хутрових звірів, сім'ї бджіл у вуликах;
- г) дерева та плодово-ягідні кущі, виноградники;
- д) всі відповіді правильні.

13. Виходячи з характеру об'єктів страхування, крім звичайних видів страхування, у сільському господарстві виокремлюють два специфічних види:

- а) страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень;
- б) страхування сільськогосподарських тварин;
- в) страхування споруд;
- г) правильні відповіді а, б.

14. Найбільш ризиковим видом страхування майна сільськогосподарських підприємств є:

- а) страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень

- б) страхування сільськогосподарських тварин
- в) страхування будівель, споруд і сільськогосподарської техніки
- г) всі відповіді правильні

15. Від чого не залежить розмір страхового забезпечення?

- а) величини врожайності;
- б) територіального розміщення;
- в) величини збитку;
- г) універсальності страхування.

16. Страхове відшкодування виплачується при наявності таких факторів:

- а) стихійного лиха;
- б) недобору врожаю;
- в) не реалізації товару;
- г) правильні відповіді а, б.

17. На що направляється страхування тварин?

- а) відшкодування збитку;
- б) зменшення та компенсацію збитків тваринницької продукції;
- в) стимулювання діяльності сільськогосподарських підприємств;
- г) правильні відповіді а, б.

18. Страхування багаторічних насаджень проводиться на випадок таких страхових подій:

- а) повна загибель унаслідок морозів;
- б) сильних снігопадів, повені, бурі, зливи, граду;
- в) землетруси, пожежі, посухи;
- г) повне знищення карантинними комахами;
- д) всі відповіді правильні.

19.Об'єктами страхування багаторічних насаджень є:

- а) багаторічно насадження;
- б) врожай багаторічних насаджень;
- в) товар на реалізацію;
- г) правильні відповіді а, б.

20.Зменшення та компенсація збитків тваринницької продукції під час страхування тварин проводиться в результаті:

- а) пожеж;
- б) стихійних лих;
- в) інших несприятливих подій;
- г) всі відповіді правильні.

21. Договір страхування укладається, як правило, на ...

- а) рік;
- б) два роки;
- в) декаду;
- г) місяць;

22. Якщо страхувальник подав завідомо неправдиві відомості, то страхова компанія має ...

- а) право визнати такий договір недійсним або, якщо це передбачено правилами страхування, зменшити розмір відшкодування збитку та відмовити у його виплаті;
- б) право розірвати договір;
- в) право переформувати договір;
- г) право не сплачувати страхову суму;

23. На страхування не приймається(вказати хибну відп.):

- а) урожай сільськогосподарської культури, яку господарство(фермер) висівало три-п'ять років, але жодного року не отримало врожаю;
- б) ділова деревина і дрова на лісосіках і під час сплаву;
- в) документи, готівкові гроші та цінні папери;
- г) будівлі, споруди, сільськогосподарська техніка, транспортні засоби, ловецькі судна, обладнання, продукція, товари та інше майно;

24. На страхування приймають(вказ. неправильну відповідь):

- а) будівлі, споруди, сільськогосподарська техніка, транспортні засоби, ловецькі судна, обладнання, продукція, товари та інше майно;
- б) урожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень (крім урожаю природних сінокосів та пасовищ);
- в) багаторічні насадження, знос яких складає 70% і більше, що знаходяться в садах з розрідженістю 70% і більше процентів, які підлягають списанню з балансу у зв'язку з плановою реконструкцією і розкорчовуванням, природним відмиранням, псуванням, пошкоджені хворобами рослин (філоксера, чорний рак тощо);
- г) у віці від 1 місяця); велика рогата худоба, вівці, кози — у віці від 6 місяців; коні, верблюди, віслюки, мули та олені — у віці від 1 року, а також сім'ї бджіл (у вуликах);

25.Вартість тварин визначається: для господарств – відповідно до їх...

- а) первісної вартості;
- б) балансової вартості;
- в) залишкової вартості;
- г) не має правильної відповіді;

26. Страхування тварин проводиться на випадок (2 відп.)

- а) їх крадіжки;
- б) їх загибелі;
- в) їх отруєння кормом;
- г) правильна відповідь не вказана;

27. Договір страхування, укладений на 1 рік, набирає чинності наступного дня після сплати :

- а) не менше 30%;
- б) не менше 50 %;
- в) не менше 70%;
- г) не менше 90%;

28. Договір страхування укладається на підставі...

- а) письмової заяви сільськогосподарського підприємства;
- б) погодження страхової компанії;
- в) страхового випадку;
- г) правильна відповідь не вказана;

29. За основним договором страхуванню підлягає все майно, що належить..

- а) підприємству;
- б) керівнику підприємства;
- в) персоналу підприємства;
- г) майна дочірніх установ;

30. Об'єктом страхування є:

- а) майнові інтереси, пов'язані зі збитками, що виникли внаслідок страхового випадку;
- б) майно сільськогосподарського підприємства;
- в) вироблена продукція підприємства;
- г) сировина підприємства;

**СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ТОВАРОВИРОБНИКІВ ЗА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ**

---

1. Поняття про продукцію та дефект. Визначення відповідальності товаровиробників за якість продукції

2. Умови страхування товаровиробників за якість продукції

3. Позовна давність : сутність, види та особливості застосування

1. Поняття про продукцію та дефект. Визначення відповідальності товаровиробників за якість продукції

Проведення добровільного страхування відповідальності за якість продукції в США, Канаді, Японії та країнах Європейського Союзу за розміром страхового тарифу коливається в інтервалі від 0,1 до 0,6 відсотка і залежить від характеру продукції, обсягу страхової відповідальності і факторів, що впливають на якість продукції (послуг). Розмір страхового тарифу залежить також від того, на ринок якої країни прямує продукція – вітчизняний чи зарубіжний, – і може бути збільшений у 10 разів. Враховуючи якість продукції, реалізованої сьогодні на внутрішньому ринку Росії, а також результати державного контролю та нагляду за дотриманням стандартів та законодавства про захист прав споживачів варто застосовувати ці тарифи на практиці з коефіцієнтом

Зважаючи на відсутність вітчизняного досвіду в страхуванні відповідальності за якість продукції для проведення в Росії даного виду страхування необхідно об'єднати зусилля фахівців зайнятих як у сфері страхового бізнесу, так і в сфері забезпечення якості продукції. Як показує світовий досвід, страхування відповідальності виробника та продавця (виконавця) за якість продукції (робіт, послуг) може бути як добровільним, так і обов'язковим.

Специфічним об'єктом страхування «є відповідальність, під яким розуміється відповідальність перед третіми (юридичними або фізичними) особами, яким може бути причинений матеріальний збиток чи інша шкода внаслідок деяких дій (бездіяльності) страхувальника. Як відомо, в майновому страхуванні відшкодовуються збитки, заподіяні матеріальним активам. В особистому страхуванні ставиться мета захистити добробут людей, який може погіршитись внаслідок настання страхових випадків, пов'язаних з життям та працездатністю громадян (застрахованих). На відміну від цих видів страхування, безпосередньою метою страхування відповідальності є страховий захист економічних інтересів потенційних носіїв шкоди іншим особам.

Страхування відповідальності передбачає можливість причинення шкоди як здоров'ю, так і майну третіх осіб. Останні і мають законне право на відповідні виплати, які повинні відшкодувати нанесену шкоду. Особливістю цієї галузі страхування є те, що, поряд з страховиком та страхувальником, тут партнером можуть бути будь-які не визначені раніше сторони (треті фізичні або юридичні особи). Крім того, при виплаті страхувальником належного з нього страхового платежу не передбачається встановлення розміру страхової суми й застрахованого, тобто особи, якій в разі настання страхового випадку виплачується відшкодування. Названі обставини конкретно встановлюються лише під час нанесення шкоди третім особам.

Для практики страхування відповідальності в країнах з розвинутою ринковою економікою властиві різноманітні об'єкти. Виробник може застрахувати себе на випадок нанесення шкоди життю чи здоров'ю споживачу його продукції. Розмір страхової суми виробник, як правило, визначає сам. Деякі страховики можуть встановити мінімальний чи максимальний розмір такої відповідальності. Тарифи коливаються від 0,1% до 2% страхової суми. Їх розмір коливається залежно від рівня технологічного оснащення і технічного стану підприємства, надійності зберігання продукції, виду упаковки тощо.

Підприємець може додатково застрахувати себе на суму юридичних витрат на ведення процесу чи обумовити в страховому договорі відшкодування морального збитку, нанесеного третім особам.

Страхові компанії, які займаються страхуванням відповідальності за якість продукції (робіт, послуг) повинні мати високопрофесійні кадри із страхування й управління якістю, що дозволить гарантувати високий рівень обслуговування та ефективність роботи.

Відповідальність перед споживачем може включатися й до полісу відповідальності товаровиробника за якість продукції, що поширює надане покриття. Наприклад, вантажники, які занесли в дім нові меблі, ненавмисне розбили антикварну вазу, яка була в кімнаті. Усі витрати будуть компенсовані за полісом, який містить ризик відповідальності перед споживачем. Можливо, це буде поліс відповідальності роботодавця, можливо, товаровиробника. Якщо ж інше не передбачено, то компенсація буде виплачена за полісом цивільної відповідальності. Щоб уникнути складної ситуації, коли ризик може бути включений до інших договорів страхування відповідальності, у договорі страхування загальної цивільної відповідальності застосовується застереження: «страховик компенсує страхувальникові суми збитків третім особам, якщо шкода не покривається ніяким іншим полісом страхування».

У полісі страхування цивільної відповідальності *фінансові збитки* визначаються як прямо не пов'язані зі шкодою здоров'ю або майну третіх осіб. Наприклад, під час ремонтних робіт у приміщенні страхувальника було пошкоджено електричний провід і в сусідньому офісі не стало світла. Страхувальник має відшкодувати фінансові збитки цієї фірми, які виникли внаслідок перерви в роботі.

Страхування відповідальності охоронних служб, будівельних компаній, власників готелів, товаровиробників, роботодавців здійснюється на особливих умовах, які визначаються в додатках до полісу страхування цивільної відповідальності або розглядаються як окремі види страхування. Мюнхенське

перестраховальне товариство рекомендує страховикам ризики відповідальності товаровиробників та загальної цивільної відповідальності розглядати як одне комбіноване покриття.

Страховальниками за цим видом страхування можуть бути товаровиробники – юридичні особи будь-якої організаційно-правової форми та громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність.

Об'єктом страхування є майнові інтереси страхувальника, пов'язані з його відповідальністю за заподіяння шкоди особистості та майну споживача (третіх осіб), внаслідок недоліків виробленої продукції, а також неналежного виконання страхувальником обов'язків, передбачених чинним законодавством. Страховики не може бути покритий збиток, що виник внаслідок продажу продукції з недоліками, причиною яких є порушення технологічного процесу виробництва або навмисних дій страхувальника або про які страхувальнику було відомо до реалізації продукції. І в цьому виді страхування зобов'язання по страховій виплаті можуть виникнути при настанні випадкової події, в даному випадку – встановлення недоліків реалізованої продукції в період дії договору страхування.

Договір страхування укладається на випадок виникнення майнової відповідальності страхувальника перед споживачами (третіми особами) за реалізацію (продаж) продукції (товарів) з недоліками. Страховим захистом покриваються наступні страхові ризики: відповідальність за майновий збиток, завданий споживачеві (третім особам); за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю споживача (третіх осіб), а також за моральну шкоду у випадках, передбачених чинним законодавством.

Часто при страхуванні відповідальності за шкоду, заподіяну внаслідок використання виробленої продукції з недоліками, страхувальник зацікавлений у страхуванні інтересів, пов'язаних з непередбаченими витратами, які можуть виникнути, у тому числі:

— витрати з виявлення небезпечних властивостей продукції та їх

усунення;

— витрати з інформування споживачів про небезпечні властивості знаходиться в експлуатації продукції;

— витрати з безоплатного усунення недоліків продукції, виявлених протягом гарантійного терміну (строку придатності), по заміні продукції з недоліками, виявленими протягом гарантійного терміну (строку придатності), з повернення грошей споживачеві внаслідок відповідного зменшення ціни на продукцію з недоліками та інші витрати.

Страховання здійснюється, якщо: страхувальник має дозвіл на виробництво продукції, оформлене відповідно до законодавства; на товари, що підлягають відповідно до законодавства обов'язковій сертифікації, виданий сертифікат відповідності; встановлені чіткі й однозначні вимоги до показників якості продукції, які відповідають вимогам чинного законодавства; страхувальник на вимогу страховика може представити документальне підтвердження відповідності умов виробництва встановленим вимогам до якості продукції.

На страхування приймається відповідальність за якість різних видів продукції (товарів). Однак деякі страховики обмежують перелік продукції, відповідальність за якість якої страхується. Укладаючи договори страхування відповідальності за якість, не включає в перелік продукції наступні товари: електропобутові товари; будівельні матеріали та конструкції; товари побутової хімії та хімічної промисловості; автотехніку; інструменти; товари легкої та текстильної промисловості; продовольчі товари; авіаційну техніку; меблі; іграшки; посуд.

Подібні винятки з переліку товарів, при реалізації яких відповідальність виробника може бути застрахована, встановлюються страховиком і можуть істотно відрізнятися в договорах і правилах страхування.

Договір страхування укладається на підставі письмової заяви страхувальника за встановленою у страховика формі. Разом із заявою

страхувальник зобов'язаний подати страховику: номенклатуру продукції, що виготовляється, відповідальність за якість якої страхується; перелік основних споживчих властивостей продукції; нормативні документи, що містять вимоги до якості продукції (ГОСТ, ОСТ, ТУ тощо), інформацію про сертифікації виготовленої страхувальником продукції (товарів):

— копію сертифіката або інший документ, що засвідчує факт сертифікації; технічну супровідну документацію (технічний паспорт, інструкція з експлуатації тощо);

— довідку про включення (невключення) виготовленої ним продукції до Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації відповідно до чинного законодавством;

— довідку про передбачувані обсяги і терміни поставки виготовленої (застрахованої) продукції в період дії договору страхування;

— відомості про гарантію, терміни служби і придатності, реалізації та зберігання і т. п.;

— інші відомості, необхідні страховику для оцінки страхових ризиків.

Мета цього виду страхування – захищати страхувальника в разі претензій, що їх висувають споживачі його продукції (послуг, котрі ним надаються) і за які він несе відповідальність згідно цивільним законодавством. Природно, що розвиток страхування відповідальності за якість продукції тісно пов'язаний з розвитком правових норм, що захищають споживачів товарів. У Великій Британії та США цей вид страхування з'явився ще наприкінці минулого століття. Численні положення британського права покладено в основу Директиви про уніфікацію правових та адміністративних норм у зв'язку з відповідальністю виробників за якість продукції (далі – Директива), прийнятої 1985 року країнами ЄС. Оскільки вітчизняні виробники прагнуть розширити свої експортні можливості, підвищити конкурентоспроможність своєї продукції, їм необхідно враховувати прийняті за кордоном вимоги щодо

якості, а також заходи, які вживаються для захисту прав споживачів. Українське законодавство також зорієнтоване на положення Директиви. Тому досвід країн ЄС варто розглянути докладніше.

Поняття "продукція" охоплює будь-які товари, комплектуючі, сировину, електроенергію. Не входять до цього поняття природні ресурси, продукти тваринництва, рибальства, мисливства, а також сільськогосподарська продукція, не піддана промислового переробленню.

Дефектною є продукція, безпечність якої не відповідає рівню, на який має право розраховувати споживач з огляду на всі обставини (призначення продукції, зовнішній вигляд, упаковка, наявність інструкцій та правил експлуатації і т. ін.). Під дефектом розуміють також недоліки конструкції, виробничі огріхи, помилки в інструкції, недоліки контролю за якістю продукції.

Конституція України, ст. 42 проголошує: «Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів.

Відшкодування шкоди завданої внаслідок недоліків товарів (робіт, послуг) здійснюється фізичними особами – споживачами в порядку і на умовах, визначених Законом України «Про захист прав споживачів» (далі Закон №1023 – XII). На законодавчому рівні такі зобов'язання вперше врегульовані новим цивільним Кодексом (ст. 1209 відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів (робіт, послуг). Цією нормою ЦК, на відміну від Закону №1023 – XII, який регулює відносини між споживачем товарів (робіт, послуг) – фізичними особами і виробниками, виконавцями, продавцями – поширюють свою дію і на юридичних осіб – споживачів товарів (робіт, послуг) [14].

Здійснюючи адаптацію законодавства України до законодавства Європейського Союзу і виконуючи Директиву Ради Європейських Співтовариств «Про уніфікацію правових та адміністративних норм щодо

відповідальності виробників за дефективну продукцію» №85/374 ЄЕС від 25.07.1985 року. 19 травня 2011 року Верховна Рада України прийняла Закон №3390 – VI «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефект в продукції». «Про захист прав споживачів» (далі Закон №1023 – XII) [13].

Продукція, в розумінні ст.1 Закону №1023, це будь-яке рухоме майно, включаючи готову продукцію, сировину та комплектувальний виріб, у тому числі майно, що є складовою частиною іншого рухомого або нерухомого майна. Термін «продукція» включає також електроенергію. Продукція повинна бути якісною і безпечною [14].

Інститут якості продукції розглядається як економічна категорія, як сукупність властивостей та ознак виробів і процесів, що обумовлюють ступінь її придатності до використання за призначенням.

Якість окремої одиниці продукції визначаються її технічними характеристиками та потрапляє під дію технічних норм. Технічні норми, що мають важливе соціальне значення отримують закріплення у правових актах та набувають юридичної сили, а якість стає правовою категорією.

Безпечність харчової продукції регламентується Законом України від 2 грудня 2010 року №2736 – VI «Про загальну безпечність нехарчової продукції» яким установлюються правові та організаційні засади введення в обіг в Україні нехарчової продукції і забезпечення її безпечності [8]].

Під безпечною нехарчовою продукцією відповідно до Закону № 2736 – VI безпечною є будь-яка продукція, яка за звичайних або обґрунтовано передбачуваних умов використання (у тому числі щодо строку служби та за необхідності введення в експлуатацію вимог стосовно встановлення і технічного обслуговування) не становить жодного ризику чи становить лише мінімальні ризики, зумовлені використанням такої продукції, які вважаються прийнятними і не створюють загрози суспільним інтересам. Далі у Законі дається поняття небезпечної продукції [8].

Під небезпечною нехарчовою продукцією є будь-яка продукція, що не

відповідає терміну «безпечна нехарчова продукція».

Дефект (від лат. defectus – недолік) вада, хиба, пошкодження. Продукція є такою, що має дефект, наголошується в Законі 3390 – VI, у разі, коли вона не відповідає рівню безпеки, на яку споживач або користувач має право розраховувати виходячи з усіх обставин, зокрема пов'язаних з розробленням, виробництвом, обігом, транспортуванням, зберіганням, встановленням, технічним обслуговуванням, споживанням, використанням, знищенням (утилізацією, переробкою) цієї продукції, а також наданням застережень та іншої інформації про таку продукцію, у тому числі:

- представлення продукції споживачеві або користувачеві, включаючи її вигляд, склад, упаковку, маркування та іншу інформацію про продукцію, її споживання, використання та знищення (утилізацію, переробку);

- використання продукції, яке обґрунтовано можна передбачити;

- час, коли продукцію було введено в обіг.

Продукція не може вважатися такою, що має дефект, лише з тієї причини, що після її введення в обіг було введено в обіг продукцію кращої якості.

Закон № 3390 – VI покладає доведення вини дефектної продукції на потерпілого сам факт. Потерпілий повинен довести:

- наявність шкоди;

- наявність дефекту в продукції;

- наявність причиново-наслідкового зв'язку між дефектом продукції та шкодою.

Потерпілий має право вимагати від виробника надання документації на продукцію, внаслідок дефекту в якій завдано шкоду, в обсязі, необхідному для доведення обставин, наявності шкоди. За шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції, відповідає її виробник, це встановлено ст. 7 Закону №3390 [13].

Виробник – це фізична чи юридична особа – резидент України, яка є виготовлювачем продукції, або будь-яка інша особа – резидент України, яка

заявляє про себе як про виготовлювача, розміщуючи на продукції відповідно до законодавства своє найменування, торговельну марку чи інше позначення, або особа – резидент України, яка відновлює продукцію.

Крім того, виробником визнається будь-яка інша особа, яка ввезла на митну територію України продукцію з метою її продажу, передання в найм (оренду), лізинг або розповсюдження в будь-якій іншій формі в ході провадження господарської діяльності, відповідно до Закону 3390 – VI несе відповідальність як виробник.

У разі коли виробник продукції не може бути встановлений, кожний її постачальник (продавець) відповідно до Закону несе відповідальність як виробник, якщо він протягом 30 днів не повідомить потерпілому найменування та місцезнаходження виробника або особи, яка поставила йому цю продукцію. Дія зазначеної норми поширюється також на продукцію ввезену на митну територію України, якщо на ній не вказані найменування та місцезнаходження особи, навіть якщо на цій продукції вказано найменування її виробника.

У випадках, коли відповідальність перед потерпілим за одну і ту саму шкоду може нести кілька осіб, потерпілий має право вимагати відшкодування шкоди як від усіх таких осіб, так і від будь-якої з них окремо. При цьому можуть бути застосовані положення цивільного законодавства про часткову відповідальність за шкоду та про право зворотної вимоги (регресу) до винної особи.

Виробник не несе відповідальності та звільняється від відшкодування шкоди, якщо доведе, що він не вводив продукції в обіг, тобто вперше пропонував продукцію на ринку України.

Якщо дефект, внаслідок якого завдано шкоду, виник після введення виробником продукції в обіг, крім випадків, коли виникнення такого дефекту було зумовлено конструкцією чи складом продукції.

Продукція була виготовлена чи розповсюджена виробником не в ході

провадження ним господарської діяльності.

Дефект в продукції виник внаслідок додержання виробником вимог законодавства чи виконання обов'язкових для нього приписів органів державної влади.

Шкода підлягає відшкодуванню, якщо вона завдана протягом десяти років з дня введення в обіг продукції, внаслідок дефекту в якій завдано шкоду, за умови, що потерпілий пред'явив позов до виробника до закінчення цього строку. До вимог про відшкодування шкоди застосовується позовна давність тривалістю у три роки.

Визначення відповідальності

Питання про вину виробника не порушується - відповідальність виникає із самого факту шкоди, заподіяної позивачеві, тобто "відповідальність без вини". Для одержання компенсації особа, яка постраждала, має довести, що їй було завдано шкоди і що шкода є наслідком дефекту цієї продукції.

Відповідальність за шкоду покладається не лише на виробника кінцевого продукту або комплектуючих, використаних у виробництві зазначеного продукту, а й на тих, хто пропонує продукт як "свій" (наприклад, супермаркети та фірмові магазини несуть відповідальність за продукцію з нанесеним власним фірмовим знаком або своєю назвою). Продукція, перш ніж потрапити до споживача, може пройти через багатьох осіб – безпосередніх виробників, постачальників, імпортерів, продавців. Кожний із цього ланцюжка може нести відповідальність перед клієнтами за заподіяну шкоду, якщо не назве іншої винної особи. Тобто термін "виробник" тлумачиться досить широко.

Директива ЄС дозволяє обмежувати відповідальність виробника за тілесні пошкодження або смерть через неякісну продукцію. Деякі країни ЄС, наприклад Велика Британія, не встановлюють ліміту відповідальності взагалі.

2. Умови страхування товаровиробників за якість продукції.

Страховальниками за цим видом страхування можуть бути продавці (юридичні особи – торговельні організації та громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність), що несуть відповідно до законодавства відповідальність перед споживачами за якість реалізованих ними товарів. Чинне законодавство робить різниці між підставами для виникнення обов'язків відшкодувати шкоду у продавця або виробника товару (робіт, послуг) незалежно від їхньої вини і від того, складається споживач (потерпілий) з ними у договірних відносинах чи ні. При цьому під поняттям «споживач» розуміють особа, що купила товар (продукцію, послуги) з метою споживання, а не для подальшої реалізації.

Об'єктом страхування є майнові інтереси страхувальника, пов'язані з його відповідальністю за шкоду, заподіяну особистості та майну споживача (третіх осіб), внаслідок продажу реалізованої страхувальником продукції (товарів) з недоліками або неналежного виконання ним обов'язків, встановлених законодавством або договором.

На страхування приймається майнова відповідальність страхувальника перед споживачами (третіми особами), пов'язана з реалізацією продукції (товарів) з недоліками. Страховим захистом покриваються страхові ризики, обумовлені відповідальністю продавця за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю або майну споживача реалізованої продавцем продукції.

Страхування відповідальності страхувальника перед споживачем (третіми особами) за якість продукції (товарів) здійснюється, якщо: на товари, що підлягають обов'язковій сертифікації, є сертифікат відповідності; страхувальник має дозвіл на реалізацію товару, оформлене встановленим чином; страхувальник на вимогу страховика може представити документальне підтвердження факту дотримання умов та правил торгівлі.

Страхуванням не покриваються збитки, що виникли прямо чи опосередковано в результаті: недоліків (дефектів) товару, які були відомі

страхувальнику або працівникам (представникам) страхувальника до продажу товару; невиконання страхувальником обов'язків відкликати товар або інформувати споживача про небезпечні властивості товару, які стали відомі продавцю до страхового випадку.

При укладанні договору страхування разом із заявою про страхування відповідальності продавця за якість реалізованих товарів страхувальник зобов'язаний подати страховику: номенклатуру товарів, що реалізуються; нормативні документи, що містять вимоги до якості товару (ГОСТ, ОСТ, ТУ тощо), інформацію про сертифікації реалізованих страхувальником товарів (копія сертифіката або інший документ, що засвідчує факт сертифікації); технічну супровідну документацію (технічний паспорт, інструкція з експлуатації тощо); використовувані правила торгівлі; документ, що підтверджує те, яким чином доводиться до споживача інформація про якість товару (етикетка, ярлик на упаковці, маркування і т. д.); довідку про включення (невключення) реалізуються товарів до Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації відповідно до чинного законодавства; довідку про передбачувані обсяги і терміни реалізації товарів у період дії договору страхування; відомості про гарантійні зобов'язання з реалізованим товаром; інші відомості, необхідні страховику для оцінки страхових ризиків.

Способи захисту виробника

У разі висунення позову тягар доказів (тобто збір та надання доказів на свій захист) повністю лягає на виробника. При цьому він може знизити відповідальність, довівши, що:

- він ужив усіх необхідних кваліфікованих заходів, щоб унеможливити дефекти в продукції на етапі виробничого процесу, або діяв згідно з певним законодавчим актом;
- не передав дефектної продукції до сфери збуту;
- поставка здійснювалась не в ході бізнесу з метою отримання прибутку (наприклад, подарунок);

- він виготовив тільки частину продукції, а дефектною виявилась уся продукція, або причиною стала інструкція, надана на наступному етапі;

- на момент передавання товару до збуту він не міг виявити цього дефекту, виходячи з рівня наукових і технічних знань того періоду (так званий ризик розвитку; не всі члени ЄС прийняли цей вид захисту);

- дефект настав у результаті неправильного, необережного використання продукту або ремонту, а також недотримання правил обережності й інструкцій, що додаються до продукту. Директива зберігає право виробника на регрес або відхилення розміру заявленого збитку за умови, що потерпілий сам винен у заподіянні шкоди.

У разі висунення позову тягар доказів (тобто збір та надання доказів на свій захист) повністю лягає на виробника. При цьому він може знизити відповідальність, довівши таке:

— він ужив усіх необхідних кваліфікованих заходів, аби унеможливити дефекти у продукції на етапі виробничого процесу, або діяв згідно з певним законодавчим актом;

— не передав дефектну продукцію до сфери збуту;

— поставка здійснювалась не в ході бізнесу з метою отримання прибутку (наприклад, подарунок);

— він виготовив тільки частину продукції, а дефектною виявилась уся продукція, або причиною стала інструкція, надана на наступному етапі;

— на момент передавання товару до збуту він не міг виявити цей дефект, виходячи з рівня наукових і технічних знань того періоду (так званий ризик розвитку; не всі члени ЄС прийняли цей вид захисту);

— дефект настав у результаті неправильного, необережного використання продукту або ремонту, а також недотримання правил обережності й інструкцій, що додаються до продукту.

Директива зберігає право виробника на регрес або відхилення розміру заявленого збитку за умови, що потерпілий сам винний у заподіянні шкоди.

Позовна давність. Позивач за своїм вибором може подати позов або у країні виготовлення, поставки продукції, або у країні, в якій настав факт завдання шкоди. Це право позивача закріплене Брюссельською конвенцією ЄС "Про судові рішення та обов'язкове виконання судових рішень з цивільних та комерційних справ". Позивач має право подати позов протягом 10 років з моменту завдання шкоди. Протягом трьох років позов має бути вирішений.

За договором страхування відповідальності виробника за якість продукції страховик зобов'язується відшкодувати всі суми, які страхувальник буде зобов'язаний виплатити:

— за випадкову шкоду, завдану здоров'ю деякої особи, включаючи смерть;

— випадкові знищення і/або пошкодження майна, що трапились у період терміну страхування у визначених договором географічних межах, і причиною яких була продукція страхувальника (продана, надана, доставлена, встановлена, відремонтована перероблена або перевірена ним).

Страховик несе відповідальність лише за прямі та ненавмисні збитки, що виникли протягом дії договору страхування у зв'язку з продукцією, яка покривається договором. При цьому продукція має перебувати поза контролем страхувальника, у тому числі поза приміщеннями, що належать страхувальникові або які він займає.

Страховальник має знати, що страхове покриття надається тільки за збитки, спричинені неякісними, дефектними товарами. Шкода самим товарам не відшкодовується. Наприклад, страхувальник розмістив промислову установку у приміщенні замовника. Під час експлуатації через дефект в установці відбувається пожежа. Страховик виплатить компенсацію за шкоду через травму, за втрату майна замовника, але вартість самої установки, вартість її заміни або ремонту звичайним полісом не покривається.

Страховики у своїх договорах указують номенклатуру продукції та ризики, що страхуються. Як правило, визначаються тара, маркування та

упаковка продукції, оскільки вони можуть стати причиною пошкодження. (Наприклад, шкода, зумовлена фарбою, що протікає з банки.) Загалом страховики беруть на себе ризики продавців та посередників більш охоче, ніж безпосередніх виробників, з огляду на можливість використовувати право суброгації проти виробника.

Винятки з договору страхування. Виключається відповідальність за шкоду споживачеві (третій особі), якої було завдано продукцією з таких причин:

- радіація, радіоактивне зараження, ядерні вибухи;
- страйки, політичні акції, воєнні дії, а також розпорядження військових і цивільних владних структур;
- дефекти, які були відомі страхувальникові до реалізації продукції;
- неправильне зберігання продукції на складі страхувальника;
- транспортування продукції (цей ризик вноситься до інших полісів, наприклад щодо відповідальності перевізника);
- шкода нематеріальних активів: патентів, знаків для товарів, ліцензій.

Як правило, відповідальність виключається, якщо дефект зумовлюється природними властивостями або коли шкода здоров'ю та майну вважається неминучою. Скажімо, у разі навмисних дій або грубої необережності страхувальника.

Деякі із зазначених ризиків вносяться до розширеного страхового покриття.

Територіальні межі страхування. Більшість договорів налягають захист по всьому світу. Але страховик може внести умову, що обмежує територію страхування. Наприклад, страховики неохоче надають захист для продукції, що експортується до США, оскільки американські суди присуджують вищі суми компенсацій.

Якщо продукція поставляється з розташованих у інших країнах філій

підприємства-страхувальника, то цей ризик доцільно застрахувати в місцевих страховиків. Вони краще знають місцеві закони, завдяки чому вдається уникнути багатьох проблем під час судових розглядів.

Для підприємства, що має поставки за кордон, є рація оформити поліси за місцем збуту, а також основний поліс у своїй країні з покриттям по всьому світу та на основі "диференціації умов". Тоді всі позови, що не покриваються локальними полісами, покриватимуться основним полісом. У такому разі страхувальник централізовано контролює претензії, що виникають, і може до того ж скористатися перевагами локальних полісів.

Ліміт відповідальності страховика. Договір страхування передбачає агрегатний ліміт відповідальності за весь термін страхування. Це захищає страховика від катастрофічних збитків і водночас дозволяє уникнути суперечок у суді про те, що вважати одним випадком. Можуть також установлюватися субліміти щодо окремих груп продукції.

Андеррайтинг. Ризик оцінюється на підставі анкети-заяви. Страховикові потрібна інформація, про яку йдеться далі.

Особа страхувальника. Коли страхувальник репрезентує кілька юридичних осіб, то важливо, як будуються взаємини з урегулювання позовів між ними, хто має пріоритет. Ім'я у своєму бізнесі також може мати певну репутацію, що є показником рівня ризику.

Адреса страхувальника та територія з активним здійсненням його бізнесу дають змогу визначити країни з найбільш можливою кількістю позовів та врахувати специфіку законодавств цих країн.

Одним з істотних моментів, що впливають на розмір премії, є опис бізнесу страхувальника. На цьому етапі страховик визначає, до якого типу ризиків належить бізнес страхувальника - ризик виробника, ризик імпортера, ризик оптового постачальника, ризик роздрібного торговця. Ризики, пов'язані з виготовленням продукції, вважаються найсерйознішими, оскільки найчастіше відповідальність зрештою припадає на виробника. Ризик імпортера може

прирівнюватися до ризиків виробника, якщо в Імпортера немає змоги перенести відповідальність на виробника, наприклад через відсутність такого законодавства у країні виробництва. Оскільки споживач контактує безпосередньо з роздрібним торговцем, то він, напевне, спрямує свій позов саме роздрібному торговцеві. Тому страховикові важливо знати права (на одержання страхового відшкодування або висунення регресу до постачальника) торговця, що випливають з відповідних контрактів продавця.

Тривала участь страхувальника в певному бізнесі говорить про його репутацію як постачальника якісного товару. Природно, що ризик компанії, яка давно працює, набагато нижчий, ніж у щойно створеної, чия продукцію на відповідність стандартам якості ще потрібно вивчати.

Тип продукції разом з упаковкою та інформаційними матеріалами, що додаються, її призначення та сфера застосування. Включення нешкідливої самої по собі продукції до складу іншої продукції може призвести до великої шкоди. Наприклад, недорога деталь, умонтована у складну установку, за наявності дефекту стане причиною великих збитків.

Система контролю за якістю продукції під час виробництва (доставки), кваліфікація персоналу. Це особливо важливо, якщо страхувальник націлений випускати нову продукцію.

Вивчення умов, на яких продукція продається або купується. Зміни в законодавстві можуть вплинути на права одержання страхового відшкодування або висунення регресу.

Обсяг і місце призначення експорту. Розмір страхової премії вищий, коли враховуються додаткові витрати на розгляд і врегулювання закордонних позовів.

Обсяг і джерело імпорту.

Історія збитків за останні 5 років, сума найбільшого збитку.

Розрахунок премії. Як правило, ставка премії обчислюється у відсотках річного грошового обігу страхувальника на підставі даних попередніх

періодів. Наприкінці року ставка коригується згідно з реальним обігом.

Для деяких видів виробництва придатний інший метод розрахунку премії. Ставка визначається на кожні 100 одиниць випущеної продукції. Цей метод менш популярний, оскільки він не впливає на тарифну ставку в разі подорожчання продукції та на витрати з урегулювання позовів у зв'язку з інфляцією.

Страхування гарантії продукції. За бажанням страхувальника страховик може додатково розширити страхове покриття за можливий непрямий збиток. Покриття може бути надане у трьох формах: відповідальність за фінансовий збиток, відповідальність за витрати з повернення продукції, відповідальність за витрати із заміни продукції.

Страхування відповідальності виробника за фінансовий збиток. Страхуванням покриваються збитки, завдані споживачеві внаслідок непридатності продукції для виконання призначених їй функцій, коли не було заподіяно шкоди здоров'ю або майну. Наприклад, нездатність поставленого страхувальником обладнання виконувати свою операцію з належною якістю призводить до зниження обсягу виробництва, зменшення прибутку підприємства. Або через серйозні неполадки освітлювальної системи відміняється вистава, а отже, не отримується прибуток. Страховики укладають такі договори з низьким лімітом відповідальності (орієнтовно 250 тис. фунтів стерлінгів). У договорі зазначається також визначений відсоток "власного утримання страхувальника" за кожним позовом – безумовна франшиза – без права додаткового страхування цієї франшизи в іншого страховика.

Страхування відповідальності виробника за витрати на повернення продукції вважається ще менш привабливим. Договором покривають витрати страхувальника з повернення або знищення продукції, використання якої може завдати шкоди здоров'ю або збитків майну споживача. Неодмінною є умова, що дефект виник не в результаті дій споживача. Ризик такої шкоди може спричинюватися упушенням в інструкціях і пояснювальних вкладишах,

недостовірністю етикеток, недостатністю упаковки. Цей ризик може бути набагато серйозніший, ніж ризик дефекту самої продукції. Ідеться, передусім, про вибухо- та вогненебезпечну хімічну продукцію, використовувати й зберігати яку потрібно в суворій відповідності з правилами застосування, які наводяться в інструкціях і попередженнях на упаковці, а також про якість самої упаковки. Природно, через такі дефекти страхувальник змушений терміново знімати продукцію з продажу, вилучати з обігу, зазнаючи великих збитків, які він намагається компенсувати страхуванням.

Страхування відповідальності виробника разом із витратами заміни продукції не приймається на розгляд багатьма страховиками. Вони вважають це виробничим ризиком, який має покладатися на виробника. Договір страхування укладається на випадки, коли в результаті дефекту продукції буде заподіяно шкоду здоров'ю чи збитки майну або коли продукція не відповідає своєму призначенню. Споживач може звернутися з проханням замінити дефектну продукцію або відремонтувати її, а через це знадобляться витрати на огляд, вилучення або заміну, ремонт, а також на транспортні потреби. Наприклад, у разі спалахування промислової установки під час експлуатації страховик за таким договором покриває збитки за шкоду здоров'ю та майну, що її завдав вогонь третій особі, а також витрати на заміну або ремонт самої установки

Розглянемо найбільш загальні умови страхування відповідальності як виробників товарів (робіт, послуг), так і продавців продукції.

Договором страхування можуть встановлюватися: сукупний ліміт відповідальності по всіх страхових випадках; загальні ліміти відповідальності за заподіяння шкоди особистості та майну споживача (третіх осіб); окремі ліміти відповідальності по одному страховому випадку по кожному обраному клієнтом страховому ризику. Загальна сума лімітів відповідальності по окремих страхових випадків не повинна перевищувати загального ліміту відповідальності. Страхове відшкодування (забезпечення) не може

перевищувати встановленого при укладанні договору страхування ліміту відповідальності, а також розміру прямого збитку, заподіяного споживачеві (третім особам).

У межах встановленого в договорі страхування ліміту відповідальності страховик зазвичай також відшкодовує страхувальникові: судові витрати по справах про заподіяння шкоди (узгоджені зі страховиком); всі обґрунтовані витрати щодо зменшення збитків по страховому випадку.

Страхова премія, порядок і терміни її сплати визначаються умовами договору страхування та страховими тарифами, диференційованими залежно від виду продукції (робіт, послуг), обсягу страхової відповідальності, терміну дії договору страхування, наявності сертифіката відповідності на продукцію (послугу), системи контролю за якістю або виробництва продукції або інших документів, що підтверджують стабільність характеристик продукції.

Термін дії договору страхування зазвичай відповідає гарантійному терміну на продукцію. За додатковий страховий внесок за згодою сторін страховик може прийняти на себе відповідальність страхувальника за якість виготовленої продукції (робіт, послуг) після гарантійного терміну за підвищеними страховими тарифами.

При укладанні договору страхування на рік і більше страхувальнику зазвичай надається право сплати страхової премії в розстрочку.

Страховий випадок вважається, що настав, якщо висунуті до страхувальника претензії:

а) визнані обґрунтованими страхувальником у добровільному порядку і страховик згоден з таким визнанням претензій. Договором страхування може бути передбачено, що страховик має право не погодитися з таким визнанням і відмовити у виплаті страхового відшкодування (страхового забезпечення). Однак у випадку встановлення судовими органами відповідальності страхувальника за заподіяння шкоди життю і здоров'ю споживачів (третіх осіб) та їх майну, страховик зобов'язаний виплатити страхове відшкодування;

б) підлягають задоволенню відповідно до приписів з антимонопольної політики і підтримці нових економічних структур, його територіальних органів та інших органів, що здійснюють захист прав споживачів

в) підлягають задоволенню у відповідності зі набрав законної сили рішенням суду (арбітражного або третейського суду).

Страхова виплата не проводиться, якщо збитки, які виникли у споживачів (третіх осіб), що використовують продукцію (результати робіт, послуг), пов'язані:

а) з усякого роду військовими діями або військовими заходами та їх наслідками, дією мін, бомб та інших знарядь, народними заворушеннями й страйками, незаконними актами будь-яких політичних організацій та осіб, діями і розпорядженнями військових чи цивільних влад;

б) з ядерним вибухом, радіацією або радіоактивним зараженням;

в) з недотриманням страхувальником або працівниками (представниками) страхувальника положень умов правил та договору страхування;

г) з недотриманням страхувальником або працівниками (представниками) страхувальника положень законодавства або відомчих нормативних документів, порушення яких призвело до страхового випадку або кваліфіковано як злочин;

д) з умисними діями або грубої недбалості страхувальника або працівників (представників) страхувальника;

е) з вадами (дефектами) продукції, які були відомі страхувальнику або працівникам (представникам) страхувальника до її реалізації;

з) з неправильним зберіганням на складах страхувальника продукції;

ж) з експериментальними або дослідницькими роботами;

і) з повідомленням страхувальником завідомо неправдивих відомостей, необхідних для оцінки ризику;

к) з неприйняттям страхувальником заходів щодо усунення виявлених

страховиком факторів, що впливають на ймовірність настання страхового випадку.

Страховик не приймає на страхування відповідальність за штрафи, що накладаються на страхувальника федеральними органами виконавчої влади.

3.Позовна давність : сутність, види та особливості застосування.

Позивач за своїм вибором може подати позов або в країні виготовлення, поставки продукції, або в країні, в якій настав факт завдання шкоди. Це право позивача закріплене Брюссельською конвенцією ЄС "Про судові рішення та обов'язкове виконання судових рішень з цивільних та комерційних справ". Позивач має право подати позов протягом 10 років з моменту завдання шкоди. Протягом трьох років позов має бути вирішений.

Згідно зі статтею 256 Цивільного кодексу України позовна давність – це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу.

Відразу зазначимо: заява про захист цивільного права або інтересу має бути прийнята судом до розгляду незалежно від спливу позовної давності.

Позовна давність застосовується судом лише за заявою сторони у спорі, зробленою до винесення ним рішення. При цьому, закінчення позовної давності, про застосування якої заявлено стороною у спорі, є підставою для відмови в позові. Якщо ж суд визнає поважними причини пропущення позовної давності, порушене право підлягає захисту .

Крім того, особа, яка виконала зобов'язання після спливу позовної давності, не має права вимагати повернення виконаного, навіть якщо вона у момент виконання не знала про сплив позовної давності. Водночас, із закінченням позовної давності за основною вимогою вважається, що позовна давність спливла і за додатковою вимогою (стягнення штрафу, накладення стягнення на заставлене майно тощо).

Статтею 268 ЦКУ передбачено низку вимог, на які позовна давність не

поширюється , а саме:

— на вимогу, що впливає із порушення особистих немайнових прав, крім випадків, встановлених законом;

— на вимогу вкладника до банку (фінансової установи) про видачу вкладу;

— на вимогу про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, крім випадків заподіяння такої шкоди внаслідок недоліків товару, який є рухомим майном, у тому числі складовою частиною іншого рухомого або нерухомого майна, включаючи електроенергію;

— на вимогу страхувальника (застрахованої особи) до страховика про здійснення страхової виплати (страхового відшкодування) ;

— на вимогу центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері державного матеріального резерву, щодо виконання зобов'язань, що впливають із Закону України "Про державний матеріальний резерв";

Законом можуть бути встановлені також інші вимоги, на які не поширюється позовна давність .

Види позовної давності

Загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки (ст.257 ЦКУ). Водночас, для окремих видів вимог законом може встановлюватися спеціальна позовна давність : скорочена або більш тривала порівняно із загальною позовною давністю.

Позовна давність в один рік застосовується, зокрема, до вимог:

— про стягнення неустойки (штрафу, пені) ;

— про спростування недостовірної інформації, поміщеної у засобах масової інформації. У цьому разі позовна давність обчислюється від дня поміщення цих відомостей у засобах масової інформації або від дня, коли особа довідалася або могла довідатися ці відомості.

— про переведення на співвласника прав та обов'язків покупця у разі порушення переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності (стаття 362 ЦКУ) ;

— у зв'язку з недоліками проданого товару (стаття 681 ЦКУ) ;

— про розірвання договору дарування (стаття 728 ЦКУ) ;

— у зв'язку з перевезенням вантажу, пошти (стаття 925 ЦКУ) ;

— про оскарження дій виконавця заповіту (стаття 1293 ЦКУ).

Позовна давність, встановлена законом, може бути збільшена за домовленістю сторін. Такий договір укладається у письмовій формі. Подібна умова часто включається в договір кредитування банком або іншою фінансовою установою .

Водночас позовна давність, встановлена законом, не може бути скорочена за домовленістю сторін.

Обчислення позовної давності

Перебіг строку позовної давності починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано її початок.

Строк, визначений роками, спливає у відповідні місяць і число останнього року строку. Строк, визначений місяцями, закінчується у відповідне число останнього місяця строку. Якщо закінчення строку, визначеного місяцем, припадає на такий місяць, у якому немає відповідного числа, строк закінчується в останній день цього місяця.

Якщо останній день строку припадає на вихідний, святковий або інший неробочий день, що визначений відповідно до закону у місці вчинення певної дії, днем закінчення строку є перший за ним робочий день.

Термін позовної давності не вважається пропущеним, якщо заяву подано до закінчення останнього дня строку. Письмові заяви та повідомлення, подані до установ зв'язку до закінчення останнього дня строку, вважаються такими, що подані вчасно. Порядок обчислення позовної давності не може бути змінений за домовленістю сторін.

Початок перебігу позовної давності

За загальним правилом, перебіг позовної давності починається з дня, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила. Водночас, стаття 261 ЦКУ встановлює спеціальні правила початку обчислення позовної давності для деяких видів вимог .

Перебіг позовної давності за вимогами про визнання недійсним правочину, вчиненого під впливом насильства, починається від дня припинення насильства. Перебіг позовної давності за вимогами про застосування наслідків нікчемного правочину починається від дня, коли почалося її виконання . У разі порушення цивільного права або інтересу неповнолітньої особи позовна давність починається від дня досягнення нею повноліття.

За зобов'язаннями з визначеним строком виконання перебіг позовної давності починається після закінчення терміну виконання.

За зобов'язаннями, строк виконання яких не визначений або визначений моментом вимоги, перебіг позовної давності починається від дня, коли у кредитора виникає право подати вимогу про виконання зобов'язання. Так, наприклад, якщо договором не встановлений строк повернення позики або цей строк визначений моментом подання вимоги, позика має бути повернена позичальником протягом тридцяти днів з дня пред'явлення позикодавцем вимоги про це, якщо інше не встановлено договором. Термін позовної давності в цьому випадку починає текти з того дня, коли у кредитора виникає право подати вимогу про повернення позики. Якщо боржникові надається пільговий строк для виконання такої вимоги, обчислення позовної давності починається після закінчення цього терміну.

За регресними зобов'язаннями перебіг позовної давності починається з дня виконання основного зобов'язання. Заміна сторін у зобов'язанні не змінює порядку обчислення та перебігу позовної давності .

Зупинення перебігу позовної давності

Перебіг позовної давності зупиняється :

- якщо поданню позову перешкоджала надзвичайна або невідворотна за певних умов подія (непереборна сила) ;
- у разі відстрочення виконання зобов'язання (мораторій) на підставах, встановлених законом;
- у разі призупинення дії закону чи іншого нормативно-правового акта , який регулює відповідні відносини ;
- якщо позивач або відповідач перебуває у складі Збройних Сил України або в інших створених відповідно до закону військових формуваннях, що переведені на воєнний стан.

У разі виникнення вищезазначених обставин, перебіг позовної давності зупиняється на весь час їх існування . З дня припинення обставин, що стали підставою для зупинення перебігу позовної давності, перебіг позовної давності продовжується з урахуванням часу, що минув до його зупинки.

Переривання перебігу позовної давності

Перебіг позовної давності переривається вчиненням особою дії, що свідчить про визнання нею свого боргу або іншого зобов'язання. Позовна давність переривається у разі подання особою позову до одного із кількох боржників, а також якщо предметом позову є лише частина вимоги , правом на яке володіє позивач. Після переривання перебіг позовної давності починається заново. Час, що минув до переривання перебігу позовної давності, до нового строку не зараховується.

Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду

Залишення позову без розгляду не зупиняє перебігу позовної давності.

Якщо суд залишив без розгляду позов, поданий у кримінальному провадженні, час від дня подання позову до набрання законної сили судового рішення, яким позов було залишено без розгляду, не зараховується до позовної давності. Якщо частина строку менша, ніж шість місяців, вона

подовжується до шести місяців.

Умови страхування

За договором страхування відповідальності виробника за якість продукції страховик зобов'язується відшкодувати всі суми, які страхувальник буде зобов'язаний виплатити:

- за випадкову шкоду, завдану здоров'ю деякій особі, включаючи смерть;

- випадкові знищення і/або пошкодження майна, що трапились у період терміну страхування у визначених договором географічних межах, і причиною яких була продукція страхувальника (продана, надана, доставлена, встановлена, відремонтована, перероблена або перевірена ним).

Страховик несе відповідальність лише за прямі та ненавмисні збитки, що виникли протягом дії договору страхування у зв'язку з продукцією, яка покривається договором. При цьому продукція має перебувати поза контролем страхувальника, в тому числі поза приміщеннями, що належать страхувальникові або які він займає.

Страхувальник має знати, що страхове покриття надається тільки за збитки, спричинені неякісними, дефектними товарами. Шкода самим товарам не відшкодовується. Наприклад, страхувальник розмістив промислову установку в приміщенні замовника. Під час експлуатації через дефект в установці відбувається пожежа. Страховик виплатить компенсацію за шкоду через травму, за втрату майна замовника, але вартість самої установки, вартість її заміни або ремонту звичайним полісом не покривається. Страховики у своїх договорах указують номенклатуру продукції та ризики, що страхуються. Як правило, визначаються тара, маркування та упаковка продукції, оскільки вони можуть стати причиною пошкодження. (Наприклад, шкода, зумовлена фарбою, що протікає з банки.) Деякі обмежуються тільки ризиками, пов'язаними з дефектом виробничого характеру.

Загалом страховики беруть на себе ризики продавців та посередників

більш охоче, ніж безпосередніх виробників, з огляду на можливість використовувати право суброгації проти виробника.

Страхування відповідальності товаровиробника - спрямоване на захист інтересів як товаровиробників, які несуть відповідальність за якість реалізованих товарів/послуг, так і споживачів, які можуть постраждати внаслідок їх споживання. Поняття "товаровиробник" містить в собі не тільки безпосереднього виробника товарів, а й постачальників, імпортерів, продавців, які також несуть відповідальність перед споживачами.

Будь-яка професійна діяльність пов'язана з ризиком завдання шкоди третім особам. Ненавмисні упущення, помилки, які були допущені під час виконання професійних обов'язків, можуть призвести до завдання майнової шкоди клієнтам, які Вам довіряють і впевнені у Вашому професіоналізмі.

Страхування професійної відповідальності покликане захистити майнові інтереси Страхувальника, пов'язані з його обов'язком відшкодувати шкоду, заподіяну третім особам під час здійснення професійної діяльності і, водночас, захищає інтереси третіх осіб (Ваших клієнтів).

Договір страхування професійної відповідальності дасть Вам можливість уникнути фінансових проблем та зберегти довіру клієнтів.

Завжди існує ризик завдати комусь шкоду через обставини, що не залежать від нашої волі. Будь-яка необережність або ненавмисна помилка може призвести до завдання шкоди життю, здоров'ю та/або майну третіх осіб. Таких прикладів багато як на побутовому, так і на промисловому рівні. Дехто вважає, що страхування відповідальності стосується лише юридичних осіб, і забуває про невимкнені електроприлади, водопровідні крани та інші дрібниці, які можуть завдати шкоди третім особам (сусідам та ін.). Нормами цивільного права передбачено відповідальність за порушення суб'єктних цивільних прав третьої особи, що полягає у зобов'язанні відшкодувати завдану майнову шкоду.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ:

1. Розкрийте зміст поняття «дефект продукції»?
2. Що є об'єктом при страхуванні відповідальності товаровиробників за якість продукції?
3. Які методи та види страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції використовуються в зарубіжній практиці?
4. Охарактеризуйте процедуру укладення договору страхування відповідальності товаровиробників.
5. Які документи подаються товаровиробником до страхової компанії для укладення договору страхування його відповідальності за якість продукції?
6. Яка шкода не компенсується за полісом страхування відповідальності роботодавця?
7. Охарактеризуйте процедуру визначення відповідальності ?
8. Які способи захисту виробника (методи доведення відсутності провини) використовуються в вітчизняній практиці?
9. Розкрийте сутність поняття «позовна давність».
10. Які існують винятки при страхуванні відповідальності товаровиробників за якість продукції?

ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Мета страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції :
  - а) захищати страхувальника в разі претензій, що висувають споживачі його продукції (або за послуги), за які він несе відповідальність згідно із цивільним законодавством;
  - б) захищати страховика в разі претензій, що висувають споживачі його продукції (або за послуги), за які він несе відповідальність згідно із цивільним законодавством;
  - в) захищати обох сторін в разі претензій, що висувають споживачі його

продукції (або за послуги), за які він несе відповідальність згідно із цивільним законодавством;

г) усі варіанти правильні.

2. У країнах ЄС умови цього виду страхування уніфіковані. А в Україні ?

а) також;

б) покищо ні;

в) незнаю;

г) правильної відповіді немає.

3. Коли продукція є дефектною ?

а) безпечність якої не відповідає рівню, на який має право розраховувати споживач з огляду на всі обставини (призначення продукції, зовнішній вигляд, упаковка, наявність інструкцій та правил експлуатації і т. ін.) ;

б) непридатна для використання;

в) прострочена;

г) усі варіанти правильні.

4. Договір страхування на основі “прояву збитків” покриває позови:

а) що були подані в період дії договору;

б) що виникли внаслідок шкоди, яка виявилася під час дії договору;

в) що виникли внаслідок шкоди, яка спричинена під час дії договору

г) немає вірної відповіді

5. Договір страхування на основі “заявлених позовів” покриває позови:

а) що були подані після ретроспективної дати і до закінчення продовженого періоду;

б) що виникли внаслідок шкоди, яка виявилася під час дії договору чи продовженого часу;

в) що були подані під час дії договору чи продовженого періоду за умови, що шкода виявилася після ретроспективної дати і до закінчення договору;

г) усі варіанти правильні

6. Який ліміт відповідальності вантажоперевізника при:

а) міжнародних автомобільних перевезеннях; ;

б) внутрішніх залізничних перевезеннях;

в) 17 СПЗ (СПЗ – умовна розрахункова одиниця МВФ) за 1 кг;

г) вартість фактичного збитку.

7. Згідно з полісом страхування відповідальності вантажоперевізника страхувальник, як правило, сплачує:

а) мінімальну премію;

б) депозитну премію;

в) депозитну премію з можливою доплатою.

г) усі варіанти правильні

8. У результаті виробничого дефекту розфасовувального автомата в партії товару сталася нестача, її було виявлено тільки під час реалізації товару. Збитки, спричинені витратами власника автомата на усунення дефекту та його наслідків, покриваються договором страхування:

а) гарантії продукції;

б) відповідальності товаровиробника за якість продукції;

в) відповідальність за контрактом;

г) відповідальність перед споживачем.

9. Яка шкода не компенсується за полісом страхування відповідальності роботодавця:

- а) тілесні пошкодження, які нанесено робітнику фірми його колегою при виконанні зварювальних робіт;
- б) травма, яку отримано під час доставляння замовлення клієнтові, внаслідок автомобільної аварії;
- в) перелом ноги робітника, який посковзнувся на сходах їдальні.
- г) усі варіанти правильні

10. Через помилки в розрахунках міцності бетону, що його було використано у будівництві балконів, виникла небезпека настання нещасного випадку. Балкони необхідно перебудувати. Збитки можуть бути відшкодовані договором страхування:

- а) відповідальності за якість продукції підрядника;
- б) відповідальності домовласника;
- в) відповідальності роботодавця-архітектора;
- г) професійної відповідальності інженера-конструктора.

11. Вперше закон про захист споживачів був прийнятий:

- а) 12.05.1991 р.;
- б) 15.12.1993 р.;
- в) 15.05.1996 р.;
- г) 12.05.2002 р.

12. Страховий тариф за страхування якості продукції коливається у :

- а) 0,8%–1%;
- б) 0,1%–0,6%
- в) 1%–2%;
- г) не має правильної відповіді.

13 Майнові інтереси страхувальника, що не суперечать чинному

законодавству України, пов'язані з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди третім особам це:

- а) об'єкт страхування;
- б) предмет;
- в) договір;
- г) страховий випадок.

14. Вартість страхування залежить від:

- а) виду діяльності страхувальника;
- б) індивідуальної історії збитковості;
- в) розміру страхових сум (ліміту відповідальності);
- г) всі відповіді правильні.

15. Відповідно до закону страхувальниками, що несуть відповідальність перед споживачами можуть бути:

- а) продавці;
- б) роботодавець;
- в) страхова компанія;
- г) споживач.

16. Страхуванням не покриваються збитки, які виникли :

- а) неправильним застосуванням продукції;
- б) недоліків товару, які були відомі страхувальнику до продажу товару;
- в) дефект продукції;
- г) неправильне зберігання продукції.

17. Страхова премія і порядок її сплати визначається:

- а) умовами договору;
- б) страховими тарифами;

- в) за лімітами;
- г) правильна відповідь а і б.

18. Ліміт відповідальності страховика це:

- а) Це захищає страховика від катастрофічних збитків і водночас дозволяє уникнути суперечок у суді про те, що вважати одним випадком;
- б) Коли страхувальник репрезентує кілька юридичних осіб, то важливо, як будуються взаємини з урегулювання позовів між ними, хто має пріоритет;
- в) окремі ліміти відповідальності по одному страховому випадку.

19. поняття продукції охоплює:

- а) будь-які товари, комплектуючі, сировину, електроенергію;
- б) природні ресурси, продукти тваринництва, рибальства, мисливства;
- в) сільськогосподарська продукція, не піддана промисловій переробці.
- г) не має правильної відповіді.

20. термін дії договору відповідає:

- а) домовленості;
- б) гарантійному терміну;
- в) тарифу;
- г) лімітам.

21. Поняття яке охоплює будь-які товари, комплектуючі, сировину, електроенергію це –

- а) продукція;
- б) послуга;
- в) роботи;
- г) всі відповіді правильні.

22. Дефектною є продукція –

- а) яка немає жодних недоліків;
- б) яка не відповідає рівню, на який має право розраховувати споживач;
- в) яка відповідає рівню, на який має право розраховувати споживач.

23. Відповідальність за шкоду покладається на:

- а) виробника кінцевого продукту;
- б) продавця;
- в) обидві відповіді правильні.

24. При страхуванні відповідальності товаровиробника за якість продукції страхувальником може бути:

- а) споживач;
- б) безпосередній виробник;
- в) ремонтна майстерня;
- г) всі відповіді правильні.

25. Об'єктом страхування при страхуванні відповідальності товаровиробника за якість продукції є:

- а) шкода, заподіяна життю і здоров'ю споживача продукції;
- б) шкода, заподіяна майну споживача продукції;
- в) шкода, заподіяна споживачем самій продукції товаровиробника;
- г) всі відповіді правильні.

26. Суб'єктами цього виду страхування є :

- а) виробник і страховик;
- б) виробник і споживачі;
- в) виробник, споживачі та страховик;
- г) всі відповіді правильні.

27. Страховик несе відповідальність лише за:

- а) навмисні збитки;
- б) прямі та ненавмисні збитки;
- в) непрямі та навмисні збитки;
- г) всі відповіді правильні.

28. Страхове покриття надається тільки за збитки, спричинені:

- а) неякісними, дефектними товарами;
- б) якісними товарами;
- в) немає правильної відповіді;
- г) всі відповіді правильні.

29. Виключається відповідальність за шкоду споживачеві, якої було завдано продукцією з таких причин:

- а) неправильне зберігання продукції;
- б) пошкодження при транспортуванні;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) немає правильної відповіді.

30. Чи відшкодовується шкода завдана самій продукції?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково;
- г) немає правильної відповіді

ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ ТА ВЕДЕННЯ СТРАХОВОЇ УГОДИ

- 1. Сутність та порядок укладання договору страхування.*
- 2. Права й обов'язки суб'єктів страхових відносин.*
- 3. Відмова у страхових виплатах. Припинення дії договору страхування.*

1. Сутність та порядок укладання договору страхування.

Договір страхування – це письмова угода між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку виплатити страхову суму або відшкодувати завданий збиток у межах страхової суми страхувальнику чи іншій особі, визначеній страхувальником, або на користь якої укладено договір страхування (подати допомогу, виконати послугу тощо), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені терміни та виконувати інші умови договору.

Змістом договору як юридичного факту визнається сукупність його умов. Договір вважається укладеним, якщо між сторонами в належній формі досягнуто згоди за всіма його істотними умовами. Істотними є умови про предмет договору, умови, які законодавством визнані суттєвими або необхідними для договорів даного виду, а також всі ті умови, щодо яких за заявою однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

До таких умов договору страхування, крім предмета страхування і страхового внеску (премії), належить умова, що стосується страхового випадку. Події, визнані як страхові випадки, що тягнуть за собою виплату страхових сум, мають бути чітко зафіксовані в договорі і погоджені сторонами.

На практиці застосовуються розроблені страховими організаціями умови

(правила) з різних видів особистого і майнового страхування, що відбивають діловий імідж і фінансово-підприємницькі можливості страхувальників. Цими умовами і правилами часто визначається весь комплекс істотних та інших умов, які становлять зміст страхового договору. Угода сторін зводиться, по суті, до прийняття або відмови від укладення договору страхування на запропонованих страховиком умовах і конкретизації окремих пунктів (розмір страхової суми, строк) в індивідуальних договорах страхування.

На ринку страхових послуг поширюється «продаж страхових полісів», у яких усі умови страхового договору передбачені в односторонньому порядку страховиком. Придбавши такий поліс, страхувальник "погоджується" із запропонованими умовами.

Правове значення страхового полісу (свідоцтва) полягає у тому, що він поєднує в собі значення документа, який згідно з вимогами законодавства надає договору письмової форми, передає згоду страхувальника на пропозицію страховика укласти договір і є доказом укладення страхового договору. При укладенні договору страхування відносини клієнта та страхової компанії будуються за такою схемою (рис.7.1).

Рис. 7.1. Схема відносин клієнта і страхової компанії при укладанні договору

При розгляді питань використовуватимемо значною мірою встановлені законодавством норми, які регулюють взаємовідносини між страховиком і страхувальником, зокрема розділ II Закону України «Про страхування».

Відносини починаються з того, що клієнт подає за формою, встановленою страховою компанією, письмову заяву, в якій має довести як свій інтерес в об'єкті страхування, так і волевиявлення до укладання договору страхування. Заява містить перелік питань, на які має відповісти чесно та якомога точніше страхувальник. Подану заяву страховик може прийняти або відхилити залежно від змісту наведеної у ній інформації.

Досить часто до заяви додається декларація, в якій страхувальник зазначає, що подана ним інформація є правдивою, а також застереження, в яких страховик застерігає страхувальника про відповідальність за неправдиві відповіді на запитання.

Отримавши заяву, страховик проводить андеррайтинг, тобто вирішує питання щодо прийняття цього об'єкта на страхування. Андеррайтинг — комплексна діяльність страховика з ідентифікації, аналізу, оцінки ризиків та визначення можливості страхування, вибору оптимального страхового покриття, перевірки відповідності ризиків збалансованості страхового портфеля. Здійснюється андеррайтинг за допомогою різних методів на підставі великої кількості даних про ризик. Вітчизняні страховики самостійно збирають інформацію про всі попередні схожі ситуації, з'ясовують причини ризику, які зіставляють із відомостями, що є у конкретному випадку. У світовій практиці страховики формують бібліотеки договорів і страхових випадків, які служать джерелом інформації при прийнятті рішень андеррайтерами.

Андеррайтер — це висококваліфікована й відповідальна особа страховика, уповноважена виконувати необхідні процедури з розгляду пропозицій і прийняття ризиків на страхування. У зарубіжній практиці андеррайтери мають повноваження підписувати документи від імені страхової

компанії. Андеррайтер може поєднувати й функції сюрвейєра – представника страховика, який здійснює огляд і оцінку майна, що приймається на страхування.

Особливості ризиків у кожному виді страхування зумовлюють специфіку проведення андеррайтингу, а його загальні завдання полягають у визначенні:

- переліку небезпек, до яких схильний цей об'єкт страхування;
- чинників, що впливають на можливе настання страхового випадку;
- оцінки об'єкта страхування;
- ймовірності настання збитків різного розміру;
- умов страхового покриття й розміру страхових тарифів.

Основне завдання андеррайтингу – відбір ризиків для формування збалансованого й рентабельного страхового портфеля компанії. Андеррайтинг – найбільш відповідальний процес діяльності страхової компанії, оскільки саме під час його проведення формуються засади прибуткової чи збиткової діяльності.

У сучасній практиці андеррайтинг поділяється на:

- стандартний андеррайтинг для стандартних страхових продуктів (квартири, домашнє майно, автомобілі тощо);
- індивідуальний андеррайтинг для складних об'єктів (великі майнові комплекси, унікальні об'єкти тощо) і об'єктів масових видів страхування, які мають відхилення у своїх характеристиках.

Андеррайтинг стандартний – це комплекс заходів щодо прийняття на страхування об'єктів шляхом оцінки їх відповідності встановленим критеріям стандартності (типовим умовам), визначення умов страхування, обсягів страхового покриття і тарифів із завчасно встановлених варіантів.

Андеррайтинг індивідуальний – це комплекс заходів щодо прийняття на страхування об'єкта на основі вивчення та оцінки його індивідуальних особливостей і ризиків з метою формування умов страхування, обсягу

страхового покриття й тарифів. Проводиться, як правило, спеціалістами – андеррайтерами.

Наприклад, якщо здійснюється страхування масового житла, однотипних офісів, то проводиться стандартний андеррайтинг, якщо страхуються нетипові будівлі, унікальні споруди – індивідуальний андеррайтинг.

Здійснивши оцінку запропонованого ризику, вирішується питання щодо прийняття ризику на страхування або відхилення цієї пропозиції. У разі згоди щодо страхування укладається договір страхування і визначаються основні умови. Договір страхування укладається у письмовій формі.

У ст. 981 Цивільного кодексу України визначено, що у разі недодержання письмової форми договору страхування такий договір є недійсним. Законодавством визначені реквізити, які повинні міститися у договорі страхування:

- назва документа;
- назва та адреса страховика;
- прізвище, ім'я, по батькові або назва страхувальника та застрахованої особи, їх адреси та дати народження;
- прізвище, ім'я, по батькові, дата народження або назва вигодонабувача та його адреса;
- зазначення об'єкта страхування;
- розмір страхової суми за договором страхування іншим, ніж договір страхування життя;
- розмір страхової суми та (або) розміри страхових виплат за договором страхування життя;
- перелік страхових випадків;
- розміри страхових внесків (платежів, премій) і строки їх сплати;
- страховий тариф;
- строк дії договору;

- порядок зміни і припинення дії договору;
- умови здійснення страхової виплати;
- причини відмови у страховій виплаті;
- права та обов'язки сторін і відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору;
- інші умови за згодою сторін;
- підписи сторін

Відповідно до ст. 3 Закону України "Про страхування", страхувальники можуть укласти зі страховиками договори про страхування третіх осіб та призначати громадян або юридичних осіб для одержання страхових сум або страхового відшкодування, а також змінювати їх до настання страхового випадку.

Страховики, які здійснюють страхування життя, зобов'язані вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування життя в порядку та на умовах, визначених уповноваженим органом (Держфінпослуг). Також уповноважений орган має право встановлювати додаткові вимоги до договорів страхування життя та договорів страхування майна громадян.

Особливістю договору страхування життя є те, що він може бути укладений як шляхом складання одного документа (до договору страхування), підписаного сторонами, так і шляхом обміну листами, документами, підписаними стороною, яка їх надсилає.

У разі надання страхувальником письмової заяви за формою, встановленою страховиком, такий договір може бути укладений шляхом надіслання страхувальнику копії правил страхування та видачі страхувальнику страхового свідоцтва (поліса), який не містить розбіжностей з поданою заявою. Заява складається у двох примірниках, копія заяви надсилається страхувальнику з відміткою страховика або його уповноваженого представника про прийняття запропонованих умов страхування.

Юридична наука виділяє такі характерні риси договору страхування:

- договір страхування є оплатним договором, оскільки діям страхувальника відповідає обов'язок страховика вчинити зустрічну дію;
- цей договір є двостороннім, оскільки у кожної із сторін виникають права й обов'язки;
- договір страхування є реальним, оскільки він набирає чинності з моменту внесення першого страхового платежу;
- договір страхування належить до ризикових договорів. Страховик не знає, буде платити за договором чи ні; ризик несе і страхувальник, який, сплачуючи страховий платіж, не впевнений, чи отримає він страхову виплату;
- договір страхування належить до договорів про надання послуг: надання страхової послуги невіддільно пов'язане із діяльністю страховика.

Згідно зі ст. 16 та 17 Закону України "Про страхування", договори страхування укладаються відповідно до правил страхування, які розробляються страховиком для кожного виду страхування та підлягають реєстрації при видачі ліцензії на право здійснення відповідного виду добровільного страхування.

У разі, якщо страховик запроваджує нові правила страхування чи коли до правил страхування вносяться зміни та/або доповнення, він повинен подати ці правила, зміни та/або доповнення для реєстрації до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України.

У діяльності вітчизняних страховиків виявлено неодноразові факти невідповідності правил страхування та укладених на підставі таких правил договорів чинному законодавству. Одним із таких порушень є відсутність підпису уповноваженого актуарія, а також відсутність у правилах страхування, розрахованих та підписаних уповноваженим актуарієм, страхових тарифів.

Правила страхування повинні містити:

- перелік об'єктів страхування;
- порядок визначення розмірів страхових сум та (або) розмірів страхових виплат;

- страхові ризики;
- виключення із страхових випадків і обмеження страхування;
- строк та місце дії договору страхування;
- порядок укладення договору страхування;
- права та обов'язки сторін;
- дії страхувальника у разі настання страхового випадку;
- перелік документів, що підтверджують настання страхового випадку та розмір збитків;
- порядок і умови здійснення страхових виплат;
- строк прийняття рішення про здійснення або відмову в здійсненні страхових виплат;
- причини відмови у страховій виплаті або виплаті страхового відшкодування;
- умови припинення договору страхування;
- порядок вирішення спорів;
- страхові тарифи за договорами страхування іншими, ніж договори страхування життя;
- страхові тарифи та методика їх розрахунку за договорами страхування життя;
- особливі умови.

При укладанні договору страхування страховик має право вимагати у страхувальника баланс або довідку про фінансовий стан, підтвержені аудитором, та інші документи, необхідні для оцінки страховиком страхового ризику.

Факт укладання договору страхування може посвідчуватися страховим свідоцтвом (полісом, сертифікатом), що є формою договору страхування. Тобто страховий поліс є основним доказом факту укладання договору страхування. Варто зауважити, що законодавство не розкриває змісту поняття «страховий поліс».

Договір страхування набирає чинності з моменту внесення першого страхового платежу, якщо не передбачено інше договором страхування. Страхувальники мають право вносити платежі лише у грошовій одиниці України, а страхувальник-нерезидент – в іноземній вільно конвертованій валюті або у грошовій одиниці України у випадках, передбачених чинним законодавством України. За договорами страхування життя грошові зобов'язання за згодою сторін можуть бути визначені як у національній валюті України, так і у вільно конвертованій валюті.

Якщо дія договору страхування поширюється на іноземну територію, то порядок валютних розрахунків регулюється відповідно до вимог законодавства України про валютне регулювання.

Страхова виплата здійснюється тією валютою, яка визначена договором страхування, якщо інше не передбачено законодавством України.

Отже, перед тим, як укласти договір страхування, страхувальник подає письмову заяву, страховик здійснює оцінку ризику та приймає рішення щодо підписання цього договору. Зміст договору страхування чітко визначено законодавством України.

Порядок укладання договору страхування регламентується цивільним законодавством, зокрема Законом України "Про страхування". Процес укладання договору страхування складається з двох стадій:

1) пропозиція однієї сторони іншій вступити в договірні відносини (оферта);

2) одержання і прийняття пропозиції іншою стороною — акцепт, що свідчить про її згоду укласти договір на умовах, викладених у пропозиції.

Пропозиція щодо укладання договору може визначатися як оферта, якщо вона відповідає багатьом необхідним ознакам, зокрема, з оферти має випливати волевиявлення на укладання договору, а не тільки наводитись інформація про можливість укладання договору.

Оферта має бути адресована конкретній особі. Пропозиція щодо

укладання договору одній або кільком конкретним особам є офертою, якщо вона достатньо визначена і відображає намір особи, яка внесла пропозицію, вважати себе пов'язаною договором у разі її прийняття (акцепту).

Для укладання договору страхування страхувальник подає страховикові письмову заяву за формою, встановленою страховиком, або по-іншому заявляє про свій намір укласти договір страхування.

Укладаючи договір страхування, страховик має право вимагати у страхувальника баланс або довідку про фінансовий стан, підтвержені аудитором (аудиторською фірмою). Договір страхування набирає чинності з моменту внесення першого страхового платежу, якщо інше не передбачено договором страхування.

Страхувальники мають право вносити страхові платежі лише у грошовій одиниці України, а страхувальник-нерезидент – в іноземній вільно конвертованій валюті або у грошовій одиниці України у випадках, передбачених чинним законодавством України, з урахуванням положень частини четвертої ст. 19 Закону України "Про страхування" при укладанні договорів страхування життя.

Якщо дія договору страхування поширюється на іноземну територію відповідно до укладених угод з іноземними партнерами, то порядок валютних розрахунків регулюється відповідно до вимог законодавства України про валютне регулювання.

Грошові зобов'язання сторін по договорах страхування життя, за їхньою згодою, можуть бути визначені як у національній валюті України, так і у вільно конвертованій валюті або розрахункових величинах, які визначають фактичний розмір зобов'язань страховика на дату виникнення або виконання цих зобов'язань.

Отже, дія договору страхування вимагає від сторін – страхувальника і страховика – дотримуватися встановлених норм, які вказують на їхні права й обов'язки.

2. Права й обов'язки суб'єктів страхових відносин.

Законодавство встановлює певні зобов'язання як для страхової компанії, так і для страхувальника під час укладання і дії договору страхування. Зосередимо на них увагу.

Згідно з чинним законодавством, страховик зобов'язаний:

- ознайомити страхувальника з умовами та правилами страхування;
- протягом 2-х робочих днів, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного здійснення страхового відшкодування страхувальнику;
- при настанні страхового випадку здійснити страхову виплату (страхове відшкодування) у передбачений договором строк. Страховик несе майнову відповідальність за несвоєчасне здійснення страхової виплати шляхом сплати страхувальнику неустойки (штрафу, пені), розмір якої визначається умовами договору страхування;
- відшкодувати витрати, понесені страхувальником при настанні страхового випадку щодо запобігання або зменшення збитків, якщо це передбачено умовами договору;
- за заявою страхувальника у разі здійснення ним заходів, що зменшили страховий ризик, або збільшення вартості майна переукласти з ним договір страхування;
- тримати в таємниці відомості про страхувальника та його майновий стан за винятком випадків, передбачених законодавством України. Таємницею страхування, згідно зі ст. 40 Закону України "Про страхування", є конфіденційна інформація щодо діяльності та фінансового стану страхувальника — клієнта страховика, яка стала відомою йому під час взаємовідносин із клієнтом чи з третіми особами при провадженні діяльності у сфері страхування, розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту.

Умовами договору страхування можуть бути передбачені також інші обов'язки страховика.

Обов'язками страхувальника є:

- своєчасне внесення страхових платежів;
- при укладанні договору страхування надати інформацію страховикові про всі відомі йому обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику, і надалі інформувати його про будь-яку зміну страхового ризику;
- повідомити страховика про інші чинні договори страхування щодо цього об'єкта страхування. Згідно зі ст. 989 Цивільного кодексу України, якщо страхувальник не повідомив страховика про те, що об'єкт уже застрахований, новий договір є недійсним;
- вживати заходів щодо запобігання та зменшення збитків, завданих унаслідок настання страхового випадку;
- повідомити страховика про настання страхового випадку в строк, передбачений умовами страхування.

Умовами договору страхування можуть бути передбачені також й інші обов'язки страхувальника.

Законом України «Про страхування» урегульовано питання заміни страхувальника. Так, у разі смерті страхувальника-громадянина, який уклав договір майнового страхування, права й обов'язки страхувальника переходять до осіб, які одержали це майно в спадщину. При цьому страховик або будь-хто із спадкоємців має право ініціювати переукладення договору страхування. В інших випадках права та обов'язки страхувальника можуть перейти до іншого громадянина чи юридичної особи лише за згодою страховика, якщо інше не передбачено договором страхування. Принцип заміни страхувальника передбачається й у договорах особистого страхування. У разі смерті страхувальника, який уклав договір особистого страхування на користь третіх осіб, його права й обов'язки можуть перейти як до цих осіб, так і до осіб, на

яких відповідно до чинного законодавства покладено обов'язки щодо охорони прав і законних інтересів застрахованих.

Якщо судом визнано страхувальника-громадянина недієздатним, його права й обов'язки за договором страхування переходять до опікуна. Виняток становить договір страхування цивільної відповідальності, дія якого припиняється з часу втрати дієздатності страхувальником - громадянином. У разі визнання судом страхувальника-громадянина обмежено дієздатним він здійснює свої права й обов'язки страхувальника за договором страхування лише за згодою піклувальника. Якщо страхувальник – юридична особа реорганізовується і встановлюються його правонаступники, права та обов'язки страхувальника згідно з договором переходять до правонаступника.

Основний обов'язок страховика – здійснити страхові виплати у разі настання страхового випадку, основний обов'язок страхувальника – своєчасно вносити страхові внески. Основним правом страхувальника є отримання страхових відшкодувань. Здійснення страхових виплат проводиться страховиком згідно з договором страхування або законодавством на підставі заяви страхувальника (його правонаступника або третіх осіб, визначених умовами страхування) і страхового акта (аварійного сертифіката). Страховий акт складається страховиком або уповноваженою ним особою (аварійним комісаром) у визначеній формі. Страховик та страхувальник мають право залучити за свій рахунок аварійного комісара до розслідування обставин страхового випадку.

Діяльність аварійних комісарів в Україні регулюється Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про організацію діяльності аварійних комісарів». Разом з тим, до страховика, який виплатив страхове відшкодування за договором майнового страхування, в межах фактичних затрат переходить право вимоги, яке страхувальник або інша особа, що одержала страхове відшкодування, має до особи, відповідальної за заподіяний збиток.

3. Відмова у страхових виплатах. Припинення дії договору страхування.

Умовами договору страхування можуть бути передбачені підстави для відмови у здійсненні страхових виплат. Рішення про відмову у страховій виплаті приймається страховиком у строк, не більший передбаченого правилами страхування, та повідомляється страхувальнику в письмовій формі з обґрунтуванням причин відмови. У жодному разі негативний фінансовий стан страховика не є підставою для відмови у виплаті страхових сум (їх частин) або страхового відшкодування страхувальнику.

Відмову страховика у страховій виплаті може бути оскаржено страхувальником у судовому порядку.

Отже, підставами для відмови страховика у здійсненні страхових виплат є:

- навмисні дії страхувальника або особи, на користь якої укладено договір страхування, спрямовані на настання страхового випадку;
- вчинення страхувальником-громадянином або іншою особою, на користь якої укладено договір страхування, умисного злочину, що призвів до страхового випадку;
- подання страхувальником свідомо неправдивих відомостей про об'єкт страхування або про факт настання страхового випадку;
- отримання страхувальником повного відшкодування збитків за майновим страхуванням від особи, винної в їх заподіянні;
- несвоєчасне повідомлення страхувальником про настання страхового випадку без поважних на це причин або створення страховикові перешкод у визначенні обставин, характеру та розміру збитків;
- інші випадки, передбачені законодавством України.

Найчастіше вітчизняні страховики відмовляють у виплаті страхового відшкодування, бо страхувальник не подає повний перелік документів для отримання страхового відшкодування. Це стається через певну недбалість

страхувальника, який детально не вивчає договору страхування (страхового поліса). Зазвичай у страховому полісі правила публікуються в скороченому варіанті, щоб зняти з себе відповідальність, страховики записують у договір фразу: «страхувальники зобов'язані ознайомитися з правилами страхування». Страхувальник, не ознайомлений з правилами страхування, при настанні страхового випадку не дотримується вказаних вимог, і як результат – не отримує страхової виплати.

До департаменту страхового нагляду Держфінпослуг щодня в комісію надходить від п'яти до десяти скарг. Приблизно 40 % звернень стосуються невиконання з обов'язкового страхування цивільної відповідальності автовласників перед третіми особами, ще 40 % припадає на добровільне страхування автотранспорту. З інших видів страхування скарг набагато менше.

Дія договору страхування припиняється та втрачає чинність за згодою сторін, а також у разі:

- закінчення строку дії;
- виконання страховиком зобов'язань перед страхувальником у повному обсязі;
- несплати страхувальником страхових платежів у встановлені договором строки. При цьому договір вважається достроково припиненим у випадку, якщо перший (або черговий) страховий платіж не був сплачений за письмовою вимогою страховика протягом десяти робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги страхувальнику, якщо інше не передбачено умовами договору;
- ліквідації страхувальника – юридичної особи або смерті страхувальника-громадянина чи втрати ним дієздатності, за винятком випадків, передбачених ст. 22, 23 і 24 Закону України «Про страхування»;
- ліквідації страховика у порядку, встановленому законодавством України;

– прийняття судового рішення про визнання договору страхування недійсним. Крім цього, договір страхування вважається недійсним, якщо його укладено після страхового випадку, або якщо об'єктом договору страхування є майно, яке підлягає конфіскації;

– в інших випадках, передбачених законодавством України.

Дію договору страхування може бути достроково припинено за вимогою страхувальника або страховика, якщо це передбачено умовами договору страхування.

Виняток становить договір особистого страхування, дія якого не може бути припинена страховиком достроково, якщо на це немає згоди страхувальника, який виконує всі умови договору страхування, та якщо інше не передбачено умовами договору та законодавством України.

Про намір достроково припинити дію договору страхування будь-яка сторона зобов'язана повідомити іншу не пізніше як за 30 календарних днів до дати припинення дії договору страхування. За умови дострокового припинення договору страхування не допускається повернення коштів готівкою, якщо платежі було здійснено в безготівковій формі.

У разі дострокового припинення дії договору страхування, крім договору страхування життя, за вимогою страхувальника страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії договору, з відрахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування. Якщо ж вимога страхувальника обумовлена порушенням страховиком умов договору страхування, то страховик повертає страхувальнику сплачені ним страхові платежі повністю.

У разі дострокового припинення договору страхування, крім страхування життя, за вимогою страховика страхувальнику повертаються повністю сплачені ним страхові платежі. Якщо вимога страховика обумовлена

невиконанням страхувальником умов договору страхування, то страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування.

При достроковому припиненні дії договору страхування життя страховик виплачує страхувальнику викупну суму. Викупна сума, згідно з законодавством, – це сума, яка виплачується страховиком у разі дострокового припинення дії договору страхування життя та розраховується математично на день припинення договору страхування життя залежно від періоду, протягом якого діяв договір страхування життя, згідно з методикою, яка проходить експертизу в уповноваженому органі, здійснена актуарієм і є невід’ємною частиною правил страхування життя.

Згідно з чинним законодавством, в Україні всі суперечки за договором страхування підлягають вирішенню в суді. Якщо страхувальник недотримується встановлених вимог, то у страховика є підстави не виплатити страхове відшкодування. Сторони страхових відносин мають також право у достроковому припиненні договору страхування.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ:

1. Дайте визначення поняття «договір страхування».
2. Охарактеризуйте процедуру проведення переговорів щодо укладення страхового договору.
3. Які обов’язкові розділи має містити типова страхова угода?
4. Чи можливе укладення договору страхування без формування заяви?
5. Які основні функції та завдання андеррайтера при укладенні договору страхування?
6. У чому полягає відмінність між стандартним та індивідуальним андеррайтингом?

7. Які характерні риси договору страхування виділяє сучасна юридична наука?

8. Перерахуйте основні складові, які мають містити Правила страхування.

9. Яким документом посвідчується факт укладання договору страхування?

10. Назвіть основні права та обов'язки типового договору страхування.

ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1 Чинник, який зумовлює найбільшу потребу в сільськогосподарському страхуванні, – це:

- а) сезонність вирощування сільськогосподарських культур;
- б) коливання цін на сільськогосподарську продукцію;
- в) знищення врожаю через засуху;
- г) необхідність отримання банківського довгострокового кредиту.

2 Випадки, які є страховими:

- а) недоотримання врожаю через несвоєчасність збирання;
- б) значне пошкодження сільськогосподарських культур градом;
- в) недоотримання врожаю через використання неякісного насіння;
- г) усі випадки є страховими

3 Під час страхування врожаю сільськогосподарських культур сума страхового відшкодування залежить від:

- а) кількісних утрат врожаю в поточному році порівняно з попередніми п'ятьма роками в розрахунку на один га;
- б) вартості витрат на посів і вирощування сільськогосподарської культури;
- в) наявності укладених договорів на реалізацію продукції;

г) у разі усіх наведених вище факторів.

4 Події, які є страховими під час страхування тварин:

- а) інфекційні хвороби;
- б) стихійні лиха;
- в) напад диких звірів;
- г) усі наведені вище.

5 Вибіркове страхування сільськогосподарських культур означає для страхувальника:

- а) вибір форми страхування;
- б) вибір обсягу страхового покриття;
- в) вибір об'єктів страхування;
- г) вибір порядку сплати страхових внесків.

6 Максимальний розмір страхового покриття за договором добровільного страхування врожаю сільськогосподарських культур становить:

- а) 100 %;
- б) 70 %;
- в) 50%;
- г) 30%.

7 Збиток від вимушеного забою тварин може бути визначений:

- а) за вартістю, необхідною для придбання нової тварини;
- б) за балансовою вартістю дорізаної тварини;
- в) за залишковою вартістю (первинна вартість за мінусом нарахованої амортизації)
- г) за залишковою вартістю з урахуванням витрат на забій і вартості отриманого м'яса.

8 Джерелами формування коштів Фонду аграрних страхових субсидій не можуть бути:

- а) відрахування страховиків;
- б) відрахування страхувальників;
- в) внески з державного бюджету;
- г) кредити державного бюджету.

9 Сума франшизи, у межах якої здійснюється відшкодування із Фонду аграрних страхових субсидій:

- а) 10% суми застрахованого ризику;
- б) 20% суми застрахованого ризику;
- в) 30% суми застрахованого ризику;
- г) не обмежено.

10 Під час страхування багаторічних насаджень об'єктами страхування можуть бути:

- а) лише самі багаторічні насадження на випадок їх втрати;
- б) лише врожай багаторічних насаджень;
- в) самі багаторічні насадження та їх врожай;
- г) витрати на вирощування багаторічних насаджень.

11. Вперше спроба системно підійти до страхування агро ризиків була зроблена з прийняттям :

- а) Закон України «Про стимулювання розвитку сільського господарства»;
- б) Закон України «Про страхування сільського господарства»;
- в) Закон України «Про страхування».

12. Згідно з чинним законодавством в Україні протягом останніх десяти років страхування врожаю сільськогосподарських культур у колективних і фермерських господарствах було:

- а) добровільним;
- б) обов'язковим;
- в)) добровільним і обов'язковим.

13. Підлягають страхуванню з державною фінансовою підтримкою:

а) Будівлі, споруди, сільськогосподарська техніка, об'єкти незавершеного будівництва, передавальні пристрої, силові, робочі та інші машини, транспортні засоби;

б) сума витрат у грошових коштах, понесених у зв'язку із вирощуванням (розведенням) сільськогосподарських культур, тварин, живих водних ресурсів, сімей бджіл у вуликах;

в) урожай сільськогосподарських культур, які впродовж трьох або більше років не давали урожаю при їх культивуванні.

14. Страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень проводиться на випадок завдання збитку внаслідок таких подій (страхових ризиків):

- а) вимерзання, ожеледь, заморозок, льодова кірка;
- б) сель, лавина, земельний зсув;
- в) землетрус.
- г) усі відповіді правильні.

15. Розмір страхової суми визначається шляхом множення площі застрахованих посівів на вартість витрат для їхнього посіву й вирощування:

- а) при страхуванні майбутнього врожаю;
- б) при страхуванні посівів;

- в) при страхуванні індексу врожайності;
- г) усі відповіді правильні.

16. Страховий тариф при страхуванні сільськогосподарських культур визначається залежно від:

- а) культури, стану посівів прийнятого на страхування;
- б) технології вирощування, розміру франшизи й регіону;
- в) а і б.

17. Страхування очікуваного врожаю на основі нормального індексу погодного параметра, що необхідний для забезпечення врожайності сільськогосподарських культур:

- а) індекс врожайності;
- б) погодний індекс;
- в) страховий індекс;
- г) усі відповіді правильні.

18. Захистити сільгоспвиробників від погодних катаклізмів покликані:

- а) програма страхування;
- б) комплекс страхування;
- в) договір про страхування;
- г) усі відповіді правильні.

19. Висновок договорів субсидованого страхування посівів здійснюється після одержання сходів до:

- а) 1 березня;
- б) 1 квітні;
- в) 1 грудня;
- г) 1 січня.

20. Для всіх сільськогосподарських культур страхування врожаю починається з дня:

- а) посіву;
- б) укладання договору;
- в) збирання урожаю;
- г) усі відповіді правильні.

21. До функцій страхування аграрного виробництва не відносять:

- а) попереджувальну;
- б) ринково-розподільчу;
- в) добровільну;
- г) контрольну.

22. Не підлягає страхуванню сільського господарства:

- а) багаторічні насадження плодоносного віку, якщо господар не одержує з них урожаю протягом 3 років, що передували укладанню договору;
- б) дерева та кущі плодово-ягідних насаджень, що зростали у садах та виноградниках;
- в) урожай аграрних культур і багаторічних насаджень плодоносного віку за винятком природних сінокосів і пасовищ;
- г) будівлі, споруди, передавальні пристрої, робочі силові та ін. машини.

23. Система заходів щодо організованого спеціальними страховими державними і недержавними органами захисту майнових інтересів громадян, організацій та установ зв'язаних із виробництвом сільськогосподарської продукції у разі випадку певних подій за рахунок спеціально створених грошових коштів це:

- а) страхування аграрного виробництва;
- б) страхування аграрного майна;

- в) страхові державні органи захисту майна;
- г) страхування життя.

24. Види страхування:

- а) обов'язкове і добровільне;
- б) превентивне і ризикове;
- в) добровільне і превентивне;
- г) добровільне і фактичне.

25. Страхувальник не зобов'язаний:

- а) своєчасно вносити страхові платежі;
- б) здійснювати необхідні заходи для запобігання або зменшення збитків застрахованого майна;
- в) при укладанні договору повідомити страховика про обставини, які мають відношення до оцінки страхового ризику;
- г) жодна відповідь не правильна.

26. Предметом страхування є:

- а) врожай, багаторічні насадження в пору їх плодоношення;
- б) молоді насадження;
- в) худоба, хутрові звірі, свійські тварини, пасіка;
- г) всі відповіді правильні

27. Ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування це:

- а) страховий тариф;
- б) страхове відшкодування;
- в) фактична вартість страхування;
- г) страхова вартість.

28. Структура страхового ринку в сільському господарстві може розглядатись за:

- а) об'єктами;
- б) суб'єктами;
- в) страховиками, застрахованими, страхувальниками;
- г) страховиками, застрахованими, страхувальниками і об'єктами.

30. Роль держави повинна зводитись до забезпечення таких заходів:

- а) субсидування аграрного страхування в обсязі не менше 50%;
- б) надання довгострокових кредитів малим та середнім підприємствам;
- в) співпраця держави із міжнародними організаціями;
- г) всі відповіді правильні.

31. Розділи, які не має мати страховий поліс:

- а) назва і юридична адреса банківських реквізитів страховика;
- б) перелік страхових ризиків;
- в) розмір страхового внеску, термін і порядок внесення;
- г) встановлення прямих санкцій за несплату страхових внесків.

32. Суб'єктами обов'язкового страхування є:

а) майнові інтереси, що не суперечать законодавству і пов'язані з неотриманням або недоотриманням врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими підприємствами, зернових культур і цукрових буряків — сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності;

б) зі страхування сіяних культур, посіяних у парниках і теплицях, — до появи сходів, а посадкових культур — до садіння;

в) страхувальники — державні сільськогосподарські підприємства щодо

врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень та сільськогосподарські підприємства всіх форм власності щодо врожаю зернових культур і цукрових буряків;

г) правильні відповіді А і Б.

33.Об'єктом обов'язкового страхування є:

а) страховики — юридичні особи — резиденти України, які отримали в установленому порядку ліцензію на проведення цього виду обов'язкового страхування;

б) майнові інтереси, що не суперечать законодавству і пов'язані з неотриманням або недоотриманням врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими підприємствами, зернових культур і цукрових буряків — сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності;

в) сільськогосподарських культур, що висівалися понад три роки і жодного разу сільськогосподарські підприємства не одержали врожаю;

г) правильні відповіді А і В.

34.Договір обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень укладається:

а) зі страхування посівів однорічних сільськогосподарських культур, багаторічних культур, що дають урожай у рік посіву (садіння), а також культур у розсадниках – не пізніше терміну закінчення посіву (садіння) цих культур у регіоні;

б) зі страхування врожаю багаторічних культур, крім тих, що дають урожай у рік посіву (садіння), а також зі страхування розсадників – не пізніше, ніж термін початку відповідальності страховика (щодо садів і ягідників – до оформлення бутонів, виноградників – до моменту викидання суцвіття, багаторічних сіяних трав – до входу їх у зиму, інших багаторічних культур і

розсадників – до появи весняних гонів) ;

в) зі страхування сіяних культур, посіяних у парниках і теплицях, – до появи сходів, а посадкових культур – до садіння;

г) всі відповіді правильні.

35.Страховик має право відмовити у виплаті страхового відшкодування у разі:

а) навмисних дій страхувальника, спрямованих на настання страхового випадку. Зазначена норма не поширюється на дії, пов'язані з виконанням ним громадянського чи службового обов'язку, в стані необхідної оборони (без перевищення її меж) або для захисту майна, життя, здоров'я, честі, гідності та ділової репутації. Кваліфікація дій страхувальника, на користь якого укладено договір обов'язкового страхування, встановлюється відповідно до законодавства;

б) природних сінокосів і пасовищ;

в) підпокровних та безпокровних багаторічних трав;

г) посівів та багаторічних насаджень плодоносного віку, які не розміщені в зоні офіційного землевпорядкування.

36. Сількогосподарські культури, які страхуються за даною програмою є:

а) озимі зернові, а саме: пшениця, ячмінь, жито, тритікале;

б) озимий ріпак;

в) буряк;

г) правильні відповіді А і Б.

37.Страхові ризики (мультиризик):

а) град;

б) землетрус;

в) заморозки, ожеледь, вимерзання, випрівання, випирання, льодова

кірка, випадіння рослин;

г) всі відповіді правильні.

38.Страховальниками сільськогосподарських культур можуть виступати?

а) фізичні особи;

б) юридичні особи;

в) фізичні особи, які не задіяні в підприємницькій діяльності;

г) правильні відповіді А і Б.

39.Страхові платежі мають бути сплачені?

а) в повному обсязі або в розмірі не менш як 25 % річної суми;

б) частковому;

в) в повному не менш як 50%;

г) частковому не менше як 30%.

40.Страхова сума встановлюється?

а) за кожним окремим видом майна згідно із договірною сумою;

б) за частковою сумою 25%;

в) за договірною сумою 30%;

г) правильна відповідь відсутня.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

Методичні вказівки до розв'язку задач

Задача 1

Автомобіль вартістю 90 000 грн. застраховано за пропорційною відповідальністю на 80%. У результаті страхового випадку збитки встановлені в обсязі 17 100 грн.

Визначте розмір страхового відшкодування, якщо страховим договором передбачена безумовна франшиза 10% від страхової суми.

Розв'язок

- 1) $S = 90\,000 \times 80\% = 72\,000$ грн. – страхова сума;
- 2) $F = 72\,000 \times 10\% = 7\,200$ грн. – безумовна франшиза;
- 3) $Q = Z \times S/W = 17\,100 \times 72\,000 : 90\,000 = 13\,680$ грн. – страхове відшкодування без урахування франшизи;
- 4) $Q = 13\,680 - 7\,200 = 6\,480$ тис. грн. – страхове відшкодування з урахуванням безумовної франшизи.

Задача 2

Нетто-премія дорівнює 123 грн., навантаження до нетто-премії 35%.

Обчисліть брутто-премію.

Розв'язок

- 1) $123 \times 1,35 = 166,05$ грн. – величина брутто-премії.

Задача 3

Майно вартістю 300 000 грн. застраховано на 210 000 грн.

Визначте величину страхового тарифу, якщо нетто-премія становить 450 грн., а навантаження до нетто-премії 20%.

Розв'язок

1) $SP = 410 \times 1,2 = 540$ грн. – величина страхового платежу (премії);

2) $T = SP : S \times 100\% = 540 : 210\,000 \times 100\% = 0,257\%$ – страховий тариф.

Задача 4

Страхова сума за договором страхування майна становить 80 000 грн.

Визначте розмір страхової премії, якщо страховий тариф становить 0,56% за умови, що договір укладається на 1 рік.

Термін дії договору 6 місяців, що передбачає збільшення страхового тарифу на 45%.

Розв'язок

1) $T = 0,56 \times 1,45 = 0,812\%$ – величина страхового тарифу, збільшеного на 45%.

2) $SP = 80\,000 \times 0,00812 = 649,6$ грн. – розмір річної страхової премії за збільшеним страховим тарифом;

3) $SP = 649,6 : 2 = 324,8$ грн. – страхова премія, яку сплатить страхувальник

відповідно з договором, укладеним на термін 6 місяців.

Задача 5

Лікування хворого коштує лікувальному закладу в середньому 3000 грн. За рік він обслуговує 5000 хворих. Бюджетне асигнування становить 45%.

Визначити суму страхового резерву для здійснення медичного страхування та страховий платіж для страхувальника, якщо кількість страхувальників становитиме:

а) 10 000;

б) 20 000;

в) 50 000;

г) 1 000 000 осіб.

Страхова сума дорівнює сумі вартості лікування одного хворого, а бруто-платіж утримує в собі 20% навантаження на нетто-платіж.

Розв'язок

1) сума необхідного страхового резерву: $3000 \times 5000 = 15\,000\,000$ грн.

2) сума страхового резерву, враховуючи бюджетне асигнування:

$$15\,000\,000 - 6\,750\,000 = 8\,250\,000 \text{ грн.}$$

3) розмір страхового нетто-платежу:

а) для 10 000 страхувальників:

$$8\,250\,000 : 10\,000 = 825 \text{ грн.};$$

б) для 20 000 страхувальників:

$$8\,250\,000 : 20\,000 = 417,5 \text{ грн.};$$

в) для 50 000 страхувальників:

$$8\,250\,000 : 50\,000 = 165 \text{ грн.};$$

г) для 1 000 000 страхувальників:

$$8\,250\,000 : 1\,000\,000 = 8,2 \text{ грн.};$$

4) розмір страхового бруто-платежу:

а) для 10 000 страхувальників:

$$825 \times 1,2 = 990 \text{ грн.};$$

б) для 20 000 страхувальників:

$$417,5 \times 1,2 = 495 \text{ грн.};$$

в) для 50 000 страхувальників:

$$165 \times 1,2 = 198 \text{ грн.};$$

г) для 1 000 000 страхувальників:

$$8,2 \times 1,2 = 9,84 \text{ грн.}$$

Задача 6.

Громадянин уклав договір страхування зі страховою компанією на страхування домашнього майна, до складу якого входить телевізор вартістю 3000 грн. та комп'ютер вартістю 5000 грн. На день підписання договору сума

знос телевизора становила 40%, а комп'ютера – 10%.

Договір страхування було укладено на 90% вартості майна й встановлено безумовну франшизу 7%.

Під час дії договору внаслідок страхового випадку телевизор було повністю знищено, а комп'ютер пошкоджено так, що вартість ремонту за довідкою становила 900 грн.

Визначте:

- 1) суму страхового платежу, якщо страховий тариф становив 1%;
- 2) розмір страхового відшкодування.

Розв'язок

- 1) Страхова сума :

$$S = (3000 \times 0,6 + 5000 \times 0,9) \times 0,9 = (1800 + 4500) \times 0,9 = 5670 \text{ грн.}$$

- 2) Страховий платіж за договором:

$$SP = S \times T = 5670 \times 0,01 = 56,7 \text{ грн.}$$

- 3) Безумовна франшиза:

$$F = 5670 \times 0,07 = 396,9 \text{ грн.}$$

- 4) Фактична сума збитків страхувальника:

$$Z = 1800 + 900 = 2700 \text{ грн.}$$

- 5) Страхове відшкодування, котре отримає страхувальник:

$$Q = 2700 - 396,9 = 2303,1 \text{ грн.}$$

Задача 7.

Визначте вартість страхового поліса зі страхування медичних витрат для групи студентів, які виїжджають в європейську країну, якщо:

- 1) чисельність групи – 18 чол.;
- 2) страхова сума – 20 тис. євро на кожного;
- 3) термін перебування за кордоном – 17 діб;
- 4) страховий тариф: на 7 діб – 0,95 грн., на 15 діб – 0,9 грн., на 30 діб – 0,85 грн. з однієї особи;

5) скидка за чисельність групи: до 10 чол. – 5%, до 20 чол. – 10%, до 30 чол. – 15%.

Розв'язок

1) Страховий платіж для однієї особи:

$$SP = 20\ 000 : 100 \times 0,9 = 180 \text{ грн.};$$

2) Страховий платіж для групи студентів без урахування скидки за чисельність групи:

$$SP = 180 \times 18 = 3240 \text{ грн.}$$

3) Вартість страхового поліса для групи студентів з урахуванням скидки при чисельності групи до 20 чоловік – 10%:

$$SP = 3240 \times 0,9 = 2916 \text{ грн.}$$

Задача 8.

Підприємство уклало договір страхування на випадок втрати прибутку внаслідок перерв у виробництві на термін з 1.01 по 31.12 поточного року. Страховий тариф 0,7%. Безумовна франшиза 10%.

Внаслідок виробничої аварії мали місце простої підприємства протягом з 1.04 по 30.11 поточного року.

Середньомісячний прибуток підприємства становить 210 тис. грн.

Витрати на капітальний ремонт по усуненню наслідків аварії 605 тис. грн. Протягом простою на підприємстві мали місце поточні витрати на суму 120 тис. грн.

Розрахуйте:

- 1) розмір страхового платежу,
- 2) страхового відшкодування;
- 3) збитки, що покриваються за рахунок страхувальника, якщо відповідальність страховика становить 90%.

Розв'язок

1) Страхова сума, виходячи з того, що об'єктом страхування є річний

прибуток підприємства, а відповідальність страховика становить 90%:

$$S = (210 \times 12) \times 0,9 = 2\,268 \text{ тис. грн.}$$

2) Страховий платіж:

$$SP = 2\,268 \times 0,007 = 15,876 \text{ тис. грн.}$$

3) Безумовна франшиза:

$$F = 2\,268 \times 0,1 = 226 \text{ тис. грн.}$$

4) Термін простою підприємства:

8 місяців.

5) Фактична сума збитків страхувальника:

$$Z = 210 \times 8 + 605 + 120 = 2\,405 \text{ тис. грн.}$$

6) Страхове відшкодування, з урахуванням того, що фактичні збитки перевищують встановлену договором страхову суму:

$$Q = 2\,268 - 226 = 2\,042 \text{ тис. грн.}$$

7) Збитки, котрі покриваються за рахунок страхувальника:

$$Z = 2\,405 - 2\,042 = 363 \text{ тис. грн.}$$

Задача 9.

Громадянин застрахував автомобіль за ризиком «каско». Страхова оцінка і страхова сума автомобіля співпадають і становлять 95 тис. грн. Безумовна франшиза 3%. Страхові тарифи такі:

-за знищення і пошкодження внаслідок ДТП – 3%;

-за знищення і пошкодження внаслідок стихійного лиха – 0,2%;

-за крадіжку або угон машини третіми особами – 5%.

Страхова компанія надає скидку з тарифів за «повним каско» – 15%.

Визначте:

1) страховий платіж за «повним каско»;

2) розмір страхового відшкодування, якщо внаслідок ДТП автомобіль було пошкоджено і вартість його ремонту за довідкою становить 20 тис. грн.

Розв'язок

1) Сумарний страховий тариф за «повним каско» з урахуванням скидки:

$$T = (3 + 0,2 + 5) \times 0,85 = 6,12\%$$

2) Страховий платіж за «повним каско»:

$$SP = 95 \times 0,0612 = 5,814 \text{ тис. грн.}$$

3) Безумовна франшиза:

$$F = 95 \times 0,03 = 2,85 \text{ тис. грн.}$$

4) Страхове відшкодування:

$$Q = 20 - 2,85 = 17,15 \text{ тис. грн.}$$

Задача 10.

Громадянин застрахував будинок вартістю 200 тис. грн. від вогневих ризиків Безумовна франшиза – 5%.

В результаті пожежі будинок було знищено, але залишки, придатні для будівництва, становили 30 тис. грн.

Витрати по врятуванню будинку 15 тис. грн.,

сума зносу будинку до пожежі – 10 тис. грн.

Визначте розмір повного збитку та розмір страхової виплати, якщо будинок страхувався на повну вартість.

Розв'язок

1) $S = 200$ тис. грн. – страхова сума за договором;

2) Безумовна франшиза:

$$F = 200 \times 0,05 = 10 \text{ тис. грн.}$$

3) Сума збитків страхувальника з урахуванням зносу будинку, залишків, придатних для будівництва та витрат по врятуванню будинку:

$$Z = 200 - 10 - 30 + 15 = 175 \text{ тис. грн.}$$

4) Страхове відшкодування:

$$Q = 175 - 10 = 165 \text{ тис. грн.}$$

Задача 11.

Визначте страховий платіж та страхову виплати за договором ДМС, якщо:

1. Страхова сума – 2000грн.
2. Питома вага навантаження в тарифі – 20%.
3. Страховий нетто-тариф – 8% від страхової суми.
4. Скидка з платежу постійним клієнтам – 5%.
5. Безумовна франшиза 7%.
6. Вартість лікування зубів протягом року – 700 грн., вартість медикаментів – 230 грн.

Розв'язок

- 1) Нетто-платіж: $2\ 000 \times 0,08 = 160$ грн.;
- 2) Страховий платіж: $160 \times 100 : 80 = 200$ грн.;
- 3) Страховий платіж з урахуванням скидки:
 $200 \times 0,95 = 190$ грн.
- 4) Безумовна франшиза: $2000 \times 0,07 = 140$ грн.
- 5) Збитки медичної установи: $700 + 230 = 930$ грн.
- 6) Страхова виплата медичній установі
від СК: $930 - 140 = 790$ грн.
від пацієнта: 140 грн.

Задача 12.

Підприємець застрахував майно на випадок крадіжки на 80 тис. грн. у розмірі 100% вартості.

Тарифна ставка 0,58%.

Безумовна франшиза 9%.

Під час крадіжки частка майна була пошкоджена на суму 34 тис. грн. і викрадена на суму 16 тис. грн.

Згідно з квитанцією ремонтної фірми вартість ремонту пошкодженого

майна 12 тис. грн., а майно знецінилося на 50% вартості.

Визначте розмір страхового платежу та страхового відшкодування.

Розв'язок

1) Страховий платіж:

$$SP = 80 \times 0,0058 = 0,464 \text{ тис. грн.}$$

2) Безумовна франшиза:

$$F = 80 \times 0,09 = 7,2 \text{ тис. грн.}$$

3) Фактична сума збитків страхувальника:

$$Z = 34 \times 0,5 + 12 + 16 = 45 \text{ тис. грн.}$$

4) Страхове відшкодування:

$$Q = 45 - 7,2 = 37,8 \text{ тис. грн.}$$

Задача 13.

Група туристів у кількості 50 чоловік уклала договір добровільного страхування від нещасних випадків. Термін дії договору – 5 днів

Страхова сума 1000 грн. на особу.

Страховий тариф – 1%.

Визначте:

1) страхову премію, якщо СК надає знижку до платежу 5% при кількості застрахованих осіб більше ніж 20 чоловік;

2) страхове відшкодування, якщо під час подорожі 1 особа отримала травму, лікування якої тривало 30 днів, а за кожний день непрацездатності СК відшкодовує 0,2% страхової суми.

Розв'язок

1) Страхова премія на одну особу:

$$SP_{\text{ос}} = 1000 \times 0,01 = 10 \text{ грн.}$$

2) Страхова премія за групу туристів з урахуванням знижки:

$$SP = 10 \times 50 \times 0,95 = 475 \text{ грн.}$$

3) Страхове відшкодування потерпілій особі:

$$Q = 1000 \times 0,002 \times 30 = 60 \text{ грн.}$$

Задача 14.

Визначте величину зароблених страхових премій СК, якщо:

- сума незароблених страхових премій на початок року - 260 тис. грн.,
- сума незароблених страхових премій на кінець року – 320 тис. грн.;
- надходження страхових премій за договорами страхування за рік – 640 тис. грн.;
- премії, сплачені перестраховикам – 35 тис. грн.;
- надходження страхових премій за договорами перестраховування за рік – 160 тис. грн.

Розв'язок

Зароблені страхові премії:

$$ЗП = (SP - SP \text{ пер.}) + НЗП_{\text{пп}} - НЗП_{\text{кп}},$$

де SP – сума страхових премій, що надійшли за договорами страхування та перестраховування;

$SP \text{ пер.}$ – страхові премії, сплачені перестраховикам;

$НЗП_{\text{пп}}$, $НЗП_{\text{кп}}$ – незароблені страхові премії на початок та кінець періоду

$$ЗП = (640 + 160 - 35) + 260 - 320 = 705 \text{ тис. грн.}$$

Задача 15.

Визначте прибуток СК від страхової діяльності та податок на прибуток від страхової діяльності, якщо:

- премії за договорами страхування – 670 тис. грн.;
- премії за договорами перестраховування – 150 тис. грн.;
- незароблені премії на початок року – 170 тис. грн.;
- незароблені премії на кінець року – 250 тис. грн.;
- премії, сплачені перестраховикам – 190 тис. грн.;

-комісійна винагорода за перестраховання – 40 тис. грн;

-повернуто технічних резервів – 140 тис. грн.

виплати страхових відшкодувань – 180 тис. грн.;

- відрахування в технічні резерви – 50 тис. грн.

Розв'язок

1) Зароблені страхові премії:

$$ЗП = (670 + 150 - 190) + 170 - 250 =$$

550 тис. грн.

2) Прибуток від страхової діяльності:

$$Псд = 550 + 40 - 180 - 50 + 140 = 500 \text{ тис. грн.}$$

3) Податок на прибуток від страхової діяльності

(3% від валового доходу):

$$Под сд = (670 + 150 - 190) \times 0,03 = 630 \times 0,03 = 18,9 \text{ тис. грн.}$$

Задача 16.

Внаслідок дорожньо-транспортної пригоди були пошкоджені 4 легкові автомобілі. Визначте розмір страхового відшкодування потерпілим особам відповідно до умов договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників автотранспортних засобів, якщо відомо, що ДТП сталася з вини власника 2-го автомобіля, а вартість ремонту автомобілів згідно з квитанціями ремонтних фірм становить:

✘ 1-го автомобіля – 30 000 грн.;

✘ 2-го автомобіля – 29 000 грн.;

✘ 3-го автомобіля – 20 500 грн.;

✘ 4-го автомобіля – 35 100 грн.

Розв'язок

1) власник 1-го автомобіля:

30 000 – 1 000 = 29 000 грн. від страховика;

1 000 грн. – від винуватця ДТП;

2) власник 3-го автомобіля:

$20\,500 - 1\,000 = 19\,500$ грн. від страховика;

1 000 грн. – від винуватця ДТП;

3) власник 4-го автомобіля:

$35\,100 - 1\,000 = 34\,100$ грн. від страховика;

1 000 грн. – від винуватця ДТП.

Задача 17.

Колективне сільськогосподарське підприємство уклало зі страховиком договір страхування від недоотримання врожаю ячменю. Площа посіву 25 га. Фактична врожайність за останні 5 років становила відповідно 29 ц/га, 37 ц/га, 40 ц/га, 34 ц/га, 45 ц/га. Протягом дії договору страхування внаслідок градобиття пошкоджена вся посівна площа і врожайність ячменю склала 15 ц/га. Закупівельна ціна ячменю в минулому році за 1 ц становила 95 грн., а в поточному 90 грн.

Страховий тариф становить 7%. Страховик зобов'язується відшкодувати збитки в розмірі 70%.

Визначте розмір страхового платежу, збитків та страхового відшкодування.

Розв'язок

1) $V_{п} = U_{сер} \times S_{п} \times Цз$,

де: $V_{п}$ – планова вартість урожаю;

$U_{сер}$ – середня врожайність сільськогосподарської культури за останні

5 років в конкретній місцевості;

$S_{п}$ – планова посівна площа сільськогосподарської культури;

$Цз$ – закупівельна ціна сільськогосподарської культури в минулому році.

$U_{сер} = (29 + 37 + 40 + 34 + 45) : 5 = 37$ ц/га;

$$Вп = 37 \times 25 \times 95 = 87\,875 \text{ грн.}$$

2) Страховий платіж:

$$SP = Вп \times T,$$

де: SP – страховий платіж;

Вп – планова вартість урожаю;

T – страховий тариф.

$$SP = 87\,875 \times 0,07 = 6\,151,25 \text{ грн.}$$

3) фактична сума збитків:

$$Z = (Усер - Уф) \times Sp \times Цз,$$

де: Z – фактична сума збитків страхувальника;

Уф – фактична урожайність;

Цз – закупівельна ціна сільськогосподарської культури в поточному році.

$$Z = (37 - 15) \times 25 \times 90 = 49\,500 \text{ грн.}$$

4) страхове відшкодування, котре отримає страхувальник, враховуючи, що обов'язок страховика становить 70% збитків:

$$Q = 49\,500 \times 0,7 = 34\,650 \text{ грн.}$$

Задача 18.

Підприємство отримало від комерційного банку кредит у сумі 275 тис. грн. строком на чотири місяці. Плата за кредит становить 25% річних. Відповідальність позичальника за непогашення кредиту підтверджується договором страхування зі страховою компанією, в якому передбачається відшкодування збитків у розмірі 85%. Тарифна ставка зі страхування ризику непогашення кредиту – 4,5%. Безумовна франшиза становить 12%.

По закінченні терміну страхування позичальник унаслідок неплатоспроможності повернув банку борг у сумі 123 тис. грн.

Визначте обсяг страхового платежу та страхового відшкодування. Вкажіть, хто є страхувальником – позичальник чи установа банку.

Розв'язок

1) Страхова сума:

$$S = 275 + 275 \times 0,25 : 12 \times 4 = 275 + 22,917 = 297,917 \text{ тис. грн.}$$

2) Страховий платіж:

$$SP = 297,917 \times 0,045 = 13,406 \text{ тис. грн.}$$

3) Безумовна франшиза:

$$F = 297,917 \times 0,12 = 35,75 \text{ тис. грн.}$$

4) Збитки банку:

$$Z = 297,917 - 123 = 174,917 \text{ тис. грн.}$$

5) Обсяг страхового вілшкодування, котре отримає установа банку від страховика:

$$Q = 174,917 \times 0,85 - 35,75 = 112,929 \text{ тис. грн.}$$

6) Страхувальником є позичальник за договором страхування відповідальності позичальника за неповернення кредиту.

Задача 19.

Сільськогосподарське підприємство застрахувало худобу на 100% балансової вартості. Страховий тариф – 5%. Безумовна франшиза – 8%. В період дії страхового договору в результаті нещасного випадку падіж худоби становив:

- кіз (від 6 міс.) – 6 голів;
- свиней (до 4 міс.) – 5 голів;
- ВРХ (до 6 міс.) – 7 голів;
- ВРХ (від 2 до 3 років) – 9 голів;
- овець (від 1 року) – 10 голів.

Балансова вартість 1 тварини відповідної групи становить 350, 850, 800, 730, 150 грн.

Від реалізації придатного для використання м'яса отримано 3800 грн.

Визначте розмір страхового платежу, збитків та суму страхового

відшкодування за загиблих тварин, якщо відповідальність страховика становить 80% суми збитків.

Розв'язок

1) Страхова сума з урахуванням «страхового віку»:

$$S = 6 \times 350 + 9 \times 730 + 10 \times 150 = 2\,100 + 6\,570 + 1\,500 = 10\,170 \text{ грн.}$$

2) Страховий платіж:

$$SP = 10\,170 \times 0,05 = 508,5 \text{ грн.}$$

3) Безумовна франшиза:

$$F = 10\,170 \times 0,08 = 813,6 \text{ грн.}$$

4) Фактична сума збитків страхувальника:

$$Z = 10\,170 - 3\,800 = 6\,370 \text{ грн.}$$

5) Страхове відшкодування:

$$Q = 6\,370 \times 0,8 - 813,6 = 4\,282,4 \text{ грн.}$$

Задача 20.

В договорі страхування професійної відповідальності нотаріуса передбачена страхова сума 10 тис. грн., безумовна франшиза – 1 тис. грн. В результаті помилки, здійсненої нотаріусом при виконанні службових обов'язків, нанесено збиток клієнту в розмірі 9 тис. грн. Крім того, витрати, понесені пред'явником претензії, склали 0,4 тис. грн., а витрати, здійснені нотаріусом у зв'язку зі страховою подією без згоди страховика – 0,12 тис. грн.

Визначте:

1) хто і в якому обсязі здійснить відшкодування клієнту нотаріуса;

2) обсяг збитків нотаріуса.

Розв'язок

1) Відшкодування клієнту нотаріуса здійснить СК за договором професійної відповідальності нотаріуса.

Повна сума збитків клієнта нотаріуса:

$$9 + 0,4 = 9,4 \text{ тис. грн.}$$

Обсяг страхового відшкодування:

$$9,4 - 1 = 8,4 \text{ тис. грн.}$$

Обсяг відшкодування, котре виплатить клієнту нотаріус: 1 тис. грн.

2) Збитки нотаріуса становлять: $1 + 0,12 = 1,12$ тис. грн.

Задача 21.

Обчисліть суму страхових платежів по кожному позичальнику при страхуванні ризику непогашення кредиту й суму страхових виплат, які отримає банк по другому позичальнику, який не погасив своєчасно заборгованість перед банком, якщо відомо:

1) Перший позичальник взяв кредит у сумі 260 тис. грн. на 1 рік. Проценти за кредит 20% річних. Тарифна ставка за ризиком непогашення кредиту – 3,5%. Враховуючи стійке фінансове становище позичальника, страховиком прийнято рішення про застосування понижуючого коефіцієнта 0,8.

2) Другий позичальник взяв кредит у сумі 130 тис. грн. на 7 місяців. Плата за кредит – 22% річних. Тарифна ставка – 2,4%.

3) Обсяг відповідальності страховика – 70% збитків.

Розв'язок

1) Страхова сума за договором з першим позичальником:

$$S_1 = 260 + 260 \times 0,2 = 312 \text{ тис.грн.}$$

2) Страховий платіж за договором з першим позичальником:

$$SP_1 = 312 \times 0,035 \times 0,8 = 8,736 \text{ тис. грн.}$$

3) Страхова сума за договором з другим позичальником:

$$S_2 = 130 + 130 \times 0,22 : 12 \times 7 = 146,683 \text{ тис. грн.}$$

4) Страховий платіж за договором з другим позичальником:

$$SP_2 = 146,683 \times 0,024 = 3,52 \text{ тис. грн.}$$

5) Збитки банку в результаті непогашення заборгованості другим позичальником:

$$Z = 146,683 \text{ тис. грн.}$$

б) Страхове відшкодування, котре отримає банк:

$$Q = 146,683 \times 0,7 = 102,678 \text{ тис. грн.}$$

Задача 22.

Страхові компанії – члени М(т)СБУ - отримали протягом місяця страхові платежі за внутрішніми договорами ОСЦВВТЗ у розмірі 6380 тис. грн., частину з яких згідно законодавства (норматив) перераховано в М(т)СБУ. Крім того, до М(т)СБУ надійшли безоплатні внески від державних установ - 386 тис. грн., а також страхові платежі від СК за міжнародними договорами страхування - у розмірі 374 тис. грн. Централізований страховий резервний фонд страхових гарантій на 1 травня поточного року становив 482 тис. грн.

Визначте суму надходжень та остаточний розмір на 1-е число наступного місяця Фонду захисту потерпілих у дорожньо-транспортних пригодах і Фонду страхових гарантій при М(т)СБУ.

Розв'язок

1) Визначаємо розмір фонду захисту потерпілих в ДТП з урахуванням щомісячного 5% відрахування СК від зібраних страхових платежів за угодами внутрішнього страхування та безоплатних внесків:

$$Ф_{дтп} = 6380 \times 0,05 + 386 = 705 \text{ тис. грн.}$$

2) Визначаємо розмір фонду страхових гарантій з урахуванням щомісячного 5% відрахування СК від зібраних страхових платежів за угодами страхування «Зелена картка» та залишків коштів фонду :

$$Ф_{сг} = 482 + 374 \times 0,05 = 500,7 \text{ тис. грн.}$$

Задача 23.

На момент укладання договору змішаного страхування життя страхова сума, яку СК повинна була виплатити у випадку смерті застрахованого або у випадку дожиття застрахованого до закінчення терміну страхування,

становила 20 000 \$. Страхова премія, котру страхувальник сплачував щорічно протягом усього терміну страхування, становила 2 000 \$. Індекс компанії на момент укладання договору – 4,5. Він був прийнятий у якості базового. Застрахований дожив до закінчення договору.

Визначити:

- 1) розмір першої страхової премії в грн., котру клієнт сплатив страховику,
- 2) розмір страхової суми в грн., розрахований при укладанні договору страхування;
- 3) розмір річної страхової премії в грн. наступного року (індекс компанії – 5,5);
- 4) розмір страхової суми в грн., фактично виплаченої клієнту по закінченні договору страхування (індекс компанії на момент сплати – 15).

Розв'язок

- 1) Розмір першої страхової премії в грн., котру клієнт сплатив страховику:

$$SP = 2\,000 \times 4,5 = 9\,000 \text{ грн.};$$

- 2) Розмір страхової суми в грн., розрахований при укладанні договору страхування:

$$S = 20\,000 \times 4,5 = 90\,000 \text{ грн};$$

- 3) Розмір річної страхової премії в грн. наступного року:

$$SP = 2\,000 \times 5,5 = 11\,000 \text{ грн.};$$

- 4) Розмір страхової суми в грн., фактично виплаченої клієнту по закінченні договору страхування:

$$S = 20\,000 \times 15 = 300\,000 \text{ грн.}$$

Задачі для самостійного опрацювання

Задача 1

ТОВ “Промінь” застрахувало урожай пшениці. Площа посіву 400 га, середня урожайність за 5 років становить 25 ц/га. Фактична урожайність склала 23 ц/га. Закупівельна ціна становила 450 грн. за 1 ц.

Задача 2

Визначити розмір страхових платежів по страхуванню тварин, які віднесені до різних груп (молодняк коней до 4 місяців; доросле стадо свиней; ВРХ молочного стада; племінна ВРХ; високоцінні породи овець; коні, які використовуються як жива тягова сила).

Методичні вказівки: Термін страхування 1 рік. Страхова сума становить 20000 грн. Для розрахунку розмірів страхових платежів потрібно використати дані таблиці 1:

Таблиця 1

Групи тварин	Розмір тарифних ставок, %
I група - продуктивні тварини	1,9
II група – молодняк тварин	2,3
III група – племінні і високоцінні тварини	3,1

Задача 3

Визначити збиток від загибелі тварин і суму страхового відшкодування. В ТОВ було 250 голів ВРХ. Внаслідок пожежі загинуло 50 голів великої рогатої худоби. Балансова вартість ВРХ на початок року становила 100 тис. грн. Витрати по рятуванню і приведенню приміщення і залишків до належного стану -0,5 тис. грн.

Методичні вказівки: сума збитку визначається як балансова вартість загиблих тварин. Сума збитку збільшується на суму витрат, пов'язаних з рятуванням, розбиранням і приведенням до належного стану після лиха.

Задача 4

Визначити втрати від пошкодження майна і суму страхового відшкодування.

В ТОВ було 25 га плодоносного сливового саду, його балансова вартість - 15 тис. грн., щільність насаджень - 150 дерев на 1 га. Внаслідок бурі було знищено 232 дерева. На момент лиха сад мав знос 15%. Залишки полонаних дерев були використані на дрова і оцінені в 0,6 тис. грн.

Методичні вказівки: збиток від пошкодження саду визначається на день пошкодження, виходячи з повної балансової вартості об'єкту з врахуванням зносу, який виключається з вартості.

Сума збитку зменшується на суму використаних залишків. Страхове відшкодування виплачується в розмірі 100% збитку.

Задача 5

Визначити страхові платежі при умові, що господарство застрахувало урожай на 1 рік в обсязі 70%. Для розрахунків використати дані таблиці.

Назви культур, що страхуються	Площа, га	Середня урожайність за 5 років, ц/га	Закупівельні ціни, грн.	Тарифні ставки, %
Озима пшениця	300	24	50	7
Озимий ячмінь	250	21	45	6
Картопля	100	70	23	8
Овочі	70	60	17	9

Задача 6

Визначити втрати від загибелі і пошкодження врожаю сільськогосподарських культур і розмір виплат страхового відшкодування.

Ячмінь посіяний на площі 210 га. Вартість середнього врожаю за 5 років - 1200 грн (з 1 га). З 80 га пошкоджених від вимокання; 60 га - засіяно повторно кукурудзою, вартість врожаю якої з 1 га - за останні 5 років - 1000 грн.; 20 га -

були залишені на випас худобі.

Вартість витрат на пересів на 1 га - 210 грн. Оприбутковано врожай ячменю на суму 168000 грн.

Методичні вказівки: розмір втрат розраховується на 1 га, як різниця між вартістю середнього врожаю за попередні 5 років і даного року, вираховується по закупівельних цінах.

При пересіві пошкодженої культури іншою на частині площі збиток визначається з урахуванням вартості фактичного збору урожаю пошкодженої культури, вартості 5-річного врожаю знов висіяної культури і затрат на пересів.

Збиток визначається по всій пошкодженій і непошкодженій площі цієї культури. Страхові відшкодування визначається в розмірі 70% суми збитку.

Задача 7

У господарстві засіяне поле 320 га ярим ячменем. Під час сильної зливи вилягло 180 га культури. Середня урожайність ярого ячменю за останні 5 років становила 15 ц з 1 га. Валовий збір зерна з усієї площі склав 3200 ц. Це зерно було реалізоване на ринку за ціною 500 грн. за ц. Визначити збиток від пошкодження посівів та визначити розмір страхового відшкодування, яке буде виплачене господарству.

Задача 8

Визначити збиток від загибелі сільськогосподарських тварин і страхове відшкодування.

1. Вимушено забита племінна корова балансовою вартістю 27000 грн.
2. Від здачі м'яса отримано 12000 грн.
3. При пожежі загинуло 48 свиней. Всього у господарстві було 130 свиней вартістю 620000 грн.

Задача 9

ТОВ "Колос" застрахувало 100 голів ВРХ по балансовій вартості 17000 грн. за голову. Страхова компанія зобов'язується відшкодувати збитки КСП, якщо худоба загине (або буде вимушено забита) в результаті нещасного випадку, в розмірі 80%. В результаті страхового випадку вимушено забито 15 голів худоби, при цьому від реалізації шкур було отримано 7500 грн. та від реалізації м'яса 180000 грн. Визначити розмір страхового відшкодування.

Задача 10

ТОВ "Нива" застрахувало будівлі і споруди, що знаходяться у його власності на загальну суму:

1 рік - 200 000 грн

2 рік - 230 000 грн

3 рік - 250 000 грн

4 рік - 255 000 грн

5 рік - 259 000 грн

Страховий тариф складає:

1 рік-0,5%

2 рік-0,5 5%

3 рік - 0,55%

4 рік - 0,6%

5 рік - 0,6%

Визначити розмір страхового платежу.

Методичні вказівки: при поновленні договору страхування на наступний період ТОВ надаються наступні пільги: на 3 рік - 20%; на 4 рік - 30%; на 5 рік та більше - 40%.

Задача 11

С.-г. підприємство застрахувало посіви озимої пшениці загальною

площею 450 га. Урожайність озимої пшениці за попередні 5 років в господарстві становила відповідно: 18,7; 19,3; 18,4; 17,8; 17,5; ц з 1 га. Вартість 1 ц зерна складає 500 грн. Страховий тариф становить 11,5%. Визначити розмір страхового платежу.

Задача 12

ТОВ "Нива" застрахувало посіви озимої пшениці загальною площею 250 га. Урожайність за попередні 5 років в господарстві становила відповідно: 19,7; 18,4; 19,3; 18,2; 18,5; ц з 1 га. Страхова відповідальність страховика по договору страхування - 70% збитку. Внаслідок вимокання посівів, було отримано урожайність 16,4 ц з га. Закупівельна ціна на зерно за 1 ц становить 450 грн. Визначити величину збитку, що буде відшкодовуватись.

Задача 13

ТОВ "Зоря" застрахувало урожай цукрових буряків на площі 500 га. Страхова ставка становить 6,6%.

Визначити розмір страхових платежів, при умові, що вартість урожаю становить 20млн. грн. Вказати початок і кінець терміну дії договору страхування. На протязі якого часу страхувальник зобов'язаний сповістити страховика про настання страхового випадку.

Задача 14

На фермі по вирощуванню свиней внаслідок пожежі було пошкоджено будівлю і тварин, що в ній знаходились. Витрати на відновлення будівлі склали 250000 грн. Вартість тварин, які не постраждали внаслідок пожежі становить 40000грн. Витрати по загибелі тварин склали 80000 грн.

Визначити розмір страхового відшкодування, при умові, що на сільськогосподарському підприємстві були порушені правила пожежної безпеки.

Задача 15

Фермер застрахував 200 племінних і високоцінних тварин по балансовій вартості 1 голови 15000 грн. на загальну суму 3 млн. грн. В результаті нещасного випадку загинуло 50 тварин. Йому вдалося реалізувати м'ясо на загальну суму 500 тис. грн. і шкуру - на 5000грн. Відповідальність страховика становить 80 відсотків. Встановити розмір збитку страхувальника.

Методичні вказівки: розмір збитку страхувальника включає вартість тварин, що загинули за виключенням суми, що він отримав від реалізації м'яса і шкури тварин.

Задача 16

Фермер застрахував 10 тварин, балансовою вартістю 1 голови 10000грн. В результаті нещасного випадку загинуло 3 тварини і 2 тварини він вимушений був забити. Від реалізації м'яса було отримано 30000 грн. Страхова компанія зобов'язалась відшкодувати збиток у розмірі 75 відсотків. Визначити суму відшкодувань.

Методичні вказівки: Розмір відшкодування визначається виходячи з 75 відсотків встановлених до суми збитку страхувальника. Сума збитку страхувальника включає суму яка визначається при загибелі тварин за виключенням суми, що він отримав від реалізації м'яса.

Задача 17

ТОВ застрахувало ВРХ, а саме 2 корови та 1 бичка. Вартість 1 корови становить 12000 гривень, бичка -15000 грн. Страховий тариф складає 2,1%. Визначити розмір страхового платежу, що повинно сплатити ТОВ.

Задача 18

Майно вартістю 500 000 грн. застраховано на 400 000 грн.

Визначте величину страхового тарифу, якщо нетто-премія становить 600

грн., а навантаження до нетто-премії 22%.

Задача 19

Страхова сума за договором страхування майна становить 100 000 грн.

Визначте розмір страхової премії, якщо страховий тариф становить 0,6% за умови, що договір укладається на 1 рік.

Термін дії договору 6 місяців, що передбачає збільшення страхового тарифу на 50%.

Задача 20

Сільськогосподарське підприємство уклало зі страховиком договір страхування від недоотримання врожаю ячменю. Площа посіву 40 га. Фактична врожайність за останні 5 років становила відповідно 30 ц/га, 35 ц/га, 40 ц/га, 33 ц/га, 42 ц/га. Протягом дії договору страхування внаслідок градобиття пошкоджена вся посівна площа і врожайність ячменю склала 16 ц/га. Закупівельна ціна ячменю в минулому році за 1 ц становила 100 грн., а в поточному 95 грн.

Страховий тариф становить 6%. Страховик зобов'язується відшкодувати збитки в розмірі 70%.

Визначте розмір страхового платежу, збитків та страхового відшкодування.

ГЛОСАРІЙ

АБАНДОН - відмова страхувальника судна або вантажу від усіх прав власності на застрахований об'єкт на користь страховика за умови отримання від останнього всього належного страхового відшкодування. Застосовується в разі пропадання безвісти об'єкта страхування або економічної недоцільності усунення пошкоджень.

АВАРІЙНИЙ КОМІСАР - фахівець, який за дорученням страховика (іноді із залученням експерта — сюрвейєра) визначає причину, характер і розмір збитків і видає аварійний сертифікат. На нього може покладатись участь у проведенні превентивних заходів, а також ліквідації наслідків страхового випадку. Іноді страховик може доручати аварійному комісару розгляд претензій страхувальника.

АВАРІЙНИЙ СЕРТИФІКАТ - документ, що видається страхувальникові аварійним комісаром, агентом або іншим уповноваженим представником страховика на підставі наслідків огляду пошкодженого майна. В аварійному сертифікаті фіксуються можливі причини, характер і розмір збитку, зумовленого страховим випадком. Аварійний сертифікат для страхувальника підставою для висунення претензії страховикові. Проте Аварійний сертифікат не може розглядатись як безумовний доказ відповідальності страховика.

АВАРІЯ В МОРСЬКОМУ СТРАХУВАННІ - збиток, завданий судну, вантажу й фрахту під час морських перевезень. Такі Аварія поділяються на загальні і часткові. Збитки, завдані загальною аварією, поділяються між судном, вантажем і фрахтом. При частковій аварії збитки відносяться на того, хто відповідальний за її виникнення, або на потерпілого

АВЕРСІЯ РИЗИКУ - негативне ставлення до ризику, що доходить до невизнання його значення і ролі, а також виявляється як протидія ризиковій діяльності

АВІАЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ - страхування ризиків, пов'язаних із використанням авіаційної та космічної техніки. Іноді страхування космічних ризиків виділяється в окремий вид. До авіаційного страхування входить: страхування літаків, гвинтокрилів (вертольотів) та іншої авіаційної техніки від пошкодження й знищення: страхування відповідальності перед пасажирами і третіми особами за шкоду, заподіяну їх здоров'ю та майну; відповідальність власників повітряних суден як роботодавців, страхування деяких інших ризиків

АГЕНТ СТРАХОВИЙ - фізична або юридична особа, яка діє від імені страховика і в межах наданих ним повноважень

АДЕНДУМ - документ, є додатком до страхового договору. В адендумі зазначаються зміни в умовах страхування

АКВІЗИЦІЯ - укладення нових договорів страхування. Вважається, що аквізиційна діяльність нормальна, коли кількість нових договорів страхування перевищує число договорів, за якими закінчився термін дії

АКТ ПРО НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК - документ, що складається адміністрацією і комітетом професійної спілки підприємства чи установи, якщо з їхнім працівником стався нещасний випадок, пов'язаний з виконанням службових обов'язків. У випадках із пасажиром відповідний документ складається на транспорті. У разі, якщо потерпілий застрахований від нещасних випадків, акт надсилається до страхової організації з метою

оформлення страхових виплат

АКТИВИ СТРАХОВИКА - кошти страховика, що інвестовані в цінні папери, придбану нерухомість, інші матеріальні цінності, розміщені на рахунках у банках. Джерелами цих коштів є статутний фонд, страхові резерви та інші пасиви. Від величини й структури Активів страховика залежить платоспроможність страховика

АКТУАРІЙ - офіційно уповноважена особа, фахівець, яка з допомогою методів математичної статистики розраховує страхові тарифи. На Актуарій покладається відповідальність за те, щоб страхові фонди були достатніми на той момент, коли компанії доведеться виконувати свої зобов'язання за виданими полісами

АКТУАРНІ РОЗРАХУНКИ - система математичних і статистичних методів розрахунку страхових тарифів. Методологія актуарних розрахунків ґрунтується на застосуванні теорії ймовірностей, демографічної статистики та довгострокових фінансових обчислень інвестиційного доходу страховика. Актуарні розрахунки дають змогу визначити частку кожного страхувальника у створенні страхового фонду

АКЦЕПТ - згода однієї сторони страхових відносин (страхувальника або страховика) з пропозиціями іншої сторони про укладення договору страхування або перестрахування на умовах, що відповідають цим пропозиціям

АКЦІЯ - цінний папір без визначеного часу обігу, що свідчить про внесення паю до статутного фонду акціонерного товариства, підтверджує членство в цьому товаристві і дає його власникові право на отримання доходу в формі

дивіденду, а також на участь в розподілі майна в разі ліквідації товариства. А. можуть бути простими чи привілейованими, іменними або на пред'явника

АНДЕРРАЙТЕР –

- 1) у страхуванні — висококваліфікована і відповідальна особа страховика, уповноважена виконати необхідні процедури по розгляду пропозицій і прийняттю ризиків на страхування (перестраховання): оформляє страхові поліси, оцінює ризик, визначає ставки премій та інші умови страхування:
- 2) у банківській справі — особа, яка гарантує емітенту розміщення на ринку його облігаційної позики або пакета акцій на узгоджених умовах за спеціальну винагороду.
- 3) маклер в операціях з цінними паперами

АНУЇТЕТ - договір страхування пенсій або ренти, за яким виплачується визначена річна сума доходу протягом життя ануїтету замість попередньої сплати одноразової страхової премії

АСИСТАНС - перелік послуг (у рамках договору страхування), які надаються в потрібний момент через медичне, технічне і фінансове сприяння. Широко використовується в зарубіжних країнах для забезпечення безпеки подорожуючих під час поїздок за кордон (у разі хвороби, нещасного випадку)

АСОРТИМЕНТ СТРАХОВОГО РИНКУ - набір видів страхових послуг, що пропонуються страховальникам у даній країні, регіоні

АУДИТ - незалежна перевірка бухгалтерської звітності та іншої обліково-звітної інформації про діяльність фірми з метою підтвердження їх достовірності і законності. Всі Страховики зобов'язані щорічно проходити

зовнішній аудит. Він здійснюється юридичними або фізичними особами, які мають сертифікати й ліцензії, видані Аудиторською палатою України

АУТСАЙДЕР - страховик або посередник (брокер, агент), який не є членом страхових об'єднань (асоціацій) і не дотримується в своїй діяльності тарифних та інших угод, тобто виступає як конкурент зазначених об'єднань.

БАРАТРИЯ - навмисне завдання шкоди власникові судна або вантажу екіпажем судна

БЕНЕФІЦІАР - особа, на користь якої страхувальник уклав договір страхування, третя сторона — вигодонабувач за страховим полісом

БІНДЕР - тимчасова форма угоди між страхувальником і страховиком з приводу наступного укладання страхового договору. Біндери здебільшого застосовується у зарубіжній практиці в разі, коли укладення договору вимагає тривалого часу на опрацювання нестандартних умов страхування

БОНУС - знижка, що її надає страховик із суми страхової премії за оформлення договору страхування на особливо вигідних умовах. Бонус визначається переважно у відсотках або проміле

БОНУС-МАЛУС - система підвищень і знижок, що застосовується у страхуванні, здебільшого транспортних засобів

БОРДЕРО - перелік ризиків, прийнятих на страхування, у частині, що передається цедентом на перестраховання Бордеро надсилається цедентом страховикові у визначені договором перестраховання строки. Бордеро бувають попередніми і остаточними

БРОКЕР ЛЛОЙДА - страховий брокер, що зареєстрований на страховому ринку Ллойда (Лондон)

БРОКЕР СТРАХОВИЙ - юридична або фізична особа, що має дозвіл виступати посередником між страхувальниками і страховиками. Брокер страховий діє від імені і за дорученням страхувальників. До його завдань входить пошук страхової компанії (компаній), де можна було б розмістити ризик на оптимальних умовах з погляду надійності страховика і розміру страхових премій. У разі страхового випадку Брокер страховий надає допомогу страхувальникові в отриманні відшкодування, а також залучається до розміщення ризиків, що передаються на перестраховання. Оплату за послуги Брокер страховий здійснює страховик

БРУТТО-ПРЕМІЯ - загальна сума страхових внесків, визначена на підставі страхової суми і брутто-ставки (страхового тарифу)

БРУТТО-СТАВКА - сума визначеної нетто-премії і навантаження. Ці складові брутто-ставки мають різне призначення. Нетто-ставка має забезпечити відшкодування витрат на покриття збитків з ризикових видів страхування і на виплати зі страхування життя. Навантаження призначене для забезпечення фінансування витрат страховика на ведення справи і отримання планового прибутку від страхових операцій

ВАЛОВЕ УТРИМАННЯ - сумарний обсяг зобов'язань, узятих страховиком на свій ризик за всіма договорами страхування

ВАЛОВИЙ - збиток, що зумовлює потребу виплати всієї страхової суми

ВАЛЮТНИЙ КУРС - ціна грошової одиниці однієї країни, виражена через грошову одиницю іншої країни або міжнародну грошову одиницю (наприклад, екю). Має вирішальне значення для забезпечення еквівалентності в стосунках з суб'єктами інших держав. В Україні Валютний курс визначається Національним банком України

ВЗАЄМНЕ СТРАХУВАННЯ - форма страхового захисту, за якої страхувальники, котрі мають споріднені майнові інтереси та ризики, одночасно є членами страхового товариства. Взаємне страхування — довготермінова домовленість між групою осіб (юридичних і фізичних) про відшкодування в певних частках збитків один одному в разі настання страхових випадків.

ВЗАЄМНІСТЬ - умова, згідно з якою цедент перестраховує свої договори в компаніях, які в свою чергу, власні договори страхування передають йому на перестраховання. Взаємність може застосовуватися за критеріями обсягу премій або наслідків проходження договорів

ВИГОДОНАБУВАЧ - особа, визначена страхувальником для отримання належних сум страхових виплат у разі, якщо страхувальник (застрахований) не буде здатний скористатися ними самостійно

ВИД СТРАХУВАННЯ - страхування однорідних об'єктів від характерних для них небезпек

ВИКУПНА ВАРТІСТЬ - сума, на яку може претендувати власник полісу зі страхування життя в разі припинення дії полісу

ВИНА СТРАХУВАЛЬНИКА - суб'єктивне ставлення юридичної або фізичної особи до своєї протиправної поведінки і її можливих наслідків, що

може спричинитися до завдання шкоди Розрізняють вину двох видів: навмисні дії і необережність. Остання, у свою чергу, поділяється на просту і грубу необережність. Наявність навмисної дії або грубої необережності може бути підставою для звільнення страховика від його обов'язків з виплати страхового відшкодування

ВІДКРИТИЙ КОВЕР - форма автоматичного страхування вантажів на тривалий час без визначення будь-яких загальних лімітів. Відкритий ковер діє в межах генерального полісу. Самостійно юридичної сили не має

ВІДНОВЛЕННЯ СТРАХУВАННЯ - продовження дії договору страхування на новий термін. На практиці Відновлення страхування здійснюється укладанням нового договору або оформленням спеціального додатка до діючого договору. Часто страховики надають страхувальникам, які щороку й своєчасно поновлюють поліси, пільги у вигляді знижок зі страхових премій

ВІДШКОДУВАННЯ СТРАХОВЕ - сума, що виплачується страховиком на компенсацію збитку, заподіяного страховим випадком на об'єктах страхування майна і відповідальності. Якщо страхова сума менша від збитку, Відшкодування страхове здійснюється пропорційно до відношення страхової суми до страхової вартості об'єкта. У разі подвійного страхування Відшкодування страхове фактичного збитку здійснюється всіма страховиками в межах страхової вартості об'єкта страхування пропорційно до частки кожного в загальній страховій сумі. Умовами договору страхування може передбачатись заміна виплати страхового відшкодування компенсацією збитку в натуральній формі

ГАРАНТІЯ СТРАХОВА - письмове заручення страховика за свого клієнта щодо його кредитоспроможності. Це означає, що страхова компанія бере на

себе зобов'язання в разі настання обумовлених подій сплатити суму неплатежу" за свій рахунок

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПОЛІС - письмова угода з фіксованою страховою сумою, розмір якої дозволяє покрити страхуванням кілька відправлень вантажів за умови, що про них буде своєчасно декларовано страховику. Г. п. діє доти, доки не буде використаний (задекларований) увесь ліміт установленної страхової суми

ГУДВІЛЛ - комплекс заходів, спрямованих на збільшення прибутку компанії без відповідного збільшення активних операцій, включаючи використання кращих управлінських рішень, домінуючу позицію на ринку страхових послуг, нові технології

ДЕКЛАРАЦІЯ СТРАХОВА - заява страхувальника про об'єкт страхування і характер ризику. Декларація страховика містить дані про склад, місцезнаходження, вартість, умови зберігання й використання та іншу інформацію щодо об'єктів, котрі підлягають страхуванню

ДЕПО ПРЕМІЙ - частина страхової премії, що належить перестраховикові, але тимчасово утримується перестраховальником з метою підвищення гарантії" своєчасного виконання зобов'язань, передбачених договором перестраховування. Депо премія підлягає поверненню з припиненням дії договору. Депо премія застосовується переважно в договорах із зарубіжними перс страховика ми. На кошти, розміщені в Депо премії перестраховикові нараховуються відсотки

ДЕРЖАВНЕ ОBOB'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ - форма страхування, при якій визначені законодавством страхувальники сплачують страхові внески за

рахунок державного бюджету Сюди належать обов'язкове страхування військово-службовців, працівників правоохоронних органів, податкової і митної служби, народних депутатів та деяких інших категорій працівників

ДЕРЖСТРАХ УРСР - до 1958 року був структурним підрозділом Держстраху СРСР і виконував його функції на території України, а пізніше перебував у складі Мінфіну УРСР. Протягом багатьох років був єдиним страховиком. З припиненням державної монополії на страхову справу був спочатку перетворений в комерційну, а з 1994 року на Національну акціонерну страхову компанію «Оранта». НАСК «Оранта» посідає провідне місце на страховому ринку України

ДЕТАЛЬНИЙ СЕРТИФІКАТ - документ, що містить характеристик кожного випадку перестраховання. прийнятого перестраховиком від цедента

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ - у страхуванні здійснюється з метою зменшення ризику і отримання більшого прибутку шляхом:

- 1) одночасного розвитку кількох, не пов'язаних один з одним видів страхування., розширення страховиком спектра страхових послуг
- 2) поширення активності страховиків за межі основного бізнес), що досягається розміщенням активів (Із додержанням існуючих нормативів) серед різних, не пов'язаних між собою об'єктів (акції, облігації, нерухомість, банківські депозити)

ДИСКЛОУЗ - прийнята в багатьох країнах норма страхового права, згідно з якою страхувальник зобов'язаний негайно сповістити страховика про будь-які чинники, що можуть мати істотне значення стосовно ризику, прийнятого на страхування

ДИСКОНТ -

1) різниця між сумою, зазначеною в векселі, і сумою, що виплачується векселетримачу;

2) різниця між цінами на один і той самий товар з різними термінами постачання;

3) різниця між номінальною вартістю цінних паперів та їх біржовим курсом, якщо останній є нижчим за вартість

ДИСПАША - розрахунок витрат, пов'язаних із загальною аварією, який складає диспашер. Диспаша містить докладний виклад причин загальної аварії, а також розподіл їх між учасниками морських перевезень: виконується на підставі заяви зацікавленої особи і висновку диспашера про визнання аварії загальною

ДИСПАШЕР (ДЖАСТЕР) - фахівець у галузі морського права, який здійснює розрахунки з розподілу витрат за загальною аварією між судном, вантажем і фрахтом

ДОБРОВІЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ - форма страхування, що здійснюється на підставі добровільно укладеного договору між страховиком і страхувальником. Добровільне страхування здійснюється згідно з правилами страхування, що їх розробляє страховик і реєструє в Укретрахнадяді. Договір Добровільного страхування вступає в дію, як правило, після сплати страхової премії

ДОГОВІР ПЕРЕСТРАХУВАННЯ - угода між двома страховими компаніями, з яких одна — перестраховальник — зобов'язується передати ризику, а друга — перестраховик — прийняти ризику в перестраховування

ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ - угода між страхувальником і страховиком, яка передбачає зобов'язання страховика в разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальникові або іншій особі, на користь якої укладено договір, а страхувальник зобов'язується сплатити страхову премію у визначені строки. Договір страхування укладається на підставі заяви страхувальника Факт укладення Договору страхування може засвідчуватись також страховим полісом, свідоцтвом У Договорі страхування зазначається вид страхування, страхова сума, страхова премія, реквізити сторін, строки початку і закінчення дії договору Як правило. Договір страхування вступає в дію після сплати всього страхового платежу або суми, визначеної за першим строком платежу

ДОДАТКОВА КОМІСІЯ - надбавка, що виплачується цеденту на покриття витрат, пов'язаних із залученням нових страхувальників

ДОДАТКОВА ПРЕМІЯ - додатковий страховий внесок, що сплачується страхувальником за те, що до умов страхування вносяться додаткові ризики, або за страхування ризиків з підвищеною небезпекою. Додаткова премія застосовується здебільшого в особистому страхуванні в разі, коли андеррайтер вважає, що застрахувати заявника на звичайних умовах, з урахуванням Його віку, стану, здоров'я, небезпечної професії, складних кліматичних умов, неможливо

ЕКСПЕРТНА РАДА З ПИТАНЬ СТРАХУВАННЯ - створена в 1996 році при Кабінеті міністрів України як дорадчий орган для підготовки висновків щодо формування державної політики у сфері страхування, розроблення пріоритетних напрямків розвитку страхового ринку

ЕКСЦЕДЕНТ - залишок страхової суми, що створюється зверх власного

утримання страховика або перестраховика і повністю надходить у перестраховання

ЕКСПЕДЕНТ ЗБИТКОВОСТІ - договір непропорційного перестраховання. Дає змогу страховій компанії захищати себе по певних видах страхування на випадок, якщо загальні наслідки здійснення страхового бізнесу перевищують рівень збитковості, що врахований при визначенні премій за страховими договорами

ЕКСЦЕДЕНТ ЗБИТКУ - договір непропорційного перестраховання. Застосовується страховиками для захисту від великих і не передбачуваних збитків. Вступає в дію тоді, коли сума збитку внаслідок страхового випадку або серії таких випадків, що спричинилися до однієї події, перевищить обумовлену договором суму (пріоритет)

ЕКСЦЕДЕНТ СУМИ - ексцедентний договір перестраховання. Згідно з його умовами всі прийняті на страхування ризики, страхова сума яких перевищує власне утримання цедента. Підлягають переданню на перестраховання в межах визначеного ліміту або ексцеденту, тобто суми власного утримання цедента (лінія), помноженої на обумовлене число раз саму на себе

ЕКСЦЕДЕНТНЕ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ - давня і найважливіша форма пропорційного перестраховання. Застосовується в тих випадках, коли ризики, що приймаються на страхування, за розміром страхових сум дуже коливаються. Е. п. сприяє досягненню необхідного збалансування страхового портфеля цедента. Е. п. найчастіше застосовується при страхуванні від вогню, стихійного лиха, крадіжки, нещасних випадків і при страхуванні життя

ЗАКОН ПРО СТРАХУВАННЯ - прийнятий Верховною Радою України.

Регулює відносини у сфері страхування і спрямований на розвиток ринку страхових послуг, посилення надійності страхового захисту юридичних і фізичних осіб. Дія цього Закону не поширюється на державне соціальне страхування. Документ містить 5 розділів (загальні положення, договори страхування, забезпечення платоспроможності страховиків, державний нагляд за страховою діяльністю в Україні, заключні положення)

ЗАПАС ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ (непо-активи) - один із найважливіших показників надійності страховика. Визначається відніманням від загальної вартості майна суми нематеріальних активів і загальної суми зобов'язань. Страхові зобов'язання беруться такими, що дорівнюють технічним резервам. На будь-яку дату фактичний Запас платоспроможності має бути не меншим за нормативний

ЗАРОБЛЕНА ПРЕМІЯ - та частина страхової премії, яка припадає на час, що минув після початку страхового періоду

ЗАСТРАХОВАНИЙ - особа, яка бере участь в особистому страхуванні, об'єктом страхового захисту якого є життя, здоров'я і працездатність. Застрахований може бути одночасно і страхувальником. Застрахований має право у передбачених договором випадках отримати обумовлену страхову суму або виплати меншого розміру

ЗАЯВА ПРО ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ ЗАСТРАХОВАНОГО МАЙНА - подається страхувальником своєму страховикові в письмовій формі з метою отримання страхового відшкодування. На підставі цього документа за наявності страхового випадку складається страховий акт

ЗАЯВНИК - особа, яка в письмовій або усній формі висловлює намір

придбати страховий поліс

ЗБИТКОВІСТЬ СТРАХОВОЇ СУМИ - показник діяльності страховика, що характеризує відношення страхового відшкодування до страхової суми всіх застрахованих об'єктів у розрізі ризикових видів страхування. Збитковість страхової суми визначається у відсотках, показує ймовірність збитку і зіставленням фактичного і тарифного рівнів використовується для оцінювання ризиків

ЗБИТОК - у страхуванні термін має кілька значень. Серед них:

- 1) втрата (школа), що підлягає відшкодуванню страховиком;
- 2) факт настання страхового випадку (реалізації страхового ризику);
- 3) справа, що містить документи страховика з конкретного страхового випадку, які підтверджують обґрунтованість виплати

ЗБИТОК ВІД ЗАГАЛЬНОЇ АВАРІЇ - шкода, завдана застрахованому інтересу внаслідок загальної аварії

ЗБИТОК ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ МАЙНА, ЯКЕ БУЛО ВРЯТОВАНО - здебільшого пов'язаний з морськими перевезеннями, коли врятоване майно продається раніше, ніж прибуде в порт призначення. Страхувальник має право на виручку від продажу майна за мінусом витрат з його реалізації. Страховик має сплатити страхувальникові збиток, що дорівнює різниці між отриманою сумою виручки і страховою сумою

ЗЕЛЕНА КАРТКА - назва однойменної системи міжнародних договорів і страхового свідоцтва про страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, які виїжджають у країни — члени цієї системи. Дістала назву від кольору і форми полісу. Заснована в 1949 році. Нині членами

Міжнародної системи Зелена картка є понад 40 країн Європи, Азії і Африки. У червні 1997 року до складу членів системи Зелена картка прийнято Україну

ЗЕМСЬКЕ СТРАХУВАННЯ - один із видів страхування майна до 1917 року. Назва походить від органів, що здійснювали таке страхування, — земств. Земське страхування було трьох форм: обов'язкове, додаткове і добровільне. Здебільшого це було страхування на випадок пожежі, а згодом і від нещасного випадку. Кожне земство могло здійснювати страхові операції лише на території своєї губернії

ЗМІШАНЕ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ - вид особистого страхування, в якому передбачається страхове покриття кількох несумісних ризиків. Найчастіше Змішане страхування життя включає покриття на випадок смерті з будь-якої причини протягом строку дії договору, при дожитті до закінчення строку договору і при нанесенні шкоди здоров'ю внаслідок нещасного випадку

КАФ - умова поставки вантажу морським транспортом за зовнішньоекономічним договором. Права і обов'язки за договором КАФ подібні з умовами договору СІФ. проте страхування товару не входить в обов'язки продавця

КВАЛІФІКАЦІЯ - якісне визначення об'єктів

КВАНТИЛЬ - одна з числових характеристик випадкових величин, що застосовується у математичній статистиці

КВАНТИФІКАЦІЯ - кількісне визначення об'єктів

КВОТА У СТРАХУВАННІ

- 1) частка участі страховика в загальній страховій сумі в разі страхування об'єкта на умовах співстрахування;
- 2) частка кожного з учасників у договорі перестрахування

КВОТНЕ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ - перестрахування на базі квоти. Це означає, що страховик передає перестраховикові в погодженій частці всі без винятку прийняті на страхування ризики за певним видом (групою видів) страхування. У цій самій пропорції перестраховикові передається отримана цедентом від страхувальника премія, а перестраховик відшкодовує цедентові сплачені збитки в межах своєї частки страхової суми

КЕПТИВНІ СТРАХОВІ КОМПАНІЇ - компанії, що створюються промисловими, торговельними, банківськими та іншими структурами з метою задоволення їхніх потреб у страхових послугах. Це дає можливість досягати економії на страхових преміях. Кептивні страхові компанії можуть обходитися без послуг посередників

КІНЦЕВИЙ ТЕРМІН ДІЇ ПОЛІСУ - дата закінчення покриття полісу. Не поширюється на поліси, що передбачають автоматичну виплату суми в кінці періоду страхування (страхування на дожиття, довесільне страхування тощо)

КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ - система поділу страхування на сфери діяльності, галузі, підгалузі. види і форми. Класифікація страхування має за мету сприяння формуванню страхового ринку, впорядкування звітності та державного регулювання страхової діяльності, розвитку міжнародної інтеграції в страхуванні

КЛАУЗУЛА - застереження, що вносяться в договір страхування

КОВЕР-НОТА СТРАХОВА - свідоцтво про страхування, яке видається брокером страхувальникові на знак підтвердження укладення договору страхування з переліком списку страховиків. Ковер-нота страхова не має юридичної сили, слугує лише довідковою інформацією. В обумовлений час брокер має вручити страхувальникові поліс Ковер-нота страхова застосовується і в перестрахованні, де може мати юридичну силу і замінювати сліп

КОЕФІЦІЄНТ ЗБИТКІВ - показник, що розраховується як відношення оплачених претензій і тих, що підлягають оплаті, до зароблених премій

КОЛЕКТИВНЕ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ - страхування, при якому може укладатися договір на страхування за рахунок коштів підприємств усіх працівників або їх групи. У колективному страхуванні життя страхувальником є підприємство, а застрахованим — кожний працівник, прізвище якого заноситься до списку, що є невіддільною частиною полісу

КОМЕРЦІЙНИЙ КРЕДИТ - короткостроковий кредит, що надається одним господарським суб'єктом іншому у формі відстрочки платежу за продані товари (послуги). Звичайно оформляється переказним векселем. Відсоток за Комерційним кредитом входить до ціни товару та суми векселя і здебільшого є нижчим, ніж за банківським кредитом

КОМІСІЯ СТРАХОВА - винагорода, що виплачується страховиком посередникам (брокерам і агентам) за залучення об'єктів на страхування, оформлення документації, інкасацію страхових внесків, а в деяких випадках — і за розгляд страхових претензій. Комісія страхова нараховується у відсотках від страхових премій (внесків). Розмір відсотка залежить від виду страхування та деяких інших факторів

КОНВЕРСІЯ - переведення полісу з одного виду страхування життя в інший

КОНТР АЛІМЕНТ - отриманий перестраховальний інтерес

КОСТ ЕНД ФРЕЙД - ціна товару в порту відправлення плюс морський фрахт до порту призначення. Не включає витрат зі страхування

КОТИРУВАННЯ - визначення страховиком ставки премії, за якою він готовий застрахувати ризик

КУМУЛЯЦІЯ –

1) концентрація страхових ризиків в одній компанії в обсязі, що може призвести до багатьох збитків внаслідок одного страхового випадку:

2) зосередження застрахованих об'єктів на одній території, вулиці, будинку, порту, залізничній станції, судні, що у разі одночасного страхового випадку (наприклад, землетрусу) може призвести до порушення фінансової стабільності страховика.

Кумуляція має враховуватися при визначенні частини ризику, що залишається на утриманні страховика

ЛІГА СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ - некомерційне об'єднання страховиків з метою обстоювання їхніх інтересів у владних структурах, сприяння розвитку страхового законодавства, підвищення кваліфікації персоналу та інформаційного забезпечення страхових компаній, налагодження контактів і відповідними об'єднаннями (асоціаціями) інших держав

ЛІКВІДАЦІЯ ЗБИТКІВ - термін означає комплекс робіт з визначення і виплати страхового відшкодування

ЛІКВІДНІСТЬ –

- 1) спроможність страховика своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, передусім сплачувати борги.
- 2) показник того, як швидко можна реалізувати матеріальні цінності і отримати гроші, необхідні для покриття зобов'язань

ЛІНІЯ ЕКСЦЕДЕНТА - частка відповідальності в договорі ексцедента суми, що дорівнює розміру власного утримання цедента

ЛІЦЕНЗІЯ НА СТРАХОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ - документ, що засвідчує право страхової компанії брати на страхування (перестраховування) страхові ризики певного виду. Видається Комітетом у справах нагляду за страховою діяльністю, має спеціальну форму і містить такі обов'язкові реквізити: повну і скорочену назви страховика та його юридичну адресу, перелік видів страхування з добровільного і обов'язкового страхування, назву території, на якій страховик і його філії мають право укладати договори страхування, термін дії, реєстраційний номер і дату видачі ліцензії, підпис керівника (або заступника) Укрстрахнагляду. У разі порушення страхового законодавства ліцензія може бути відкликана

ЛЛОИД –

- 1) міжнародний страховий ринок, розташований у Лондонському Сіті:
- 2) корпорація (об'єднання) юридичне незалежних страховиків, кожний з яких самостійно приймає на страхування ризики, виходячи зі своїх фінансових можливостей. Кожний член Л. на забезпечення своєї діяльності має внести вагому суму у вигляді депозиту. Члени Л. об'єднані в синдикати, що їх очолюють андеррайтери. Останні приймають на страхування ризики від імені членів синдикату. Заснований в 1734 році. Нині є великим страховиком і пере-страховиком. особливо морських. авіаційних, автомобільних

нафтогазодобувних ризиків. Багато українських страховиків перестраховують ризики на ринку Ллойда

ЛОКАЛІЗАЦІЯ - заходи з просторового обмеження поширення ризику

МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ - галузь страхування, в якій об'єктом страхування є майно, що належить юридичним або фізичним особам

МАКСИМАЛЬНО МОЖЛИВИЙ ЗБИТОК - верхня межа збитку, імовірність появи якого внаслідок одного страхового випадку досить значна

МАРКЕТИНГ У СТРАХУВАННІ - система взаємодіючих видів діяльності, спрямована на планування, визначення ціни, а також на рекламування і реалізацію страхових послуг. Маркетинг у страхуванні — це діяльність, що супроводжує рух послуг від страхової компанії до страхувальника

МАТЕРІАЛЬНІ ФАКТИ - обставини, що впливають на розрахунки андеррайтера при визначенні умов прийняття ним ризику

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ - вид особистого страхування на випадок втрати здоров'я від хвороби або внаслідок нещасного випадку. Медичне страхування застосовується з метою мобілізації та ефективного використання коштів на покриття витрат на медичне обслуговування страхувальників. Медичне страхування може мати форми обов'язкового і добровільного страхування. Договори Медичного страхування укладаються в груповому та індивідуальному порядку. Цей документ є гарантією отримання медичної допомоги в обсягах і на умовах, визначених чинним законодавством або правилами страхування

МОНОПОЛІЯ СТРАХОВА - може бути:

- 1) повною, якщо існує виключне право держави або державної організації на проведення всіх форм і видів страхування у країні;
- 2) частковою, коли страховик користується за окремими видами страхування

МОРСЬКЕ СТРАХОВЕ БЮРО УКРАЇНИ - форма об'єднання страховиків, юридична особа, яка діє на підставі Положення та установчого договору, погодженого з Укрстрахнаглядом та Державним департаментом морського та річкового транспорту. Бюро має відокремлене майно, самостійний баланс, розрахунковий, валютний та інші рахунки в установах банків, набуває майнових та особистих немайнових прав, має право виступати в суді, арбітражному та третейському судах, виконувати будь-які дії відповідно до укладених угод, що не суперечать законодавству

МОРСЬКЕ СТРАХУВАННЯ - один з найдавніших видів страхування. Охоплює страхування суден, вантажів і фрахту від різних видів небезпеки під час виконання рейсів. Головні ризики: збитки від вогню, блискавки, шторму та іншого стихійного лиха, від зіткнення суден, посадки судна на мілину, зникнення судна безвісти тощо. Крім того Морське страхування покриває витрати за загальною аварією, а також втрати, зумовлені крадіжкою і пропажею вантажу. Обсяг відповідальності за Морське страхування визначається спеціальними умовами

МОТОРНЕ (ТРАНСПОРТНЕ) СТРАХОВЕ БЮРО УКРАЇНИ (МТСБУ) - форма об'єднання страховиків, що здійснюють страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Створене в 1994 році. Страховики можуть входити до МТСБУ як повні або асоційовані члени. Вищим органом управління є загальні збори страховиків — членів Моторного бюро. Мета МТСБУ — координація діяльності його членів щодо оформлення

страхування і покриття шкоди, нанесеної третім особам внаслідок дорожньо-транспортних пригод на території України, а також за її межами, реалізація договорів, конвенцій і домовленостей з уповноваженими організаціями по страхуванню цивільної відповідальності транспортних засобів інших країн. При МТСБУ для забезпечення виконання зобов'язань його членами перед страхувальниками і потерпілими створені страхові резервні фонди: фонд страхових гарантій; фонд захисту потерпілих

НАВАНТАЖЕННЯ - частина страхового тарифу, не пов'язана з формуванням фондів для здійснення страхових виплат. Навантаження призначене для мобілізації коштів, необхідних для покриття витрат, пов'язаних з веденням страхової справи (оплата праці персоналу страховика, оренда приміщень офісу, витрати на придбання й експлуатацію обчислювальної техніки, реклама, транспортні витрати, сплата деяких податків та обов'язкових платежів тощо). Навантаження є джерелом оплати посередницьких послуг і отримання певної суми прибутку від страхової діяльності

НАДЗВИЧАЙНА СИТУАЦІЯ - обставини, що склалися на певній території внаслідок стихійного лиха, катастрофи, аварії або іншої біди, що зумовило людські жертви, шкоду довкіллю, порушення нормальних умов життя і діяльності

НАТУРАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ - форма страхування, при якій страхові платежі і виплати здійснюються в натурі. Натуральне страхування було характерним для рабовласницького і феодалного суспільства. Тепер елементи натурального страхування збереглися в деяких економічно слаборозвинутих країнах

НЕЗАРОБЛЕНА ПРЕМІЯ - частина премії, що по договору страхування або

страховому портфелю припадає на ще не початий або залишок періоду страхування

НЕПРОПОРЦІЙНЕ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ - форма організації договорів перестраховання, що передбачає відповідальність перестраховика понад обумовлений розмір збитку або збитковості, тобто відповідальність перестраховика не розраховується залежно від відповідальності страховика

НЕТТО-ПРЕМІЯ - брутто-премія за мінусом навантаження

НЕТТО-СТАВКА – частинна страхового тарифу, що призначена для формування ресурсів страховика для виплати страхових відшкодувань і страхових сум. Методи розрахунку Нетто-ставки у майновому і особистому страхуванні різні

НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК - пожежа, дорожньо-транспортна аварія, катастрофа, отруєння хімічними продуктами чи інша подія, що спричинила смерть або каліцтво застрахованої особи, пошкодження або знищення застрахованого майна

НОРМАТИВНИЙ ЗАПАС ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ - на звітну дату (без договорів зі страхування життя) дорівнює більшій з таких величин:

1) визначеної як добуток суми надходжень страхових премій протягом звітного періоду на 0.25 (при цьому сума надходжень страхових премій зменшується на 90% страхових премій, сплачених перестраховикам).

2) визначеної як добуток суми здійснених виплат протягом звітного періоду за договорами страхування на 0.30 (при цьому сума здійснених виплат зменшується на 90% суми компенсацій, отриманих від перестраховиків).

Страховики, котрі прийняли на себе страхові зобов'язання в обсягах, які

перевищують можливості їх виконання за рахунок власних активів, мають застрахувати ризик виконання цих зобов'язань у перестраховиків. Перестрахованню підлягають також усі об'єкти, страхова сума кожного за якими перевищує 10% загальної суми сплаченого статутного фонду і сформованих резервів

НОСІЙ РИЗИКУ - суб'єкт, який бере на себе тягар наслідків ризику

НОТИС –

1) стаття договору перестраховання, яка передбачає у випадках, коли один з учасників договору (перестраховик або цедент) матиме намір змінити умови договору або припинити його на наступний рік, він має надіслати своєму партнерові повідомлення про це не пізніше як за три місяці до закінчення термін дії договору:

2) повідомлення судновласника фрахтівнику про час виходу судна в рейс або очікуване прибуття в порт навантаження (розвантаження).

ОБ'ЄКТ СТРАХУВАННЯ- конкретний майновий інтерес страхувальника або застрахованої особи (майно, відповідальність перед третьою особою, життя і здоров'я тощо), якому може бути завдано шкоди стихійним лихом, нещасним випадком або іншою страховою подією

ОБОВ'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ - форма страхування, що ґрунтується на принципах обов'язковості як для страхувальника, так і для страховика. Обов'язкове страхування має велику перевагу перед добровільним страхуванням у тому, що дозволяє різко знизити тарифи і здешевити страхові послуги. Водночас йому притаманні й недоліки, які полягають в тому, що обов'язкове страхування не враховує фінансових можливостей кожного страхувальника, особливостей об'єктів страхування і страхових ризиків. Обсяг

відповідальності страховика при Обов'язковому страхуванні, як правило, значно нижча за реальну вартість майна. Законодавством України передбачено здійснення обов'язкового страхування з 27 видів, у тому числі страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень у державних сільськогосподарських підприємствах. Більшість видів Обов'язкового страхування становить страхування окремих категорій громадян: (народних депутатів України, працівників силових структур, податкової, митної, ветеринарної служби, пасажирів та ін.), цивільної відповідальності власників транспортних засобів, врожаю сільськогосподарських культур у державних підприємствах тощо.

ОБОВ'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ ПАСАЖИРІВ - здійснюється від нещасного випадку в дорозі і поширюється на пасажирів морського, річкового, повітряного, залізничного та автобусного транспорту. Страхова премія входить у вартість квитка

ОКЛАДНЕ СТРАХУВАННЯ - форма майнового страхування, що широко застосовувалася в колишньому СРСР. її головна особливість полягала у визначенні абсолютних норм забезпечення (у рублях на об'єкт). За ними і діючими ставками обчислювалася сума обов'язкового платежу-окладу

ОПЦІОН - право продавати і купувати акції за визначеною ціною

ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ - галузь страхування, в якій об'єктом страхових відносин є життя, здоров'я і працездатність людини Ос, спрямоване на забезпечення захисту сімейних доходів громадян, а також на нагромадження ними коштів для підвищення рівня свого фінансового благополуччя

ОФЕРЕНТ – особі, що подає оферту

ОФЕРТА - пропозиція певній особі укласти угоду з урахуванням викладених умов. Може мати письмову або усну форму. Оферта вважається прийнятою після її акцепту

ПЕНСІЯ - гарантована щомісячна виплата грошових сум для забезпечення людей похилого віку, інвалідів, а також тих, хто втратив годувальника

ПЕРЕСТРАХОВИК - страхова організація, яка приймає об'єкти в перестраховування. Компанія, яка здійснює виключно операції з перестраховування, називається професійним Перестраховиком

ПЕРЕСТРАХУВАЛЬНА КОМІСІЯ - винагорода, що її сплачує перестраховик цедентові за те, що той передає ризики (об'єкти, договори) у перестраховування. За рахунок цих коштів цедент частково компенсує витрати, пов'язані з підготовкою і здійсненням операцій з прийняття ризиків на страхування, а також передачею обумовленої їх частки пере страховикові

ПЕРЕСТРАХУВАННЯ - порівняно нова для України сфера страхових відносин В СРСР Перестраховування не застосовувалося. Перестраховування — операція між двома страховими компаніями, при якій одна з них (цедент) передає від свого імені за певну плату частин) ризику за договором, укладеним зі страхувальником, іншої компанії (перестраховикові). Перестраховування дозволяє розукрупнювати великі ризики, поділяючи їх між двома або кількома страховиками, що сприяє збалансованості страхового портфеля кожного з них. Завдяки Перестраховуванню підвищується фінансова надійність страховиків, зростає їхня загальна спроможність нарощувати обсяги страхових послуг. Перестраховування буває факультативним (за окремими угодами) і договірним (облігаторним). Останнє зобов'язує цедента передавати на перестраховування в

межах визначеної суми всі ризики, характер і розмір яких визначений умовами договору. Є дві форми Перестраховання — пропорційна і непропорційна

ПІЛЬГИ У СТРАХУВАННІ - можуть надаватися у вигляді повного або часткового звільнення окремих страхувальників від сплати платежів з обов'язкового страхування. Наприклад, водії-інваліди, які керують автомобілями, обладнаними відповідним знаком, повністю звільнюються від страхових платежів з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Пільги у страхуванні можуть полягати також у наданні переваг при укладанні договорів добровільного страхування для постійних страхувальників. Можуть бути застосовані знижки зі страхових премій, пільговий місяць (зі збереженням покриття) на поновлення договорів страхування тощо

ПОДВІЙНЕ СТРАХУВАННЯ - одночасне повне страхування одного й того самого об'єкта від одних і тих самих ризиків у кількох страховиків, через що страхова сума значно перевищує страхову вартість. При виявленні П. с. кожний страховик покриває страхувальникові збиток у межах страхової вартості об'єкта пропорційно до своєї частки в загальній страховій сумі

ПОЖИТТЄВА СТРАХОВА РЕНТА - різновид особистого страхування, регулярний дохід, що виплачується застрахованій особі до кінця її життя з фонду, нагромадженого за рахунок страхових внесків

ПОЛІС (СТРАХОВИЙ ДОГОВІР, СТРАХОВЕ СВІДОЦТВО) - письмова угода між страхувальником і страховиком, яка засвідчує, що страховик у разі настання страхового випадку бере на себе зобов'язання виплатити страхову суму або в межах страхової суми відшкодувати збиток страхувальникові чи іншій особі, зазначеній у Полісі. за умови сплати страхових платежів

визначені строки Поліс має містити: назву документа, реквізити страховика, прізвище або назву страхувальника, його адресу, перелік об'єктів страхування, розмір страхової суми, перелік страхових випадків, розмір тарифу, а також страхових платежів, термін їх сплати, строк дії договору, права й обов'язки сторін, інші умови, підписи сторін

ПОРТО - поштово-телеграфні витрати, що відносяться кредитними, торговельними та страховими організаціями, а також приватними особами на своїх клієнтів

ПОРТФЕЛЬ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ - загальна сума відповідальності страховика або перестраховика за всіма діючими полісами

ПОСЕРЕДНИК - страховий брокер, або агент, через якого укладається договір страхування і вирішуються окремі питання щодо врегулювання претензій

ПРАВИЛА СТРАХУВАННЯ - опрацьовуються страховиком на кожний вид страхування і погоджуються з Укретрахнаглядом. Правила страхування мають містити: перелік об'єктів страхування, порядок визначення страхових сум, перелік страхових ризиків, термін і місце дії договору страхування, порядок його укладання, права й обов'язки сторін, дії страхувальника в разі настання страхового випадку та перелік документів, що підтверджують ці випадки, порядок і умови сплати страхових сум, термін прийняття рішення про виплату або відмову щодо відшкодування, умови припинення дії договору і порядок вирішення суперечок. До Правил страхування додаються страхові тарифи. Якщо Правила страхування не відповідають цим вимогам, Укретрахнагляд може відмовити страховикові у видачі ліцензії

ПРЕВЕНТИВНІ ЗАХОДИ У СТРАХУВАННІ - сукупність здійснюваних страховиком або за його рахунок заходів, пов'язаних з попередженням або зниженням руйнівного впливу можливих страхових випадків. П. з. в. с. впливають із самої сутності страхування, його превентивної функції. Це зумовлює потребу всебічного обґрунтування правил страхування і тарифів, а також застосування ефективних форм розрахунків, кваліфікованого оцінювання ризиків і визначення страхових виплат. Страховики можуть передбачати проведення за рахунок коштів страхових резервів низки заходів, спрямованих на запобігання пожежам, повеням, інфекційним хворобам тварин тощо

ПРЕВЕНЦІЯ - попереджувальна діяльність

ПРЕТЕНЗІЯ - вимога платежу в розмірі шкоди, завданої страховим випадком, але не більшому за страхову суму

ПРИБУТОК ВІД СТРАХОВИХ ОПЕРАЦІЙ - різниця між сумою зароблених страхових премій і собівартістю їх надання

ПРИПИНЕННЯ ДІЇ ПОЛІСУ - може статися за таких умов: закінчення передбаченого терміну страхування: розірвання страхового договору з ініціативи страхувальника або страховика, смерть страхувальника (фізичної особи): ліквідація страховика або визнання судовими органами договору недійсним

ПРОЛОНГАЦІЯ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ - продовження дії договору змішаного страхування життя або пожиттєвого страхування понад термін, забезпечений оплаченими внесками

ПРОПОРЦІЙНЕ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ - включає договори квотного та ексцедентного перестрахування, згідно з якими перестраховик має свою частку в загальній сумі збитків і загальній сумі премій

РЕГРЕС - право страховика на висунення у межах фактично сплаченої страхувальникові суми відшкодування збитку / претензії до третьої сторони, яка винна у страховому випадку, з метою отримання від неї компенсації за нанесену шкоду

РЕЗЕРВ НЕЗАРОБЛЕНИХ ПРЕМІЙ - частина премій за договором страхування, що відповідає терміну страхування, який виходить за межі календарного року. У світовій практиці існує кілька методів визначення Резервів незароблених премій. В Україні Резерв незароблених премій на звітну дату формуються залежно від сум надходження страхових премій за попередні 9 місяців (розрахунковий період). При цьому сума премій, що надійшли за 1 квартал, множиться на 0,25, за наступні 3 місяці — розрахункового періоду — на 0,5, за останні 3 місяці — на 0,75, Знайдені добутки додаються. Так само обчислюється сума часток перестраховиків у резервах незароблених премій. Зі збільшенням (зменшенням) сум часток перестраховиків у Резерві незароблених премій у звітному періоді відповідно збільшуються або зменшуються зароблені страхові платежі

РЕЗЕРВИ ЗБИТКІВ - елемент технічних резервів. Резерв збитків призначений для розрахунків з неоплачених збитків. Формування Резерв збитків формується на підставі заяв страхувальників на певну дату, що містять відповідні вимоги про відшкодування збитків. Величина Резерву збитків на звітну дату є сумою зарезервованих несплачених сум страхового відшкодування на вимогу страхувальника, щодо яких ще не прийнято рішення про повну або часткову відмову у виплаті страхових сум. Якщо Резерв збитків

збільшується проти попередньої звітної дати, то різниця (приріст) відноситься до витрат страховика. У разі зменшення Резерву збитків — різниця відноситься на зростання доходів страховика

РЕЗЕРВИ СТРАХОВІ - система фондів страховика, утворюваних залежно від видів страхування з метою забезпечення гарантії майбутніх страхових відшкодувань і виплат страхових сум. Резерви страхові визначаються по-різному в ризикових видах страхування і у страхуванні життя. У ризикових видах страхування формуються резерв незароблених премій і резерв збитків, а в страхуванні життя — математичні резерви. Тимчасово вільні кошти Резерви страхові інвестуються в цінні папери, нерухомість, розмішуються на депозитних рахунках у банках тощо, що дає можливість страховим компаніям отримувати додаткові доходи

РЕЗЕРВНИЙ ФОНД ПІДПРИЄМСТВА / ФОНД РИЗИКУ - створюється з метою забезпечення безперервності виробництва у разі виникнення ризикових ситуацій. Формується за рахунок прибутку в розмірі, визначеному статутом підприємства. Як правило, не перевищує 25 % суми статутного фонду. Резервний фонд підприємства використовується для покриття відносно малих збитків, зумовлених непередбаченими обставинами. Дає можливість при укладанні страхових договорів передбачати франшизу

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ ОПЕРАЦІЙ - показник рівня прибутковості страхових операцій: відсоткове відношення суми отриманого прибутку до загальної суми страхових платежів. Рентабельність страхових операцій визначають також у розрізі видів страхування

РЕПРЕСИВНІ ЗАХОДИ В СТРАХУВАННІ - боротьба зі стихійним лихом (повінь, пожежа, великі снігові замети тощо) з метою зменшення розмірів

втрат від знищення або пошкодження застрахованих об'єктів

РЕПРЕСІЯ - придушення випадкової події, явища

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ - попередньо передбачений спосіб дій

РЕТРОЦЕСІЯ - процес подальшої передачі раніше прийнятих у перестраховання ризиків іншим перестраховиком. Ретроцесія досягається дробленням великих ризиків, розподілом відповідальності між дедалі більшою кількістю страховиків. Іноді частина таких ризиків може перейти до первинного страховика, якщо в договорі немає відповідного заперечення

РЕЦИПІЄНТ - одержувач платежу чи субсидії

РИЗИК ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ - небезпека виникнення матеріальних і фінансових втрат, збитків від проведення підприємницької діяльності, реалізації угод

РИЗИК СТРАХОВИЙ - термін, що відповідає кільком поняттям. Під Ризиком страховим розуміють:

- 1) ймовірну подію чи сукупність подій, на випадок яких здійснюється страхування. Ризик страховий - можливість загибелі або пошкодження майна від вогню, повені, землетрусу та іншого лиха. В особистому страхуванні Ризики страхові можуть бути — непрацездатність, смерть, дожиття до певного віку або події.:
- 2) об'єкт страхування.
- 3) вид відповідальності страховика:
- 4) розподіл між страховиком і страхувальником шкоди, заподіяної страховим випадком

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ - систематичне дослідження ризиків, що становлять загрозу дія людей, майна й інтересів діяльності, а також розробка й вжиття заходів, спрямованих на вирішення проблеми ризиків. Ризик-менеджмент охоплює ідентифікацію схильності до ризику, аналіз ступеня захищеності від ризику, опрацювання варіантів контролю за ризиком, вжиття заходів Щодо фізичного знищення або скорочення ризику, фінансування можливого ризику за рахунок самострахування або передачі ризику страховикам. Ризик-менеджмент має свою специфіку стосовно кожного виду страхування

РИЗИКОВА ПРЕМІЯ - частина страхової премії, яку страховик призначає для створення необхідного резерву з метою виплати страхового відшкодування

РІТОРНО - частина страхової премії, утримувана страховиком у разі розірвання договору

САМОСТРАХУВАННЯ - ризик, який знаходиться на відповідальності самого страхувальника. Самострахування — форма захисту майнових інтересів створенням децентралізованих резервних фондів (фондів ризику) безпосередньо на підприємствах та в організаціях. Здебільшого Самострахування забезпечує покриття збитків, зумовлених малими ризиками. Щодо збитків за середніми та великими ризиками Самострахування виявляється в застосуванні франшизи

САНАЦІЯ- система заходів, до яких вдається держава з метою поліпшення фінансового стану і запобігання банкрутству або підвищенню конкурентноздатності тієї чи іншої підприємницької структури

СЕРТИФІКАТ У СТРАХУВАННІ - документ, що засвідчує страхування окремих партій вантажів, котрі підпадають під дію генерального полісу страхування вантажів

СИНДИКАТ ЛЛОИДА - група андеррайтерів Ллойда, які об'єднуються в синдикат з метою збільшити свої фінансові можливості щодо прийому ризиків на страхування. Страхова премія та збитки між членами синдикату розподіляються пропорційно до частки їхньої участі в прийнятій відповідальності за ризик. Будь-який із Синдикатів Ллойда може визначати свої умови страхування або погоджуватися на умови, запропоновані синдикатом, який є лідером зі страхування конкретного ризику

СИНЕРГІЗМ - економія та інший вигравш за рахунок поєднання компаній при злитті

СІФ - вид зовнішньоторговельної угоди, згідно з якою продавець зобов'язаний доставити вантаж у порт, забезпечити його навантаження на борт судна і за свій рахунок сплатити фрахт та застрахувати вантаж на ім'я покупця від ризиків на час перевезення й здачі в місці призначення

СЛІП - страховий документ, що використовується дія попереднього розміщення ризику. Сліп складається брокером і передається андеррайтерам. Останні акцептують Сліп власноручним підписом і вказують частку участі в прийнятому на страхування ризику Сліп найбільш характерний для факультативного перестраховання. У ряді випадків прирівнюється до страхового полісу. Містить дані про цедент, короткий опис ризику, страхову суму, умови страхування і перестраховання, ставку премії, власне утримання цедента тощо

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ - система розподільних відносин, у процесі яких створюються й використовуються фонди для матеріального забезпечення громадян у старості, у разі інвалідності, при втраті годувальника та в інших випадках, передбачених законом

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ - система гарантованого матеріального забезпечення людей у старості, у разі втрати працездатності, при вагітності та в інших обумовлених законом випадках за рахунок коштів спеціальних фондів, що акумулюються державою з внесків підприємств, організацій і установ згідно з визначеними нормами

СПЕЦІАЛЬНІ УМОВИ СТРАХУВАННЯ -умови, застосовувані в разі, коли потрібно змінити, розширити стандартні умови, застосовувані з цього виду страхування

СПІВСТРАХУВАННЯ - страхування, при якому один і той самий ризик у певних частках страхують два або більше страховики, видаючи при цьому спільний або окремі поліси відповідно до суми, що становить частку кожного страховика. Якщо ризик розміщується серед страховиків не повністю, то одним із страховиків вважається страхувальник. Він несе відповідальність в обов'язі незастрахованого ризику, не сплачуючи премії

СТРАХОВА ВАРТІСТЬ - вартість, що її встановлює страхувальник, оцінюючи об'єкт страхування. Страхова вартість не повинна бути вищою за справжню вартість майна на день укладення договору страхування

СТРАХОВА КОМПАНІЯ - юридичне оформлена одиниця підприємницької діяльності у формі акціонерного, повного, командитного товариства чи

товариства з повною відповідальністю, яка має ліцензію на право брати на себе обов'язки страховика. В Україні більшість Страхова компанія мають форму акціонерного товариства

СТРАХОВА ПОДІЯ - подія, передбачена договором страхування або чинним законодавством, з настанням якої виникає обов'язок страховика відшкодувати завдані цією подією збитки або виплатити страхове забезпечення страхувальникові (застрахованій особі, вигодонабувачеві)

СТРАХОВА ПРЕМІЯ (ВНЕСОК, ПЛАТІЖ) - плата страхувальника страховикові за те, що той зобов'язався відшкодувати страхувальникові у разі виникнення матеріальні збитки, завдані застрахованому майну, або виплатити страхову суму при настанні певних подій. Страхова премія сплачується одноразово до вступу в дію договору страхування або періодично в передбачені ним строки. Розмір Страхової премії залежить від страхового тарифу (брутто-ставки) і страхової суми, періоду страхування та іноді від деяких інших факторів

СТРАХОВА ПРЕТЕНЗІЯ - вимога страхувальника (вигодонабувача. іншої третьої особи) про відшкодування страховиком збитку, спричиненого випадком, що передбачає перелік страхових подій у договорі страхування

СТРАХОВА СПРАВА - український науково-практичний журнал, який подає аналітичний концентрат інформації про сферу страхування

СТРАХОВА СТАТИСТИКА -

1) спеціальна таблиця показників провадження певного виду страхування або всього портфеля ризиків за конкретним полісом протягом обумовленого періоду часу.

2)збір і систематизація даних з майнового та особистого страхування з метою нагромадження матеріалу, необхідного для прийняття своєчасних і обґрунтованих управлінських рішень.

3)галузь статистики, об'єктом якої є діяльність страховиків і їх взаємовідносини зі страхувальниками

СТРАХОВА СУМА - межа грошових зобов'язань страховика щодо компенсації завданих страховою подією збитків страхувальникові (застрахованому). Страхова сума за майновим страхуванням не повинна перевищувати вартості об'єкта. При добровільному страхуванні життя Страхова сума не обмежується

СТРАХОВЕ ВІДШКОДУВАННЯ - сума компенсації, що її виплачує страховик страхувальникові за збиток, спричинений застрахованому майну страховим випадком

СТРАХОВЕ ПОЛЕ - максимальна кількість об'єктів, котрі можна застрахувати на добровільних засадах. Щодо страхування майна юридичних осіб це може бути кількість підприємств, які знаходяться в певному регіоні, а щодо особистого страхування — це кількість населення, яке має самостійні доходи

СТРАХОВЕ ПРАВО - сукупність загальноприйнятих правил (норм) поведінки страхувальників, страховиків та їх посередників, визначених державою і закріплених у законах і підзаконних актах, які стосуються страхової діяльності

СТРАХОВЕ СВІДОЦТВО - посвідчення про страхування. Воно може бути тимчасовим до заміни його на страховий поліс, або видаватися на термін

страхування і прирівнюватися до страхового договору. Страхове свідоцтво мало поширення в органах Держстраху УРСР. Нині застосовується за окремими видами страхування в НАСК "Оранта" та деяких інших компаніях

СТРАХОВИЙ АГЕНТ - довірена фізична або юридична особа, яка від імені і в межах наданих страховиком повноважень робить пропозиції страхувальник) щодо страхування ризиків та виконує деякі операції по обслуговуванню договорів страхування. Страхові агенти можуть займатись цією діяльністю повний день, або працювати за сумісництвом. Іноді Страховий агент може виконувати посередницькі доручення кількох страховиків. Страховий агент отримує комісію залежно від кількості і суми підписаних договорів

СТРАХОВИЙ АКТ - документ, що складається за наслідками огляду застрахованого об'єкта, який постраждав від страхового випадку

СТРАХОВИЙ ВИПАДОК - стихійне лихо, нещасний випадок або настання іншої події, при якій виникає зобов'язання страховика сплатити страхувальникові (застрахованому, вигодонабувачеві) страхове відшкодування або страхову суму. Перелік Страхових випадків передбачається правилами страхування, страховим договором або чинним законодавством

СТРАХОВИЙ ВНЕСОК (ПРЕМІЯ, ПЛАТІЖ) - сума, що її сплачує страхувальник страховикові за зобов'язання відшкодувати збитки, завдані застрахованому майну, або сплатити страхову суму при настанні зумовлених подій у житті страхувальника (застрахованого). Страховий внесок може сплачуватись одноразово (до вступу договору в дію) і в кілька строків, обумовлених договором страхування

СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ - економічні, перерозподільні відносини, що

складаються у процесі запобігання, подолання й відшкодування збитків, завданих конкретним об'єктам, матеріальним цінностям юридичних і фізичних осіб, життю і здоров'ю громадян тощо

СТРАХОВИЙ ЗБИТОК - шкода, нанесена страхувальнику внаслідок страхового випадку

СТРАХОВИЙ ІНТЕРЕС - матеріальна заінтересованість у страхуванні об'єктів, до яких страхувальник має стосунок як власник, орендатор, перевізник і т. ін. Включає майно і все те, що може бути предметом нанесення матеріального збитку (шкоди) страхувальникові або в зв'язку з чим може виникнути відповідальність страховика перед третіми особами

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ –

- 1) система управління у сфері страхової діяльності;
- 2) фах магістра ділової адміністрації, котрий закінчив курс навчання за однойменною програмою в КНЕУ

СТРАХОВИЙ НАГЛЯД - контроль за діяльністю суб'єктів страхового бізнесу, що здійснюються спеціально уповноваженими на це державними органами. В Україні функції страхового нагляду покладені на Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю (див. Укрстрахнагляд) та його органи на місцях

СТРАХОВИЙ ПОРТФЕЛЬ

- 1) фактична кількість застрахованих об'єктів або число договорів страхування.
- 2) сукупна відповідальність страховика (перестраховика) за всіма діючими полісами

СТРАХОВИЙ ПУЛ – добровільне об'єднання страхових компаній для спільного страхування певних ризиків. Страховий пул не є юридичною особою. Він створюється на підставі угоди між зазначеними компаніями з метою забезпечення фінансової стійкості страхових операцій на умовах солідарної відповідальності за виконання зобов'язань за договорами страхування. В Україні створено ряд Страховий пул. Найбільший з них — Ядерний страховий пул України. Його засновниками є СК «Оранта-Дніпро», СК «Енергополіс», СК «Алькона», СК «Армада». Страховий пул діє на принципах співстрахування

СТРАХОВИЙ РИНОК –

- 1) економічний простір, в якому взаємодіють страхувальники (формуєть попит на страхові послуги), різноманітні за формами організації страхові компанії (страховики, котрі задовольняють попит на послуги), страхові посередники (агенти і брокери), а також організації страхової інфраструктури (об'єднання) асоціації (страховиків. Консалтингові фірми Навчальні центри).
- 2) сфера грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу є специфічний товар — страхова послуга, формується попит і пропозиція на неї:
- 3) форма взаємозв'язку між учасниками страхових правовідносин (страхувальники, страховики та їх посередники)

СТРАХОВИЙ ФОНД - сукупність натуральних запасів і фінансових резервів суспільства, призначений для попередження, локалізації та іншими надзвичайними подіями

СТРАХОВИК - організація, що за певну плату бере на себе зобов'язання відшкодувати страхувальникові або вказаним ним особам нанесену страховою подією шкоду, або сплатити страхову суму

СТРАХОВІ ОПЕРАЦІЇ - сукупність видів діяльності страховика, безпосередньо пов'язаних зі здійсненням обов'язкового і добровільного страхування юридичних і фізичних осіб. До Страхових операцій відносяться: оцінювання майна та інших об'єктів, що підлягають страхуванню, обчислення страхових платежів, укладання договорів страхування, інкасація внесків і виконання безготівкових розрахунків, ведення рахунків страхувальників, складання страхових актів тощо

СТРАХУВАЛЬНИК - юридична або дієздатна фізична особа, яка уклала договір на страхування (або є Страхувальником згідно з чинним законодавством), сплатила належні внески і має право в разі настання страхового випадку отримати відшкодування в межах застрахованої відповідальності або страхової суми, обумовленої в полісі

СТРАХУВАННЯ - це економічні відносини, за яких страхувальник сплатою грошового внеску забезпечує собі чи третій особі в разі настання події, обумовленої договором або законом, суму виплати страховиком, який утримує певний обсяг відповідальності і для її забезпечення поповнює та ефективно розміщує резерви, здійснює превентивні заходи щодо зменшення ризику, у разі необхідності перестраховує частину останнього

СТРАХУВАННЯ ВАНТАЖІВ - один з видів майнового страхування, який може здійснюватися в різних варіантах, зокрема: з відповідальністю за всі ризики чи з відповідальністю за часткову аварію без відповідальності за пошкодження, крім випадків катастрофи або аварії. При будь-якому варіанті не підлягають страхуванню ризики, збитки з яких виникають внаслідок неакуратності або навмисних дій страхувальника

СТРАХУВАННЯ ВІД БЕЗРОБІТТЯ - поширений у країнах Заходу вид

добровільного страхування відповідальності перед працівниками.
Страхування від безробіття здійснює роботодавець

СТРАХУВАННЯ ВІД ВОГНЮ - один з найбільш давніх і традиційних видів майнового страхування У сучасній практиці Страхування від вогню — забезпечує компенсацію в разі шкоди, нанесеної майну вогнем, ударом блискавки, вибухом та іншими причинами, що призвели до пожежі. До обсягу відповідальності за додаткову плату можуть бути включені збитки, що виникли внаслідок землетрусу, бурі, граду та іншого стихійного лиха, пошкодження водопровідною водою і т. ін.

СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ – вид особистого страхування Традиційно здійснюється з метою надання допомоги застрахованим особам у разі тимчасової та постійної непрацездатності. Страховим випадком є також смерть застрахованого. Тоді страхова сума виплачується вигодонабувачеві якого зазначено в полісі, а при його відсутності — спадкоємцям за законом

СТРАХУВАННЯ ВІД ПОЛОМКИ МАШИН - вид майнового страхування, котрий активно використовується в індустріальне розвинутих країнах для захисту підприємців від небезпеки механічних поломок машин, які здебільшого входять до складу важливих технологічних ліній або є ключовими виробничими агрегатами

СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ - галузь страхування, де об'єктом є відповідальність перед третіми особами в разі, якщо їм внаслідок діяльності або бездіяльності страховика буде завдано шкоди

СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ РОБОТОДАВЦЯ - за договором

Страховання відповідальності роботодавця страховики відшкодовують збитки страхувальникові в разі притягнення його до відповідальності за шкоду завдану життю та здоров'ю працівника. Це можуть бути визнані страховими тілесні пошкодження, професійні захворювання. У разі смерті застрахованого виплата страхової суми здійснюється вигодонабувачеві або спадкоємцям за законом

СТРАХУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЮ - вид обов'язкового особистого страхування на випадок смерті або пошкодження здоров'я, зумовленого виконанням військовим персоналом своїх службових обов'язків. С. в. здійснюється за рахунок коштів державного бюджету

СТРАХУВАННЯ ДЕПОЗИТІВ - здійснюється банками з метою забезпечення вкладникам, насамперед фізичним особам, гарантії повернення вкладів у разі банкрутства банку

СТРАХУВАННЯ ДІТЕЙ - страхувальниками виступають батьки або інші родичі дитини, а застрахованою — дитина до досягнення нею віку 16 років. Страхова сума виплачується застрахованому при дожитті до закінчення терміну страхування. За наслідки нещасного випадку із застрахованим під час дії договору Страхування дітей виплати здійснюються страхувальникові

СТРАХУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ОБЛАДНАННЯ - становить інтерес для банків, телекомунікаційних компаній та інших організацій, що мають "електронні ризики", і здійснюється на випадок знищення, пошкодження або втрати обладнання Нерідко страхувальник через пошкодження електронної техніки може нести ще більші збитки внаслідок втрати баз даних. Страхуванню витрат на відновлення баз даних відводять окремий поліс

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ - підгалузь особистого страхування, в якій об'єктом страхування є життя застрахованого. Договір на Страхування життя укладається на термін не менш як 3 роки. Серед видів Страхування життя переважає змішане страхування життя, при якому страховими випадками є такі несучі події, як смерть застрахованого протягом дії договору або дожиття його до закінчення терміну договору

СТРАХУВАННЯ ЗАСОБІВ АВТОТРАНСПОРТУ - страхування авто-каско, об'єктами якого є вантажні, легкові, спеціальні автомобілі, мотоцикли та деякі інші транспортні засоби, що належать юридичним або фізичним особам. Страхування здійснюється за тарифами, складеними з урахуванням типу транспортного засобу, його віку, вартості, характеру використання, стану зберігання. У страхуванні засобів автотранспорту беруться також до уваги стаж водія, випадки участі в ДТП, тривалість здійснення страхування засобів автотранспорту, та деякі інші чинники. Головними ризиками є пошкодження, знищення, викрадення транспортного засобу. Застосовуються кілька варіантів страхування засобів автотранспорту. Різниця між ними полягає здебільшого у визначенні страхової суми і наборі ризиків

СТРАХУВАННЯ КАРГО - страхування вартості вантажів на всіх видах транспорту без страхування самого транспортного засобу

СТРАХУВАННЯ КАСКО - страхування вартості засобів транспорту (суден, літаків, залізничних вагонів, автомобілів) без урахування вантажів

СТРАХУВАННЯ КОНТЕЙНЕРІВ - звичайно здійснюється на стандартних умовах, як правило, "від усіх ризиків"

СТРАХУВАННЯ КОСМІЧНИХ РИЗИКІВ - страхування майнових інтересів у космічній діяльності у світовій практиці розпочато 1965 року. Воно

охоплює космічні програми в цілому, розробку і запуск одного або серії супутників, проведення експериментів у космосі, життя і здоров'я космонавтів і наземного персоналу, втрату доходів, відповідальність перед третіми особами

СТРАХУВАННЯ КРЕДИТІВ - вид страхування, об'єктами якого можуть бути банківські позики (покупцеві і продавцеві) комерційні позики, зобов'язання й гарантії за кредитом, довгострокові інвестиції. Страхування кредитів має кілька варіантів а саме:

1) страхування ризику непогашення кредиту. В цьому разі страхувальником виступає банк-позичальник, який страхує кредити, видані, як правило, усім клієнтам:

2) страхування ризику відповідальності за неповернення кредиту. Страхувальником є особа, котра отримує в банку кредит;

3) страхування ризику неплатежу, коли страхувальником є продавець постачальник, який страхує від ризику неплатежу суму, що її покупець має сплатити згідно з контрактом за товари, поставлені в кредит. У зв'язку з активним переходом банків на кредитування під заставу матеріальних цінностей (підлягають страхуванню), посиленням контролю за роботою банків і страховиків інтенсивність безпосереднього Страхування кредитів різко спала

СТРАХУВАННЯ МАЙНА ГРОМАДЯН - комплекс видів майнового страхування фізичних осіб. У вузькому розумінні включає страхування будівель, домашніх тварин, домашнього майна і легкових транспортних засобів, приватних колекцій. Головні ризики — знищення, втрата або пошкодження майна внаслідок стихійного лиха, вогню, аварії водо - чи електроопалювальних систем, крадіжки. У зв'язку з приватизацією об'єктів житлового фонду, розвитком підприємницької діяльності фізичних осіб, вартість майна, що перебуває у власності громадян, різко зросла, виникли нові

об'єкти страхування

СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК СМЕРТІ І ВТРАТИ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ - вид особистого страхування. Може здійснюватися в обов'язковій формі для категорій працівників визначених чинним законодавством, і в добровільній формі. До традиційних страхових випадків належать тимчасова втрата працездатності, постійна втрата працездатності, смерть застрахованої особи

СТРАХУВАННЯ ПЕНСІЙ - вид особистого страхування, за яким страхувальник бере на себе зобов'язання сплатити одноразово або в розстрочку протягом кількох років страхову премію, а натомість страховик зобов'язується періодично виплачувати страхувальникові (застрахованому) пенсію протягом обумовленого терміну або по життєво.

СТРАХУВАННЯ ПЕРСОНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ - охоплює фізичних осіб, які своїми діями можуть завдати шкоди здоров'ю або майну третіх осіб. Потреба в Страхуванні персональної відповідальності виникає в тих випадках, коли є ризик можливості висунення до винної сторони претензії матеріального характеру, або претензії, що впливає з чинного законодавства і договірних зобов'язань між сторонами

СТРАХУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ РИЗИКІВ - вид страхування, застосовуваний у світовій практиці для захисту насамперед від небезпеки, що пов'язана з подіями політичного характеру (конфіскація, націоналізація або експропріація власності, військові події, соціальні безпорядки, обмеження конвертації національної валюти і заборона вивозу капіталу), які можуть завдати великих збитків майновим інтересам власників. Страхування політичних ризиків користується особливим попитом серед іноземних

інвесторів

СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ - призначене для покриття збитків, завданих третім особам, внаслідок помилок і упущень таких посадових осіб, як адвокати, архітектори, аудитори, бухгалтери, нотаріуси і т. ін. Страхування професійної відповідальності поширюється на певний період часу, а не на конкретний випадок. Законом "Про страхування" передбачено перелік професій, щодо яких Страхування професійної відповідальності є обов'язковим

СТРАХУВАННЯ СУДЕН - охоплює страхування корпусу судна (включаючи машини і обладнання), фрахту та деяких інших витрат, пов'язаних з ризиками плавання на морях, ріках та озерах

СТРАХУВАННЯ ТВАРИН - охоплює добровільні види майнового страхування вартості тварин на випадок знищення, загибелі або вимушеного забою:

- 1) у сільськогосподарських підприємствах, фермерських господарствах.
- 2) у домашньому господарстві громадян. Страхові випадки — стихійне лихо, інфекційні хвороби, пожежа тощо

СТРАХУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ РИЗИКІВ - комплекс видів страхування, що включає страховий захист на випадок будівельно-монтажних ризиків, страхування машин від поломок, страхування електронного й пересувного обладнання, страхування інженерних споруд

СТРАХУВАННЯ ТУРИСТІВ - є обов'язковим і здійснюється суб'єктами туристичної діяльності на основі угод зі страховими компаніями, які мають ліцензію на таке страхування. Страхування туристів передбачає покриття

медичних витрат у разі нещасного випадку

СТРАХУВАННЯ УРОЖАЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР - вид майнового страхування. У державних сільськогосподарських підприємствах Страхування урожаю сільськогосподарських культур здійснюється в обов'язковій формі. У колективних і фермерських господарствах воно добровільне. Страхування здійснюється на випадок втрати врожаю сільськогосподарських культур внаслідок, заморозку, граду, зливи, посухи, повені, пожежі та низки інших ризиків. Страхування урожаю сільськогосподарських культур здійснюється в разі добровільної форми в договірній сумі, але не більше як 70% згаданої вартості урожаю, при обов'язковому страхуванні — 50%

СТРАХУВАННЯ ФРАХТУ - його може здійснювати судновласник або вантажовласник. Якщо інтерес в Страхування фрахту має судновласник, він реалізує його одночасно з страхуванням судна укладанням додаткової угоди до полісу страхування судна. Коли в Страхування фрахту більше зацікавлений власник вантажу, то він оформляє це страхування в такому самому порядку, як і страхування вантажу

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ - страхування, при якому страховик бере на себе зобов'язання сплатити страхувальникові суми, пред'явлені йому у відповідності з законом і в межах юридичної відповідальності страхувальника перед третіми особами

СТРАХУВАННЯ ЯДЕРНИХ РИЗИКІВ - вид страхування, який передбачає відшкодування матеріальних збитків або шкоди, завданої особі внаслідок радіоактивного впливу, зумовленого непередбаченими обставинами при добуванні, виробництві, зберіганні й транспортуванні радіоактивних речовин.

У світовій практиці застрахованим вважається майно страхувальника і його відповідальність за можливу шкоду третім особам. З огляду на масштаби атомних ризиків велике значення в такому страхуванні має об'єднання зусиль страховиків. З цією метою створено Ядерний страховий пул України (ЯСНУ)

СУБРОГАЦІЯ - перехід до страховика права вимоги, яке страхувальник має щодо особи, винної у збитках. Це право поширюється на страховика лише на суму фактично виплаченого ним страхового відшкодування

СУПЕРКОМІСІЯ - комісія, яку отримує цедент від перестраховика в доповнення до основної комісії за втрати з ведення договору перестрахування

СЮРВЕЙЄР - експерт, інспектор, агент страховика, який здійснює огляд судна, вантажів та іншого майна, що приймається на страхування. На підставі висновку Сюрвейєр страховик приймає рішення про укладання договору страхування

ТАБЛИЦЯ СМЕРТНОСТІ - статистична таблиця, в якій містяться розрахункові показники, що характеризують смертність населення в різному віці і дожиття при переході від однієї вікової групи до іншої. Таблиця смертності складається в цілому за населенням і щодо чоловічої та жіночої статті. Використовується при проведенні актуарних розрахунків

ТАНТЬЄМА - комісія з отриманого прибутку, яку перестраховик щорічно виплачує цедентові за наслідками проходження договорів перестрахування. Застереження про Таньєму є формою заохочення перестраховиком цедента за надану участь у договорах перестрахування і обережне ведення справи

ТАРИФИ СТРАХОВІ - ставки страхових платежів з одиниці страхової суми

за певний період. Страховий тариф складається з нетто-ставки і навантаження, їх сума дорівнює брутто-ставці

ТЕНДЕРНЕ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ - вимога в полісах зі страхування суден, яка зобов'язує страхувальника негайно сповіщати страховиком про всі аварії судна, що можуть бути об'єктом подання претензій до страховика

ТЕРМІН СТРАХУВАННЯ - період дії договору страхування. Звичайно починається не раніше від терміну сплати першого внеску страхової премії і закінчується з наступом страхового випадку, за яким виплачена вся страхова сума, припинення дії договору через несплату чергових платежів або з інших причин, а також після закінчення визначеного договором терміну страхування

ТЕХНІЧНІ РЕЗЕРВИ - сукупність резервів не зароблених премій (по видах страхування) і резервів збитків. Технічні резерви утворюються страховиками, які здійснюють види страхування, відмінні від страхування життя, з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування

ТРАНСПОРТНЕ СТРАХУВАННЯ - узагальнене поняття при страхуванні всіх видів транспортних ризиків. Транспортне страхування можуть бути охоплені як самі транспортні засоби (див. Страхування каско), страхування вантажів (Страхування карго), а також відповідальності перевізника перед третіми особами, у тому числі й пасажирами

ТРАНСФЕР - переведення, перекладання на когось

ТРЕТЯ СТОРОНА - особа, що не є страховиком або страхувальником за конкретним договором (полісом)

УКРАЇНСЬКІ СТРАХОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ - спеціалізована фірма по обслуговуванню страхового ринку України в галузі інформаційних технологій. Основна спеціалізація - системна інтеграція та сучасні комп'ютерні технології

УТРИМАННЯ ВЛАСНЕ - обґрунтований рівень страхової суми, в межах якої страховик залишає на своїй відповідальності долю страхових ризиків, а решту передає на перестраховання

Ф'ЮЧЕРСНИЙ КОНТРАКТ - стандартний документ, який засвідчує зобов'язання придбати цінні папери, товари або кошти у визначений час та на визначених умовах у майбутньому, із фіксацією цін на момент виконання зобов'язань сторонами контракту

ФАКУЛЬТАТИВНЕ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ - метод перестраховання, при якому страховик не несе ніякої відповідальності перед перестраховиком за передачу ризиків у перестраховання. Питання про те чи передавати ризик у перестраховання і в якому обсязі, вирішує цедент. У свою чергу, перестраховик не має обов'язків перед страховиком щодо прийняття ризиків на свою відповідальність.

ФАКУЛЬТАТИВНИЙ ДОГОВІР - договір перестраховання конкретного ризику, укладений на добровільних засадах

ФАКУЛЬТАТИВНО-ОБЛІГАТОРНИЙ ДОГОВІР - форма договору перестраховання, згідно з яким цедент не має права вибору щодо того, передавати ризик у перестраховання чи ні. Так само й перестраховик не має права відмовити в перестрахованні того чи іншого запропонованого ризику

ФІКСОВАНА КОМІСІЯ - заздалегідь визначений розмір комісії, що не може переглядатись протягом періоду страхування

ФІНАНСОВИЙ РИНОК - ринок кредитів і фондових цінностей, в тому числі акцій, облігацій та інших цінних паперів. Складовою частиною Фінансового ринку є страховий ринок

ФОБ - умова угоди, що застосовується в морській торгівлі. Відповідно до неї покупець зобов'язаний застрахувати вантаж і сплатити вартість перевезення. На продавця покладається своєчасне повідомлення необхідних для страхування даних. У протилежному разі вантаж залишається на утриманні продавця

ФОРМИ СТРАХУВАННЯ - страхування може бути обов'язковим і добровільним. Обов'язкове страхування запроваджується або скасовується законами України. Нині існує 27 видів обов'язкового страхування. Серед них: медичне страхування, страхування військовослужбовців та працівників інших силових структур, митної, податкової служби, пасажирів на транспорті, працівників низки інших ризикових професій, страхування урожаю сільськогосподарських культур у державних підприємствах, страхування авіаційних суден, страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Із загального обсягу страхування понад 3/4 становить добровільне страхування. Воно здійснюється на підставі договору між страховиком і страхувальником. Умови і порядок проведення добровільного страхування визначаються правилами страхування, що опрацьовуються страховиком

ФОРС-МАЖОР –

1) події, надзвичайні ситуації, які не можуть бути передбачені, попереджені

або усунені якими-небудь заходами:

2) обумовлені правилами страхування надзвичайні обставини, на випадок яких страховик звільняється від виконання зобов'язань за договором страхування. Більшість страховиків відносять сюди випадки, що зумовлені військовими діями, страйками, запровадженням надзвичайного стану, радіоактивними викидами тощо.

ФРАНШИЗА – передбачена договором частина збитків, що в разі настання страхової події не відшкодовується страховиком. Розрізняють умовну і безумовну Франшизу. Умовна Франшиза засвідчує право звільнення страховика від відповідальності за шкоду, якщо її розмір не перевищує розміру Франшизи і збиток підлягає відшкодуванню повністю, якщо його розмір перевищує Франшизу. Безумовна Франшиза свідчить, що відповідальність страховика визначається розміром збитку за мінусом Франшизи.

ФРАХТ - плата власникові транспортного засобу за перевезення вантажів та пасажирів по будь-яких шляхах сполучення. Особливо часто термін застосовується на морському і річковому транспорті. Інколи під Фрахт розуміють вантаж, включаючи витрати на його навантаження, розвантаження. Розмір Фрахту визначається на підставі тарифів або обумовлюється в договорі

ФРОНТИНГОВА КОМПАНІЯ - страховик, що видає на прохання другої компанії поліс від свого імені за умови, що 100% прийнятої відповідальності буде перестраховано у другій компанії. В цьому разі Факторингова компанія залишає за собою юридичну відповідальність перед страхувальником. Факторингова компанія має право на отримання комісійної винагороди за фронтигування

ФУНКЦІЇ СТРАХУВАННЯ - прояв сутності страхування в дії Страхування виконує такі функції: ризикову, створення і використання страхових резервів, заощадження коштів, превентивну

ХЕДЖУВАННЯ - страхування ціни та прибутку у ф'ючерсних угодах

ХОЛДИНГ - страхова компанія яка спрямовує свою діяльність на придбання контрольних пакетів акцій інших страхових компаній, створення холдингових — компаній і здійснення загального керівництва ними

ЦЕДЕНТ (ПЕРЕСТРАХУВАЛЬНИК) - страховик, що передає за плату частину прийнятого за договором зі страхувальником ризику на перестраховання іншому страховикові або професійному перестраховикові

ЦЕСІОНЕР - особа, якій передається право власності. У страхуванні Цесіонер — страхова компанія, що приймає ризик у перестраховання

ЦЕСІЯ - процес передання застрахованого ризику в перестраховання

ЧАРТЕР - вид договору морського та авіап перевезення. Документ, що засвідчує наявність і зміст договору фрахтування між перевізником і фрахтувальником.

ЧАСТКОВА ВТРАТА ФРАХТУ - може мати місце в тих випадках, коли фрахт повністю або частково підлягає оплаті після прибуття вантажу в порт призначення. Ця частина фрахту підлягає страхуванню

ЧАСТКОВИЙ ЗБИТОК - будь-який збиток у застрахованому майні, сума якого менша за страхову суму

ЧАСТОТА СТРАХОВИХ ВИПАДКІВ - показник, що є елементом збитковості страхової суми. Частота страхових випадків визначається відношенням числа страхових випадків до кількості застрахованих об'єктів або договорів страхування в розрізі видів страхування

ЧИСТИЙ КОНОСАМЕНТ - коносамент, що не містить жодних застережень щодо вантажу і його упаковки. Це дуже важливо для забезпечення своєчасності здійснення розрахунків. Банки беруть до уваги лише Чистий коносамент Застереження щодо коносаменту свідчать про недобросовісність продавця. Нерідко з метою отримання Чистого коносаменту вантажовідправник видає вантажоперевізнику гарантійний лист із зобов'язанням сплатити можливі претензії за свій рахунок

ШЕДУЛА - основний розділ полісу страхування повітряних суден. Шедула містить інформацію про учасників договору страхування, експлуатантів, вигодонабувачів екіпажі і повітряні судна, що приймаються на страхування, страхові суми, франшизи, терміни страхування тощо. Іноді як шедула може використовуватись складена за стандартною формою заява страхувальника

ШКОДА - наслідок порушення прав, що охороняються законом, та інтересів суб'єктів цивільних правовідносин (держави, організацій або громадян). Шкода може бути майновою або моральною. Майнова шкода — це наслідок правопорушень, що мають вартісну форму. Шкода моральна — це моральні та фізичні страждання, спричинені правопорушенням. Вона не може бути виражена у грошовій формі

ШОМАЖ - страхування втрати прибутку та інших фінансових втрат, зумовлених призупинкою виробництва внаслідок настання страхового

випадку, наприклад повені, пожежі, осідання ґрунту

ЮРИДИЧНІ ВИТРАТИ - витрати, що їх здійснює вантажовласник за згодою страховика в зв'язку з юридичними діями проти перевізника з приводу стягнення з нього збитку. Такі витрати підлягають відшкодуванню страховиком

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна нормативно-довідкова

1. Про внесення змін до закону України «Про страхування» : Закон України від 04.10.2001 року № 2745-III (із змінами та доповненнями).

2. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1561-XII (із змінами та доповненнями).

3. Про затвердження ліцензійних умов здійснення страхової діяльності : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.08.03 р., № 40.

4. Про затвердження порядку та правил проведення обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими підприємствами, врожаю зернових культур та цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності : Наказ КМУ від 11.07.2002 року, № 1000.

5. Про затвердження Положення про порядок формування, розміщення та обліку страхових резервів з видів страхування, інших ніж страхування життя: Наказ КМУ від 17.12.2004 року, № 3104.

6. Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів: Постанова Кабінету Міністрів України №1211 від 17.08.2002 94.

7. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика та визнання такими, що втратили чинність, деяких нормативно-правових актів Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України: Розпорядження Нацкомфінпослуг №396 від 23.02.2016 р..

8. Про загальну безпечність нехарчової продукції : Закон України від 02.12.2010 р. №2736 – VI (із змінами та доповненнями).

9. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: Указ Президента України від 23.11.2011 року №

1070 р.

10. Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефект в продукції : Закон України від 19.05.11 р. №3390 – VI (із змінами та доповненнями).

11. Про захист прав споживачів : Закон України від 15.12.93 № 3682-XII (із змінами та доповненнями).

12. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР (із змінами та доповненнями).

13. Про страхування : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 4.12.2005р., № 5117.

Основна навчально-методична

14. Алескерова Ю.В., Федоришина Л.І., Салькова І.Ю. Страховий менеджмент. Вінниця 2019. 400 с.

15. Александрова М.М. Страхування : підручник. К.: ЦУЛ. 2005. 280с.

16. Аленичев В.В. Аленичева Т.Д. Страхование валютных рисков, банковских, экспортных и коммерческих кредитов . М .: Ист -сервис. 1994. 115 с.

17. Базилевич В.Д. Базилевич К.С. Страхова справа. К.: Знання. 1997. 216 с.

18. Базилевич В.Д., Чухно А.А , Головач А.В. К. Страхування . К Знання. 1998. 372 с.

19. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа: Підруч. для студентів вузів. К.: Знання. 1998. 216 с.

20. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа: [моногр.] / рец. А.П. Румянцев. 6-е вид., стер. К.: Знання, 2008. 351 с.

21. Біленчук Д. П., Біленчук П Д., Залетів О. М., Клименко Н. І. Страховое право України. Підручник для вищих навчальних закладів К.: Атака, 2007. 368 с.

22. Бланк Д. Страхование: Принципы и практика. М.: Финансы и статистика. 2007.- 416 с.

23. Большой экономический словарь. М.: Фонд «Правовая культура», 2006. 397 с.
24. Бубенко І. В. Страхування Х.: ХДЕУ. 2006. 104с.
25. Волощук Г.О., Пасічник Ю.В., Н.В. Прямухіна, Волощук Г.О. Фінансові фонди соціального спрямування в Україні: бюджетні, страхові, пенсійні: навч. посіб. для студ. вузів; Черкас. держ. техн. ун-т. К.: ЦУЛ. 2004. 184 с.
26. Вовчак О.Д. Страхування: Навчальний посібник. 2-е вид., випр. і доп. Львів: Новий Світ-2000, 2005. 479 с.
27. Внукова Н.М., Успенко В.І., Временко Л.В. Страхування: теорія та практика: Навч.-методичний посібник Х.: Бурун Книга, 2006. 376 с.
28. Внукова Н.М. Практикум із страхування. К.: Лібра. 2007.
29. Внукова Н.М. Міжнародне страхування: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури. 2006. 504 с.
30. Вовчак О.Д. Страхування: Навч. посібник. 3-е вид., випр. Л.: Новий Світ. 2005. 479 с.
31. Гаманкова О.О. Страхування. К.: КНЕУ. 2000. 121 с.
32. Гаманкова О.О. Страхування. К.: КНЕУ. 2007. 252с.
33. Григораш Г. В. Системи соціального страхування зарубіжних країн: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Дніпропетровська державна фінансова академія. К. : Центр учбової літератури. 2008. 144 с.
34. Горбач Л.М. Страхова справа: Навч. посібник. 2-ге вид., виправлене. К.: Кондор. 2007. 252 с.
35. Дьячкова Ю.М. Страхування: Навч.посібн. К. : Центр учбової літератури, 2008. 240 с.
36. Ефимов С.Л., Лозовский Л.Ш., Райзберг Б.А., Ратновский А.А. Словарь страховика. М.: ОАО «НПО» Издательство «Экономика». 2005. 322 с.
37. Єпіфанов А .О., Маслак Н .Г., Сало І .В. Операції комерційних банків: навч. посіб. Суми. Університетська книга. 2007. 523 с .

38. Загородній А.Г., Вознюк Г. Страхування: Термінологічний словник. Л.: Бескид Біт, 2007. 104 с.
39. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. К.: Знання. 2007. 1072 с.
40. Залетов О.М. Основи страхового права України: Навчальний посібник з комп'ютерним довідником «Дінай: Страхування». К. 2007. 384с.
41. Заруба О.Д. Страхова справа: Підручник. К.: Товариство «Знання». 2008. 321с.
42. Калетнік Г. М., Ціхановська В. М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. К.: «Хай-Тек Прес». 2010. 320 с.
43. Клапків М .С . Страхування фінансових ризиків : монографія. Тернопіль: Економічна думка. Карт – Бланш. 2002. 570 с .
44. Кінащук Л.Л. Страхування: теорія та практика проведення: Монографія Л.Л. Кінащук. К.: Атіка. 2006. 112 с.
45. Конопліна Ю.С. Кузьминчук Н.В. Соціальне страхування: навч. посіб. Суми: Унів. Книга. 2008. 224 с.
46. Машина, Н.І. Міжнародне страхування: Навчальний посібник. К.: ЦНЛ. 2006. 504 с.
47. Мних М.В. Проблеми управління кредитними ризиками у банківській діяльності при обслуговуванні підприємств агропромислового комплексу. Проблеми фінансової підтримки малих і середніх підприємств на селі. за ред . М.Я . Дем'яненка. К . : ННЦ ІАЕ. 2004. С . 208.
48. Орланюк-Малицкая Л.А. Платежеспособность страховых организаций. М.: «Анкил» 2006. 42 с.
49. Осадець С.С. Страхування: Підручник. Київський національний економічний університет. Українська фінансово-банківська школа. Вид. 2-ге перероб. доп. . К. 2002. 599 с.
50. Охріменко О.О. Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіка безпеки (туристське підприємництво): Навч. посібн. для студ.

вищих навч. Закладів. К.: Міжнар. агенція «BeeZone». 2007. 416 с.

51. Плиса, В. Й. Страхування: навч. посіб. К.: Каравела. 2008. 391 с.

52. Ротова Т.А., Руденко Л.С. Страхування: Навч. посіб. К.: Нац. торг. - ек.. ун-т, 2006. 42 с.

53. Реверчук С.К., Сива Т.В., Кубів С.І., Вовчак О.Д. Історія страхування: Підручник. К.: Знання. 2005. 231 с.

54. Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових по слуг України від 17.03.2005 р. № 3755

55. Шевчук О. А., Дудкевич Н. Г. Страхова справа: проблеми та перспективи :бібліограф. покажч. за ред. Г. М. Калінкіна, Л. В. Кулакевич. Вінниця: ВНАУ. 2010. 65 с.

56. Біленчук Д.П., Біленчук П.Д., Залетов О.М., Клименко Н.І. Страхове право України: Підручник. Ліга страхових організацій України, Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю. К.: Атіка, 1999. 368 с.

57. Таркуцяк А.О. Страхування: Навч. посіб. Європ. ун-т фінансів, інформ. систем, менеджм. і бізнесу. К. 1999. 115 с.

58. Таркуцяк А.О. Страхування: Навчальний посібник К. 1999. 116 с.

59. Ткаченко Н.В. Корнєв В.В. Страхування: Навчальний посібник. К.: Ліра. 2007. 376 с.

60. Ткаченко, Н. В. Страхування: практикум: навч. посіб. К.: Ліра-К. 2009. 268 с.

61. Чайкін І.Б. Правове регулювання страхування ризиків на ринках фінансових послуг : дис. канд. юрид. наук: 12.00.04. Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х. 2007. 209 с.

62. Шелехов К.В., Бігдаш В.Д. Страхування: Навч. посібник. К.: МАУП, 2005. 424 с.

63. Шумелда Я. Страхування: Навчальний посібник для студ. вищих навчальних закладів - 2-ге вид., переробл. і допов. Тернопіль: Джура, 2006.

296 с.

64. Юрій С.І., Шаварина М.П., Шаманська Н.В. Соціальне страхування: підруч. для студ. вузів. К.: Кондор. 2004. 464 с.

65. Як застрахувати виробництво сільськогосподарських культур : практич. посіб. з агрострахування / [авт. кол.: Н. Герасименко, І. Гринюк, Н. Ільїна та ін.]. - [Б. м.: б.в.], 2009. 94с.

Додаткова

66. Алескерова Ю.В., Вільчинська Н.Л., Овчаров М.Я. Фінансово-інноваційні банківські технології для аграрних підприємств. Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку». 2018.-№16. С.168-175.

67. Алескерова Ю.В., Коробчук А.Р. Підвищення ефективності управління фінансовим потенціалом аграрних підприємств. Забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, можливості, перспективи: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 16-17 лютого 2018 року). Ужгород: Видавничий дім «Гельветика». 2018.- С.151-154.

68. Алескерова Ю., Гурницька С. Управління фінансовою роботою у фермерському господарстві. Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XIX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Весняні наукові читання - 2018», 19 квітня 2018 року. Вінниця. 2018. С. 19-23.

69. Вдовенко Л.О., Черненко О.С. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в аграрній сфері: Монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД». 2017. 252 с.

70. Гончарук І.В. Перспективи розвитку страхового ринку. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2017. Том 2. № 44. С. 87-93.

71. Гончарук І.В. Роль фінансового планування у розвитку малого і середнього бізнесу. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2017. № 9 [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5770>.

72. Мазур В.А., Томчук О.Ф., Браніцький Ю.Ю. Методика аналізу фінансового стану підприємства відповідно до вимог внутрішніх і зовнішніх користувачів. Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики». Вінниця: ВНАУ. 2017. № 2. С.7-21.

73. Марценюк-Розарьонова О.В., Якубовська Я.Р., Чернопищук О.М. Страхування сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2018. №4. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua>

74. Марценюк-Розарьонова О.В., Чернопищук О.М., Якубовська Я.Р. Особливості страхування в аграрному секторі. Електронне наукове фахове видання «Державне управління : удосконалення та розвиток». 2018. №4. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua>

75. Марценюк-Розарьонова О.В. Майнове страхування: особливості, значимість та перспективи розвитку. Міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір». Київ. 2014. №3 (15). С.147-152.

76. Марценюк-Розарьонова О.В. Державне регулювання страхової діяльності у сільському господарстві. Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Вінниця. 2014. Вип. 2 (88). С. 129-138.

77. Марценюк-Розарьонова О.В. Аналіз тенденцій розвитку страхового ринку : вітчизняний та світовий аспект. Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики». Вінниця. 2017. Вип. 3(19). С. 53-64.

78. Марценюк-Розарьонова О.В., Бондар А.В. Аналіз фінансового потенціалу страхової компанії та механізму його формування. Електронне наукове фахове видання «Інвестиції: практика та досвід. Економічна наука».

2018. №10. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1319>

79. Марценюк О.В. Умови залучення іноземних інвесторів до розвитку страхової індустрії в Україні. Причорноморські економічні студії. Випуск 39. Ч 2. 2019. С. 73 – 78.

80. Martsenyuk-Rozaronova Olena. Current state and problem aspects of sustainable development in insurance market in globalization conditions. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 4 С.61-68

81. Марценюк О.В. Іноземний капітал на страховому ринку України. Polish journal of science. 2019. №22.Vol.3 p.13-16 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.poljs.com/wp-content/uploads/2019/12/POLISH-JOURNAL-OF-SCIENCE-%E2%84%9621-2019-VOL.-3.pdf>

82. Марценюк О.В. Інтеграційні процеси як чинник розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс]. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2020.- №2. - [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua>

83. Офіційний веб-сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг // Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://nfp.gov.ua>

84. Офіційний веб-сайт Ліги страхових організацій України - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: - <http://uainsur.com/>

85. Польова О.Л., Корчун В.В. Аналіз сучасного стану ринку послуг із страхуванням життя в Україні [Електронне видання]. Ефективні економіка. 2018. № 10. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

86. Руда О.Л. Розвиток страхового ринку в Україні [Електронний ресурс] Ефективна економіка. 2020. №2. Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

ДОДАТКИ

МІНІМАЛЬНІ БАЗОВІ ТАРИФИ ЗІ СТРАХУВАННЯ МАЙНА ГРОМАДЯН						
МІНІМАЛЬНЕ СТРАХОВЕ ПОКРИТТЯ (Страхова програма А)						
СТРАХОВІ РИЗИКИ	Категорія життєзабезпечення	ГРУПА МАЙНА				
		НЕРУХОМЕ МАЙНО	ВНУТРІШНЄ ОЗДОБЛЕННЯ	МЕБЛІ ТА ПРЕДМЕТИ ІНТЕР'ЄРУ	ПОБУТОВА ТА ЕЛЕКТРОННА ТЕХНІКА	особисті речі
		СТРАХОВИЙ ТАРИФ % від страхової суми				
Пожежа (крім підпалу), удар блискавки та впливу вогнегасних речовин при тушінні пожежі, вибух газу (який використовується в побутових цілях)	майно, яке розташоване в будинках з місцевим підним опаленням та газовими побутовими приладами (плитою та бойлером)	0,27	0,48	0,42	0,84	0,76
	майно, що розташоване в будинках з місцевим газовим опаленням та газовими побутовими приладами (плитою та бойлером)	0,23	0,35	0,30	0,59	0,53
	майно, яке розташоване в будинках з центральним опаленням та газовими побутовими приладами (плитою та бойлером)	0,21	0,30	0,26	0,52	0,47
	майно, яке розташоване в будинках з центральним опаленням та електричними побутовими приладами (плитою та бойлером)	0,19	0,25	0,22	0,43	0,39
ДОДАТКОВІ СТРАХОВІ ПРОГРАМИ						
СТРАХОВІ РИЗИКИ	Страхова програма	ГРУПА МАЙНА				
		НЕРУХОМЕ МАЙНО	ВНУТРІШНЄ ОЗДОБЛЕННЯ	МЕБЛІ ТА ПРЕДМЕТИ ІНТЕР'ЄРУ	ПОБУТОВА ТА ЕЛЕКТРОННА ТЕХНІКА	особисті речі
		надбавочний страховий тариф % від страхової суми				
Падіння літальних апаратів або їх уламків, наїзд транспортних засобів	Е	0,05	0,03	0,03	0,03	0,03
протиправні дії третіх осіб (в тому числі крадіжка зі зломом, пограбування та хуліганство)	Д	0,03	0,07	0,10	0,18	0,17
стихійні лиха , а саме: смерч, ураган, буря, вихор, схід снігових лавин, обвали, селі, повінь, паводок, злива, град, осідання ґрунту, затоплення ґрунтовими водами, землетрус	С	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08
вплив води з водопровідних, каналізаційних, опалювальних систем	В	0,11	0,15	0,12	0,12	0,10
БІЙ СКЛА ТА ДЗЕРКАЛ	F	0,30				
Поправочні коефіцієнти при страхуванні від наступних ризиків:						Коефіцієнт
Пожежа, вибух (програма А)						
1) дерев'яні будівлі						2,0
2) будинок з дерев'яним перекриттям						1,5
3) багатоповерхові будинки						1,1
Стихійні лиха (програма С)						
1) окремі будівлі, особняки, дачі						1,1
2) зона підвищеного ризику по повені						1,5
3) зона сейсмічної небезпеки №1						1,1
4) зона сейсмічної небезпеки №2						1,2

Протиправні дії третіх осіб, крадіжка (програма D)			
1) сигналізація на пульт або охорона			0,8
2) посилені двері (металічні)			0,9
3) огорожа			0,99
4) консьерж			0,96
ФРАНШИЗА безумовна по кожному випадку:			
Групи майна	СТРАХОВА ПРОГРАМА	% від страхової суми	Мінімальна
Нерухоме майно	A, B, C, D, E	1	200 грн.
Внутрішнє оздоблення,	A, B, C, D, E	0,5	
Меблі та предмети інтер'єру, побутова та електронна техніка, особисті речі	A, B, C, E D	0,5 10	
БІЙ СКЛА ТА ДЗЕРКАЛ	F	3	3%
Кінцевий тариф страхування для кожної з категорій майна розраховується за наступною формулою:			
$\text{Тариф страхування} = (\text{Тариф за програмою A} + (\text{тарифи обраних додаткових програм (B, C, D, E чи F)}) * (\text{поправочні коефіцієнти})).$			

ТАРИФИ ЗІ СТРАХУВАННЯ МАЙНА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Для об'єктів, страхова сума по яких не перевищує 1 000 000,00 грн.

Об'єкт страхування	ОКРЕМІ РИЗИКИ ТА ГРУПИ РИЗИКІВ					ПАКЕТИ РИЗИКІВ				
	Пожежа (крім підпалу)	FLExA (пожежа, влучення блискавки, вибух, падіння літальних апаратів)	Стихійні лиха (Смерч, ураган, буря, шторм, тайфун, град, сходження снігових лавин, обвали, селі, повінь, паводок, злива, затоплення ґрунтовими водами, землетрус)	Пошкодження водою (вплив води з водопровідних, каналізаційних та опалювальних систем, залування водою з сусідніх приміщень)	ПДТО (протиправні дії третіх осіб)	Пакет вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (FLExA + Стихійні лиха)	Пакет інших майнових ризиків (Пошкодження водою, Наїзд техніки, ПДТО, в т.ч. підпал)	Стандартна франшиза (у % страхової суми)		
								% с.с.	проте не менш ніж, грн.	
Будівлі, споруди (виробничого призначення)	0,12-0,30	0,18 0,35	0,08 0,15	0,12 0,22	0,05 0,15	0,25 0,87	0,25 0,65	0,5	2 500,00	
Будівлі, споруди, окремі приміщення (цивільного та офісного призначення)	0,14-0,22	0,20 0,30	0,08 0,15	0,14 0,30	0,05 0,10	0,23 0,82	0,23 0,55	0,5	2 500,00	
Внутрішнє та зовнішнє оздоблення, інтер'єр	0,18-0,45	0,20 0,55	0,15 0,25	0,18 0,45	0,07 0,12	0,56 1,45	0,42 0,92	2,0	1 000,00	
Промислові машини та устаткування	0,25-0,55	0,25 0,75	0,08 0,20	0,18 0,55	0,09 0,18	0,35 1,85	0,35 1,13	1,5	2 500,00	
Виробничий інвентар	0,35-0,65	0,25 0,80	0,05 0,15	0,12 0,65	0,10 0,20	0,40 2,10	0,40 1,15	3,0	1 000,00	
Оргтехніка, електронні прилади	0,30-0,80	0,25 0,95	0,10 0,25	0,25 0,80	0,35 1,00	0,50 2,55	0,50 2,20	3,0	1 500,00	
Товарні запаси, сировина (на складі)	0,18-0,80	0,25 0,90	0,05 0,22	0,25 0,80	0,55 1,55	0,40 2,50	0,90 2,67	3,0	3 000,00	
Вітрини, застелення	0,15-0,30	0,15 0,35	0,20 0,35	X	0,45 1,30	0,40 0,65	0,45 2,00	5,0	300,00	

У відсотках від річного тарифу

1 міс	2 міс	3 міс	4 міс	5 міс	6 міс	7 міс	8 міс	9 міс	10 міс	11 міс	12 міс	1,5 року	2 роки	3 роки
20%	30%	40%	50%	60%	70%	75%	80%	85%	90%	95%	100%	147%	190%	280%

ЗАЯВА НА СТРАХУВАННЯ МАЙНА ГРОМАДЯН

йменування та реквізити Страхувальника	
1.1. Страхувальник (П.І.П.)	
1.2. Паспортні дані (<i>серія, номер, ким виданий та коли</i>).	
1.3. Ідентифікаційний код	
1.4. Адреса постійного місцепроживання	
1.5. Контактний телефон	
1.6. Дата народження	
прошу ЗАТ "Страхова компанія "Ренесанс" розглянути можливість укладення договору страхування майна	
айно що підлягає страхуванню	ТАК/НІ
2.1. Є у власності.	
2.2. Знаходиться в розпорядженні на підставі договору оренди. № _____ від " ____ " _____ 200_ р. Орендодавець _____	
2.3. Заставлене. Кредитний договір № _____ від " ____ " _____ 200_ року. Договір застави від " ____ " _____ 200_ р. (додається) укладений на користь _____	
2.4. вартість	
2.4.1. Будівлі, споруди, приміщення	грн.
2.4.2. Ремонт і внутрішнє оздоблення	грн.
2.4.3. Меблі та предмети інтер'єру	грн.
2.4.4. Побутова та електронна техніка	грн.
2.4.5. Особисті речі	грн.
2.4.6. Інше (вказати)	грн.
2.5. Всього	Грн.
2.6. Адреса місця знаходження об'єкта страхування	
трахові ризики:	
Пакет FLEXA	ТАК/НІ
1. Пожежа, задимлення внаслідок пожежі, пошкодження водою з автоматичних систем пожежегасіння внаслідок пожежі, влучення блискавки	☐ ☐
2. Вибух парових котлів, газосховищ, апаратів та інших пристроїв, що працюють на стислому повітрі або газі	☐ ☐
3. Падіння пілотованих літальних об'єктів та їх уламків	☐ ☐
4. Смерч, ураган, буря, шторм, тайфун	☐ ☐
5. Град	☐ ☐
6. Сходження снігових лавин, обвали, селі	☐ ☐
7. Повінь, паводок, злива	☐ ☐
8. Осідання ґрунту, затоплення ґрунтовими водами, падіння дерев, каміння	☐ ☐
9. Землетрус	☐ ☐
Майнові ризики	
10. Вплив води з водопровідних, каналізаційних та опалювальних систем, заливу водою з сусідніх приміщень	☐ ☐
11. Хибний викид води з автоматичних систем пожежегасіння	☐ ☐

12. Крадіжка зі зломом та пограбування, акти вандалізму що їх супроводжують							☐	☐
13. Зловмисні дії третіх осіб, підпал, вандалізм (за виключенням крадіжки)							☐	☐
14. Наїзд техніки, що рухається							☐	☐
Додатково прошу надати страховий захист від ризику пошкодження і/або загибелі наступного майна								
3.1. Вікон (склопакети, вітрини) з нижчезазначеною вартістю застосування								
1.000,00 грн.	☐ ТАК ☐ НІ	2.000,00 грн.	☐ ТАК ☐ НІ	4.000,00 грн.	☐ ТАК ☐ НІ	Інша сума _____	☐ ТАК ☐ НІ	_____
							грн.	
рмін дії страхування								
додаткова інформація щодо об'єкта страхування								
5.1. Рік побудови будівлі і введення в експлуатацію								
5.2. Тип будівлі (багатоквартирний, окремих приватний)								
5.3. Характеристика даху будівлі (шифер, бетон, бляха, прямий, похилий)								
5.4. Кількість поверхів в будівлі / на якому знаходиться квартира								
5.5. Вкажіть матеріал стін / матеріал міжповерхового покриття								
5.6. Чи проводились зміни в проєкті квартири (перепланування)								
5.7. Загальна площа квартири / кількість кімнат								
5.8. Вхідні двері: металеві, дерев'яні, інші (вкажіть)								
5.9. Наявність решіток на вікнах (так/ні)								
5.10. Чи є в наявності каміни (так/ні)								
5.11. Наявність сміттєпроводу в будинку								
5.12. Які об'єкти розміщуються під квартирою								
5.13. Які об'єкти розміщуються над квартирою								
тема опалення:							ТАК/НІ	
6.1. З місцевим пічним опаленням і газовими побутовими приладами;								
6.2. З місцевим газовим опаленням (котел) і газовими побутовими приладами;								
6.3. З центральним опаленням і газовими побутовими приладами;								
6.4. З центральним опаленням і електричними побутовими приладами;								
6.5. Інше (вкажіть).								
отипожежна безпека							ТАК/НІ	
7.1. Вогнегасники, якщо так, вкажіть кількість								
7.2. Протипожежна сигналізація								
7.3. Інше (вкажіть)								
ці засоби безпеки:							ТАК/НІ	
8.1. Охорона будинку (в т.ч. консьержками, черговими)								
8.2. Наявність локальної сигналізації проти зламу								
8.3. Сигналізація з виводом на пульт органів МВС або інших спеціалізованих установ								
8.4. Сигналізація відсутня								
8.5. Інше (вкажіть)								
дається додаток №1 (опис майна):								
додатково повідомляю, що:								
На страхування не заявляються готівка, антикварні речі, дорогоцінності. Підтверджую, що після укладення договору страхування охоронні засоби та засоби протипожежної безпеки, тип опалювального та побутового устаткування, повідомлені мною вище, не будуть демонтовані або змінені без згоди Страхової компанії. Вся інформація, яку повідомлено в даній заяві, є повною у відомому мені об'ємі, та ніякі істотні відомості, що відносяться до об'єкта страхування, мною не приховані і не спотворені. Я погоджуюсь, що неповідомлення або повідомлення мною інформації в спотвореному або неповному об'ємі дає право та підставу Страховій компанії на дострокове розірвання або визнання договору страхування недійсним, а також на відмову у виплаті страхового відшкодування. Я розумію, що підписання даної заяви не зв'язує мене обов'язком укласти договір страхування, однак визнаю, що у випадку укладення такого договору страхування дана заява і повідомлена в ній інформація є істотною та базовою для укладення такого договору страхування.								

Підпис

/ _____ /
П.І.Б заявника

ОПИС МАЙНАДодаток №1
до заяви

що знаходиться за адресою:

НЕРУХОМЕ МАЙНО

3

інженерними комунікаціями та зовнішніми столярними виробами

Найменування	Дійсна (ринкова) вартість, грн.
1.1. Квартира	
1.2. Приватний будинок, дача	
1.3. Гараж	
1.4. Господарські будівлі, комори	
1.5. Огорожа, паркани, хвіртки, доріжки	
1.6. Інше:	
ВСЬОГО	

2. ВНУТРІШНЄ ОЗДОБЛЕННЯ

Найменування	Дійсна (ринкова) вартість, грн.
2.1. Покриття стін	
2.2. Стеля	
2.3. Підлоги	
2.4. Двері	
2.5. Сантехнічне обладнання	
2.6. Інше	
ВСЬОГО:	

3. МЕБЛІ*_____ корпусна,
м'яка, вбудована та інші меблі (вказати)*

Найменування	Дійсна (ринкова) вартість, грн.
3.1.	
3.2.	
3.3.	
3.4.	
3.5.	
3.6.	
3.7.	
3.8.	
3.9.	
3.10.	
3.11.	
3.12.	
3.13.	
3.14.	
3.15.	
ВСЬОГО:	

4. ПРЕДМЕТИ ІНТЕР'ЄРУ*килими, gobелени, гардинні вироби, освітлювальні прилади, стаціонарні годинники та барометри, картини,
посуд і т.п. (вказати)*

Найменування	Дійсна (ринкова) вартість, грн.
4.1.	
4.2.	
4.3.	
4.4.	
4.5.	
4.6.	
4.7.	
4.8.	
4.9.	
4.10.	
4.11.	
4.12.	
4.13.	
4.14.	
4.15.	
4.16.	
ВСЬОГО:	

5. ПОБУТОВА ТЕХНІКА

холодильники, морозильні камери, посудомийні машини, мікрохвильові печі, електрогрилі, кухонні комбайни, пральні, сушильні машини і т.п. (вказати, зазначити марку та модель)

Найменування (марка, модель)	Дійсна (ринкова) вартість, грн.
5.1.	
5.2.	
5.3.	
5.4.	
5.5.	
5.6.	
5.7.	
5.8.	
5.9.	
5.10.	
5.11.	
5.12.	
5.13.	
5.14.	
5.15.	
ВСЬОГО:	

6. ЕЛЕКТРОННА ТЕХНІКА

(телевізори, відео- і аудіо техніка, ігрові приставки, персональні комп'ютери, принтери, сканери, джерела безперебійного електроживлення, системи кондиціонування повітря, системи відеоспостереження, охоронні системи та т.і. (перерахувати, зазначити марку і модель)

Найменування (марка, модель)	Дійсна (ринкова) вартість, грн.
6.1.	
6.2.	
6.3.	
6.4.	
6.5.	
6.6.	
6.7.	
6.8.	
6.9.	
6.10.	
6.11.	
6.12.	
6.13.	
6.14.	
ВСЬОГО:	

7. ОСОБИСТІ РЕЧІ

загальна кількість одиниць	Дійсна (ринкова) вартість, грн.
ВСЬОГО:	

Підтверджую, що:

- Зазначене вище майно дійсно знаходиться в доброму стані та перебуває в місці, вказаному в заяві
- Вказана вартість заявленого на страхування майна є його дійсною (ринковою) вартістю.

« ___ » _____ 200__ р.

Підпис

/ _____ /

П.І.Б страхувальника.

Опис отримав

Підпис

/ _____ /

П.І.Б працівника
ЗАТ СК "Ренесанс"

ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ МАЙНА № 0001.201-01.00

 м. Львів
 01 січня 20__ р

Страховик – Закрите акціонерне товариство “Страхова компанія “Ренесанс”, в особі директора волинського агентства, що діє на підставі Статуту, з однієї сторони та

Страхувальник	
в особі	
що діє на підставі	

з другої сторони (разом надалі – Сторони) , уклали договір страхування майна (надалі – Договір) про наступне:

1. ЗАСТРАХОВАНЕ МАЙНО. МІСЦЕ ДІЇ ДОГОВОРУ СТРАХОВА СУМА. ФРАНШИЗА

1.1. За Договором застраховано офісно-складське приміщення, а саме:

№ п/п	Категорія майна	Страхова вартість, грн.	Страхова сума, грн.	Франшиза, %с.с.
1	Будівлі та споруди			
2	Ремонт та внутрішнє оздоблення			
3	Обладнання			
4	Меблі			
5	Комп'ютерна та оргтехніка			
6	Сировина, товарні залишки			
Всього за Договором:				0,5

1.2. Загальна страхова сума за Договором становить

--

(прописом)

1.3. Майно вважається застрахованим за адресою:

1.4. За Договором встановлюється безумовна франшиза по будь-якому та кожному страховому випадку.

1. ЗАСТРАХОВАНІ РИЗИКИ ТА СТРАХОВІ ВИПАДКИ. СТРАХОВИЙ ТАРИФ. СТРАХОВИЙ ПЛАТІЖ

2.1. За Договором згідно Правил майно застраховане від наступних ризиків:

Ризики:	ТАК/НІ	Тариф, %	Платіж, грн.
<u>Пакет FLExA</u>			
1. Пожежа, задимлення внаслідок пожежі, пошкодження водою з автоматичних систем пожежегасіння внаслідок пожежі, влучення блискавки	Так		
2. Вибух парових котлів, газосховищ, апаратів та інших пристроїв, що працюють на стислому повітрі або газі	Ні		
3. Падіння пілотованих літальних об'єктів та їх уламків	Ні		
2.1.4. Смерч, ураган, буря, шторм, тайфун	Так		
2.1.5. Град	Ні		
2.1.6. Сходження снігових лавин, обвали, селі	Ні		
2.1.7. Повінь, паводок, злива	Ні		
2.1.8. Осідання ґрунту, затоплення ґрунтовими водами, падіння дерев, каміння	Так		
2.1.9. Землетрус	Ні		
<u>Майнові ризики</u>			
2.1.10. Вплив води з водопровідних, каналізаційних та опалювальних систем, заливу водою з сусідніх приміщень	Так		
2.1.11. Хибний викид води з автоматичних систем пожежегасіння	Ні		
2.1.12. Крадіжка зі зламом та пограбування, акти вандалізму що їх супроводжують	Так		
2.1.13. Зловмисні дії третіх осіб, підпал, вандалізм (за виключенням крадіжки)	Так		
2.1.14. Наїзд техніки, що рухається	Так		
Страховий платіж за Договором:			

2.2. Страховий платіж підлягає сплаті на поточний рахунок Страховика наступним чином:

Порядковий № платежу	Частка від загальної суми платежу, %	Сума чергового платежу, грн	Термін сплати, не пізніше (дата)
1	100 %		

2.3. Страховим випадком є подія, яка викликає обов'язок Страховика здійснити виплату страхового відшкодування Страхувальнику або Застрахованій особі за матеріальний збиток, завданий застрахованому майну внаслідок його пошкодження або втрати від застрахованих ризиків.

3. ТЕРМІН ДІЇ ДОГОВОРУ

3.1. Договір діє: початок з 00 годин **14.01.20__р.**
закінчення 24 година **13.01.20__р.**

3.2. Договір вступає в силу з дати початку страхування, проте не раніше дня, наступного за днем сплати Страхувальником страхового платежу на поточний рахунок чи в касу Страховика.

4. ВИГОДОНАБУВАЧ

4.1. Договір укладений на користь Страхувальника.

5. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

5.1. Страховик відповідно до Закону України "Про страхування", "Правил страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ", «Правил страхування майна» (далі Правила) та на підставі заяви Страхувальника здійснює страхування майна та зобов'язується за обумовлену Договором плату провести виплату страхового відшкодування при настанні страхового випадку.

6. ОБ'ЄКТ СТРАХУВАННЯ.

6.1. Об'єктом страхування є майнові інтереси Страхувальника, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням застрахованим майном.

7. ЗАГАЛЬНІ ВИКЛЮЧЕННЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ СТРАХУВАННЯ

7.1. Не відшкодовуються збитки, що виникли внаслідок:

- а) випадків інших, ніж вказані в Договорі як страхові;
- б) військових та бойових дій всякого роду, громадянської війни, громадських заворушень, страйків та їх наслідків, терористичних актів;
- в) дії мін, бомб та інших знарядь війни;
- г) конфіскації, реквізиції, арешту, націоналізації, знищення або пошкодження майна за розпорядженням військової або цивільної влади;
- д) дії ядерної енергії в будь-якій формі, використання матеріалів, які розщеплюються, іонізуючої дії та радіації;
- е) дії дощової води, снігу і бруду, внаслідок їх проникнення через незачинені вікна чи інші отвори, якщо ці отвори не виникли внаслідок настання страхового випадку;
- є) дії та бездіяльності Страхувальника, що призвели до настання страхового випадку;
- ж) наміру, навмисних дій Страхувальника, його представників або осіб, які пов'язані з ним умовами будь-яких договорів та несуть згідно цих договорів відповідальність за збереження застрахованого майна;
- з) порушення правил зберігання вибухо- або вогнебезпечних речовин та предметів або інших правил зберігання, встановлених по відношенню до застрахованого майна;
- и) обвалу будівель або їх частин внаслідок помилок в конструкції, будівництві та дефектів будівельних матеріалів, ветхості споруди, часткового її руйнування або пошкодження внаслідок довгострокової експлуатації;
- і) крадіжки або розкрадання майна під час або безпосередньо після настання страхового випадку іншого, ніж "Крадіжка зі зломом та пограбування, акти вандалізму, що їх супроводжують";
- ї) пошкодження майна червами, гризунами і комахами;
- й) відключення чи припинення енергопостачання;
- к) впливу електричного струму на різноманітні електричні прилади з виникненням полум'я чи без нього (в результаті стрибків напруги, порушення ізоляції, короткого замикання, інших аварій та неполадок електрообладнання, якщо це не стало причиною виникнення подальшої пожежі;
- л) впливу вологості всередині приміщення (пліснява, грибок і т.п.), водяної пари, конденсації, відпрівання і т. п.;
- м) впливу на застраховане майно вогнем чи теплом з метою обробки, переробки чи в інших цілях;
- н) обробки майна вибухом чи тиском з виробничою чи іншою метою (зварка вибухом, синтез речовин при вибуху, нанесення покриття ударною хвилею, переміщення вибухом, зміцнення матеріалів вибухом, вибухи в камерах згорання двигунів різного типу і т. п.);
- о) застосування вибухових речовин (динаміту, тротилу та інших хімічних з'єднань) або суміші речовин, спроможних до швидкої екзотермічної реакції, що супроводжуються виділенням великої кількості тепла і газів, спеціально призначених для проведення вибухів в тій чи іншій формі;
- п) самозаймання, бродіння, гниття, корозії чи інших природних властивостей застрахованого майна.

7.2. Не відшкодовуються також:

- а) збитки, завдані майну при його транспортуванні та внаслідок зупинок виробничого процесу, що мали місце внаслідок страхових випадків;
- б) збитки, завдані майну, в якому вогонь спеціально створюється та /або яке спеціально призначене для його розведення, підтримки, поширення, передачі, крім випадків, коли така шкода була викликана настанням

страхового випадку;

- в) збитки, завдані внаслідок стихійних лих при оголошенні території місця страхування зоною стихійного лиха до моменту укладення Договору.

7.3. Страхуванню не підлягають:

- а) будівлі і споруди, конструктивні елементи і системи, які знаходяться в аварійному стані, а також майно, що розташоване в них;

б) будівельно - монтажні роботи на будь-якій стадії.

8. ДІЇ ПРИ НАСТАННІ СТРАХОВОГО ВИПАДКУ

8.1. При настанні страхового випадку Страхувальник зобов'язаний:

- здійснити всі можливі дії для порятунку застрахованого майна, зменшення збитку і запобігання його збільшення;
- негайно повідомити відповідні державні органи (службу пожежної охорони, органи МВС, ДАІ, інші) і здійснити всі інші необхідні процедури, передбачені чинним законодавством;
- негайно, але не пізніше одного робочого дня, сповістити про це письмово (телеграфом, факсом, телексом) Страховика або його представника;
- надати Страховику або його представнику можливість оглянути ушкоджене майно;
- надати Страховику можливість робити розслідування причин настання страхового випадку, визначення розміру збитку і сприяти в цьому;
- зберегти майно до огляду Страховиком або його представником у стані, у якому воно знаходилося після страхового випадку.

9. ЗАКОНОДАВСТВО І ПРАКТИКА

9.1. Це страхування є предметом регулювання чинного законодавства і юридичної практики України.

10. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН

10.1. Права Страхувальника:

- призначати третіх осіб для одержання страхового відшкодування до настання страхового випадку;
- одержати дублікат Договору у випадку його втрати;
- звернутися до Страховика з обґрунтованими претензіями і вимогою повторного розгляду справи у випадку відмови Страховика зробити виплату;
- інші права, передбачені чинним законодавством України і Правилами страхування.

10.2. Права Страховика:

- з'ясовувати причини й обставини настання страхового випадку, перевіряти всі надані Страхувальником документи;
- зменшити розмір відшкодування або відмовити в його виплаті якщо Страхувальник не виконує належним чином умови Правил страхування та Договору;
- оглядати застраховане майно в разі потреби самостійно або з залученням незалежних сюрвейерів та експертів;
- перевіряти достовірність документів, наданих Страхувальником для виплати страхового відшкодування;
- перевіряти документально фактичну наявність, обсяг, стан та умови зберігання застрахованого майна;
- інші права, передбачені чинним законодавством України і Правилами страхування.

10.3. Обов'язки Страхувальника:

- виконувати умови Правил та Договору, сплачувати страхові платежі в строки та обсягах, визначених Договором;
- при укладанні Договору надати інформацію Страховику про всі відомі йому обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику, і надалі інформувати його про будь-яку зміну страхового ризику.
- повідомити Страховика про інші діючі договори страхування щодо цього об'єкту страхування.
- вжити заходів щодо збереження застрахованого майна, включаючи його капітальний та поточний ремонт.
- вживати заходів по запобігання і зменшенню збитків, заподіяних застрахованому майну внаслідок настання страхового випадку;
- при настанні страхової події представити Страховику всю необхідну інформацію і документи, а після виплати страхового відшкодування – забезпечити право регресного позову до винної сторони.

10.4. Обов'язки Страховика:

- ознайомити Страхувальника з Правилами та умовами страхування;
- при настанні і підтвердженні у встановленому порядку страхового випадку, здійснити виплату страхового відшкодування в порядку, передбаченому Договором;
- відшкодувати в межах ліміту відповідальності, якщо він встановлений Договором, всі необхідні і доцільно зроблені витрати на порятунок майна;
- тримати в таємниці відомості про Страхувальника і його майновий стан, за винятком випадків, передбачених чинним законодавством України;

- інші обов'язки, передбачені чинним законодавством України.

11. ПОРЯДОК ВИПЛАТИ СТРАХОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ.

11.1. Для виплати страхового відшкодування Страхувальник надає наступні документи:

заяву про настання страхового випадку з описом обставин його настання та Договір;

документи, що засвідчують факт, причини і обставини настання страхового випадку (довідки органів МВС, пожежної охорони, центру по гідрометеорології, житлово-експлуатаційних служб і т. д.);

документи, що встановлюють розмір збитку: висновок експерта про розмір матеріального збитку; кошторис (розрахунок) витрат на ремонт (відновлення) майна, документи, що підтверджують витрати (оплачені рахунки, акти виконаних робіт), опис пошкодженого чи знищеного майна, який складається з вказанням вартості пошкоджених об'єктів страхування на день настання страхової події тощо;

копія постанови про порушення кримінальної справи, копія рішення суду (відповідно до вимог чинного законодавства);

документи, що засвідчують майновий інтерес Страхувальника;

інвентаризаційні складські відомості, що підтверджують знаходження майна на момент настання страхового випадку на складі;

прибуткові накладні, товаро – транспортні накладні, шляхові листи та інші товаросупровідні документи щодо ушкодженого (загиблого) майна;

пояснення служби охорони та відповідальних працівників Страхувальника про випадок;

висновок експертів про ступінь придатності ушкодженого майна та вартість залишків – в разі незгодження між Страховиком і Страхувальником такої вартості;

інші документи на вимогу Страховика стосовно встановлення причин та обставин настання страхового випадку.

11.2. Документи, необхідні для здійснення виплати страхового відшкодування, повинні бути надані Страховику у формі оригінальних примірників або нотаріально завірених чи простих копій, за умови надання Страховику можливості звірки цих копій з оригінальними примірниками документів.

11.3. Страхове відшкодування підлягає виплаті після того, як повністю будуть встановлені причини і розміри збитку.

11.4. Розмір збитку, заподіяного застрахованому майну, визначається:

на основі незалежної експертної оцінки;

за взаємною згодою Сторін на основі документів, що підтверджують розмір збитку.

11.5. Розмір збитку та належного страхового відшкодування розраховується виходячи з наступного:

А) у випадку повного знищення майна – коли витрати на його відновлення перевищують дійсну вартість об'єкта - розмір збитку визначається шляхом вибору меншої з сум:

суми, розрахованої методом вирахування з його дійсної вартості, на момент настання страхового випадку, вартості залишків;

суми, необхідної для придбання чи виготовлення майна, повністю аналогічного застрахованому.

Страхувальник не має права відмовитися від залишків пошкодженого чи знищеного майна.

В) у випадку пошкодження майна основою для визначення розміру виплати страхового відшкодування є вартість відновлення пошкодженого майна в межах страхової суми, вказаної в Договорі. Вартість відновлення визначається як сума, необхідна для відновлення втраченого чи пошкодженого в результаті настання страхового випадку майна до первісного стану, з врахуванням зносу та особливостей ціноутворення у місцевості розташування застрахованого об'єкта.

11.6. Витрати на відновлення не включають в себе:

додаткові витрати, викликані змінами чи покращенням застрахованого об'єкту;

витрати, викликані тимчасовим чи допоміжним ремонтом чи відновленням.

11.7. Не відшкодовуються збитки, понесені внаслідок неприйняття Страхувальником заходів по рятуванню майна під час та після настання страхового випадку, забезпеченню його збереження і запобіганню подальшого його ушкодження.

11.8. Страховик відшкодовує Страхувальнику необхідні і доцільні витрати на проведення експертизи, якщо така експертиза визнана Страховиком доцільною по з'ясуванню причин та обставин настання страхових випадків та розміру нанесених збитків при визнанні випадку страховим.

11.9. Страховик здійснює відшкодування в розмірі прямого дійсного збитку, але не більше обумовленої в Договорі страхової суми.

11.10. У разі, якщо на момент настання страхового випадку Страхувальник сплатив страховий платіж менший, ніж обумовлено в Договорі, тобто сплачено неповний платіж (неповний перший або неповний черговий платіж, у разі розстрочення сплати платежу) у встановлений Договором термін, страхове відшкодування зменшується пропорційно відношенню сплаченої частини страхового платежу до обумовленого в Договорі розміру на момент настання страхового випадку. Якщо Страхувальник дотримується встановлених Договором термінів та повноти сплати страхового платежу (в т.ч. розстроченого) – Страховик несе відповідальність по страхових випадках в повному обсязі. Страховик не несе відповідальність протягом періоду затримки першого (або чергового) страхового платежу.

11.11. Якщо на момент настання страхового випадку страхова сума є менша від дійсної вартості застрахованого майна, при виплаті страхового відшкодування застосовується принцип

пропорційності, який полягає в тому, що виплата страхового відшкодування здійснюється в такій самій пропорції до розміру дійсної шкоди, як відношення страхової суми до дійсної вартості майна на момент настання страхового випадку.

- 11.12. При настанні страхового випадку по ризику протиправні дії третіх осіб виплата проводиться лише за умови порушення кримінальної справи і в два етапи: 40% належного до виплати страхового відшкодування – після отримання Страховиком копії постанови про порушення кримінальної справи і 60% суми належного до виплати страхового відшкодування - після отримання Страховиком копії документа, який підтверджує закінчення попереднього слідства (складання обвинувального висновку або закриття кримінальної справи) по зазначеній кримінальній справі або закінчення шестимісячного терміну з дня порушення цієї кримінальної справи, з врахуванням франшизи.
- 11.13. Страховик приймає рішення про виплату, відмову у виплаті або відстрочку виплати страхового відшкодування протягом 15-ти робочих днів після отримання всіх документів, необхідних для прийняття такого рішення та повідомляє Страхувальника (Вигодонабувача) з письмовим викладенням мотивації рішення. Рішення Страховика оформляється страховим актом.
- 11.14. Страховик зобов'язаний здійснити виплату протягом десяти робочих днів з дня підписання Страхувальником (Вигодонабувачем) страхового акту.
- 11.15. При виплаті страхового відшкодування страхова сума зменшується на суму здійснених виплат.
- 11.16. До Страховика, який виплатив страхове відшкодування, у межах цієї суми переходить право вимоги, яке Страхувальник або інша особа, що одержала страхове відшкодування, має до особи, винної за завдані збитки.

12. ПОРЯДОК ЗМІНИ І ПРИПИНЕННЯ ДІЇ ДОГОВОРУ

- 12.1. Дія Договору припиняється:
  - 12.1.1. із закінченням строку дії Договору;
  - 12.1.2. виконання Страховиком зобов'язань перед Страхувальником у повному обсязі;
  - 12.1.3. несплати Страхувальником страхових платежів у встановлені договором строки. При цьому договір вважається достроково припиненим у випадку, якщо перший (або черговий) страховий платіж не був сплачений за письмовою вимогою Страховика протягом десяти робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги Страхувальнику;
  - 12.1.4. в інших випадках, передбачених законодавством України.
- 12.2. Про намір достроково припинити дію Договору одна із Сторін зобов'язана письмово повідомити іншу та Вигодонабувача не менше, ніж за 30 (тридцять) днів до бажаної дати припинення дії Договору.
- 12.3. У разі дострокового припинення дії Договору за вимогою Страхувальника, Страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії Договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених в розмірі 25% сплаченого страхового платежу, фактичних виплат страхового відшкодування, що були здійснені за Договором. Якщо вимога Страхувальника обумовлена порушенням Страховиком умов Договору, то останній повертає Страхувальнику сплачені ним страхові платежі повністю.
- 12.4. У випадку несплати Страхувальником страхових платежів (обумовленої частини) у визначені Договором терміни дія Договору призупиняється з 00 годин дати, наступної за датою, вказаною, як дата сплати страхового платежу (обумовленої частини), і відновлюється з 00 годин дати, наступної за датою надходження зазначених коштів на поточний рахунок або касу Страховика. Страховик не буде нести відповідальності за випадки, що відбулись на протязі терміну призупинення дії Договору.
- 12.5. У разі дострокового припинення Договору, за вимогою Страховика, Страхувальнику повертаються повністю сплачені ним страхові платежі. Якщо вимога Страховика обумовлена невиконанням Страхувальником умов Договору, то Страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії Договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених в розмірі 30%, фактичних виплат страхового відшкодування, що були здійснені за Договором.
- 12.6. Внесення змін та доповнень до умов Договору можливе лише за взаємною згодою Сторін та оформляється додатковими угодами до Договору, що є його невід'ємними частинами з дати підписання.

13. ПОРЯДОК ВИРІШЕННЯ СУПЕРЕЧОК

- 13.1. Будь-які суперечки, які виникають між Сторонами по Договору підлягають врегулюванню шляхом переговорів.
- 13.2. У разі неможливості досягнення згоди між Сторонами у процесі переговорів, будь-які суперечки вирішуються згідно з чинним законодавством України.

14. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

- 14.1. За невиконання або неналежне виконання прийнятих зобов'язань за Договором Сторони несуть відповідальність згідно з діючим законодавством України.
- 14.2. За несвоєчасну сплату страхового відшкодування Страховик сплачує пеню за кожен день прострочення платежу у розмірі 0,01 % від належної до виплати суми, але не більше 10 % розміру страхової виплати.

15. ІНШІ УМОВИ

- 15.1. Положення Договору відповідають Правилам страхування Страховика. Всі інші умови страхування за Договором, не визначені в ньому, регламентуються вищезазначеними Правилами. При розбіжностях умов Договору і Правил страхування переважну силу мають умови Договору, якщо це не суперечить чинному

законодавству України.

15.2 У випадку зміни власника застрахованого майна Договір припиняє свою дію з моменту переходу права власності. Договір може бути переукладений на нових умовах або продовжений за згодою Страховика.

15.3 Договір складений у двох примірниках, що мають однакову юридичну силу, по одному для кожної із Сторін.

РЕКВІЗИТИ СТОРІН

СТРАХОВИК

СТРАХУВАЛЬНИК

**Договір підписали від імені
СТРАХОВИКА**

СТРАХУВАЛЬНИКА

Голова правління

_____
М.П.

Директор

_____
М.П.

РЕНЕСАНС
СТРАХОВА КОМПАНІЯ

**ДОГОВІР
СТРАХУВАННЯ МАЙНА**

м. Львів

№ 00111.21 – 01.00

01 квітня 20__ р.

Страховик – ЗАТ Страхова компанія “Ренесанс”, в особі Голови правління _____, що діє на підставі Статуту, з однієї сторони та

Страхувальник

в особі

що діє на підставі

з іншої сторони, надалі разом Сторони, уклали цей договір страхування майна (надалі – Договір) про наступне:

2. ЗАСТРАХОВАНЕ МАЙНО. МІСЦЕ ДІЇ ДОГОВОРУ СТРАХОВА СУМА. ФРАНШИЗА

1.1. За Договором застраховано майно товариства, а саме:

№ п/п	Категорія майна	Вартість, грн.	Страхова сума, грн.	Франшиза, %с.с.
1	Будівлі та споруди			-
2	Ремонт та внутрішнє оздоблення			-
3	Обладнання			-
4	Меблі			-
5	Комп'ютерна та оргтехніка			-
6	Молодняк ВРХ ,76 голів	29 000,00	29 000,00	5,0
Всього за Договором:		29 000,00	29 000,00	5,0

1.2. Загальна страхова сума за Договором становить

Двадцять дев'ять тисяч гривень 00 коп.

(прописом)

1.3. Майно вважається застрахованим за адресою:

1.4. За Договором встановлюється безумовна франшиза по будь-якому та кожному страховому випадку.

3. ЗАСТРАХОВАНІ РИЗИКИ ТА СТРАХОВІ ВИПАДКИ. СТРАХОВИЙ ТАРИФ. СТРАХОВИЙ ПЛАТІЖ

2.1. За Договором згідно Правил майно застраховане від наступних ризиків:

Ризики:	ТАК/НІ	Тариф, %	Платіж, грн.
<i>Майнові ризики</i>			
1. Зловмисні дії третіх осіб, підпал, вандалізм (за виключенням крадіжки)	так		
2. Наїзд техніки, що рухається	так		
Страховий платіж за Договором:			

2.3. Страховий платіж підлягає сплаті на поточний рахунок Страховика наступним чином:

Порядковий № платежу	Частка від загальної суми платежу, %	Сума чергового платежу, грн	Термін сплати, не пізніше (дата)
1	100 %		

2.3. Страховим випадком є подія, яка викликає обов'язок Страховика здійснити виплату страхового відшкодування Страхувальнику або Застрахованій особі за матеріальний збиток, завданий застрахованому майну внаслідок його пошкодження або втрати від застрахованих ризиків.

3. ТЕРМІН ДІЇ ДОГОВОРУ

3.2. Договір діє: початок з 00 годин **01.04.20__ р.**
закінчення 24 година **29.12.20__ р.**

3.2. Договір вступає в силу з дати початку страхування, проте не раніше дня, наступного за днем сплати Страхувальником страхового платежу на поточний рахунок чи в касу Страховика.

4. ВИГОДОНАБУВАЧ

4.2. Договір укладений на користь _____.

5. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

5.2. Страховик відповідно до Закону України “Про страхування”, „Правил страхування майна” (далі Правила) та на підставі заяви Страхувальника здійснює страхування майна та зобов'язується за обумовлену Договором плату провести виплату страхового відшкодування при настанні страхового

випадку.

6. ОБ'ЄКТ СТРАХУВАННЯ.

6.2. Об'єктом страхування є майнові інтереси Страхувальника, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням застрахованим майном.

7. ЗАГАЛЬНІ ВИКЛЮЧЕННЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ СТРАХУВАННЯ

7.1. Не відшкодовуються збитки, що виникли внаслідок:

- а) випадків інших, ніж вказані в Договорі як страхові;
- б) військових та бойових дій всякого роду, громадянської війни, громадських заворушень, страйків та їх наслідків, терористичних актів;
- в) дії мін, бомб та інших знарядь війни;
- г) конфіскації, реквізиції, арешту, націоналізації, знищення або пошкодження майна за розпорядженням військової або цивільної влади;
- д) дії ядерної енергії в будь-якій формі, використання матеріалів, які розщеплюються, іонізуючої дії та радіації;
- е) дії дощової води, снігу і бруду, внаслідок їх проникнення через незачинені вікна чи інші отвори, якщо ці отвори не виникли внаслідок настання страхового випадку;
- є) дії та бездіяльності Страхувальника, що призвели до настання страхового випадку;
- ж) наміру, навмисних дій Страхувальника, його представників або осіб, які пов'язані з ним умовами будь-яких договорів та несуть згідно цих договорів відповідальність за збереження застрахованого майна;
- з) порушення правил зберігання вибухо- або вогнєнебезпечних речовин та предметів або інших правил зберігання, встановлених по відношенню до застрахованого майна;
- и) обвалу будівель або їх частин внаслідок помилок в конструкції, будівництві та дефектів будівельних матеріалів, ветхості споруди, часткового її руйнування або пошкодження внаслідок довгострокової експлуатації;
- і) крадіжки або розкрадання майна під час або безпосередньо після настання страхового випадку іншого, ніж “Крадіжка зі зломом та пограбування, акти вандалізму, що їх супроводжують”;
- ї) пошкодження майна червами, гризунами і комахами;
- й) відключення чи припинення енергопостачання;
- к) впливу електричного струму на різноманітні електричні прилади з виникненням полум'я чи без нього (в результаті стрибків напруги, порушення ізоляції, короткого замикання, інших аварій та неполадок електрообладнання, якщо це не стало причиною виникнення подальшої пожежі);
- л) впливу вологості всередині приміщення (пліснява, грибок і т.п.), водяної пари, конденсації, відпрівання і т. п.;
- м) впливу на застраховане майно вогнем чи теплом з метою обробки, переробки чи в інших цілях;
- н) обробки майна вибухом чи тиском з виробничою чи іншою метою (зварка вибухом, синтез речовин при вибуху, нанесення покриття ударною хвилею, переміщення вибухом, зміцнення матеріалів вибухом, вибухи в камерах згорання двигунів різного типу і т. п.);
- о) застосування вибухових речовин (динаміту, тротилу та інших хімічних з'єднань) або суміші речовин, спроможних до швидкої екзотермічної реакції, що супроводжуються виділенням великої кількості тепла і газів, спеціально призначених для проведення вибухів в тій чи іншій формі;
- п) самозаймання, бродіння, гниття, корозії чи інших природних властивостей застрахованого майна.

7.2. Не відшкодовуються також:

- а) збитки, завдані майну при його транспортуванні та внаслідок зупинок виробничого процесу, що мали місце внаслідок страхових випадків;
- б) збитки, завдані майну, в якому вогонь спеціально створюється та /або яке спеціально призначене для його розведення, підтримки, поширення, передачі, крім випадків, коли така шкода була викликана настанням страхового випадку;
- в) збитки, завдані внаслідок стихійних лих при оголошенні території місця страхування зоною стихійного лиха до моменту укладення Договору.

7.3. Страхуванню не підлягають:

- а) будівлі і споруди, конструктивні елементи і системи, які знаходяться в аварійному стані, а також майно, що розташоване в них;
- б) будівельно - монтажні роботи на будь-якій стадії.

8. ДІЇ ПРИ НАСТАННІ СТРАХОВОГО ВИПАДКУ

8.1. При настанні страхового випадку Страхувальник зобов'язаний:

- здійснити всі можливі дії для порятунку застрахованого майна, зменшення збитку і запобігання його збільшення;
- негайно повідомити відповідні державні органи (службу пожежної охорони, органи МВС, ДАІ, інші) і здійснити всі інші необхідні процедури, передбачені чинним законодавством;
- негайно, але не пізніше одного робочого дня, сповістити про це письмово (телеграфом, факсом, телексом) Страховика або його представника;
- надати Страховику або його представнику можливість оглянути ушкоджене майно;
- надати Страховику можливість робити розслідування причин настання страхового випадку, визначення розміру збитку і сприяти в цьому;

- зберегти майно до огляду Страховиком або його представником у стані, у якому воно знаходилося після страхового випадку.
- 9. ЗАКОНОДАВСТВО І ПРАКТИКА**
- 9.1. Це страхування є предметом регулювання чинного законодавства і юридичної практики України.
- 10. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН**
- 10.1. Права Страхувальника:
- призначати третіх осіб для одержання страхового відшкодування до настання страхового випадку;
  - одержати дублікат Договору у випадку його втрати;
  - звернутися до Страховика з обґрунтованими претензіями і вимогою повторного розгляду справи у випадку відмови Страховика зробити виплату;
  - інші права, передбачені чинним законодавством України і Правилами страхування.
- 10.2. Права Страховика:
- з'ясувати причини й обставини настання страхового випадку, перевіряти всі надані Страхувальником документи;
  - зменшити розмір відшкодування або відмовити в його виплаті якщо Страхувальник не виконує належним чином умови Правил страхування та Договору;
  - оглядати застраховане майно в разі потреби самостійно або з залученням незалежних сюрвейерів та експертів;
  - перевіряти достовірність документів, наданих Страхувальником для виплати страхового відшкодування;
  - перевіряти документально фактичну наявність, обсяг, стан та умови зберігання застрахованого майна;
  - інші права, передбачені чинним законодавством України і Правилами страхування.
- 10.3. Обов'язки Страхувальника:
- виконувати умови Правил та Договору, сплачувати страхові платежі в строки та обсягах, визначених Договором;
  - при укладанні Договору надати інформацію Страховику про всі відомі йому обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику, і надалі інформувати його про будь-яку зміну страхового ризику.
  - повідомити Страховика про інші діючі договори страхування щодо цього об'єкту страхування.
  - вжити заходів щодо збереження застрахованого майна, включаючи його капітальний та поточний ремонт.
  - при настанні страхової події представити Страховику всю необхідну інформацію і документи, а після виплати страхового відшкодування – забезпечити право регресного позову до винної сторони.
- 10.4. Обов'язки Страховика:
- ознайомити Страхувальника з Правилами та умовами страхування;
  - при настанні і підтвердженні у встановленому порядку страхового випадку, здійснити виплату страхового відшкодування в порядку, передбаченому Договором;
  - відшкодувати в межах ліміту відповідальності, якщо він встановлений Договором, всі необхідні і доцільно зроблені витрати на порятунок майна;
  - тримати в таємниці відомості про Страхувальника і його майновий стан, за винятком випадків, передбачених чинним законодавством України;
- інші обов'язки, передбачені чинним законодавством України.**
- 12. ПОРЯДОК ВИПЛАТИ СТРАХОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ.**
- 11.1. Для виплати страхового відшкодування Страхувальник надає наступні документи:
- заяву про настання страхового випадку з описом обставин його настання та Договір;
- документи, що засвідчують факт, причини і обставини настання страхового випадку (довідки органів МВС, пожежної охорони, центру по гідрометеорології, житлово-експлуатаційних служб і т. д.);
- документи, що встановлюють розмір збитку: висновок експерта про розмір матеріального збитку; кошторис (розрахунок) витрат на ремонт (відновлення) майна, документи, що підтверджують витрати (оплачені рахунки, акти виконаних робіт), опис пошкодженого чи знищеного майна, який складається з вказанням вартості пошкоджених об'єктів страхування на день настання страхової події тощо;
- копія постанови про порушення кримінальної справи, копія рішення суду (відповідно до вимог чинного законодавства);
- документи, що засвідчують майновий інтерес Страхувальника;
- інвентаризаційні складські відомості, що підтверджують знаходження майна на момент настання страхового випадку на складі;
- прибуткові накладні, товаро – транспортні накладні, шляхові листи та інші товаросупровідні документи щодо ушкодженого (загиблого) майна;
- пояснення служби охорони та відповідальних працівників Страхувальника про випадок;
- інші документи на вимогу Страховика стосовно встановлення причин та обставин настання страхового випадку.
- 11.6. Документи, необхідні для здійснення виплати страхового відшкодування, повинні бути надані Страховику у формі оригінальних примірників або нотаріально завірених чи простих копій, за умови надання

Страховику можливості звірки цих копій з оригінальними примірниками документів.

11.7. Страхове відшкодування підлягає виплаті після того, як повністю будуть встановлені причини і розміри збитку.

11.8. Розмір збитку, заподіяного застрахованому майну, визначається на основі незалежної експертної оцінки;

за взаємною згодою Сторін на основі документів, що підтверджують розмір збитку.

11.9. Розмір збитку та належного страхового відшкодування розраховується виходячи з наступного:

А) у випадку повного знищення майна – коли витрати на його відновлення перевищують дійсну вартість об'єкта - розмір збитку визначається шляхом вибору меншої з сум:

суми, розрахованої методом вирахування з його дійсної вартості, на момент настання страхового випадку, вартості залишків;

суми, необхідної для придбання чи виготовлення майна, повністю аналогічного застрахованому.

Страховальник не має права відмовитися від залишків пошкодженого чи знищеного майна.

В) у випадку пошкодження майна основою для визначення розміру виплати страхового відшкодування є вартість відновлення пошкодженого майна в межах страхової суми, вказаної в Договорі. Вартість відновлення визначається як сума, необхідна для відновлення втраченого чи пошкодженого в результаті настання страхового випадку майна до первісного стану, з врахуванням зносу та особливостей ціноутворення у місцевості розташування застрахованого об'єкта.

12.6. Витрати на відновлення не включають в себе:

додаткові витрати, викликані змінами чи покращенням застрахованого об'єкту;

витрати, викликані тимчасовим чи допоміжним ремонтом чи відновленням.

12.7. Не відшкодовуються збитки, понесені внаслідок неприйняття Страховальником заходів по рятуванню майна під час та після настання страхового випадку, забезпеченню його збереження і запобіганню подальшого його ушкодження.

12.8. Страховик відшкодовує Страховальнику необхідні і доцільні витрати на проведення експертизи, якщо така експертиза визнана Страховиком доцільною по з'ясуванню причин та обставин настання страхових випадків та розміру нанесених збитків при визнанні випадку страховим.

12.9. Страховик здійснює відшкодування в розмірі прямого дійсного збитку, але не більше обумовленої в Договорі страхової суми.

12.10. У разі, якщо на момент настання страхового випадку Страховальник сплатив страховий платіж менший, ніж обумовлено в Договорі, тобто сплачено неповний платіж (неповний перший або неповний черговий платіж, у разі розстрочення сплати платежу) у встановлений Договором термін, страхове відшкодування зменшується пропорційно відношенню сплаченої частини страхового платежу до обумовленого в Договорі розміру на момент настання страхового випадку. Якщо Страховальник дотримується встановлених Договором термінів та повноти сплати страхового платежу (в т.ч. розстроченого) – Страховик несе відповідальність по страхових випадках в повному обсязі. Страховик не несе відповідальність протягом періоду затримки першого (або чергового) страхового платежу.

12.11. Якщо на момент настання страхового випадку страхова сума є менша від дійсної вартості застрахованого майна, при виплаті страхового відшкодування застосовується принцип пропорційності, який полягає в тому, що виплата страхового відшкодування здійснюється в такій самій пропорції до розміру дійсної шкоди, як відношення страхової суми до дійсної вартості майна на момент настання страхового випадку.

12.12. При настанні страхового випадку по ризику протиправні дії третіх осіб виплата проводиться лише за умови порушення кримінальної справи і в два етапи: 40% належного до виплати страхового відшкодування – після отримання Страховиком копії постанови про порушення кримінальної справи і 60% суми належного до виплати страхового відшкодування - після отримання Страховиком копії документа, який підтверджує закінчення попереднього слідства (складання обвинувального висновку або закриття кримінальної справи) по зазначеній кримінальній справі або закінчення шестимісячного терміну з дня порушення цієї кримінальної справи, з врахуванням франшизи.

12.13. Страховик приймає рішення про виплату, відмову у виплаті або відстрочку виплати страхового відшкодування протягом 15-ти робочих днів після отримання всіх документів, необхідних для прийняття такого рішення та повідомляє Страховальника (Вигодонабувача) з письмовим викладенням мотивації рішення. Рішення Страховика оформляється страховим актом.

12.14. Страховик зобов'язаний здійснити виплату протягом десяти робочих днів з дня підписання Страховальником (Вигодонабувачем) страхового акту.

12.15. При виплаті страхового відшкодування страхова сума зменшується на суму здійснених виплат.

12.16. До Страховика, який виплатив страхове відшкодування, у межах цієї суми переходить право вимоги, яке Страховальник або інша особа, що одержала страхове відшкодування, має до особи, винної за завдані збитки.

13. ПОРЯДОК ЗМІНИ І ПРИПИНЕННЯ ДІЇ ДОГОВОРУ

12.1. Дія Договору припиняється:

12.1.5. із закінченням строку дії Договору;

12.1.6. виконання Страховиком зобов'язань перед Страховальником у повному обсязі;

12.1.7. несплати Страхувальником страхових платежів у встановлені договором строки. При цьому договір вважається достроково припиненим у випадку, якщо перший (або черговий) страховий платіж не був сплачений за письмовою вимогою Страховика протягом десяти робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги Страхувальнику;

12.1.8. в інших випадках, передбачених законодавством України.

12.7. Про намір достроково припинити дію Договору одна із Сторін зобов'язана письмово повідомити іншу та Вигодонабувача не менше, ніж за 30 (тридцять) днів до бажаної дати припинення дії Договору.

12.8. У разі дострокового припинення дії Договору за вимогою Страхувальника, Страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії Договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених в розмірі 30% сплаченого страхового платежу, фактичних виплат страхового відшкодування, що були здійснені за Договором. Якщо вимога Страхувальника обумовлена порушенням Страховиком умов Договору, то останній повертає Страхувальнику сплачені ним страхові платежі повністю.

12.9. У випадку несплати Страхувальником страхових платежів (обумовленої частини) у визначені Договором терміни дія Договору призупиняється з 00 годин дати, наступної за датою, вказаною, як дата сплати страхового платежу (обумовленої частини), і відновлюється з 00 годин дати, наступної за датою надходження зазначених коштів на поточний рахунок або касу Страховика. Страховик не буде нести відповідальності за випадки, що відбулись на протязі терміну призупинення дії Договору.

12.10. У разі дострокового припинення Договору, за вимогою Страховика, Страхувальнику повертаються повністю сплачені ним страхові платежі. Якщо вимога Страховика обумовлена невиконанням Страхувальником умов Договору, то Страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії Договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених в розмірі 30% сплаченого страхового платежу, фактичних виплат страхового відшкодування, що були здійснені за Договором.

12.11. Внесення змін та доповнень до умов Договору можливе лише за взаємною згодою Сторін та оформляється додатковими угодами до Договору, що є його невід'ємними частинами з дати підписання.

13. ПОРЯДОК ВИРІШЕННЯ СУПЕРЕЧОК

14.3. Будь-які суперечки, які виникають між Сторонами по Договору підлягають врегулюванню шляхом переговорів.

14.4. У разі неможливості досягнення згоди між Сторонами у процесі переговорів, будь-які суперечки вирішуються згідно з чинним законодавством України.

15. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

15.1. За невиконання або неналежне виконання прийнятих зобов'язань за Договором Сторони несуть відповідальність згідно з діючим законодавством України.

15.2. За несвоєчасну сплату страхового відшкодування Страховик сплачує пеню за кожен день прострочення платежу у розмірі 0,01 % від належної до виплати суми, але не більше 10 % розміру страхової виплати.

15. ІНШІ УМОВИ

15.1 Положення Договору відповідають Правилам страхування Страховика. Всі інші умови страхування за Договором, не визначені в ньому, регламентуються вищеназваними Правилами. При розбіжностях умов Договору і Правил страхування переважну силу мають умови Договору, якщо це не суперечить чинному законодавству України.

15.2 У випадку зміни власника застрахованого майна Договір припиняє свою дію з моменту переходу права власності. Договір може бути переукладений на нових умовах або продовжений за згодою Страховика.

15.4 Договір складений у двох примірниках, що мають однакову юридичну силу, по одному для кожної із Сторін.

16. РЕКВІЗИТИ СТОРІН

СТРАХОВИК

СТРАХУВАЛЬНИК

Договір підписали від імені

СТРАХОВИКА

СТРАХУВАЛЬНИКА

М.П.

М.П.

Сторони Договору домовились пункт “Інші умови” доповнити підпунктами наступного змісту:

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ПРО ВИГОДОНАБУВАЧА.

1. Цей Договір страхування в частині страхування майна товариства укладений на користь Вигодонабувача, зазначеного у основній частині договору страхування, на виконання умов кредитного договору та договору застави щодо застрахованого майна.
У випадку припинення дії договору застави договір вважається укладеним на користь Страхувальника.
2. Вигодонабувач має право на отримання страхового відшкодування в межах непогашених перед Вигодонабувачем зобов'язань за кредитним договором.
3. Страхове відшкодування виплачується Вигодонабувачу за умови надання Страховику діючого договору застави, кредитного договору та розрахунку непогашених перед Вигодонабувачем зобов'язань.
4. Страхове відшкодування може бути виплачене Страхувальнику лише за письмовим погодженням Вигодонабувача. Вигодонабувач зобов'язаний в триденний термін повідомити (в письмовій формі) Страховика про своє рішення стосовно виплати страхового відшкодування.
5. Страхувальник під час дії кредитного договору не може призначати нового Вигодонабувача за цим договором.
6. Страховик зобов'язаний в письмовій формі повідомляти Вигодонабувача про настання будь-якого страхового випадку протягом двох робочих днів з дня, коли це стало йому відомо.
7. В разі припинення або призупинення дії договору страхування з будь-яких причин, Страховик повинен повідомити про це Вигодонабувача протягом двох робочих днів з дати припинення або призупинення та вказати причину.

Тарифна сітка
по програмі "Повне КАСКО"

Базовий річний страховий тариф, у % страхової суми								
Тип транспортних засобів	Код класу ТЗ	Франшиза, безумовна, у % страхової суми						
		за всіма ризиками, крім "Протиправне позбавлення ТЗ"						
<u>Легкові автомобілі</u>								
Вартість ТЗ (екв. дол.США)		VIP "0"	0	0,25%	0,50%	1,00%	2,00%	*
до 5 000 дол.США	A1	6,50%	5,06%	4,67%	4,32%	3,92%	3,87%	7%
від 5 001 до 10 000 дол.США	A2	6,70%	5,44%	5,03%	4,68%	4,28%	4,03%	7%
від 10 001 до 25 000 дол.США	A3	6,85%	5,95%	5,52%	5,17%	4,77%	4,22%	8%
від 25 001 до 50 000 дол.США	A4	6,98%	6,37%	5,92%	5,57%	5,17%	4,62%	8%
понад 50 000 дол.США	A5	7,00%	6,58%	6,12%	5,77%	5,37%	4,82%	10%
<u>Вантажні автомобілі</u>								
Виробництва країн СНД:		0,25%	0,50%	1,00%	2,00%	3,00%	5,00%	*
вантажопідйомністю до 2 т.	C1	2,64%	2,51%	2,34%	2,25%	2,16%	2,07%	8%
вантажопідйомністю більше 2 т.	C2	2,42%	2,32%	2,23%	2,14%	2,05%	1,97%	8%
Виробництва інших країн:		0,25%	0,50%	1,00%	2,00%	3,00%	5,00%	*
вантажопідйомністю до 2 т.	C3	3,20%	3,08%	2,95%	2,82%	2,70%	2,64%	8%
вантажопідйомністю більше 2 т.	C4	2,54%	2,44%	2,34%	2,25%	2,15%	2,07%	8%
<u>Мікроавтобуси</u>								
Виробництва країн СНД:		0,50%	0,75%	1,00%	2,00%	3,00%	5,00%	*
пасажирські, до 14 місць	M1	3,75%	3,56%	3,38%	3,21%	3,05%	2,90%	5%
вантажні, вантажопасажирські	M2	3,38%	3,24%	3,11%	2,99%	2,87%	2,75%	5%
Виробництва інших країн:		0,50%	0,75%	1,00%	2,00%	3,00%	5,00%	*
пасажирські, до 14 місць	M3	3,75%	3,60%	3,46%	3,32%	3,19%	3,06%	5%
вантажні, вантажопасажирські	M4	3,42%	3,28%	3,15%	3,02%	2,90%	2,79%	5%
<u>Автобуси</u>								
Виробництва країн СНД:		0,50%	0,75%	1,00%	2,00%	3,00%	5,00%	*
до 20 чол.	D1	3,44%	3,30%	3,17%	3,04%	2,92%	2,80%	5%
понад 20 чол.	D2	2,96%	2,84%	2,73%	2,62%	2,51%	2,41%	5%
Виробництва інших країн:		0,50%	0,75%	1,00%	2,00%	3,00%	5,00%	*
до 20 чол.	D3	3,44%	3,30%	3,17%	3,04%	2,92%	2,80%	5%
понад 20 чол.	D4	3,62%	3,48%	3,33%	3,20%	3,07%	2,95%	5%
<u>Причепи</u>								
вантажопідйомністю		0,50%	0,75%	1,00%	2,00%	3,00%	5,00%	*
до 400 кг	E1	2,29%	2,20%	2,11%	2,03%	1,95%	1,87%	5%
від 400 – 2000 кг	E2	2,11%	2,03%	1,95%	1,87%	1,80%	1,73%	5%
понад 2000 кг	E3	1,92%	1,84%	1,77%	1,70%	1,63%	1,56%	5%
<u>Спецтехніка, с/г техніка, мотоцикли</u>								
		0,50%	0,75%	1,00%	2,00%	3,00%	5,00%	*
Мотоцикли	S1	8,36%	8,03%	7,71%	7,40%	7,10%	6,82%	25%
Спец. техніка	S2	2,10%	2,02%	1,94%	1,86%	1,79%	1,72%	10%
Сільськогосподарська техніка	S3	2,22%	2,13%	2,04%	1,96%	1,88%	1,80%	10%

**Поправочні коефіцієнти до Тарифів
з страхування автотранспортних засобів**

**Коефіцієнти, які застосовуються при страхуванні за неповним пакетом ризиків
(до базового тарифу):**

Найменування страхового ризику	відсоток від базового тарифу
ДТП	70%
Незаконне заволодіння ТЗ	15%
Протиправні дії третіх осіб	8%*
Стихійні лиха, Пожежа, падіння дерев, споруд та їх конструктивних елементів, попадання сторонніх предметів	7%*

* - крім страхування спецтехніки, сільгосптехніки; тариф узгоджується в головному офісі

Додаткові опції страхування:

Найменування опції	Коефіцієнт
Відшкодування "нове за старе" для ТЗ від 3 до 6 років	1,09
Страхування з відшкодуванням втрати товарної вартості ТЗ	1,1
Франшиза не розповсюджується на скляні поверхні	1,05
Місце дії - тільки "Україна"	0,95
Крадіжка покривається тільки з гаража або зі стоянки	0,9

Коефіцієнти ступеню ризику:

Найменування опції	Коефіцієнт
стаж водія менше ніж 3 роки	1,1
стаж водія менше 1 року	1,4
використання ТЗ як таксі	1,3

**При страхуванні одним Страхувальником більше 5-ти транспортних засобів
пропонується знижка до
10%**

**Коефіцієнти які застосовуються для різних термінів страхування:
(у % до розрахованого тарифу)**

15 днів	1 міс.	2 міс.	3 міс.	4 міс.	5 міс.	6 міс.	
10,00%	20,00%	30,00%	40,00%	50,00%	60,00%	70,00%	

7 міс.	8 міс.	9 міс.	10-11 міс.	12 міс.	18 міс.	24 міс.	
80,00%	90,00%	95,00%	100,00%	100,00%	140,00%	180,00%	

Коефіцієнти при розбивці платежу:

Схема розбивки платежу	Коефіцієнт	
1. Одноразовий платіж	(100% відразу)	1,000
2. Розбивка на квартал	(50% відразу, 50% на протязі кварталу)	1,020
3. Розбивка на півроку	(50% відразу, 50% через 6 місяців)	1,037
4. Розбивка на півроку	(40% відразу; 30% через квартал, 30% через півроку)	1,036
5. Розбивка поквартальна	(25% відразу; 3*25% поквартально)	1,059

Тарифи								
зі страхування заставного наземного транспорту								
Пакет ризиків:	"Повне КАСКО"				Місце дії договору:			"Україна"
	ДТП, ПДТО (Протиправні дії третіх осіб), Стихія,							
	Протиправне позбавлення ТЗ, Пожежа, Вибух							
Базовий річний страховий тариф, у % страхової суми								
Тип транспортних засобів	Код класу ТЗ	Франшиза, безумовна, у % страхової суми за всіма ризиками, крім "Протиправне позбавлення ТЗ"						Франшиза за ризиком "Протиправне позбавлення"
		ДТП - з вини водія / ДТП - з вини третіх осіб / інші ризики у % страхової суми						
<u>Легкові автомобілі</u>								
Вартість ТЗ (екв. дол. США)		0	0,5 / 0 / 0,5	1 / 0,5 / 1	1 / 1 / 1	2 / 1 / 2	3 / 3 / 3	
до 10 000 дол. США	A1	6,70%	5,44%	5,03%	4,68%	4,28%	4,03%	7%
від 10 001 до 30 000 дол. США	A2	6,85%	5,95%	5,52%	5,17%	4,77%	4,22%	8%
від 30 001 до 50 000 дол. США	A3	6,98%	6,37%	5,92%	5,57%	5,17%	4,62%	8%
понад 50 000 дол. США	A4	7,00%	6,58%	6,12%	5,77%	5,37%	4,82%	10%
<u>Мікроавтобуси</u>								
		0,50%	0,75%	1,00%	2,00%	3,00%	5,00%	
пасажирські, понад 9 місць	M1	3,75%	3,60%	3,46%	3,32%	3,19%	3,06%	8%
вантажні, вантажопасажирські	M2	3,42%	3,28%	3,15%	3,02%	2,90%	2,79%	8%
<u>Вантажні автомобілі</u>								
		0,50%	0,75%	1,00%	2,00%	3,00%	5,00%	
вантажопідйомністю до 2 т.	C1	3,20%	3,08%	2,95%	2,82%	2,70%	2,64%	8%
вантажопідйомністю більше 2 т.	C2	2,54%	2,44%	2,34%	2,25%	2,15%	2,07%	8%
Ризик "Протиправне позбавлення ТЗ" покривається тільки на території України.								
<i>Поправочні коефіцієнти до базового річного тарифу</i>								
Додаткові опції страхування:								
Найменування опції								Коефіцієнт
Франшиза не розповсюджується на скляні поверхні								1,05
Місце дії - "Європа"								1,05

Крадіжка покривається тільки з охоронюваних гаража або стоянки							0,9				
Відшкодування вартості транспортування ушкодженого ТЗ							1,02				
Коефіцієнти ступеню ризику:											
Найменування опції							Коефіцієнт				
стаж водія менше ніж 3 роки							1,1				
стаж водія менше 1 року							1,4				
використання ТЗ як таксі, для навчальної їзди							1,3				
Коефіцієнти які застосовуються для різних термінів страхування:											
(у % до розрахованого тарифу)											
15 днів	1 міс.	2 міс.	3 міс.	4 міс.	5 міс.	6 міс.					
10,00%	20,00%	30,00%	40,00%	50,00%	60,00%	70,00%					
7 міс.	8 міс.	9 міс.	10-11 міс.	12 міс.	18 міс.	24 міс.					
80,00%	90,00%	95,00%	97,00%	100,00%	140,00%	180,00%					
Коефіцієнти при розбивці платежу:											
Схема розбивки платежу							Коефіцієнт				
1. Одноразовий платіж			100% при укладенні договору страхування				1,000				
2. Розбивка на квартал			(50% відразу, 50% на протязі кварталу)				1,020				
3. Розбивка на півроку			(50% відразу, 50% через 6 місяців)				1,037				
4. Розбивка поквартальна			(25% відразу; 3*25% поквартально)				1,059				

У Страхову компанію "Ренесанс"

Дата

Заява

про страхування автотранспортного засобу, життя та здоров'я водія та пасажирів та цивільної відповідальності власників транспортних засобів

Відомості про заявника, повне найменування	
Юр. адреса та Факт. адреса	
Телефон, факс	
Банківські реквізити	
Володіння транспортним засобом ☐ на праві власності ☐ оренда ☐ лізинг ☐ за дорученням ☐ у кредит	

Відомості про транспортний засіб

Власник транспортного засобу (найменування та адреса)			
Марка, модель		Рік випуску	
Реєстр.№		Шасі, №	
Пробіг, тис. км.		Вдв., см ³	Кількість пос. місць
Вартість ТЗ	☐ ТЗ розмитнений ☐ Тимчасовий ввіз		
ABS Є ☐ Ні ☐	Авт.кор.пер. Є ☐ Ні ☐	Подушки безпеки Є ☐ Ні ☐	Передні ☐ Бокові ☐
Додаткове обладнання (назва, вартість)		Кількість ключів від ТЗ	

Засоби захисту (сигналізація) ☐ Mul-T-Lock ☐ Механічна ☐ Immobiliser ☐ Тривож.с-я ☐ протиугінне маркування, тип, № Інші, опишіть	Зберігання в нічний час (23.00 – 6.00) ☐ Гараж ☐ Стоянка Охорона Є ☐ Ні ☐ Адреса: Інше, опишіть
---	--

Використання ТЗ

☐ для приватних поїздок ☐ в службових цілях ☐ як джерело доходів	<i>Пробіг в рік, тис.км</i>	Поїздки ☐ в межах України ☐ за кордон	<i>ТЗ переважно використовується</i>
Управляти ТЗ мають право			
П.І.Б.		Вік	Стаж
осн.водій:			
Інше, опишіть			

СТРАХУВАННЯ АВТОКАСКО

Стандартні пакети	
☐ Повне КАСКО	(ДТП, Крадіжка, Протиправні дії третіх осіб, Стихія, Падіння дерев, Падіння будов та їх конструктивних елементів)
☐ Часткове КАСКО	(ДТП, Протиправні дії третіх осіб, Стихія) <i>непотрібні ризики викреслити</i>
Територія страхового захисту	Термін страхування
☐ Україна ☐ Україна, країни Балтії, європ. частина СНД ☐ Україна та Європа	☐ 1 рік ☐ 6 місяців ☐ 3 місяці ☐ Один місяць з _____._____._____ по _____._____._____
Страхова сума (ТЗ) АвтоКАСКО	
☐ на повну вартість ТЗ або ☐ в частині, сума _____	
Сплата премії за страхування (ТЗ) АвтоКАСКО	
☐ одноразово ☐ з розбивкою _____	

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	
Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників ТЗ	
по Україні	за межами України (ЗЕЛЕНА КАРТКА)
☐ Так, потрібно ☐ Ні, не потрібно <i>Для справки:</i> Страхова сума: за шкоду майну третіх осіб - 25 500,00 грн., франшиза 510 грн. за шкоду життю та здоров'ю - 42 500,00 грн.	☐ Європа (всі країни - члени Ради Бюро системи автостраховання "Зелена Картка", 41 країна) ☐ Східна Європа (Болгарія, Угорщина, Польща, Румунія, Словаччина, Чехія, Естонія, Латвія, Молдова)
Термін страхування	Термін страхування
☐ 1 рік ☐ 9 місяців ☐ 6 місяців ☐ 3 місяці ☐ 1 місяць	☐ 1 рік ☐ 9 міс. ☐ 6 міс. ☐ 3 міс. ☐ 1 міс. ☐ 15 діб

СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ	
або страхування по кожному місцю	або паушальне страхування
Страхова сума, грн. (на одне місце) ☐ 5 000 ☐ 10 000 ☐ 20 000 ☐ 50 000	Паушальна стр. сума ☐ 50 000 ☐ 100 000 (страхова сума на одну потерпілу особу визначається поділом паушальної суми на кількість застрахованих осіб ділиться на фактичну кількість осіб у ТЗ)

Інші умови та додаткові відомості (в користь кого укладається договір страхування, умови страхування, що вимагає заставодавець, орендодавець, інше)

Дефекти Дефекти и пошкодження транспортного засобу, ремонти - опишіть
--

Збитки Коротко опишіть випадки ДТП або крадіжки вказаного автотр.засобу, якщо такі були
--

Коротко опишіть випадки нанесення Вами шкоди третім особам в результаті ДТП, якщо такі були

На даний час автомобіль застрахований в інших страхових компаніях Так Ні
(якщо Так, вкажіть назву компанії, страхову суму, номер полісу та термін страхування, а також назву попереднього страховика якщо такий був)

*Вельмишановний Заявнику,
з метою уникнення непорозумінь в подальшому, в тому числі при врегулюванні збитків, та для визначення нами умов страхування, що у повній мірі відповідають Вашим потребам і ступеню ризику, просимо Вас не залишати жодну графу незаповненою, не вживати позначок, відповідати на запитання якнай докладніше.*

Я ознайомлений, що згідно ЗУ "Про страхування" у випадку надання невірних, неповних або недостовірних відомостей про об'єкти страхування, Страховик має право зменшити суму відшкодування або відмовити у виплаті.

У випадку, якщо на підставі цієї Заяви буде укладено договір страхування, я уповноважую і даю дозвіл представникам Страховика звертатись до правоохоронних органів, служб ДАІ, медичних закладів та інших державних органів з метою отримання відомостей про обставини настання страхового випадку та інших відомостей, необхідних для врегулювання страхового випадку.

Заяву заповнив

(підпис) _____ М.П.

Додаток Й
Додаток № 1
 до договору добровільного страхування майна
 (сільськогосподарських тварин,
 що належать юридичним особам)
 № 210-_____
 від " ____ " _____ 20__ р.

ЗАЯВА
 на страхування сільськогосподарських тварин

СТРАХУВАЛЬНИК																			
в особі																			
який (-а) діє на підставі																			
Ідентифікаційний номер/ ЄДРПОУ										телефон									
Адреса юридична																			

Прошу укласти на підставі наданої інформації договір страхування _____ в кількості

від наступних ризиків: загибель, падіж, вимушений забій тварин у зв'язку з нещасним випадком та в результаті хвороб за розпорядженням (актом вимушеного забою) спеціаліста ветеринарної служби в результаті хвороб; патологічних пологів; пожежі, вибуху, удару блискавки, дії електричного струму; стихійного лиха; утоплення, падіння в ущелину; падіння літальних апаратів, їх частин або інших предметів; попадання під транспортний засіб; нападу диких звірів; удушення (асфіксія); раптового отруєння травами або речовинами невідомого походження; укусу змії або отруйних комах; викрадення; протиправні дії третіх осіб, що спричинили загибель тварин.

Відомості про господарство

Дата утворення господарства	
Загальна кількість голів тварин на господарстві	
Кількість випадків та причина вимушеного забою тварин за останній рік	
Інформація щодо наявної кормової бази на господарстві	
Загальна кількість працівників	

Відомості про приміщення, у якому утримуються тварини

Кількість будівель для розташування тварин, рік їх побудови	Необхідне позначте ☒		
Матеріал стін	цегла ☐ ; піноблоки ☐ ; інше _____.	метал ☐ ; залізобетон ☐ ;	дерево ☐ ;
Матеріал перекриттів	метал ☐ ; інше _____.	дерево ☐ ;	шифер ☐ ;
Наявність огороження пасовищ, території випасу	так ☐ ; ні ☐ .	Площа, га	

(вигулу)			
-----------------	--	--	--

Наявність та стан інженерних систем на господарстві

	Необхідне позначте ☒
Водопостачання	водопровід ☐ ; свердловина ☐ ; природні відкриті водоймища ☐ .
Система вентиляції	примусова ☐ ; приточно-витяжна ☐ ; природна ☐ .
Електропостачання	Протокол наявності кола між заземленими елементами ☐ ; Протокол вимірювання опору заземлюючого пристрою ☐ .
Система протипожежного захисту	автоматична ☐ ; не автоматична (щит, пожежний ящик для піску тощо) ☐ .
Дата останньої пожежної перевірки	
Роздавання кормів	механізоване ☐ ; ручне ☐ .

Інформація про осіб, які здійснюють догляд за тваринами:

	Необхідне позначте ☒
Ветеринарний лікар	так ☐ ; ні ☐ .
	П.І.Б. _____
	№ диплома (сертифікату) _____.
	Назва навчального закладу _____.
Зоотехнік	так ☐ ; ні ☐ .

Дана заява є підставою для укладання договору страхування та є його невід'ємною частиною. У випадку надання Страхувальником неповної або неправдивої інформації, яка має значення на визначення ступеню ризику, Страховик має право в односторонньому порядку розірвати договір страхування.

« ____ » _____ 20__ р.

Керівник господарства

_____ (підпис)

Головний бухгалтер

_____ (підпис)

до Договору добровільного страхування
майна (водного об'єкту)
№ ___ - _____ від «___» ___ 20__ р.

ЗАЯВА
на добровільне страхування майна (водного об'єкту)

є невід'ємною частиною Договору страхування № _____ від «___» _____ 20__ р. за умови його укладення.

Страховальник (назва/П.І.Б.)						код ЄДРПОУ / ідент. номер
	в особі					
який (а) діє на підставі						
реквізити	номер поточного рахунку	в банку (повна назва)				МФО
адреса, телефон	індекс	область		район		населений пункт
	вулиця		будинок	кв. / офіс	телефон	факс
	електронна пошта					

Прошу укласти договір добровільного страхування майна (водного об'єкту).

З метою об'єктивної оцінки ризику дайте, будь-ласка, відповіді на питання, що вказані нижче або напроти обраного варіанту відповіді, у необхідному полі, поставте знак «✓». Прочерк або незаповнене поле означатиме відповідь «ні/немає».

РОЗДІЛ I – УМОВИ СТРАХУВАННЯ

1. Перелік страхових ризиків

Найменування страхових ризиків	Підлягає страхуванню	
Землетрус, зсув ґрунту, обвал, осип, осідання, провалля, каменепад, злива, град, грязьовий потік, селі, повінь.	☐ Ні	☐ Так
Хімічне забруднення - потрапляння у водойми органічних і неорганічних компонентів з побутових та промислових стічних вод, сільськогосподарських скидних вод, нафти та нафтопродуктів.	☐ Ні	☐ Так
Біологічне забруднення - потрапляння у водойми бактерій, вірусів, з комунальних стічних вод та промислових стічних вод підприємств.	☐ Ні	☐ Так
Радіоактивне забруднення - потрапляння у водний об'єкт радіонуклідів з підприємств атомної енергетики, підприємств, які у технологічному циклі використовують джерела іонізуючого випромінювання.	☐ Ні	☐ Так
Протиправні дії третіх осіб.	☐ Ні	☐ Так

2. Бажаний спосіб сплати страхового платежу

☐ одноразово	☐ 2-ма частинами
-------------------------------------	---

РОЗДІЛ II – ОПИС ОБ'ЄКТА СТРАХУВАННЯ

3. Опис об'єкта страхування

сцезнаходження водного об'єкту						
Відстань від населеного пункту						
Вид водного об'єкту	☐ водосховище	☐ озеро	☐ ставок			
Призначення водного об'єкта						
Наявність та стан під'їзних доріг						
Тип рибного господарства, до якого відноситься об'єкт страхування	☐ повносистемне; ☐ товарне; ☐ нерестово-вирощувальне господарство; ☐ риборозплідник.					
Наявність дозволу на спеціальне водокористування	☐ ні	☐ так, коли і ким видано				
Режим експлуатації	☐ експлуатується у каскаді	☐ експлуатується ізольовано	☐ наявність трубопроводів	☐ наявність водозабірних споруд	☐ наявність каналів	☐ наявність приток річок
Рік здачі в експлуатацію						
Наявність правил експлуатації та режиму роботи водного об'єкта						
Назва балансоутримувача (відомча належність)						
Вид регулювання стоку						
Характеристики греблі						
Характеристики водоскидної споруди						
Характеристики відвідного каналу						
Характеристики прибережної захисної смуги						

3. Земельна ділянка під водним об'єктом.

площа, га.	
кадастровий номер	
формативна грошова оцінка земельної ділянки	

5. Наявність збитків за останні 5 років	☐ Ні	☐ Так	
Вкажіть дату, причину, опис і розмір збитку			

6. Інша важлива інформація про предмет Договору

--

Своїм підписом підтверджую, що відомості, які містяться у цій Заяві, подані правдиво, відповідають дійсності і ніяка інформація не була мною прихована.

Я проінформований про те, що у випадку, надання в цій Заяві неправдивих відомостей про предмет страхування, Страховик має право відмовити у виплаті страхового відшкодування.

Із «Правилами добровільного страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ» та «Правил добровільного страхування майна» зареєстрованих Держфінпослуг України 04.09.2008р ознайомлений та згоден.

Страхувальник: дата р.
підпис прізвище, ім'я, по-батькові

Представник Страховика: дата р.
підпис прізвище, ім'я, по-батькові

Додаток Л

Додаток 11
0 800 21 11 18

Служба підтримки
дзвінки зі
стаціонарних та
мобільних
телефонів
безкоштовні в межах
України

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«СТРАХОВА КОМПАНІЯ «МІСТО»
21050, Україна, м. Вінниця, вул. Хлібна, буд. 25,
Головний офіс

**ДОГОВІР № 213 - _____
добровільного страхування майна (водного об'єкту)**

Місце укладення		Дата укладання	«___» _____ 20__ р.
------------------------	--	-----------------------	---------------------

1. СТРАХОВИК	Приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «Місто», ЄДРПОУ _____
---------------------	--

в особі	
---------	--

який діє на підставі	
----------------------	--

2. СТРАХУВАЛЬНИК (Назва / П.І.Б.)	
--	--

в особі	
---------	--

який (-а) діє на підставі	
---------------------------	--

ПІН/ ЄДРПОУ											телефон							
--------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----------------	--	--	--	--	--	--	--

Адреса юридична	
------------------------	--

3. ВИГОДОНАБУВАЧ	
-------------------------	--

Адреса юридична	
------------------------	--

Страховик та Страхувальник уклали на підставі Заяви (Додаток №1), що є невід'ємною частиною Договору, Ліцензії Страховика серія АВ № 584170 від 25.05.2011р., виданої Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України 25.05.2011 року, Закону України «Про страхування», (надалі – Закон), на умовах «Правил добровільного страхування майна» (надалі – Правила), зареєстрованих Держфінпослуг України 04.09.2008р., реєстраційний номер 1181473 (далі - Правила) цей Договір добровільного страхування майна (далі – Договір) про нижченаведене:

4. Предмет Договору	Майнові інтереси Страхувальника, що не суперечать законодавству України, пов'язані з користуванням майном вказаним в п.5.Договору (надалі – водний об'єкт)
----------------------------	--

5. Об'єкт страхування	5.1. Місцезнаходження водного об'єкту			
	5.2. Вид водного об'єкту	☐ водосховище;	☐ озеро;	☐ ставок
	5.4 Земельна ділянка під водним об'єктом, га.		5.4.1 Кадастровий номер	
	5.5. Якщо за будь-яких причин страхова сума становитиме частку страхової вартості пошкодженого, знищеного або втраченого майна, страхове відшкодування виплачується в такій же частці від визначених по страховій події збитків.			
	5.6. Перелік гідротехнічних споруд, розміщених у межах водного об'єкту			
	6. Страховий випадок. Страховий ризик.	Втрата, знищення або пошкодження застрахованого майна; перевищення рівня гранично допустимої концентрації речовини у водному об'єкті внаслідок наступних страхових ризиків:		
Страхові ризики			Страховий захист (так/ні)	
6.1. Землетрус, зсув ґрунту, обвал, осип, осідання, провалля, камінепад, злива, град, грязьовий потік, селі, повінь.			Так	
6.2. Хімічне забруднення - потрапляння у водойми органічних і неорганічних компонентів з побутових та промислових стічних вод, сільськогосподарських скидних вод, нафти та нафтопродуктів.			Так	
6.3. Біологічне забруднення - потрапляння у водойми бактерій, вірусів, з комунальних стічних вод та промислових стічних вод підприємств.			Так	
6.4. Радіоактивне забруднення - потрапляння у водний об'єкт радіонуклідів з підприємств атомної енергетики, підприємств, які у технологічному циклі використовують джерела іонізуючого випромінювання.			Так	
6.5. Протиправні дії третіх осіб.			Так	
7. Страхова сума, грн. Страховий тариф, %. Франшиза, грн.	Страхова сума, грн.	Страховий тариф, %.		Франшиза, грн.
		_ % по страхуванню від ризиків стихійних явищ __ % по страхуванню майна		
8. Річний страховий платіж, грн.				

Річний страховий платіж підлягає сплаті на поточний рахунок (чи в касу) Страховика в повному обсязі наступним чином:

№ п/п	Період страхування		Річний страховий платіж, грн.	Строк сплати, не пізніше (дата)
	дата початку з 00:00 год.	дата закінчення по 24:00 год.		
1	«__»__ р. 20	«__»__ р. 20		«__»__ р. 20
2	«__»__ р. 20	«__»__ р. 20		«__»__ р. 20
3	«__»__ р. 20	«__»__ р. 20		«__»__ р. 20
4	«__»__ р. 20	«__»__ р. 20		«__»__ р. 20
5	«__»__ р. 20	«__»__ р. 20		«__»__ р. 20
6	«__»__ р. 20	«__»__ р. 20		«__»__ р. 20

9. Територія дії	Майно вважається застрахованим лише за адресою вказаною в п. 5.1. Договору.
-------------------------	---

10. Строк дії Договору	з 00 год. 00 хв.	«__»__ р. 20	до 24 год. 00 хв.	«__»__ р. 20
-------------------------------	------------------	-----------------	-------------------	-----------------

10.1. Договір діє протягом всього періоду дії Договору оренди водного об'єкту за умови щорічної оплати чергового річного страхового платежу.

10.2. В разі несплати страхової премії у визначений строк цей Договір вважається таким, що не набув чинності.

11. Особливі умови	<p>11.1. Договір страхування набирає чинності з 00 годин 00 хвилин дня, наступного за днем сплати страхової премії (її частини) на поточний рахунок Страховика.</p> <p>11.2. У разі сплати страхового платежу у неповному обсязі, Страховик до закінчення періоду страхування несе відповідальність пропорційно відношенню сплаченого до нарахованого за цей період платежу, та відповідно зменшує розмір страхового відшкодування.</p> <p>11.3. Договір укладено на 3 (трьох) сторінках українською мовою у 2 (двох) примірниках та мають однакову юридичну силу.</p> <p>11.4. Страхувальник з Правилами та умовами страхування ознайоmlена (й) та згодна (ий).</p> <p>11.5. Страхувальник шляхом особистого підпису, надає згоду та право Страховику, безстроково, відповідно до Законодавства: отримувати, збирати, обробляти, реєструвати, накопичувати, зберігати, змінювати, поновлювати, використовувати і поширювати (розповсюджувати, передавати) інформацію, яка, відповідно до вимог Законодавства, становить персональні дані Страхувальника (включаючи інформацію медичного характеру); заносити таку інформацію до баз персональних даних. Використання і поширення інформації, що становить персональні дані Страхувальника, здійснюється виключно в межах, необхідних для забезпечення виконання Страховиком умов цього Договору та/або захисту її інтересів.</p>
---------------------------	---

12. ВИКЛЮЧЕННЯ ІЗ СТРАХОВИХ ВИПАДКІВ ТА ОБМЕЖЕННЯ СТРАХУВАННЯ

12.1. До страхових випадків не відносяться і Страховик не виплачує страхове відшкодування, якщо збитки спричинені:

12.1.1. Громадськими хвилюваннями, військовими діями, а також маневрами, навчаннями та іншими військовими заходами, громадянською війною, страйками та локаутами чи громадським заворушенням, узурпацією влади, терористичними актами будь-якого роду та заходами щодо їх ліквідації.

12.1.2. Відчуженням майна в результаті конфіскації; знищенням або пошкодженням майна за розпорядженням військової або цивільної влади.

12.1.3. Протизаконними діями або бездіяльністю державних органів та органів місцевого самоврядування, в тому числі внаслідок видання протизаконних інструкцій, розпоряджень та інших законодавчих актів.

12.1.4. Внаслідок обставин, про які Страхувальник або його представники знали або повинні були знати, але не вжили усіх від них залежних заходів для запобігання страховому випадку.

12.1.5. Невиконанням Страхувальником або його представниками прямо встановлених нормативними актами правил користування водними об'єктами, а також письмових розпоряджень органів нагляду або вимог Страховика стосовно усунення недоліків та зменшення ступеня страхового ризику.

12.2. Страховик не несе відповідальності за збитки, завдані внаслідок:

12.2.1. Засмічення Страхувальником або його представниками водного об'єкту - привнесення у водні об'єкти сторонніх предметів і матеріалів, що шкідливо впливають на стан вод;

12.2.2. Порушення Страхувальником або його представниками режиму господарської діяльності у водному об'єкті;

12.2.3. Пошкодження Страхувальником або його представниками водогосподарських та гідрометричних споруд і пристроїв, порушення правил експлуатації та встановлених режимів їх роботи;

12.2.4. Незаконного створення Страхувальником систем скидання зворотних вод у водні об'єкти, несанкціонованого скидання зворотних вод;

12.2.5. Самовільного проведення Страхувальником гідротехнічних робіт (будівництво дамб, каналів, свердловин тощо);

12.2.6. Недотримання Страхувальником або його представниками умов дозволу, порушення правил спеціального водокористування.

12.2.7. Самовільного спуску води із водного об'єкту без погодження із відповідним органом місцевого самоврядування.

12.3. Не підлягають відшкодуванню:

12.3.1. Моральна шкода, упущена вигода, втрата доходу, будь-які інші непрямі збитки та втрати.

13. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ АБО НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ УМОВ ДОГОВОРУ

13.1. Страховик має право:

13.1.1. Перевіряти достовірність інформації, що надається Страхувальником.

13.1.2. Самостійно з'ясувати причини та обставини настання страхового випадку, проводити оцінку та експертизу пошкодженого майна, визначати розмір збитку; направляти запити в компетентні органи про надання інформації, що підтверджує факт та причини настання страхового випадку;

13.1.3. Відмовити у виплаті страхового відшкодування у випадках, передбачених чинним законодавством України та цим Договором.

13.1.4. У разі направлення запитів до компетентних органів, експертних установ з метою додаткового з'ясування обставин страхового випадку, розміру заподіяного збитку, а також у разі порушення кримінальної справи, що стосується страхового

випадку, - затримати виплату страхового відшкодування до отримання відповідних довідок, висновків, актів, інших форм документів або вирішення справи по суті та повідомити протягом 5 (п'яти) робочих днів Страхувальника та Вигодонабувача про причини такої затримки.

13.1.5. У будь-який час перевіряти стан об'єкту страхування.

13.1.6. Достроково припинити дію Договору на підставах та у порядку, передбаченими цим Договором та чинним законодавством України.

13.1.7. У разі настання страхового випадку по ризику «протиправні дії третіх осіб» представляти інтереси Страхувальника як цивільного позивача в судових та слідчих органах.

13.2. Страхувальник має право:

13.2.1. Достроково припинити дію Договору у порядку, передбаченому цим Договором та чинним законодавством України.

13.2.2. Оскаржити результати експертизи по визначенню суми збитків у судовому порядку та ініціювати проведення повторної експертизи за власний рахунок.

13.2.3. Отримати при настанні страхового випадку страхове відшкодування в строк та на умовах, передбачений цим Договором.

13.2.4. За погодженням зі Страховиком та Вигодонабувачем внести зміни до умов Договору.

13.3. Страховик зобов'язується:

13.3.1. Ознайомити Страхувальника та Вигодонабувача з умовами та Правилами страхування.

13.3.2. При настанні страхового випадку протягом 2 (двох) робочих днів, як тільки стане відомо про його настання, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасної виплати страхового відшкодування.

13.3.3. Сплатити страхове відшкодування протягом 15 (п'ятнадцяти) робочих днів (крім випадків, передбачених пунктом 13.1.4 цього Договору) після отримання всіх належним чином оформлених документів, визначених пунктом 15.1 цього Договору. За несвоєчасну виплату страхового відшкодування Страховик сплачує пеню в розмірі 0,1% простроченого платежу за кожний день прострочення, але не більше подвійної облікової ставки НБУ, яка діяла в період прострочення.

13.3.4. При одержанні повідомлення від Страхувальника про зміну ступеня ризику або інших суттєвих обставин, у термін 5 робочих днів внести відповідні зміни до Договору, або переукласти Договір, або письмово повідомити Страхувальника та Вигодонабувача про дострокове припинення дії Договору.

13.3.5. Тримати в таємниці відомості про фінансовий стан Страхувальника за винятком випадків, передбачених чинним законодавством України.

13.3.6. Відшкодувати витрати, понесені страхувальником при настанні страхового випадку щодо запобігання або зменшення збитків.

13.3.7. Забезпечити явку свого представника на місце страхового випадку протягом 2 робочих днів з дати отримання повідомлення від Страхувальника про настання страхової події.

13.4. Страхувальник зобов'язується:

13.4.1. При укладанні Договору інформувати Страховика про всі відомі обставини, що мають значення для оцінки страхового ризику, і надалі без зволікань (але не пізніше 2 робочих днів з дати, як Страхувальнику стало відомо) інформувати його про будь-яку зміну таких обставин.

13.4.2. Сплатити страховий платіж відповідно р. 8 Договору.

13.4.3. Дотримуватись безпечних умов використання водного об'єкту.

13.4.4. Вживати заходів щодо запобігання та зменшення збитків, завданих внаслідок настання страхового випадку.

13.4.5. При настанні страхового випадку надати Страховику достовірну інформацію щодо знищеного, пошкодженого або втраченого майна.

13.4.6. Повідомити Страховика про отримання повного або часткового відшкодування збитків, відновлення пошкодженого майна винною особою, повернення втраченого (викраденого) майна.

13.4.7. Повідомляти Страховика про вчинення дій по висуненню позовів до осіб, винних у настанні страхового випадку; здійснити всі дії та надати Страховику всі документи, необхідні для передачі йому права вимоги (регресу).

13.4.8. Повідомити Страховика про інші діючі договори страхування щодо Застрахованого майна.

13.4.9. Повернути Страховику отримане страхове відшкодування або його частину, якщо протягом передбачених законодавством термінів позовної давності виявиться така обставина, яка згідно із законодавством або цим Договором повністю або частково позбавляє Страхувальника на дату настання страхового випадку права на отримання страхового відшкодування.

14. ДІЇ СТРАХУВАЛЬНИКА ПРИ НАСТАННІ СТРАХОВОГО ВИПАДКУ

14.1. У разі настання страхового випадку Страхувальник зобов'язаний:

14.1.1. Негайно, але не пізніше 2 робочих днів з дати настання події, яка має ознаки страхового випадку, письмово повідомити про це Страховика та Вигодонабувача.

14.1.2. Вжити всіх можливих заходів для запобігання та зменшення збитків, завданих застрахованому майну, усунення причин, що сприяють виникненню додаткових збитків.

14.1.3. Негайно викликати на місце події представників уповноважених органів, висновки яких необхідні для встановлення факту настання, причин та обставин страхового випадку.

14.1.4. Не змінювати стан пошкодженого майна та місця страхового випадку до прибуття представника Страховика, та надати можливість провести їх огляд. Представник Страховика має право розпочати огляд пошкодженого майна та місця страхового випадку, не чекаючи повідомлення Страхувальника про настання страхового випадку. Якщо Страхувальник чи його представник відмовляють представнику Страховика в огляді, то Страховик має право відмовити у виплаті страхового відшкодування.

14.1.5. Страхувальник має право змінювати стан пошкодженого майна та місця страхового випадку тільки у випадках, коли це викликано необхідністю виконання вимог п. 14.1.2. Договору, та за погодженням із Страховиком.

14.1.6. Надати Страховику можливість брати участь у заходах по рятуванню застрахованого майна. Така участь Страховика не може розглядатись як згода на виплату страхового відшкодування.

14.1.7. На аргументований запит Страховика надати додаткову інформацію та документи, необхідні для встановлення факту настання страхового випадку, визначення причин і розміру збитків.

15. ПОРЯДОК ТА УМОВИ ВИПЛАТИ СТРАХОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ. ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ, ЩО ПІДТВЕРДЖУЮТЬ НАСТАННЯ СТРАХОВОГО ВИПАДКУ

15.1. До документів, які необхідні Страховику для прийняття рішення про виплату страхового відшкодування, визначення розміру збитків та проведення виплати, належать:

- Договір страхування (примірник Страхувальника);
- письмове повідомлення про страховий випадок;
- заява на виплату страхового відшкодування;
- довідки уповноважених органів встановленого зразку, що посвідчують факт, причини та обставини настання страхового випадку;
- при пошкодженні або знищенні водного об'єкту внаслідок стихійних лих – довідка гідрометеорологічного центру або інший документ, передбачений законодавством;
- при перевищенні рівня гранично допустимої концентрації речовини у водному

об'єкті внаслідок потрапляння у водний об'єкт органічних і неорганічних компонентів, бактерій, вірусів, з комунальних стічних вод та промислових стічних вод підприємств, а також радіонуклідів з підприємств атомної енергетики, підприємств, які у технологічному циклі використовують джерела іонізуючого випромінювання - довідка екологічної інспекції України або інший документ, передбачений законодавством;

- при пошкодженні, знищенні водного об'єкту внаслідок протиправних дій третіх осіб – довідка органів внутрішніх справ або інший документ, передбачений законодавством;

- документи, що посвідчують проведені необхідні витрати для запобігання та зменшення збитків, рятування Застрахованого майна та ліквідацію наслідків страхового випадку;

- акт експертної оцінки пошкодженого, знищеного або втраченого майна (у разі призначення Страховиком експертизи) та/або інші документи, що підтверджують розмір збитків;

- інші документи або відомості за письмовим запитом Страховика, що необхідні для з'ясування обставин страхового випадку.

15.2. Страховик виплачує страхове відшкодування у строк, визначений п. 13.3.3 Договору тільки після отримання всіх належним чином оформлених документів, які підтверджують причини та обставини настання страхового випадку, а також розмір збитків. Ненадання (відсутність) таких документів є підставою для прийняття Страховиком рішення про повернення документів Страхувальнику з метою їх належного оформлення. Страхувальник має право повторно звернутись до Страховика за виплатою страхового відшкодування за умови належного оформлення документів, що підтверджують обставини та причини настання страхового випадку.

15.3. Виплата страхового відшкодування проводиться в межах страхової суми у розмірі фактичних збитків, що нанесені застрахованому майну:

15.3.1. при втраті, знищенні – в розмірі страхової суми;

15.3.2. при пошкодженні – в розмірі витрат, необхідних для відновлення застрахованого майна.

15.3.3. До суми збитків включаються також витрати на запобігання та зменшення збитків, але загалом не більше 5 (п'яти) відсотків страхового платежу по Договору.

15.3.4. Якщо в період дії цього Договору страхові випадки виникали неодноразово, то наступні виплати страхового відшкодування будуть проводитись з розрахунку страхової суми, зменшеної на суму вже проведених виплат.

15.3.5. При розрахунку суми страхового відшкодування також враховуються франшизи, несплачені частини річної страхової премії, строк сплати яких ще не настав, суми отримані в рахунок відшкодування збитків від винної особи.

15.4. Виплата страхового відшкодування здійснюється Вигодонабувачу або за його письмовим розпорядженням Страхувальнику.

15.5. Після виплати страхового відшкодування до Страховика в межах фактичних затрат переходить право вимоги (регресу), яке особа, яка отримала страхове відшкодування, має до особи, відповідальної за заподіяний збиток. Якщо Страхувальник (Вигодонабувач) відмовився від свого права вимоги до особи, відповідальної за збиток, чи здійснення цього права стало неможливим з вини Страхувальника (Вигодонабувача), Страховик має право вимагати повернення виплаченої суми страхового відшкодування.

16. ВІДМОВА У ВИПЛАТІ СТРАХОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ

16.1. Рішення про відмову у виплаті страхового відшкодування письмово повідомляється Страхувальнику протягом 5 (п'яти) робочих днів з дня прийняття такого рішення, з обґрунтуванням причин відмови.

16.2. Підставою (причиною) для відмови у виплаті страхового відшкодування є:

- 16.2.1. Навмисні дії Страхувальника, спрямовані на настання страхового випадку.
- 16.2.2. Вчинення співробітником або особами, за дії яких Страхувальник або Вигодонабувач несе відповідальність, злочину, що призвів до настання страхового випадку.
- 16.2.3. Подання Страхувальником (Вигодонабувачем) свідомо неправдивих відомостей про предмет Договору, про факт настання страхового випадку (події, що має ознаки страхового випадку);
- 16.2.4. Отримання Страхувальником або особою на користь якої укладено Договір повного відшкодування збитків від особи, винної у їх заподіянні;
- 16.2.5. Несвоєчасне повідомлення Страховика про настання страхового випадку без поважних на це причин, або створення Страховикові перешкод у визначенні обставин, характеру та розміру збитків;
- 16.2.6. Відсутність необхідних документів та (або) відомостей, які підтверджують факт, причини, характер або обставини настання страхового випадку та/або розмір завданого збитку;
- 16.3. Інші випадки, передбачені законом.

17. УМОВИ ЗМІНИ ТА ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ

- 17.1. Дія Договору припиняється та втрачає чинність за згодою Сторін, а також у разі:
  - 17.1.1. закінчення строку дії Договору;
  - 17.1.2. виконання Страховиком зобов'язань перед Страхувальником у повному обсязі;
  - 17.1.3. несплати Страхувальником страхових платежів у встановлені Договором строки. При цьому Договір вважається достроково припиненим у випадку, якщо перший (або черговий) страховий платіж не був сплачений за письмовою вимогою Страховика протягом 10 (десяти) робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги Страхувальнику;
  - 17.1.4. прийняття судового рішення про визнання Договору недійсним;
  - 17.1.5. в інших випадках, передбачених чинним законодавством України.
- 17.2. Дію Договору може бути достроково припинено за вимогою Сторін.
- 17.3. Про намір достроково припинити дію Договору будь-яка Сторона зобов'язана повідомити іншу не пізніше, як за 30 (тридцять) днів до дати припинення дії Договору.
- 17.4. У разі дострокового припинення дії Договору за вимогою Страхувальника Страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії Договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених в розмірі 30% від суми страхового платежу, та фактичних виплат страхового відшкодування, що були здійснені за цим Договором.
- 17.5. Внесення змін в умови Договору здійснюється за згодою Сторін на підставі письмової заяви однієї зі Сторін та оформляється підписанням додаткової угоди або переукладання Договору. Сторона, яка отримала пропозицію іншої Сторони про внесення змін до Договору, зобов'язана у термін 5 робочих днів письмово повідомити про свою згоду та/або незгоду на внесення відповідних змін, або переукладення Договору, або про дострокове припинення дії Договору.

18. ПОРЯДОК ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

- 18.1. Усі спори, що виникають між Сторонами за цим Договором, підлягають врегулюванню шляхом переговорів. У випадку неможливості врегулювання спорів шляхом переговорів, протягом 20-ти календарних днів з моменту виникнення такого спору, такий спір підлягає розгляду в судовому порядку відповідно до вимог законодавства України.
- 18.2. Всі повідомлення та відомості, що направляються Сторонами одна одній за

Договором, повинні бути здійснені в письмовій формі і будуть вважатись наданими належним чином, якщо вони надіслані рекомендованим листом, або надані особисто з врученням під розпис відповідальній особі, а також надані телеграфом, телетайпом, телефаксом, електронною поштою тощо з наступним направленням документів рекомендованим листом або з доставкою такого повторного повідомлення чи документів поштовим.

19. ІНШІ УМОВИ ДОГОВОРУ

19.1. Сторони погодили право застосування і використання Страховиком факсимільного відтворення підпису за допомогою механічного або іншого копіювання в документообігу по цьому договору в тому числі і при його укладанні та підписанні.

Працівник, що вніс ідентифікаційні дані до Договору

_____

_____

(посада, П.І.Б.)

(підпис)

Підписи Сторін

СТРАХОВИК	СТРАХУВАЛЬНИК
<p>ПрАТ «СК «Місто» Україна, 21050, м. Вінниця, вул. Хлібна, 25 р/р _____, МФО _____, ЄДРПОУ _____ Тел./факс _____</p> <p>_____ / _____ М.П.</p>	<p>_____ в особі _____ адреса _____, р/р _____, МФО _____, ЄДРПОУ _____ Тел./факс _____</p> <p>_____ _____ / _____ М.П.</p>

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ
ТОВАРИСТВО
«СТРАХОВА КОМПАНІЯ «МІСТО»**
21050, Україна, м. Вінниця, вул. Хлібна,
буд. 25, Головний офіс

Додаток М
0 800 21 11 18
Служба підтримки
дзвінки зі стаціонарних та
мобільних
телефонів безкоштовні в
межах України

ДОГОВІР № 210 - _____
добровільного страхування майна
(сільськогосподарських тварин, що належать юридичним особам)

Місце укладення	м. Вінниця	Дата укладання	«__» _____ 20__ р.
1. СТРАХОВИК	Приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «Місто», ЄДРПОУ		
в особі			
який діє на підставі			
2. СТРАХУВАЛЬНИК (Назва / П.І.Б.)			
в особі			
який (-а) діє на підставі			
Ідентифікаційний номер/ ЄДРПОУ			
		телефон	
Адреса юридична			
3. ВИГОДОНАБУВАЧ			
Адреса юридична			

Страховик і Страхувальник (далі по тексті – Сторони) уклали цей Договір (надалі – Договір) на підставі Заяви, ліцензій Страховика серія АВ №584171 та серія АВ №584170 від 25.05.2011р., відповідно Особливих умов добровільного страхування тварин, зареєстрованих Нацкомфінпослуг 15.05.2014 р., реєстраційний номер 1114156 (надалі – Правила) про те, що Страхувальник передає, а Страховик приймає на страхування майно на нижченаведених умовах:

4. Предмет Договору	Майнові інтереси Страхувальника, що не суперечать законодавству України, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням майном (надалі – Застраховане майно) згідно Додатку № 2 Договору.
5. Страховий ризик	5.1. Пошкодження, втрата (загибель, падіж, вимушений забій тварини) у зв'язку з: пожежею, вибухом, ударом блискавки, дією електричного струму; стихійним лихом; утопленням, падінням в ущелину; падінням літальних апаратів, їх частин або інших предметів; попаданням під транспортний засіб; нападом диких звірів; удушенням (асфіксія); раптовим отруєнням травами або речовинами невідомого походження; укусом змій або отруйних комах; нещасним випадком за розпорядженням (актом вимушеного забою) спеціаліста ветеринарної служби, в результаті хвороб (окрім захворювань передбачених р. 12 Договору); патологічних пологів. 5.2. Викрадення застрахованої тварини.

	5.3. Протиправні дії третіх осіб, що спричинили загибель тварини.			
6. Страхова сума. Страховий платіж.	6.1. Загальна страхова сума _____ грн. 00 коп. (_____ грн. 00 коп.) 6.2. Страхова сума по кожному Застрахованому об'єкту визначається згідно Додатку № 2.			
7. Страховий тариф, %	%			
8. Франшиза безумовна (% від страхової суми)	20% — у випадку викрадення, загибелі тварин внаслідок патологічних пологів або хвороби на травматичний ретикулоперикардит, лейкозу, падежу.			
9. Страховий платіж	9.1. Загальний страховий платіж _____ грн. 00 коп. (_____ грн. 00 коп.) 9.2. Страховий платіж по кожному Застрахованому об'єкту визначається згідно Додатку № 2.			
10. Термін сплати страхового платежу	«___» _____ 2013 р.			
11. Строк дії Договору	з 00 год. 00 хв.	«___» _____ р.	до 24 год. 00 хв.	«___» _____ 20__ р.
12. Особливі умови. Підписи сторін.	12.1. Договір набуває чинності через 20 діб з дня сплати загального страхового платежу у повному обсязі або його першої частини. 12.2. У разі сплати страхового платежу у неповному обсязі, Страховик до закінчення періоду страхування несе відповідальність пропорційно відношенню сплаченого до нарахованого за цей період платежу, та відповідно зменшує розмір страхового відшкодування. 12.3. В разі несплати страхового платежу у визначений строк цей Договір вважається таким, що не набув чинності. 12.4. Договір укладено на двох сторінках українською мовою у 2 (двох) примірниках, які мають однакову юридичну силу. 12.5. Страхувальник з Правилами та умовами страхування ознайомлений (а) та згодний (а). 12.6. Страхувальник шляхом особистого підпису, надає згоду та право Страховику, безстроково, відповідно до Законодавства: отримувати, збирати, обробляти, реєструвати, накопичувати, зберігати, змінювати, поновлювати, використовувати і поширювати (розповсюджувати, передавати) інформацію, яка, відповідно до вимог Законодавства, становить персональні дані Страхувальника (включаючи інформацію медичного характеру); заносити таку інформацію до баз персональних. Використання і поширення інформації, що становить персональні дані Страхувальника, здійснюється виключно в межах, необхідних для забезпечення виконання Страховиком умов цього Договору та/або захисту її інтересів.			

12.7. Підписи сторін:

СТРАХОВИК	СТРАХУВАЛЬНИК
ПрАТ «СК «Місто» Україна, 21050, м. Вінниця, вул. Хлібна, 25 р/р МФО ЄДРПОУ Тел./факс _____ / м.п.	_____ в особі Україна, р/р МФО ЄДРПОУ Тел./факс _____

13. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН

13.1. Страхувальник має право:

13.1.1. при настанні страхового випадку отримати страхове відшкодування відповідно до умов цього Договору та Правил.

13.1.2. Оскаржити в судовому порядку відмову Страховика у виплаті страхового відшкодування.

13.2. Страхувальник зобов'язаний:

13.2.1. перерахувати на розрахунковий рахунок Страховика страховий платіж в розмірі, зазначеному в п. 9. Договору.

13.2.2. При укладанні Договору надати Страховику письмову інформацію про всі відомі Страхувальнику обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику.

13.2.3. Повідомити Страховика про інші діючі договори страхування стосовно даного об'єкту, а також про ті, що укладаються в цей час.

13.2.4. У разі настання страхового випадку:

а) не пізніше 24 годин після настання страхового випадку (не враховуючи вихідні та святкові дні) повідомити Страховика факсом (0432) 508-108 або за телефоном 096 556 34 12;

б) негайно проінформувати відповідні органи (органи внутрішніх справ, державну пожежну службу, аварійні служби, відповідального ветеринарного лікаря тощо) про настання страхового випадку;

в) надавати Страховику необхідну інформацію, що стосується обставин настання страхового випадку, а також документи, необхідні для проведення розслідування страхового випадку;

г) вчинити необхідні дії для забезпечення права Страховика на регрес.

13.2.5. Зберігати застраховане майно (якщо це не суперечить інтересам безпеки або зменшенню збитків) до огляду його представником Страховика у тому вигляді, в якому майно опинилось після настання страхового випадку.

13.2.6. Вживати заходів щодо запобігання та зменшення збитків, завданих внаслідок настання страхового випадку.

13.2.7. Надавати представнику Страховика можливість безперешкодно оглядати та обстежувати пошкоджене майно (тварину), встановлювати причину, розмір збитку та інші обставини настання страхового випадку.

13.2.8. Дотримуватися правил по експлуатації, пожежної безпеки та утримання тварин.

13.3. Страховик має право:

13.3.1. періодично перевіряти стан застрахованої тварини, відповідність повідомлених йому Страхувальником даних про застрахованих тварин.

13.3.2. Брати участь в рятуванні застрахованого об'єкту, вказуючи Страхувальнику на необхідні для цього заходи.

13.4. Страховик зобов'язаний:

13.4.1. ознайомити Страхувальника з Правилами страхування.

13.4.2. Протягом 2 (двох) робочих днів, як стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів з оформлення необхідних документів для виплати страхового відшкодування.

13.4.3. Виплатити страхове відшкодування з урахуванням конкретних умов Договору.

13.4.4. За заявою Страхувальника переукласти Договір страхування.

14. ВИКЛЮЧЕННЯ ІЗ СТРАХОВИХ ВИПАДКІВ І ОБМЕЖЕННЯ СТРАХУВАННЯ

14.1. Страховик не відшкодовує збитки, завдані внаслідок:

14.1.1. війни, вторгнення військ, усякого роду воєнних дій, військового чи протиправного захоплення влади, терористичних актів, знищення або пошкодження майна за розпорядженням існуючого юридично чи фактично органу військової або цивільної влади.

14.1.2. Хвороб або травм застрахованої тварини, що були відомі Страхувальнику до укладення Договору страхування.

14.1.3. Безгосподарності Страхувальника та недотримання ним основних правил по догляду за тваринами.

14.1.4. Вимушеного забою за розпорядженням державної ветеринарної служби пов'язані з проведенням заходів по боротьбі із епізоотією туберкульозу, бруцельозу, ящуру, пташиного грипу, сибірки, чуми.

14.1.5. Забою та вибракування тварин з господарських міркувань (старість, зниження продуктивності (мастити), в цілях реалізації м'яса).

14.1.6. Порушенням Страхувальником строку повідомлення про страховий випадок.

14.1.7. Загибелі тварини від виснаження (кахесія).

14.1.8. Планового забою тварини.

14.2. Страховик не відшкодовує непрямі збитки Страхувальника (моральна шкода, упущена вигода тощо) та збитки при настанні страхового випадку, якщо безпосередньою причиною його стало порушення встановлених законом чи іншими нормативними актами, правил і норм безпеки чи інших аналогічних норм.

14.2. Страховий захист не розповсюджується на свійську птицю, свиней, кролів, велику рогату худобу до 1 року та старше 10 років, овець, кіз віком до 6-ти місяців та старше 5 років, коней віком до 1 року та старше 15 років, хутрових звірів, віслюків, собак, бджолосім'ї, риб, декоративних та екзотичних тварин та птахів.

14.3. Страховик не несе відповідальності за збитки, заподіяні тваринам, які на момент страхування були хворі та виснажені.

15. ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ СТРАХОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ

15.1. Страховик виплачує страхове відшкодування в межах прямих збитків понесених Страхувальником. Сума страхового відшкодування по усьому майну, і по складовій частині не може перевищувати їх страхової суми.

15.2. При повному знищенні застрахованого майна Страховик виплачує страхове відшкодування у розмірі страхової суми відповідно до умов даного Договору з вирахуванням франшизи.

15.3. Будь-яка сума, отримана Страхувальником від третіх осіб в рахунок оплати збитку, повинна вираховуватись із суми страхового відшкодування.

15.4. Без згоди Страховика Страхувальник не має права відмовлятися від майна, яке залишилося після страхового випадку. Залишкова вартість такого майна підлягає вирахуванню з суми збитку

15.5. При загибелі тварини страхове відшкодування виплачується в розмірі страхової суми за мінусом вартості реалізованої шкури, придатного до вживання м'яса, інших частин (крім випадків загибелі від хвороб, при яких реалізація, зняття шкури забороняється) та з урахуванням франшизи.

15.6. При вимушеному забої тварин відшкодування виплачується в розмірі страхової суми за вирахуванням вартості м'яса, придатного до вживання або переробки та вартості шкури тварини, придатної до переробки. При цьому ці вартості не можуть бути нижчими, ніж середньоринкові, що склалися в регіоні на момент страхового випадку.

У випадку, якщо Страхувальник надав документи в яких занижені жива вага тварини, вихід м'яса та ціни на м'ясо і шкуру (по відношенню до середньоринкових цін), то розрахунок вартості м'яса та шкури тварини проводиться Страховиком з використанням ваги і вгодованості, що були вказані в Договорі, або в акті про вимушений забій тварини, встановлених норм виходу м'яса та середньоринкових цін. Таким же чином проводиться розрахунок вартості м'яса та шкури тварини у випадку ненадання Страхувальником документів з м'ясопереробного або закупівельного підприємства.

15.7. При наявності інших договорів страхування відшкодування виплачується кожною страховою компанією в своїй частині. Величина страхової виплати кожної з компаній визначається в процентному відношенні до страхової суми, необхідної для відновлення об'єкту страхування, але не може перевищувати понесеного страхувальником збитку.

15.8. Виплата страхового відшкодування здійснюється способом, зазначеним Страхувальником у заяві на страхову виплату: шляхом безготівкового переказу на поточний рахунок Страхувальника.

16. ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ СТРАХОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ

16.1. Виплата страхового відшкодування проводиться Страховиком на підставі: заяви Страхувальника; страхового Акту (складається Страховиком або уповноваженою ним особою); акту про загибель або вимушений забій (знищення), підписаного Страхувальником, спеціалістом державної ветеринарної медицини і завіреного двома свідками; висновку про причини настання страхового випадку, підписаного спеціалістами ветеринарної медицини; довідка органів МВС про порушення (відмову в порушенні) кримінальної справи по факту викрадення або протиправних дій третіх осіб; документи про продаж м'яса та шкури тварини.

16.2. Страховик має право запросити інші документи для підтвердження факту настання страхового випадку та визначення розміру збитку.

16.3. Страховик здійснює виплату страхового відшкодування не пізніше 10 днів з дати прийняття рішення про виплату страхового відшкодування.

16.4. Рішення про виплату чи відмову у виплаті страхового відшкодування приймається

Страховиком у термін, не більший 15 робочих днів з дня надання Страхувальником необхідних документів. Про відмову у виплаті Страховик повідомляє Страхувальника протягом 3 днів у письмовій формі з обґрунтуванням причин відмови.

16.5. Термін прийняття рішення про виплату або відмову у виплаті страхового відшкодування може бути додатково продовжений Страховиком до 30 днів при необхідності проведення додаткової перевірки обставин страхового випадку та/або до закінчення розслідування, якщо компетентними органами порушена кримінальна справа проти Страхувальника або осіб що проживають разом з ним і ведеться розслідування обставин, що призвели до виникнення збитку.

17. ПРИЧИНИ ВІДМОВИ У СТРАХОВІЙ ВИПЛАТІ

17.1. Навмисні дії Страхувальника, співробітниками або особами, за дії яких Страхувальник несе відповідальність, спрямовані на настання страхового випадку.

17.2. Вчинення Страхувальником, умисного злочину, що призвів до страхового випадку.

17.3. Подання Страхувальником свідомо неправдивих відомостей про об'єкт страхування або про факт настання страхового випадку.

17.4. Отримання Страхувальником повного відшкодування збитків від особи, винної у їх заподіянні.

17.5. Несвоєчасне повідомлення Страхувальником Страховика про настання страхового випадку або створення Страховикові перешкод у визначенні обставин, характеру та розміру збитків.

17.6. Невиконання або неналежне виконання Страхувальником своїх обов'язків за Договором та Правилами страхування.

17.7. Відмова Страховика у страховій виплаті може бути оскаржена Страхувальником у судовому порядку.

18. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ПОРЯДОК РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ

18.1. За невиконання або неналежне виконання умов Договору або Правил Сторони несуть відповідальність згідно чинного законодавства України.

18.2. У випадку розбіжностей між умовами Договору та Правил, перевага надається Договору.

18.3. Спори, що виникають із умов Договору або в зв'язку з ним, вирішуються сторонами шляхом переговорів, а у випадку не досягнення згоди – передаються на розгляд до суду.

19. ПОРЯДОК ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДОГОВОРУ І ПРИПИНЕННЯ ЙОГО ДІЇ

19.1. Дія Договору припиняється за згодою сторін, або у випадках, передбачених Законом України «Про страхування» від 7 березня 1996 р., ст. 28.

19.2. Зміни, які вносяться в Договір, повинні бути оформлені у вигляді додаткової угоди, підписаної Страхувальником і Страховиком, яка є невід'ємною частиною цього Договору.

19.3. Дія Договору припиняється у разі прийняття на страхування тварин, що не відповідають умовам цього Договору. В цьому разі сплачений Страхувальником страховий платіж повертається йому Страховиком у повному обсязі.

20. ІНШІ УМОВИ ДОГОВОРУ

20.1. Норматив витрат Страховика на ведення справи по даному Договору становить 30 % від страхового платежу.

20.2. Страхувальник шляхом особистого підпису, підтверджує, що, до укладення цього Договору, йому було доведено до відома інформацію, передбачену статтею 12 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664-III та зміст вказаної інформації Страхувальнику зрозумілий. Надана інформація є доступною на веб-сторінці Страховика в мережі Інтернет, а також є повною та достатньою для правильного розуміння суті фінансових послуг, що надаються Страховиком, фінансових розрахунків, оподаткування, механізмів захисту фінансовою установою прав споживачів, порядку урегулювання спірних питань, реквізитів органу, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, а також реквізитів органів з питань захисту прав споживачів.

_____ *Страхувальник*

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ
ТОВАРИСТВО «СТРАХОВА
КОМПАНІЯ «МІСТО»
21050, Україна, м. Вінниця, вул.
Хлібна, буд. 25, Головний офіс

Додаток Н
0 800 21 11 18
Служба підтримки
дзвінки зі стаціонарних
та мобільних
телефонів безкоштовні
в межах України

ДОГОВІР № 315-000__

добровільного страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарської діяльності за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей чи їх майну під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів

Місце укладання	м. Вінниця	Дата укладання	«__» __ 20__р.
1. СТРАХОВИК в особі	Приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «Місто», ЄДРПОУ 33295475		
який діє на підставі			
2. СТРАХУВАЛЬНИК (Назва / ПІБ)			
в особі			
який (-а) діє на підставі			
Ідентифікаційний номер/ ЄДРПОУ			телефон
Адреса юридична			

Страховик відповідно до Правил добровільного страхування відповідальності перед третіми особами (крім цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника). Нова редакція, затверджених Головою Правління ПАТ «СК «Місто» 28 квітня 2014 р. та зареєстрованих Нацкомфінпослуг 12.06.2014 р., реєстраційний номер 1514278 (надалі – Правила) та ліцензії Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг Серії АВ №584172 від 25.05.2011 року та Страхувальник, уклали договір добровільного страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей чи їх майну під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів (надалі – договір страхування) про наступне:

3. Предмет договору страхування	Предметом договору страхування є майнові інтереси, що не суперечать закону, пов'язані з відшкодуванням шкоди, заподіяної Страхувальником або іншою особою, цивільна відповідальність якої застрахована, життю, здоров'ю, працездатності, майну третіх осіб. Місцезнаходження та назва об'єкта, на якому здійснюється зберігання та/або застосування пестицидів і агрохімікатів, площа обробітку (га) _____, площа: Обсяг та назва пестицидів і агрохімікатів, що зберігаються та/або застосовуються _____
--	--

4. Страховий випадок	<p>Страховими ризиками, на випадок яких проводиться страхування, та з настанням яких викає цивільно-правова відповідальність страхувальника, є подія що призвела до шкоди, довкіллю або здоров'ю людей чи їх майну пов'язана з зберіганням та застосування пестицидів і агрохімікатів.</p> <p>Страховим випадком є подія, що сталася під час зберігання та/або застосування пестицидів і агрохімікатів, внаслідок якої заподіяна шкода довкіллю або здоров'ю людей чи їх майну та виникла цивільно-правова відповідальність страхувальника щодо відшкодування зазначеної шкоди.</p> <p>Випадок визнається страховим за наявності наступних ознак:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подія, що призвела до завдання шкоди довкіллю, здоров'ю людей сталася в період дії договору страхування; - наявний та встановлений причинно-наслідковий зв'язок між завданням шкоди та діяльністю страхувальника зі зберігання та/або застосування пестицидів та агрохімікатів; - наявна вина страхувальника в заподіянні такої шкоди, яка встановлена у передбаченому законодавством порядку. <p>Сукупність усіх претензій та/або позовів, пред'явлених потерпілими стосовно відшкодування шкоди, спричиненої однією подією, вважаються одним страховим випадком.</p> <p>У разі настання події, що має ознаки страхового випадку, Страхувальник повинен протягом двох робочих днів з дати події або з дати отримання інформації про її настання письмово повідомити страховика про подію, її характер, попередньо встановлені причини, розмір шкоди та вжиті заходи щодо зменшення збитків.</p>
-----------------------------	--

5. Страхова сума	
-------------------------	--

6. Страховий тариф (% від страхової суми)	4%	11. Франшиза (% від страхової суми)	5%
---	----	---	----

7. Страховий платіж	
----------------------------	--

8. Строк дії Договору	з 00 год. 00 хв.	«___» _____	до 24 год. 00 хв.	«___» _____
		20__ р.		20__ р.

9. Особливі умови.	<p>9.1. Договір страхування набирає чинності з 00 годин 00 хвилин дня, наступного за днем сплати страхового платежу (його частини) на поточний рахунок Страховика.</p> <p>9.2. У разі сплати страхового платежу у неповному обсязі, Страховик до закінчення періоду страхування несе відповідальність пропорційно відношенню сплаченого до нарахованого за цей період платежу, та відповідно зменшує розмір страхового відшкодування.</p> <p>9.3. В разі несплати страхового платежу у визначений строк цей Договір вважається таким, що не набув чинності.</p> <p>9.4. Договір укладено на двох сторінках українською мовою у двох примірниках та мають однакову юридичну силу.</p> <p>9.5. Страхувальник з Правилами та умовами страхування ознайомлений (а) та згодний (а).</p>
---------------------------	--

10. Права та обов'язки Сторін

10.1. Страхувальник зобов'язаний:

- своєчасно внести страховий платіж у розмірі та у строк, що визначений договором страхування;
- під час укладення договору страхування надати страховику необхідну інформацію стосовно предмету договору страхування та про всі відомі йому обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику, та інформувати його про будь-яку зміну страхового ризику;
- надавати можливість страховику проводити огляд об'єктів, що можуть вплинути на визначення ступеня ризику під час страхування, а також за письмовим запитом надавати представникам страховика необхідну технічну та іншу інформацію щодо страхового випадку та експлуатації зазначених об'єктів;
- вживати всіх необхідних заходів для запобігання випадкам заподіяння шкоди здоров'ю людей, природним ресурсам, територіям та об'єктам природно-заповідного фонду;
- у разі настання події, що має ознаки страхового випадку, страхувальник повинен протягом двох робочих днів з дати події або з дати отримання інформації про її настання письмово повідомити про це страховика у письмовому вигляді;
- повідомити страховика про інші укладені договори страхування щодо предмета договору страхування;
- вживати заходів до запобігання виникнення та зменшенню розміру збитків у разі настання страхового випадку.

10.2. Страховик зобов'язаний:

- ознайомити страхувальника з Порядком і правилами;
- після отримання письмового повідомлення про настання страхового випадку вжити заходів до оформлення всіх необхідних документів для своєчасної виплати страхового відшкодування;
- здійснити виплату страхового відшкодування за наявності необхідних документів, які підтверджують факт настання страхового випадку та розмір збитків, або прийняти рішення про відмову у виплаті страхового відшкодування;
- не розголошувати відомостей про страхувальника та його майнове становище, крім установлених законом випадків.

10.3. Страхувальник має право:

- отримати від страховика дублікат договору у разі його втрати;
- оскаржити відмову страховика у виплаті страхового відшкодування в судовому порядку.

10.4. Страховик має право:

- отримувати необхідну інформацію, в тому числі, але не виключно всі необхідні документи, для оцінки ймовірного ступеня ризику та визначення розміру страхового тарифу;
- перевіряти надану страхувальником інформацію та дотримання ним умов договору;
- припинити дію договору відповідно до законодавства та умов договору;
- відмовити у передбачених договором випадках у виплаті страхового відшкодування;
- брати участь у роботі комісій з розслідування причин заподіяння шкоди.

11. Умови здійснення страхового відшкодування

11.1. Страхове відшкодування визначається в межах страхових сум встановлених договором страхування для одного страхового випадку з вирахуванням франшизи за договором страхування.

Страхові виплати (страхові відшкодування) за кожним страховим випадком проводяться у такому розмірі:

- 1) на відшкодування шкоди заподіяної здоров'ю фізичних осіб страхова виплата здійснюється в розмірах заявлених та визнаних вимог, але не більше 50% страхової суми

за одним страховим випадком, у тому числі страхова виплата на одну особу встановлюється

- у разі тимчасової втрати працездатності потерпілим за кожний день непрацездатності – один неоподатковуваний мінімум доходів громадян, але не більше 250 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, за весь час непрацездатності (для непрацюючих за весь час лікування);

- у разі встановлення потерпілому: I групи інвалідності – 450 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; II групи інвалідності, встановлення інвалідності дитині – 375 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; III групи інвалідності – 250 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- у разі смерті потерпілого – 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2) при настанні цивільної відповідальності страхувальника за заподіяння шкоди довкіллю страхове відшкодування здійснюється в розмірі заявлених та визнаних вимог, але не більше 50% страхової суми за одним страховим випадком.

11.2. Для отримання потерпілим страхового відшкодування страхувальник або потерпілий подає страховику оригінали або належним чином засвідчені копії таких документів: заяви про виплату страхового відшкодування у зв'язку із настанням страхового випадку;

- договору страхування;

- платіжного документа, що підтверджує сплату страхового платежу;

- допуску (посвідчення) на право здійснення робіт із пестицидами і агрохімікатами;

- рішення суду про встановлення вини Страхувальника по заявленому випадку та розміру завданого збитку;

- акту (протоколу) комісії з розслідування випадку, що містить ознаки страхового;

- експертних висновків організацій, які мають офіційні дозволи на проведення експертиз, про розміри заподіяних збитків;

- рішення суду, яким встановлено підстави та розміри відшкодування, що підлягає виплаті у зв'язку з встановленням вини страхувальника у завданні шкоди, або визнаної за письмовим погодженням зі страховиком обґрунтованої претензії, пред'явленої потерпілим страхувальнику, з доданими до неї документами, що підтверджують розмір завданих збитків;

- листка непрацездатності потерпілого;

- довідки МСЕК про встановлення потерпілому інвалідності;

- свідоцтва про смерть потерпілого особи та свідоцтва про право на спадщину.

11.3. Рішення про виплату страхового відшкодування або відмову у виплаті

Страховик повинен прийняти протягом 15 календарних днів з дати отримання всіх необхідних документів.

Страховик здійснює виплату страхового відшкодування протягом 10 днів з дати прийняття рішення про його виплату.

Про відмову у виплаті страхового відшкодування страховик письмово повідомляє особу, яка подала заяву про виплату страхового відшкодування у зв'язку із настанням страхового випадку у триденний строк з дати прийняття такого рішення з обґрунтуванням причини такої відмови.

11.4. У разі виплати страхового відшкодування договір страхування діє до кінця терміну. При цьому обсяг зобов'язань страховика щодо здійснення страхового відшкодування становить різницю між страховою сумою, визначеною цим договором, та виплаченим страховим відшкодуванням.

11.5. Сума страхового відшкодування за один або кілька страхових випадків не може перевищувати страхової суми, визначеної цим договором. Якщо страхове відшкодування виплачено в повному розмірі страхової суми, дія цього договору припиняється і страхувальник повинен поновити договір.

12. Причини відмови у здійсненні страхового відшкодування

Підставою для відмови страховика у здійсненні страхових виплат або страхового відшкодування є:

- вчинення навмисних дій страхувальником або особою, на користь якої укладено договір страхування, спрямованих на настання страхового випадку. Зазначена норма не поширюється на дії, пов'язані з виконанням цими особами громадянського чи службового обов'язку, в стані необхідної оборони (без перевищення її меж) або захисту майна, здоров'я, честі, гідності та ділової репутації. Кваліфікація дій страхувальника або особи, на користь якої укладено договір страхування, встановлюється відповідно до законодавства;
- вчинення страхувальником або іншою особою, на користь якої укладено договір страхування, умисного злочину, що призвів до страхового випадку;
- подання страхувальником свідомо неправдивих відомостей про предмет договору страхування або факт настання страхового випадку;
- несвоєчасне повідомлення страхувальником про настання страхового випадку без поважних причин або перешкоджання страховику у визначенні його обставин, характеру та розміру завданих збитків.

13. Виключення зі страхових випадків

Не визнаються страховими випадками події, що сталися внаслідок:

- воєнних дій, збройних конфліктів, громадянської війни, повстань, політичних або громадянських заворушень, страйків, терористичних актів;
- впливу радіації, ядерної енергії у будь-якій формі;
- дій непереборної сили, в тому числі природними явищами, які мають винятковий, неминучий, непередбачуваний характер;
- свідомого або навмисного недотримання вимог стандартів, санітарних норм і правил та інших нормативних документів під час виробництва, транспортування, зберігання, застосування, утилізації пестицидів та агрохімікатів;
- застосування пестицидів, агрохімікатів, технічних засобів, які не пройшли державних випробувань, реєстрації, перереєстрації;
- використання завідомо фальсифікованих пестицидів і агрохімікатів.

14. Відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання умов договору та порядок вирішення спорів

14.1. У разі невиконання або неналежного виконання зобов'язань за цим договором сторони несуть відповідальність відповідно до законодавством.

14.2. За несвоєчасне здійснення виплати страхового відшкодування, страховик сплачує пеню в розмірі 0,1% за кожний день прострочення, але не більше розміру подвійної облікової ставки Національного банку, що діяла на день укладення договору.

14.3. Спори, які виникають між сторонами у разі невиконання або неналежного виконання договору страхування вирішуються шляхом взаємних переговорів, а в разі недосягнення згоди - в судовому порядку.

15. Порядок зміни та припинення дії договору страхування

15.1. Зміни і доповнення до цього договору можуть бути внесені лише за взаємною згодою сторін, виключно в письмовій формі у вигляді додаткової угоди, що є невід'ємною частиною договору.

15.2. Дію договору страхування може бути достроково припинено на вимогу страховика. Про намір достроково припинити дію договору страхування страховик зобов'язаний повідомити страхувальника у письмовому вигляді не пізніше, як за 10 (десять) календарних днів до дати припинення дії договору страхування.

У разі дострокового припинення договору страхування за вимогою страховика страхувальнику повертаються повністю сплачені ним страхові платежі.

Якщо вимога страховика обумовлена невиконанням страхувальником умов договору

страхування, то Страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії Договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу в розмірі 30%, фактичних виплат страхових відшкодувань, що були здійснені за цим Договором.

15.3. Дію договору страхування може бути достроково припинено також з інших підстав, передбачених ст. 28 Закону України “Про страхування”.

16. Інші умови

16.1. Страхувальник шляхом особистого підпису, надає згоду та право Страховику, безстроково, відповідно до Законодавства: отримувати, збирати, обробляти, реєструвати, накопичувати, зберігати, змінювати, поновлювати, використовувати і поширювати (розповсюджувати, передавати) інформацію, яка, відповідно до вимог Законодавства, становить персональні дані Страхувальника (включаючи інформацію медичного характеру); заносити таку інформацію до баз персональних даних. Використання і поширення інформації, що становить персональні дані Страхувальника, здійснюється виключно в межах, необхідних для забезпечення виконання Страховиком умов цього Договору та/або захисту її інтересів.

16.2. Страхувальник шляхом особистого підпису, підтверджує, що, до укладення цього Договору, йому було доведено до відома інформацію, передбачену статтею 12 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664-III та зміст вказаної інформації Страхувальнику зрозумілий. Надана інформація є доступною на веб-сторінці Страховика в мережі Інтернет, а також є повною та достатньою для правильного розуміння суті фінансових послуг, що надаються Страховиком, фінансових розрахунків, оподаткування, механізмів захисту фінансовою установою прав споживачів, порядку урегулювання спірних питань, реквізитів органу, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, а також реквізитів органів з питань захисту прав споживачів..

Працівник, що вніс ідентифікаційні дані до Договору

_____ /
(посада, П.І.Б.)

_____ /
(підпис)

Підписи сторін:

СТРАХОВИК	СТРАХУВАЛЬНИК
<p>_____ / М.П.</p>	<p>_____ /</p>

Навчальне видання

О.В. МАРЦЕНЮК, О.Л. ПОЛЬОВА, О.Л. РУДА

СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ

Викладено в авторській редакції

Підписано до друку 16.10.2020

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.

Гарнітура Times new roman. Умовних друкованих аркушів 22.

Наклад 300 прим. Зам. № 321 від 26.10.2020 року.

Видавець ФОП Кушнір Ю.В.

Реєстраційне свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців серія ДК №5909 від 18.09.2017 р.

Віддруковано з оригіналу макету замовника в ТОВ «Друк плюс»
м. Вінниця, вул. 600-річчя, 25, 21027.